

Projekt

z dnia
Zatwierdzony przez Burmistrza Dzierżoniowa

**UCHWAŁA Nr
RADY MIEJSKIEJ DZIERŻONIOWA**

z dnia 25 kwietnia 2016 r.

**w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Miejskiej Dzierżoniów na lata
2015-2020**

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Miejskiej Dzierżoniów na lata 2015-2020, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Dzierżoniowa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do Uchwały Nr
RADY MIEJSKIEJ DZIERŻONIOWA
z dnia 25 kwietnia 2016 r.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY MIEJSKIEJ DZIERŻONIÓW NA LATA 2015 - 2020

DZIERŻONIÓW 2016

Spis treści

Wstęp	2
1. Kierunki rozwoju gminy istotne z punktu widzenia działań rewitalizacyjnych.	5
1.1 Strategia Zrównoważonego Rozwoju Lokalnego Dzierżoniowa na lata 2014 – 2020.....	5
1.2 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Zespołu Miast Dzierżoniów, Bielawa, Pieszycy – synteza dotycząca Miasta Dzierżoniów wraz ze zmianami	7
1.3 Strategia Rozwoju Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2014-2020.....	9
1.4 Strategia Rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020	11
1.5 Program Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020.....	14
1.6 Działania rewitalizacyjne prowadzone na obszarze Gminy Miejskiej Dzierżoniów	25
2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych	28
2.1 Diagnoza zjawisk społecznych	32
2.2 Diagnoza zjawisk w sferze gospodarczej	65
2.3. Diagnoza zjawisk w sferze środowiskowej	84
2.4. Diagnoza zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej	96
2.5. Diagnoza zjawisk w sferze technicznej	122
3. Zasięgi przestrzenne obszaru/obszarów rewitalizacji	133
3.1. Stan kryzysowy	134
3.2. Obszar zdegradowany	144
3.3. Obszar rewitalizacji.....	149
4. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji.....	166
5. Cele rewitalizacji i kierunki działań rewitalizacyjnych.	168
6. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	172
7. Pozostałe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne	182
8. Mechanizmy zapewnienia komplementarności	190
9. Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć rewitalizacyjnych	193
10. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów oraz grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji	199
11. System realizacji programu rewitalizacji	202
12. System monitoringu	204
13. Spis map, tabel, wykresów	206
14. Załączniki	211
14.1 Raport z badań ilościowych z mieszkańcami Dzierżoniowa nt. rewitalizacji, grudzień 2015 ..	212
14.2 Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	236
14.3 Załącznik graficzny.....	237

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Definicja rewitalizacji podkreśla kilka istotnych zagadnień i wyzwań związanych z procesem wychodzenia ze stanu kryzysowego obszaru kryzysowego.

Po pierwsze proces rewitalizacji powinien być realizowany w sposób kompleksowy, tj. w taki sposób, który nie tylko rozwiązuje lub eliminuje wybrane zagrożenia i problemy, ale także w sposób pozwalający na wykorzystanie mocnych stron nie tylko obszaru rewitalizowanego, ale całej gminy, jak również potencjału otoczenia zewnętrznego, traktowanych jako szanse rozwoju. Kompleksowe podejście do rewitalizacji oznacza, że działania podejmowane na rzecz wychodzenia ze stanu kryzysowego powinny wpisywać się w szerszy nurt realizacji polityki rozwoju całej gminy i jej otoczenia, w szczególności otoczenia powiązanego funkcjonalnie z gminą.

Po drugie proces rewitalizacji powinien być prowadzony w sferach społecznej, przestrzennej i gospodarczej, tj. być ukierunkowany na wieloaspektowe podejście oraz rezultaty. Kluczowe dla właściwego zdiagnozowania skali poszczególnych problemów, a tym samym wybór zawężonych terytorialnie obszarów do rewitalizacji, jest przeprowadzenie rzetelnej diagnozy. Diagnoza powinna wskazać stany kryzysowe na obszarze gminy, zarówno w sferze terytorialnej, ale przede wszystkim w sferze kategorii problemów. Ostateczny wybór obszarów do rewitalizacji powinien być wyborem najefektywniejszej ścieżki działań, w kontekście oczekiwanych rezultatów, tj. wynikać z rangi lub znaczenia wybranych zagadnień/obszarów rewitalizacji dla polityki rozwoju całej gminy.

Po trzecie, istotną rolę w procesie tworzenia i realizacji programu rewitalizacji odgrywa partycypacja społeczna, która obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy. W toku przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji dąży się do tego, aby działania skutkowały wypowiedzeniem się przez wszystkich interesariuszy.

Interesariuszami rewitalizacji są w szczególności:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wierzchości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
- 2) mieszkańcy gminy inni niż wymienieni powyżej,
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Oznacza to, że sam proces rewitalizacji powinien być tak zaplanowany, aby umożliwić czynny udział wybranych grup społecznych i tzw. aktorów rozwoju lokalnego. Udział interesariuszy powinien zostać zaplanowany zarówno na etapie tworzenia programu rewitalizacji, jak również na etapie jego realizacji, w tym ewaluacji. W trakcie tworzenia programu rewitalizacji wskazany jest udział interesariuszy zarówno na etapie diagnozy, jak również planowania poszczególnych celów i działań rewitalizacyjnych.¹

Program rewitalizacji realizowany na poziomie gminy wpisuje się w szereg założeń krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych:

<p>Strategia Rozwoju Kraju 2020</p>	<p>Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka</p> <p>Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego</p> <p>II. 4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej</p> <p>II. 4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego</p> <p>Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna.</p> <p>Cel III.1. Integracja społeczna. III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym</p> <p>III.1.2. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych</p> <p>Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych</p> <p>III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmacniania potencjału obszarów wiejskich.</p> <p>Wspieranie rozwoju ośrodków o znaczeniu lokalnym w zakresie działań rewitalizacyjnych, rozbudowy infrastruktury, zwłaszcza komunikacyjnej, a także poprawy usług użyteczności publicznej i innych funkcji niezbędnych dla inicjowania procesów rozwojowych na poziomie lokalnym.</p>
<p>Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”</p>	<p>Cel 1. Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki.</p> <p>Cel 2. Stymulowanie innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy.</p> <p>Cel 3. Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców.</p> <p>Cel 4. Wzrost umiędzynarodowienia polskiej gospodarki.</p>
<p>Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020</p>	<p>Cel 3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p>
<p>Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020</p>	<p>Cel 3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <p>Cel 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.</p>
<p>Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko</p>	<p>Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska.</p>

¹ Opracowano na podstawie: Ustawa o rewitalizacji

perspektywa do 2020 r.	<p>Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię.</p> <p>Cel 3. Poprawa stanu środowiska.</p>
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010- 2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie.	<p>Cel 1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów (konkurencyjność).</p> <p>Cel 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych (spójność).</p> <p>Cel 3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie (sprawność).</p>
Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	<p>Cel 2: Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialnej, równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich.</p> <p>Cel 4: Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.</p>
Narodowy Plan Rewitalizacji	<p>Cel główny: poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć będzie tworzenie korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położenie nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań.</p>

1. Kierunki rozwoju gminy istotne z punktu widzenia działań rewitalizacyjnych.

1.1 Strategia Zrównoważonego Rozwoju Lokalnego Dzierżoniowa na lata 2014 – 2020²

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Lokalnego Dzierżoniowa na lata 2014-2020 to dokument, który wyznacza główne kierunki rozwoju Dzierżoniowa w najbliższych latach.

Proces tworzenia strategii podlegał silnemu uspołecznieniu oraz cechował się znaczną partycypacją zainteresowanych środowisk. Przeprowadzone zostały liczne warsztaty strategiczne, na których obecni byli, oprócz władz lokalnych, kreatorzy zmian i rozwoju miasta.

Za najważniejsze dla Dzierżoniowa uznane zostały następujące cele, kierunki rozwoju:

- wspieranie sektora małych i średnich przedsiębiorstw,
- rozwój kreatywnego kapitału ludzkiego (edukacja, profilaktyka, włączenie społeczne, zatrudnienie),
- rozwój infrastruktury społecznej i poprawa bezpieczeństwa publicznego,
- rozwój infrastruktury technicznej (w tym ekologicznej i transportowej),
- podnoszenie atrakcyjności turystycznej Dzierżoniowa,
- rozwój społeczeństwa cyfrowego, innowacyjności oraz gospodarki opartej na wiedzy,
- wzmacnianie marki Dzierżoniowa.

Podsumowanie diagnozy, przeprowadzonej na potrzeby niniejszego dokumentu wskazuje, że miasto wydaje się naturalnie predysponowane do rozwoju opartego na przedsiębiorczości, rozwiniętym sektorze MŚP. W raporcie z badań ankietowych bardzo pozytywnie oceniane były silne strony w kontekście centrum administracyjnego powiatu, poziomu edukacji oraz wszelkich oferowanych usług. Zważywszy na znaczenie sektora usług w rozwoju społeczno-gospodarczym, ten atut wydaje się wart dalszego umacniania. Interesujące może być także wzmacnianie silnych stron będących w relacji do rozwoju opartego na funkcjach turystycznych (np. imprezy sportowe i kulturalne, sieć ścieżek rowerowych, miejskie zabytki, marka miasta, układ urbanistyczny, dużo terenów zielonych). Rozwój turystyki był niejednokrotnie postrzegany jako ważny w raporcie z badań ankietowych. Wspomnieć należy również o sile wynikającej ze sprawnie i efektywnie działających organizacjach pozarządowych na terenie miasta. Naturalną ich rolą powinno być dalsze wzmacnianie lokalnych potencjałów, w tym kapitału ludzkiego.

W odniesieniu do słabości, a właściwie konieczności ich niwelowania, najważniejszą wydaje się problem stosunkowo wysokiego bezrobocia. Jest to jednocześnie potwierdzone w raporcie z badań ankietowych. Wszystkie badane grupy postrzegają ten problem jako najbardziej utrudniający rozwój miasta. Działania mające na celu zmniejszanie liczby osób bezrobotnych są więc naturalną konsekwencją i pochodną wniosków z przeprowadzonych analiz. W proces przeciwdziałania bezrobociu należy włączyć wszystkich aktorów lokalnej sceny polityczno-społeczno-gospodarczej, ze

² Za: Strategia Zrównoważonego Rozwoju Lokalnego Dzierżoniowa na lata 2014 – 2020

szczególnym uwzględnieniem przedsiębiorców. Należy również pamiętać, że likwidowanie problemu bezrobocia jest procesem obliczonym na lata, niedającym oczekiwanych efektów w krótkim horyzoncie czasowym. Kolejnymi słabościami wartymi wyszczególnienia są: migracja mieszkańców miasta (dotykająca większości samorządów w regionie), niska aktywność społeczności lokalnej (problem w skali krajowej), problemy w obszarze infrastruktury technicznej (potwierdzone oceną w raporcie z badań ankietowych), czy też brak wystarczającej współpracy między samorządami. Nie wszystkie słabości wynikają i odnoszą się do efektywności zarządzania publicznego w mieście, tym niemniej zasługują one na uruchomienie przez lokalnych liderów działań zaradczych.

Wśród szans rozwojowych pojawiających się w bliższym i dalszym otoczeniu miasta wymienić można te, które stosunkowo szybko przełożyć się mogą na zintensyfikowany rozwój społeczno-gospodarczy Dzierżoniowa. Należy do nich niewątpliwie możliwość pozyskania funduszy europejskich w latach 2014-2020, rozwój turystyki weekendowej (w kontekście aspiracji rozwoju opartego na funkcjach turystycznych), wzrastające znaczenia projektów realizowanych w ramach partnerstw, perspektywa rozwoju infrastruktury technicznej (drogowej), mobilność zawodowa społeczeństwa, wzrastające znaczenie rozwoju opartego o aglomeracje (Ziemia Dzierżoniowska), czy też bliskość placówek szkolnictwa wyższego w kontekście wzmacniania kapitału ludzkiego miasta. Wykorzystanie szans, które są jedynie bazowym zestawem, zależy od sprawności i zaangażowania osób i instytucji odpowiedzialnych za kreowanie lokalnego rozwoju.

W przypadku wymienionych zagrożeń należy zwrócić uwagę na jedną podstawową kwestię. Nie na wszystkie zagrożenia władze lokalne mogą reagować w sposób w pełni efektywny (np. kwestie obciążeń podatkowych przedsiębiorstw i osób fizycznych), mogą jednak starać się niwelować ich niekorzystne oddziaływanie, chociażby poprzez wzmacnianie silnych stron i wykorzystywanie pojawiających się szans. Wśród potencjalnych zagrożeń o istotnym znaczeniu wyszczególnić można proces starzenia się społeczeństwa, potencjalne kryzysy gospodarcze w skali kraju, niejednoznaczne i niestabilne przepisy prawa, wysokie bezrobocie w skali regionu, utrudnienia w dostępie do opieki medycznej.

Wizja miasta, którą należy traktować jako przejaw aspiracji rozwojowych jednostki oraz stan, do którego należy dążyć w przyszłości, brzmi:

„Dzierżoniów miastem przedsiębiorczości, kreatywności oraz wysokiej jakości życia”.

Przyjęte CELE STRATEGICZNE, kluczowe dla rozwoju Dzierżoniowa, to:

1. Wspieranie sektora małych i średnich przedsiębiorstw.
2. Rozwój kreatywnego kapitału ludzkiego (edukacja, profilaktyka, włączenie społeczne, zatrudnienie).
3. Rozwój infrastruktury społecznej i poprawa bezpieczeństwa publicznego.
4. Rozwój infrastruktury technicznej (w tym ekologicznej i transportowej).
5. Podnoszenie atrakcyjności turystycznej Dzierżoniowa.
6. Rozwój społeczeństwa cyfrowego, innowacyjności oraz gospodarki opartej na wiedzy
7. Wzmacnianie marki Dzierżoniowa.

1.2 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Zespołu Miast Dzierżoniów, Bielawa, Pieszycy – synteza dotycząca Miasta Dzierżoniów wraz ze zmianami

Głównym celem Studium jest określenie polityki przestrzennej, umożliwiającej:

1. Restrukturyzację bazy ekonomicznej oraz aktywizację społeczno-gospodarczą miasta (określoną m.in. w „Strategii rozwoju lokalnego”).
2. Poprawę jakości środowiska zamieszkania (habitatu); wzrost standardów mieszkaniowych, zbliżając je do przeciętnych standardów europejskich.
3. Zachowanie wysokich walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych rejonu.
4. Wzmocnienie funkcji centralnych.
5. Kształtowanie racjonalnego i spójnego układu funkcjonalno-przestrzennego, w tym:
 - a) wzmocnienie powiązań funkcjonalnych z pozostałymi układami osadniczymi miast „Trójkąta”,
 - b) wzmocnienie i usprawnienie powiązań komunikacyjnych (w tym w zakresie transportu publicznego), zarówno wewnętrznych (w tym w obrębie zespołu miast „Trójkąta”), jak i zewnętrznych,
 - c) wzbogacenie i uatrakcyjnienie zagospodarowania na obszarze centralnym, w tym rewaloryzacja zespołu staromiejskiego,
 - d) przekształcanie i doposażanie obszarów o substandardowej zabudowie,
 - e) poprawa krajobrazu architektoniczno-urbanistycznego nowej części miasta.
6. Pełne wyposażenie przestrzeni miejskiej w sprawnie działające i sprzyjające środowisku systemy infrastruktury technicznej.

Z perspektywy celów rozwojowych zdefiniowanych w Strategii Zrównoważonego Rozwoju Lokalnego Dzierżoniowa na lata 2014 – 2020, za najistotniejsze uwarunkowania rozwoju, określone w Studium należy uznać następujące:

- **Miasto stanowi największy i zarazem centralny ośrodek zespołu miejskiego „Trójkąta”** oraz historycznie ukształtowany ośrodek powiatowy. Równocześnie jest ośrodkiem specjalizowanym, z dominacją zróżnicowanego branżowo przemysłu. Dla powiatu i zespołu miejskiego „Trójkąta” stanowi główny ośrodek komunikacyjny (w zakresie zewnętrznych powiązań komunikacyjnych – kolejowych i drogowych). W układzie powiązań z pozostałymi miastami „Trójkąta”, a także innymi ośrodkami powiatu (szczególnie Piława Górna i Dolna), pełni funkcje miejsca pracy.
- **Miasto tworzy zwarty układ osadniczy, ukształtowany wokół starego miasta** poprzez obudowanie zespołami zabudowy powstałej w drugiej połowie XIX w, na przełomie XIX/XX w., w latach międzywojennych oraz po wojnie.
- **Zakłada się wzmocnienie integracji funkcjonalnej i przestrzennej oraz infrastrukturalnej miasta z pozostałymi ośrodkami zespołu miejskiego „Trójkąta”.** Zakłada się usprawnienie powiązań komunikacyjnych, zwłaszcza w zakresie transportu publicznego, w relacjach: mieszkanie – praca – usługi, w skali całego układu miast „Trójkąta”.

- **Zakłada się wzmocnienie, wzbogacenie i uatrakcyjnienie miasta jako ośrodka centralnego** – centrum administracyjno-kulturalno-usługowe zespołu miast „Trójkąta” oraz powiatu; wzmocnienie funkcji centralnych, jednak przy dalszym utrzymaniu wysokiego udziału funkcji specjalizowanych – przede wszystkim przemysłowych; przewiduje się ograniczony (w skali zespołu miast „Trójkąta”) rozwój funkcji mieszkaniowych – miasto wzmocni natomiast swoją pozycję jako główne miejsce pracy.
- **W krajobrazie miasta zachowa się dotychczasowy jego charakter** – wyniesienie zespołu staromiejskiego, podkreślone dominantami wież kościelnych; dążyć się będzie do kształtowania atrakcyjnego, nowego centrum, zharmonizowanego z dominantą starego miasta.
- **Wokół zespołu staromiejskiego oraz wzdłuż głównych ulic, tworzyć się będzie obszar centralny o wysokich walorach architektonicznych i funkcjonalnych.**
- **Dla nowych, większych przedsięwzięć gospodarczych wyznacza się obszar skoncentrowanej działalności gospodarczej w południowo-zachodniej części miasta,** wzdłuż planowanej obwodnicy. Część tego obszaru stanowi „Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna”.
- Nowe tereny mieszkaniowe stanowiąc będą uzupełnienie istniejących zespołów zabudowy w części północnej oraz wschodniej.
- Zachowuje się – w południowo-wschodniej części miasta, w dolinie Piławki – tereny rolne bez prawa zabudowy, jako rezerwę dla przyszłego zorganizowania systemu zabezpieczeń przeciwpowodziowych (w tym np. dla utworzenia polderu).

1.3 Strategia Rozwoju Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2014-2020

Strategia Rozwoju Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2014-2020 jest podstawowym i najważniejszym dokumentem samorządu Powiatu.

Strategia uwzględnia potrzeby i oczekiwania całej wspólnoty powiatowej. Ziemia Dzierżoniowska została wyodrębniona jako osobny subregion w ramach Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020. Stąd też, jednym z najważniejszych wyzwań stojących przed samorządami gminnymi i powiatowym jest nawiązywanie współpracy pomiędzy sobą oraz z sektorem gospodarczym, organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami, mającymi wpływ na realizację celów i kierunków interwencji. Wyzwanie to sprawia, iż Strategia Rozwoju Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2014-2020 zawiera zadania będące w kompetencjach samorządów gminnych i innych instytucji uczestniczących w pracach planistycznych nad Strategią, potwierdzając tym samym spójność Ziemi Dzierżoniowskiej i wolę współpracy na rzecz jej rozwoju.

Misją powiatu jest:

„Wspieranie **rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzennego** Ziemi Dzierżoniowskiej w partnerstwie z samorządami gminnymi oraz sektorem biznesowym i pozarządowym. Chcemy wspólnie kreować Ziemię Dzierżoniowską jako **silny i spójny subregion** na mapie województwa dolnośląskiego.”

W wyniku dyskusji nad zasobami wewnętrznymi oraz otoczeniem Powiatu Dzierżoniowskiego, a także w oparciu o wnioski z diagnozy społeczno-gospodarczej, sformułowano kilka wyzwań społeczno-gospodarczych, stojących przed wspólnotą samorządową Ziemi Dzierżoniowskiej.

- **Wzmacnianie pozycji gospodarczej Ziemi Dzierżoniowskiej** – która w przyszłości może zagwarantować skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych (np. emigrację osób młodych, wykształconych i ubytek liczby mieszkańców Powiatu) oraz zapewnić stabilizację dla finansów publicznych JST. Wzmacnianie pozycji gospodarczej Ziemi Dzierżoniowskiej jest uwarunkowane inwestycjami zewnętrznymi (m.in. modernizacją dróg krajowych i wojewódzkich, poprawiających poziom skomunikowania Powiatu z Wrocławiem i autostradą A4, budową obwodnic miast, modernizacją linii kolejowych, itp.).
- **Poprawa dostępności komunikacyjnej** – szczególnie w kontekście dostępności do stolicy województwa oraz autostrady A4. Gęsta sieć dróg i stosunkowo nieduża odległość do Wrocławia (ok. 65 km) oraz autostrady A4 (ok. 50 km) powinna być niezaprzeczalnym atutem Powiatu. Tymczasem niska przepustowość dróg, ich zły stan techniczny na niektórych fragmentach, duże natężenie ruchu powodują, iż pokonanie tych niewielkich dystansów zajmuje ponad godzinę. Znacznie ogranicza to możliwości przyciągania nowych inwestorów do stref gospodarczych, czy też nowych mieszkańców, szczególnie w kontekście konkurencji ze strony gmin i powiatów lepiej skomunikowanych.
- **Kreowanie wizerunku Ziemi Dzierżoniowskiej** – przede wszystkim poprzez wzrost infrastruktury turystycznej oraz oryginalne przedsięwzięcia kulturalne, które z jednej strony powinny przełożyć się na wzrost zainteresowania Ziemią Dzierżoniowską wśród potencjalnych odwiedzających (mieszkańcy aglomeracji wrocławskiej i górnośląskiej, turyści zagraniczni, turyści kwalifikowani – zainteresowani oryginalnymi walorami przyrodniczymi, kulturowymi i rekreacyjnymi, itp.), a z drugiej strony przyczynić się do wzrostu zamożności mieszkańców i w konsekwencji wykreować wewnętrzny popyt na rynku.
- **Inicjowanie aktywności mieszkańców** – angażowanie się w miejscowe inicjatywy, poszukiwanie miejsca realizacji własnych aspiracji i działalności na terenie Ziemi Dzierżoniowskiej. Problem bierności niektórych środowisk lokalnych jest konsekwencją

zaistnienia wielu różnych czynników, z których warunki ekonomiczne są może najłatwiej dostrzegalne wśród negatywnie oddziałujących, ale niekoniecznie najtrudniejsze do pokonania.

- **Ważne centrum usług publicznych w województwie dolnośląskim** – którym Ziemia Dzierżoniowska (a przede wszystkim jej ośrodki miejskie) powinna stać się w najbliższych latach, aby zahamować niekorzystne procesy gospodarcze i demograficzne, jakie stanowią o aktualnych słabościach. Realizacja tego aspektu przyszłości Ziemi Dzierżoniowskiej wymagać będzie jednak wykazania się przynajmniej regionalną konkurencyjnością, w znaczeniu budowy oferty usług publicznych, kierowanych do mieszkańców (w tym potencjalnych – nowych), o wysokiej jakości. Mowa głównie o usługach edukacyjnych, zdrowotnych, kulturalnych, rekreacyjno-sportowych, administracyjnych, które jako kompleksowa oferta społeczna nierzadko decyduje o jakości kapitału społecznego i atrakcyjności dla nowego osadnictwa.

W odpowiedzi na wyzwania społeczno-gospodarcze sformułowano następujące **CELE STRATEGICZNE**:

1. Podniesienie atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej Ziemi Dzierżoniowskiej.
2. Wysoka dostępność komunikacyjna Powiatu Dzierżoniowskiego dla konkurencyjności gospodarczej i spójności subregionu.
3. Wysoki standard jakości życia na terenie subregionu oraz wzmocnienie kapitału społecznego.
4. Wysoka atrakcyjność turystyczna subregionu dzięki wykorzystaniu walorów przyrodniczych i kulturowych.
5. Nowoczesne zarządzanie publiczne oraz współpraca samorządowa.

1.4 Strategia Rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020

Strategię Rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 -2020 opracowano w ramach projektu pn. „Partnerstwo JST Ziemi Dzierżoniowskiej – wspólnie w stronę zrównoważonego rozwoju”. Projekt był współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach konkursu na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania współpracy w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych (edycja 2) z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

Dokument opracowano w celu umożliwienia realizacji ponadlokalnych, wspólnych działań rozwojowych, wychodzących poza granice jednej gminy, powiatu czy też subregionu. Strategia ukierunkowana jest również na współpracę z obszarem sąsiadującym z Ziemią Dzierżoniowską, w szczególności z Ziemią Kłodzką oraz Ząbkowicką. Strategia ma ułatwić samorządom lokalnym przygotowanie i realizację wspólnych przedsięwzięć w oparciu o zasoby własne, jak i pojawiające się różnorodne możliwości wsparcia zewnętrznego.

Zakres terytorialny opracowania obejmuje obszar wzajemnie zintegrowany i wzajemnie na siebie oddziałujący pod względem społeczno-gospodarczym, który tworzą następujące jednostki terytorialne:

- Powiat dzierżoniowski,
- Gmina Miejska Dzierżoniów,
- Gmina Bielawa (miejska),
- Gmina Piława Górna (miejska),
- Gmina Pieszycy (miejska),
- Gmina Niemcza (miejsko – wiejska),
- Gmina Dzierżoniów (wiejska),
- Gmina Łagiewniki (wiejska).

W wyniku przeprowadzonej diagnozy za **mocne strony obszaru Ziemi Dzierżoniowskiej** uznano:

- **Korzystne uwarunkowania dla rozwoju gospodarczego** związane z koncentracją działalności przemysłowej, licznymi organizacjami i instytucjami otoczenia biznesu, wysokim poziomem kształcenia lokalnych kadr, dostępnością atrakcyjnych terenów inwestycyjnych oraz dobrze rozwiniętą infrastrukturą techniczną i społeczną (stanowiącą zaplecze dla kadr), w tym obwodnica Dzierżoniowa.
- **Wysokie walory środowiska**, wynikające z uwarunkowań przyrodniczych, historycznych i kulturowych umożliwiające rozwój turystyki oraz kształtujące wysokiej jakości rolniczą przestrzeń produkcyjną – stanowiące potencjał do rozwoju konkurencyjnego rolnictwa oraz zaliczane do walorów środowiska zasoby naturalne oraz zasoby przestrzeni – umożliwiające rozwój różnych form energetyki odnawialnej.
- **Silnie zurbanizowany obszar ze znacznym kapitałem ludzkim i gospodarczym, którego bieżącym wzrostem są Dzierżoniów – Bielawa – Pieszycy** - jedna z większych aglomeracji dolnośląskich.
- **Dobry poziom jakości usług publicznych realizowanych na rzecz mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej**, w szczególności kształcenia i edukacji, usług komunalnych takich jak: dostarczanie wody, odbiór odpadów, a także względnie dobry poziom rozwoju infrastruktury technicznej, w tym dróg, chodników.
- **Współpraca lokalna na rzecz rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej**, której szczególnym przejawem dobrowolnej współpracy jednostek tworzących powiat dzierżoniowski jest podpisane w 2012 roku Partnerstwo Powiatu Dzierżoniowskiego, jak również współpraca

różnych instytucji i organizacji działających na obszarze Ziemi Dzierżoniowskiej, np. instytucji otoczenia biznesu, kształcenia, jednostek pomocy społecznej.

Słabe strony Ziemi Dzierżoniowskiej to:

- **Koncentracja negatywnych zjawisk demograficznych**, w tym migracje – w szczególności odpływ młodych ludzi do dynamiczniej rozwijających się aglomeracji, bardzo niskie wskaźniki urodzeń i postępujący proces starzenia się społeczeństwa.
- **Wysokie bezrobocie**, w tym wśród osób młodych oraz niskie kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych - co skutkuje występowaniem szarej strefy. Problem bezrobocia wśród kobiet, zwłaszcza w gminach Niemcza oraz Dzierżoniów.
- **Niska konkurencyjność i innowacyjność gospodarki Ziemi Dzierżoniowskiej**, której przejawem są m. in. niskie nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw, brak wzrostu zatrudnienia oraz niskie wynagrodzenia – które były zdecydowanie niższe od średniej dolnośląskiej. Niższy, w porównaniu do średniej dolnośląskiej, poziom rozwoju indywidualnej przedsiębiorczości.
- **Nierównomierność rozwoju obszaru w zakresie dostępu do usług publicznych**, w szczególności wskutek nierównomiernego rozwoju infrastruktury technicznej, w tym wodno-kanalizacyjnej, zróżnicowanej dostępności komunikacyjnej (w tym niedostatecznie rozwiniętego systemu komunikacyjnego) oraz wskutek koncentracji działalności gospodarczej na obszarze miast Dzierżoniów – Bielawa – Pieszycy (problem bezrobocia oraz problemy społeczne wyraźniejsze na obszarze gmin wiejskich).
- **Niedostateczna jakość przestrzeni publicznej oraz ładu przestrzennego**. Występowanie obszarów zdegradowanych, które znajdują się na terenie wszystkich jednostek terytorialnych Ziemi Dzierżoniowskiej (tereny byłych PGR-ów, obszary przemysłowe, centra miast i inne).

Za najważniejszą mocną stroną Ziemi Dzierżoniowskiej – w konfrontacji z czynnikami zewnętrznymi, czyli szansami i zagrożeniami - uznano korzystne uwarunkowania dla rozwoju gospodarczego, związane m. in. z lokalizacją obszaru koncentracji działalności przemysłowej (Bielawa – Dzierżoniów), działalnością licznych organizacji i instytucji otoczenia biznesu, wysokim poziomem kształcenia lokalnych kadr, dostępnością atrakcyjnych terenów inwestycyjnych oraz dobrze rozwiniętą infrastrukturą techniczną i społeczną. Waga tego czynnika była ponad dwukrotnie wyższa od następnym w kolejności, tj. wysokich walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kapitału ludzkiego – wynikającego z koncentracji obszarów zurbanizowanych.

Jako najważniejszą barierę rozwoju – w konfrontacji z czynnikami zewnętrznymi – wskazano w pierwszej kolejności koncentrację negatywnych zjawisk demograficznych, związanych z migracjami, w tym odpływem młodych ludzi do dynamiczniej rozwijających się aglomeracji, niskimi wskaźnikami urodzeń i postępującym procesem starzenia się społeczeństwa. W drugiej kolejności wskazano na niską konkurencyjność i innowacyjność gospodarki Ziemi Dzierżoniowskiej.

Najważniejszą szansę rozwoju – w konfrontacji z mocnymi i słabymi stronami Ziemi Dzierżoniowskiej uznano dostępność funduszy unijnych w perspektywie czasowej 2014 – 2020, które umożliwią realizację inwestycji i przedsięwzięć rozwojowych.

Z kolei do najważniejszych zagrożeń zaliczono wzrost obciążeń fiskalnych i finansowych samorządów, wynikających z sytuacji budżetowej kraju – wpływających na kondycję finansową gmin – skutkujących zmniejszeniem możliwości finansowania inwestycji publicznych, ograniczonymi możliwościami wykorzystania funduszy unijnych, niższą skutecznością polityki społecznej itp. W dalszej kolejności wskazano na nieracjonalną politykę rozwoju regionalnego oraz utrwalające się dysproporcje w rozwoju poszczególnych obszarów w kraju.

W dokumencie „Strategii Rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020” określono wizję rozwoju:

„Ziemia Dzierżoniowska to partnerska wspólnota samorządowa, której najcenniejszym zasobem jest kapitał ludzki – będąca atrakcyjnym miejscem do życia, w dynamicznie

rozwijającym się i otwartym regionie Dolnego Śląska – charakteryzująca się konkurencyjną gospodarką, wysokim poziomem usług publicznych oraz efektywnym i zrównoważonym wykorzystaniem przestrzeni.”

Realizacja tej wizji ma polegać na osiągnięciu następujących **CELÓW STRATEGICZNYCH**:

1. Tworzenie warunków do wzrostu konkurencyjności gospodarki.
2. Poprawa dostępności komunikacyjnej Ziemi Dzierżoniowskiej.
3. Poprawa dostępności i jakości usług publicznych.
4. Tworzenie warunków do rozwoju kapitału ludzkiego.
5. Zagospodarowanie i ład przestrzenny.
6. Budowa i zarządzanie marką Ziemia Dzierżoniowska.

1.5 Program Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020

Program Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020 jest dokumentem strategicznym określającym ramy działań służących odnowie zdegradowanych obszarów w powiecie dzierżoniowskim. Jest on wyrazem zintegrowanego podejścia do rozwoju miast i obszarów wiejskich, w ramach którego aspekty społeczne, gospodarcze i przestrzenne ujmowane są w sposób holistyczny. Oznacza to zastąpienie zwyczajowego podejścia sektorowego nowym podejściem wielowymiarowym. Tym samym Program stanowić będzie swoisty łącznik, między polityką rozwoju i rewitalizacji prowadzoną na poziomie krajowym i wojewódzkim, a działaniami podejmowanymi na poziomie lokalnym. Wyznaczy cele rewitalizacji o znaczeniu ponadlokalnym, których realizacja przyczyni się do wzmocnienia całego powiatu dzierżoniowskiego. Na ich podstawie wypracowane zostaną szczegółowe założenia działań rewitalizacyjnych na szczeblu lokalnym. Charakterystyka zagadnienia rewitalizacji na poziomie powiatowym jest także wyrazem terytorialnego wymiaru polityki strategicznej, który określa występowanie zjawisk przez pryzmat ich przestrzennego rozłożenia, nie zaś w ramach zamkniętych granic administracyjnych niewielkich jednostek gminnych.

Przeprowadzona analiza uwarunkowań przestrzennych, gospodarczych i społecznych rozwoju pozwoliła na sformułowanie głównych problemów występujących na Ziemi Dzierżoniowskiej w trzech sferach, których przewyższenie będzie jednym z głównych zadań działań rewitalizacyjnych.

SFERA PRZESTRZENNA

Zły stan ładu przestrzennego, wyrażający się niekontrolowaną suburbanizacją i pogarszającą się jakością przestrzeni publicznych.

- Ziemia Dzierżoniowska ulega degradacji przestrzennej nie wykorzystując odpowiednio swojego potencjału w zakresie turystyki i lokalizacji działalności przemysłowej. Jest to efekt braku spójnej polityki w zakresie zagospodarowania przestrzennego całego regionu, a także poszczególnych gmin, na co wpływ mają w dużej mierze niedoskonałości w zakresie istniejących opracowań planistycznych tj. braku aktualności studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz niewielkiego pokrycia terenu miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Lukę w tym względzie wypełnia się decyzjami administracyjnymi, które pogłębiają problem chaosu architektonicznego i urbanistycznego.
- Ziemia Dzierżoniowska jest obszarem mocno zurbanizowanym, ze znacznym kapitałem ludzkim i gospodarczym, którego biegunami wzrostu są Dzierżoniów – Bielawa – Pieszyce – jedna z większych aglomeracji dolnośląskich. Należy zwrócić uwagę na korzystne położenie regionu w dynamicznie rozwijającym się obszarze Dolnego Śląska, w pasie drogi krajowej nr 8 na odcinku Wrocław – Kudowa Zdrój, w obrębie obszaru objętego silnymi powiązaniem funkcjonalnymi z Wrocławiem oraz w pasie koncentracji działalności przemysłowej – których przejawem jest wysoka atrakcyjność inwestycyjna Ziemi Dzierżoniowskiej. Jednocześnie obszar charakteryzuje się wysokimi walorami środowiska przyrodniczego, wynikającymi z korzystnego położenia w obszarze przedgórskim, a także istotnych z punktu widzenia rozwoju turystyki uwarunkowaniami historycznymi i kulturowymi. Umożliwia to wielokierunkowy rozwój turystyki pieszej, rowerowej oraz tematycznej, a jednocześnie rozwój różnych form energetyki odnawialnej. Z tych względów sfera przestrzenna jest jednym z trzech kluczowych pól rozwoju regionu.

SFERA SPOŁECZNA

Koncentracja negatywnych zjawisk demograficznych i wysokie bezrobocie.

- Ziemia Dzierżoniowska ulega degradacji społecznej wyrażającej się silnym odpływem młodych i często dobrze wykształconych ludzi do dynamiczniej rozwijających się aglomeracji, przede wszystkim do Wrocławia. W rezultacie występuje bardzo niski wskaźnik urodzeń prowadzący do starzenia się społeczeństwa i wzrostu wskaźnika obciążenia demograficznego. Jest to związane z wysokim bezrobociem wśród osób młodych, szczególnie kobiet, a jednocześnie z niskimi kwalifikacjami zawodowymi osób bezrobotnych.
- Ziemia Dzierżoniowska jest jednocześnie obszarem o wysokim poziomie jakości usług publicznych w szczególności kształcenia i edukacji, a także usług komunalnych, takich jak: dostarczanie wody, odbiór odpadów, a także względnie dobrym poziomie rozwoju infrastruktury technicznej, w tym dróg, chodników. Połączenie tych aspektów z aktywnością samorządów lokalnych na polu współpracy różnych instytucji kształcenia i pomocy społecznej daje nadzieję na odwrócenie negatywnych tendencji w zakresie rozwoju społecznego w przyszłości. Sprzyjać temu powinien także obserwowany w całej Polsce rozwój społeczeństwa obywatelskiego, połączony ze wzrostem poziomu wykształcenia, kwalifikacji zawodowych mieszkańców kraju oraz obserwowaną od pewnego czasu polityki prospołeczną kraju, która oddziałuje także na mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej.

SFERA GOSPODARCZA

Niska konkurencyjność i innowacyjność gospodarki.

- Ziemia Dzierżoniowska ulega degradacji gospodarczej której przejawem są: niska indywidualna przedsiębiorczość mieszkańców, niskie nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw, brak wzrostu zatrudnienia oraz niskie wynagrodzenia. Dodatkowo pojawiają się bariery dla rozwoju gospodarki na poziomie całego kraju zwłaszcza dla sektora MŚP, które silnie oddziałują także na Ziemię Dzierżoniowską. Wynikają one z problemów gospodarki światowej i europejskiej (spadek tempa wzrostu gospodarczego), niskich nakładów na badania i rozwój (niska konkurencyjność), braku kadr, niskiego potencjału finansowania działań rozwojowych i nadmiernych obciążeń fiskalnych.
- Dzieje się tak pomimo niezwykle korzystnego położenia gospodarczego Ziemi Dzierżoniowskiej, związanego z dogodnym położeniem komunikacyjnym, koncentracją działalności przemysłowej, licznymi organizacjami i instytucjami otoczenia biznesu, wysokiego poziomu kształcenia lokalnych kadr, dostępnością atrakcyjnych terenów inwestycyjnych oraz dobrze rozwiniętą infrastrukturą techniczną i społeczną (jako zaplecze dla kadr). Połączenie tych aspektów z obserwowanym w całej Polsce wzrostem konkurencyjności polskiej gospodarki wskutek poprawy infrastruktury komunikacyjnej, inwestycji w kapitał ludzki i innowacyjną gospodarkę, powinno w przyszłości przejawiać się wzrostem dochodów polskich firm i przyciąganiem nowych inwestycji do Polski, w tym również na obszar Ziemi Dzierżoniowskiej.

Nierównomierność rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej.

- Nierównomierność rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej, rozpatrywana w wymiarze miasto-wieś oraz centra miast-obszary podmiejskie jest problemem, który spina wszystkie opisane powyżej zjawiska w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Dotyczy to m.in. bezrobocia, problemów społecznych, dostępu do usług publicznych, nierównomiernego rozwoju infrastruktury technicznej, w tym wodno-kanalizacyjnej, zróżnicowanej dostępności komunikacyjnej (w tym niedostatecznie rozwiniętego systemu komunikacyjnego) oraz koncentracji działalności gospodarczej. Z tych względów działania rewitalizacyjne nabierają szczególnego znaczenia, będąc interwencją skierowaną właśnie na obszary problemowe. Rewitalizacja będzie w tej sytuacji metodą „leczenia” tych terenów i ich użytkowników z przedstawionych powyżej barier rozwojowych.

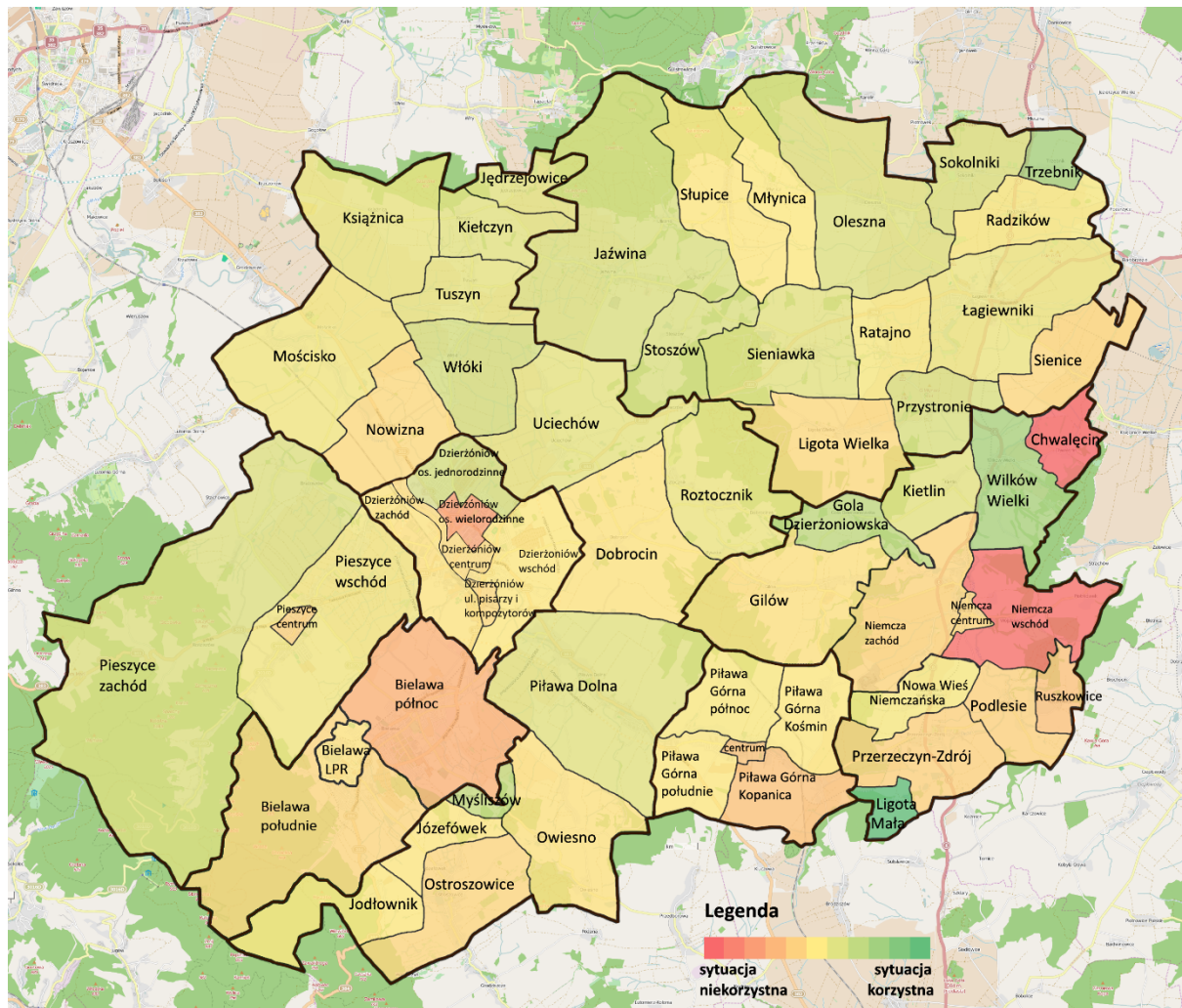
Wyboru obszarów przeznaczonych do rewitalizacji dokonano w oparciu o analizę czterech wskaźników społeczno-gospodarczych, które w najlepszym stopniu odzwierciedlają problemy rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej. Analiza została przeprowadzona w podziale na sołectwa. W przypadku miast zaproponowano niekiedy dodatkowy podział, uwzględniający obowiązujące granice lokalnych programów rewitalizacji, główne osiedla lub części miast. Łącznie przeanalizowano 61 obszarów.

Wskaźniki degradacji Ziemi Dzierżoniowskiej:

- W1. Poziom obciążenia demograficznego (udział osób w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem).
- W2. Poziom ubóstwa (udział osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców).
- W3. Poziom bezrobocia (udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności ogółem).
- W4. Poziom przedsiębiorczości (liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców).

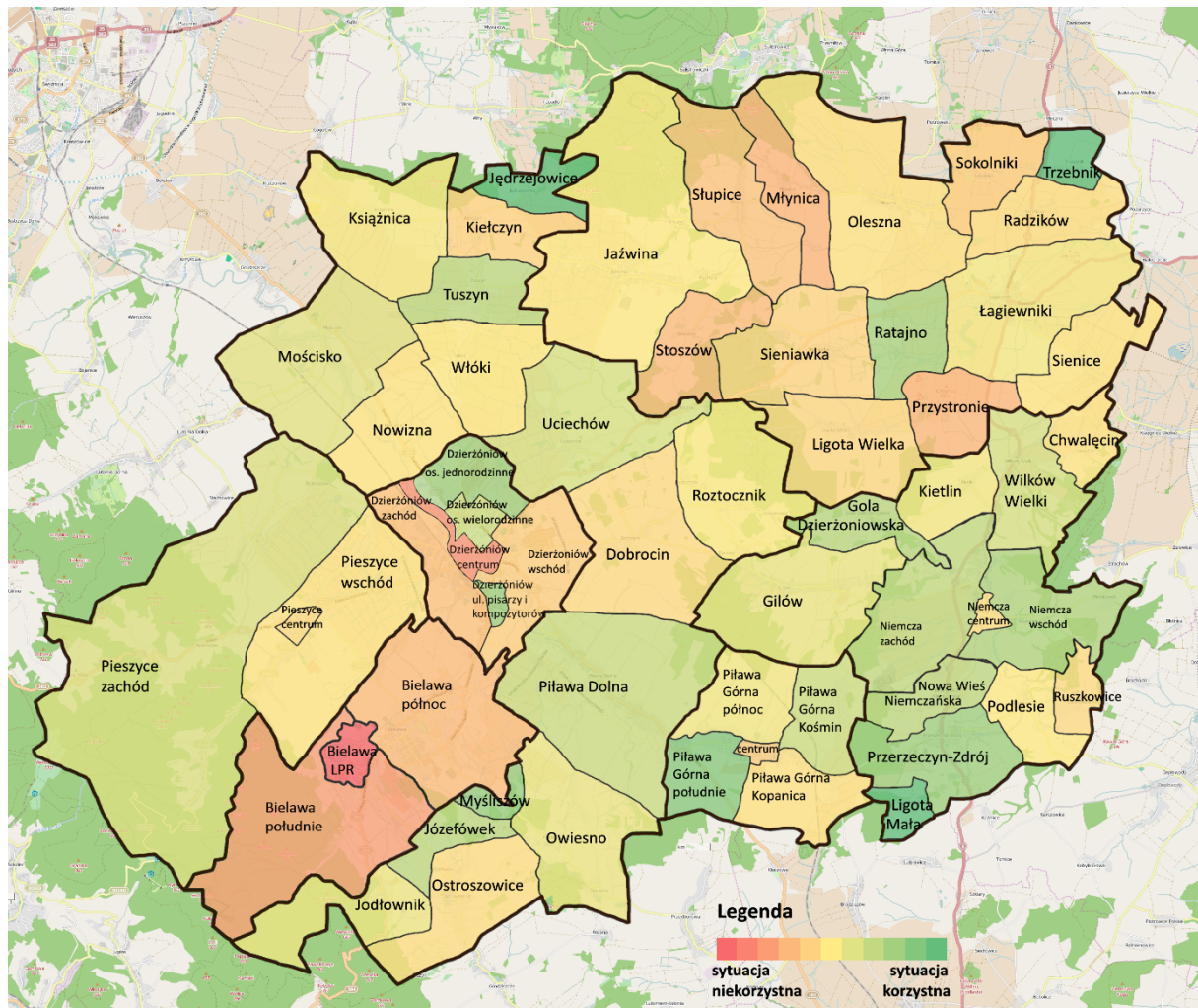
Trzy z powyższych wskaźników (W1, W2 i W3) są stymulantami rewitalizacji, tzn. im wyższą wartość przyjmują, tym większa potrzeba działań rewitalizacyjnych. Ostatni wskaźnik jest destymulantą rewitalizacji, tzn. im niższa wartość, tym większa potrzeba podjęcia działań naprawczych. Wskaźniki te posłużyły do wyliczenia wskaźnika syntetycznego J. Perkala W_j ($j=1,2,3,4$) w postaci średniej standaryzowanej wartości cech dla każdego wskaźnika, a następnie wyliczono sumaryczny wskaźnik degradacji. Przyjęcie takiej metody umożliwia porównywanie różnych wskaźników społeczno-gospodarczych. Wystandaryzowane wskaźniki obrazują odchylenie od normy, którą reprezentuje wartość średnia dla całej Ziemi Dzierżoniowskiej i przyjmują wartości dodatnie lub ujemne. Wartość dodatnia wskazuje na wyższy poziom degradacji na danym obszarze, niż średnia dla powiatu. Z kolei wartość ujemna ukazuje obszary o najlepszej sytuacji, w których negatywne zjawiska w porównaniu ze średnią dla powiatu odznaczają się mniejszym natężeniem. Zastosowanie skali degradacji umożliwia także zobrazowanie problemów społeczno-gospodarczych na mapach. Każdy ze wskaźników cząstkowych został przedstawiony w dwukolorowej skali degradacji. Najbardziej intensywny kolor czerwony oznacza sytuację najgorszą, a najbardziej intensywny zielony oznacza sytuację najlepszą.

Mapa 1. Udział osób w wieku produkcyjnym w liczbie ludności ogółem, GUS 2013 (obszar powiatu dzierzoniowskiego)

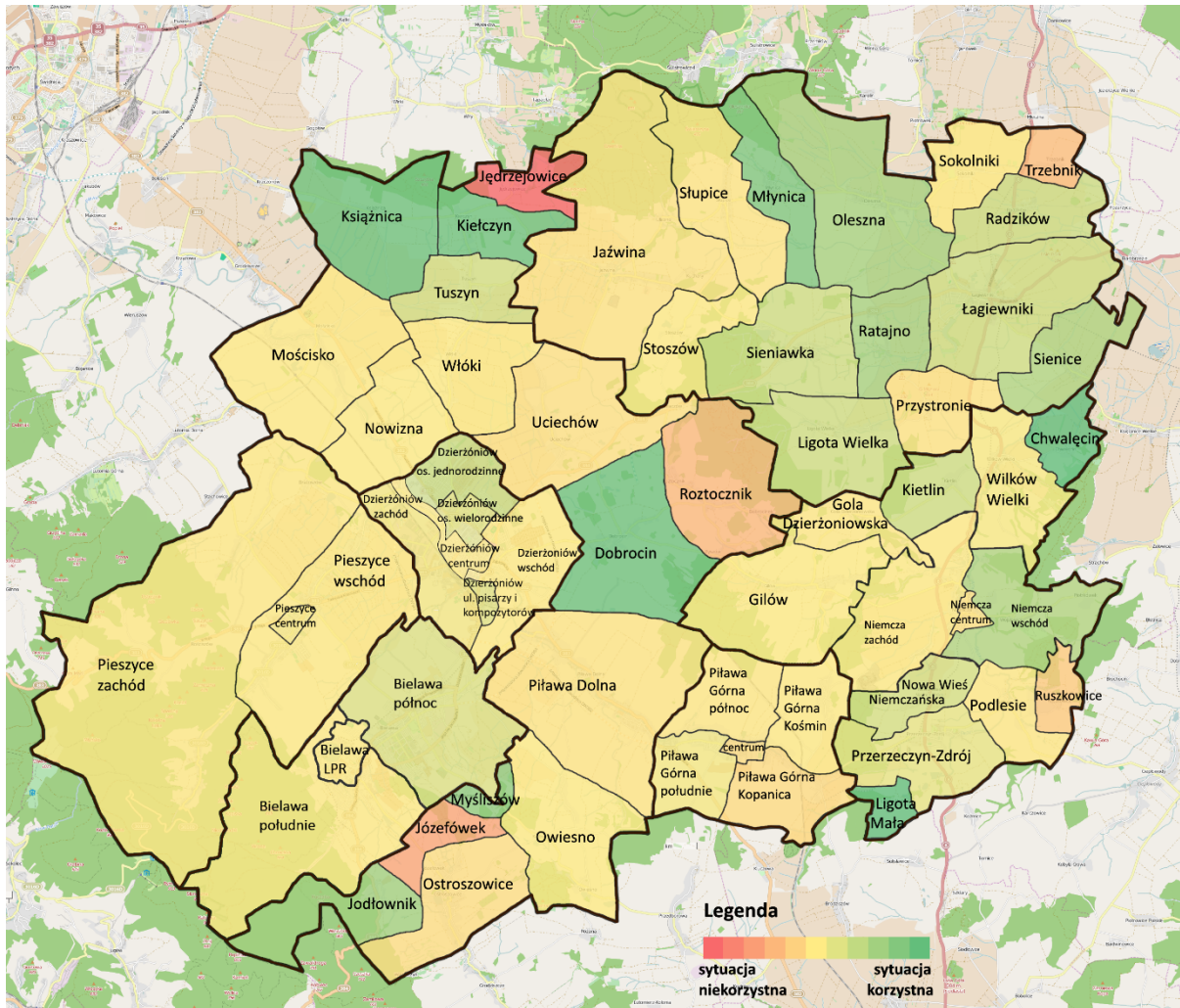
Źródło: Program Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 – 2020

Mapa 2. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców, GUS 2013 (obszar powiatu dzierzoniowskiego)

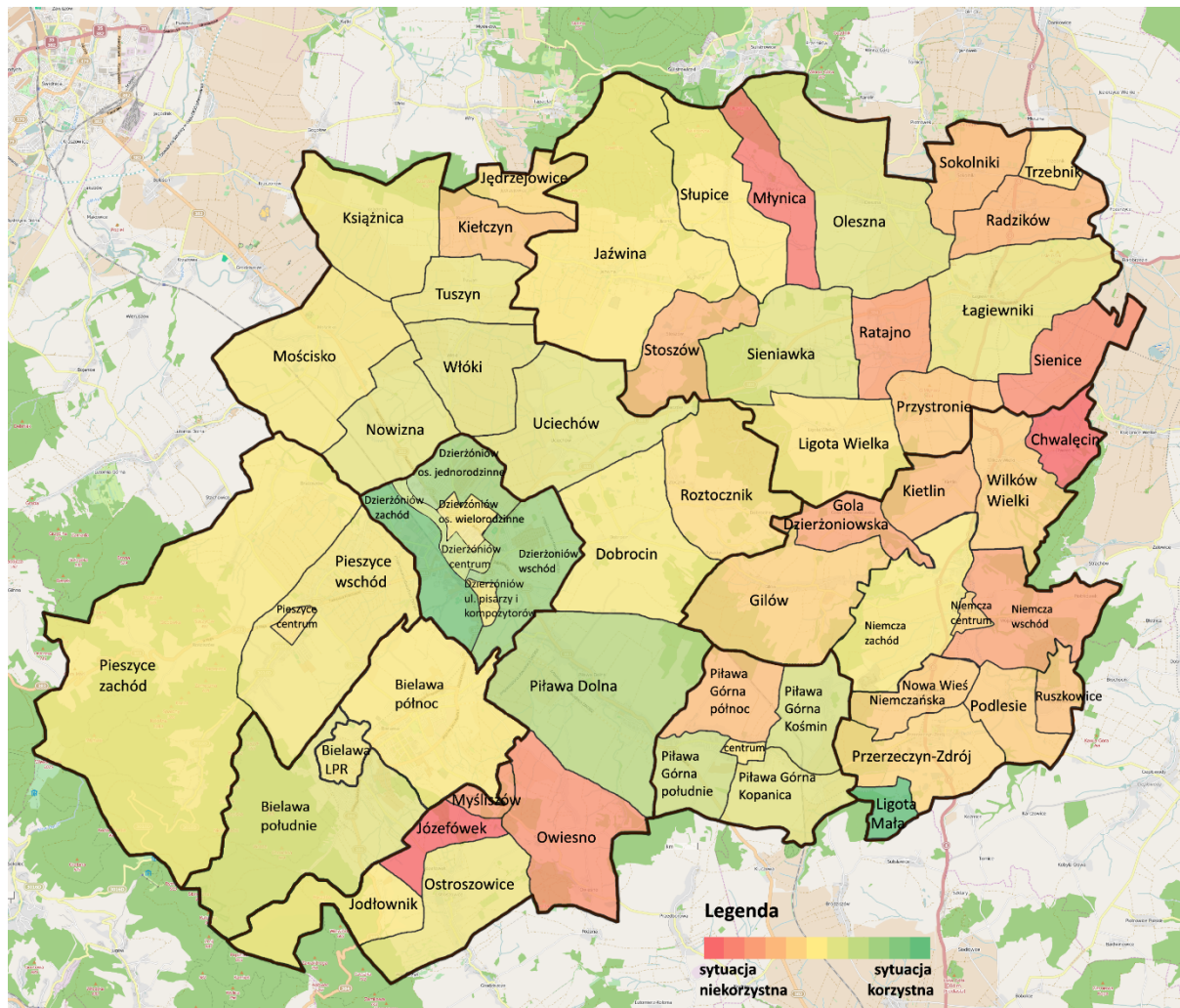
Źródło: Program Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 – 2020

Mapa 3. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności ogółem, GUS 2013 (obszar powiatu dzierzoniowskiego)

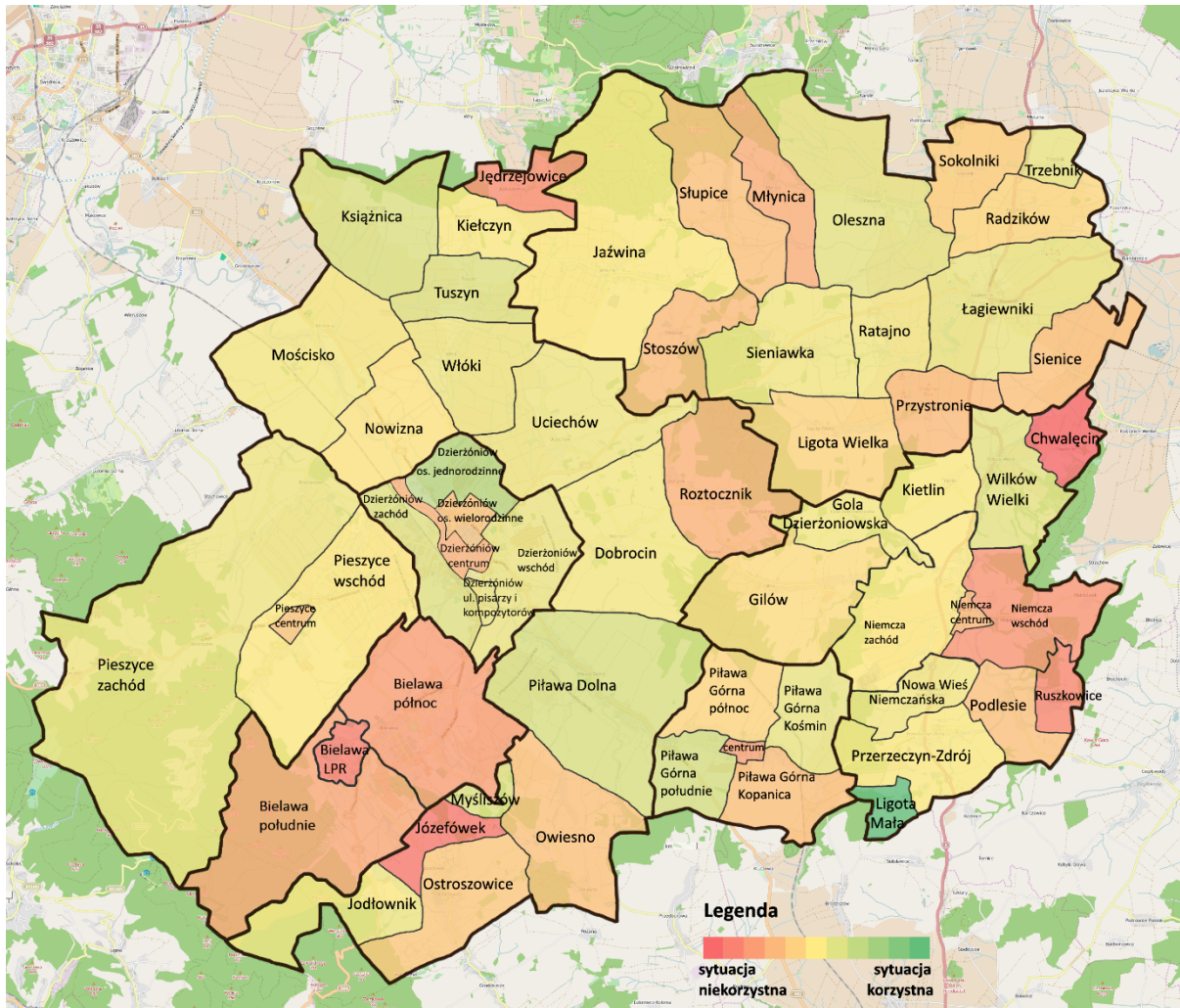
Źródło: Program Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 – 2020

Mapa 4. Wskaźnik przedsiębiorczości na 1000 mieszkańców, GUS 2013 (obszar powiatu dzierzoniowskiego)

Źródło: Program Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 – 2020

Mapa 5. Wskaźnik syntetyczny poziomu degradacji, na podstawie danych GUS 2013 (obszar powiatu dzierzoniowskiego)

Źródło: Program Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 – 2020

Przeprowadzona analiza wskaźnikowa pozwoliła na wyodrębnienie obszarów o szczególnych problemach społecznych i gospodarczych, przeznaczonych do rewitalizacji. Odnową objęto wszystkie tereny, dla których wskaźnik syntetyczny poziomu degradacji przyjął wartość min. 1,00. Wyjątek w tym względzie stanowiły jednak tereny zlokalizowane na przedmieściach Niemczy, Bielawy, Piławy Górnej i Dzierżoniowa, które również przyjmowały wysokie wartości wskaźnika. W większości wypadków były to jednak wciąż wartości niższe, niż centrów tych miast (lub ich części), stąd decyzja o ich tymczasowym wyłączeniu z planowanych w niniejszym dokumencie działań naprawczych.

Tabela 1. Wartości wskaźników dla obszarów problemowych objętych rewitalizacją na obszarze Ziemi Dzierżoniowskiej.

I.p.	Obszar rewitalizacji	W1	W2	W3	W4	W sumaryczny
Obszary miejskie						
1.	Górna część centrum Bielawy	0,11	3,72	-0,01	-0,21	3,61
2.	Centrum Piławy Górnej	0,98	0,74	0,47	0,05	2,24
3.	Centrum Dzierżoniowa	-0,03	2,47	0,13	-1,23	1,34
4.	Centrum Niemczy	0,50	0,28	0,37	0,41	1,57
5.	Centrum Pieszyc	0,59	0,35	-0,09	0,15	1,00
Obszary wiejskie						
6.	Chwałęcín	3,68	0,16	-1,34	1,87	4,37
7.	Józefówek	-0,02	-0,77	2,76	1,87	3,85
8.	Ruszkowice	1,08	0,36	1,27	0,61	3,32
9.	Jędrzejowice	-0,55	-1,82	5,19	0,24	3,06
10.	Młynica	-0,11	1,41	-1,10	1,64	1,85
11.	Roztocznik	-0,39	-0,07	1,97	0,23	1,74
12.	Stoszów	-0,61	1,21	0,06	0,76	1,41
13.	Przystronie	-0,71	1,28	0,28	0,52	1,38
14.	Sienice	0,44	0,13	-0,71	1,36	1,22
15.	Podlesie	0,59	0,04	0,14	0,44	1,21
16.	Słupice	-0,01	1,00	0,19	0,04	1,21
17.	Owiesno	0,14	-0,26	0,02	1,27	1,17

Źródło: Program Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 – 2020

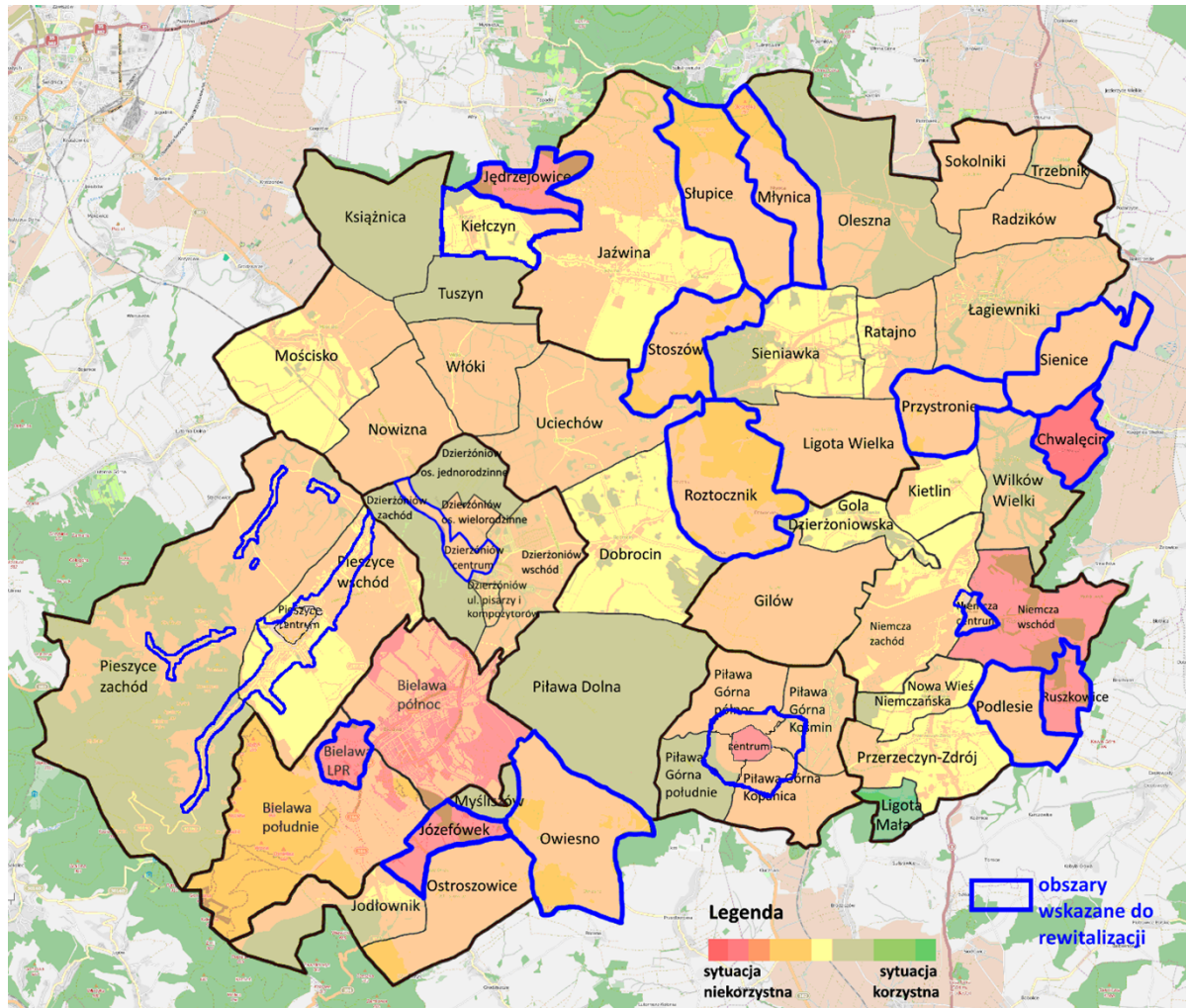
W sumie Programem Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 - 2020 objęto pięć obszarów miejskich i dwanaście obszarów wiejskich. Stanowią je wszystkie centra miast zlokalizowanych w powiecie tj. Bielawy (część centrum), Piławy Górnej, Dzierżoniowa, Niemczy i Pieszyc, które w dużej mierze odpowiadają granicom lokalnych programów rewitalizacji. Obszary wiejskie natomiast rozmieszczone stosunkowo równomiernie w całym powiecie, z niewielką przewagą koncentracji w północno-wschodniej części regionu. Położone są one w gminie wiejskiej Dzierżoniów (Jędrzejowice, Roztocznik, Owiesno, Józefówek), gminie Niemcza (Podlesie, Ruszkowice, Chwałęcín) oraz Łagiewniki (Sienice, Przystronie, Stoszów, Słupice, Młynica).

W wyniku konsultacji społecznych, przeprowadzonych z przedstawicielami urzędów miast i gmin Ziemi Dzierżoniowskiej uzupełniono powyższe obszary wyznaczone w oparciu o analizę wskaźnikową, o tereny istotne z punktu widzenia rozwoju i rewitalizacji poszczególnych gmin powiatu. Terenami uzupełniającymi są:

- Kiełczyn w gminie wiejskiej Dzierżoniów,
- obszar pomiędzy ulicami Piastowską i Piłsudskiego w Dzierżoniowie,

- rejon Stawu Zamkowego w Niemczy,
- obszary wzdłuż głównych dróg w Pieszcach,
- obszar wokół centrum Piławy Górnej.

Mapa 6. Obszary problemowe wskazane do rewitalizacji na podstawie analizy wskaźnikowej – wskaźnik sumaryczny.

Źródło: Program Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 – 2020

W ramach analizy obszarów problemowych miasto Dzierżoniów podzielono na 6 obszarów: centrum, obszar zabudowy wielorodzinnej (osiedla Jasne, Błękitne, Różane, Tęczowe), obszar zabudowy jednorodzinnej (osiedla Zielone, Młodych), tereny na zachód i wschód od linii kolejowej, a pomiędzy nimi obszar zabudowy jedno- i wielorodzinnej (osiedla Struga, Makowe). Do rewitalizacji wskazano centrum miasta, które zamieszkuje 25% ludności. Obszar ten charakteryzuje najwyższy w mieście wskaźnik liczby osób korzystających z pomocy społecznej oraz wysoki udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności ogółem. Jego kształt jest zbliżony do obszaru wskazanego w Lokalnym Programie Rewitalizacji miasta Dzierżoniów na lata 2008-2013 i pokrywa się z obszarem wskazanym w projekcie aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji miasta Dzierżoniów.

W oparciu o przeprowadzone analizy sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej Ziemi Dzierżoniowskiej, a także przy uwzględnieniu zapisów obowiązujących dokumentów strategicznych na poziomie krajowym, wojewódzkim i lokalnym sformułowano cele rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej.

Cel główny:

Zintegrowany rozwój Ziemi Dzierżoniowskiej w oparciu o poprawę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej na zdegradowanych obszarach centralnych miast oraz na

peryferyjnych obszarach wiejskich, poprzez wzrost konkurencyjności gospodarki, wysoki poziom usług publicznych oraz efektywne i zrównoważone wykorzystanie przestrzeni.

SFERA PRZESTRZENNA

Cele pośrednie:

- Poprawa jakości przestrzeni publicznej obszarów kryzysowych jako narzędzia rozwoju turystyki i promocji regionu.
- Poprawa jakości opracowań planistycznych jako sposobu nadania jasnych ram prawnych rozwoju przestrzennego regionu.
- Rozwój mieszkalnictwa, usług kultury oraz innych usług dla mieszkańców, a także stanu infrastruktury technicznej na potrzeby podnoszenia jakości życia na obszarach kryzysowych.

SFERA SPOŁECZNA

Cele pośrednie:

- Zahamowanie trendów depopulacyjnych i poprawa struktury wiekowej mieszkańców obszarów problemowych dotkniętych problemami demograficznymi.
- Rozwój zasobów ludzkich i ograniczenie występowania patologii społecznych na obszarach problemowych.
- Aktywizacja osób bezrobotnych, w szczególności kobiet na obszarach problemowych.

SFERA GOSPODARCZA

Cele pośrednie:

- Wzrost konkurencyjności i komplementarności przedsiębiorstw działających na obszarach problemowych w oparciu o tradycję i nowoczesność.
- Integracja lokalnych przedsiębiorców i rozwój małej przedsiębiorczości, w szczególności na obszarach problemowych.

1.6 Działania rewitalizacyjne prowadzone na obszarze Gminy Miejskiej Dzierżoniów

Lokalny Program Rewitalizacji miasta Dzierżoniów (w skrócie LPR) jest dokumentem planistycznym dotyczącym gminy miejskiej Dzierżoniów, opracowanym na lata 2008 – 2013. Program Rewitalizacji przyjęty był do realizacji Uchwałą Rady Miejskiej (XLVII/367/9) w październiku 1997r. Następnie został dwukrotnie zmieniony w roku 2009 i 2011. Dokument został opracowany zgodnie z dokumentem „Wytyczne dotyczące przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji jako podstawy udzielania wsparcia z Regionalnego programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013”.

Jednym z celów LPR było przeciwdziałanie i redukcja negatywnych zjawisk społecznych poprzez wsparcie dla podmiotów polityki społecznej oraz rozbudowę zaplecza instytucji wsparcia społecznego.

Jednym z ważniejszych problemów zdiagnozowanych na obszarze rewitalizowanym był wysoki poziom bezrobocia oraz powiązany z nim problem ubóstwa i wykluczenia. Skala tych zjawisk oraz ich trwałość świadczyła o tym, że standardowe działania podejmowane przez odpowiedzialne za te kwestie podmioty publiczne nie były w stanie rozwiązać problemu. Konieczne było tworzenie nowych oraz wspieranie istniejących podmiotów działających w tej sferze, w tym także podmiotów sektora pozarządowego. Sformułowany powyżej cel został osiągnięty m.in. poprzez stworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy oraz Centrum Aktywizacji Społecznej. Celem tych podmiotów jest podejmowanie działań zapobiegających negatywnym zjawiskom społecznym oraz świadczenie pomocy, poradnictwo osobom zagrożonym wykluczeniem, jak również szeroko rozumiana integracja i reintegracja społeczna. Szczególne znaczenie ma w tym kontekście wsparcie dla działań podmiotów kierujących swoją uwagę na dzieci. W tym kontekście ogromne znaczenie ma wsparcie dla Towarzystwa Przyjaciół Dzieci oraz Dzierżoniowskiego Ośrodka Kultury, które poprzez organizację czasu wolnego dzieci i młodzieży przyczyniać się będą do zmniejszenia skali zagrożenia tych grup patologiami społecznymi.³

Do przedsięwzięć zrealizowanych na obszarze Gminy Miejskiej Dzierżoniów w ramach LPR na lata 2008 – 2013 należały zaliczyć:⁴

	<p>Centrum Środowiskowego Domu Samopomocy oraz Centrum Aktywizacji Społecznej.</p> <p>Remont budynków dawnej szkoły sportowej. Inwestycja była współfinansowana ze środków zewnętrznych. W odnowionym obiekcie obok CAS funkcjonować będzie również Środowiskowy Dom Samopomocy. Całkowita wartość projektu wynosiła 2 698 961,39 zł, w tym wkład Unii Europejskiej 1 817 718,98 zł.</p> <p>CAŁKOWITA WARTOŚĆ PROJEKTU: 2 698 961,39 zł brutto.</p>
	<p>Remont budynku Towarzystwa Przyjaciół Dzieci</p> <p>W ramach przedsięwzięcia przeprowadzono termomodernizację obiektu, odnowiono wnętrza oraz przeprowadzono kompleksowy remont przyległej do obiektu sali gimnastycznej.</p> <p>CAŁKOWITA WARTOŚĆ PROJEKTU: 1 400 901,75 zł brutto.</p>

³ Źródło: <http://www.dzierzoniow.pl/pl/page/lokalny-program-rewitalizacji>

⁴ Na podstawie: <http://www.dzierzoniow.pl/pl/page/lokalny-program-rewitalizacji>

	<p>Budowa placu zabaw w rejonie ul. Brzegowej 129</p> <p>Budowa placu zabaw obejmie montaż urządzeń zabawowych, budowę oświetlenia i ogrodzenia terenu. Planowany jest także monitoring oraz architektura terenów zielonych.</p> <p>CAŁKOWITA WARTOŚĆ PROJEKTU: 209 800,00 zł brutto.</p>
	<p>Rozbudowa Dzierżoniowskiego Ośrodka Kultury</p> <p>Efektom przedsięwzięcia jest nowa sala widowiskowa, studio nagrań, pomieszczenia na warsztaty artystyczne. Nowy budynek umożliwi także udział w wydarzeniach kulturalnych niepełnosprawnym mieszkańcom miasta.</p> <p>CAŁKOWITA WARTOŚĆ PROJEKTU: 6 100 000,00 zł brutto, w tym dotacja z RPO 70% kosztów kwalifikowanych.</p>
	<p>Remont zabytkowego Ratusza Miejskiego</p> <p>Remont objął odnowienie elewacji budynku Ratusza, biblioteki i wieży ratuszowej. Wymienione zostały pokrycia dachowe i instalacja centralnego ogrzewania w bibliotece. Na remont ratusza miasto zdobyło zewnętrzne dofinansowanie.</p> <p>CAŁKOWITA WARTOŚĆ PROJEKTU: 4 043 603,21 zł</p>
	<p>Remont budynków przy ul. Brzegowej</p> <p>Remonty w dwóch budynkach w jednej z najstarszych części miasta. Obydwa budynki uzyskały m.in. nową elewację.</p> <p>CAŁKOWITA WARTOŚĆ PROJEKTU: 190 333,02 zł</p>

Aktualnie na terenie Gminy Miejskiej Dzierżoniów realizowane są następujące programy rewitalizacyjne:

Program Rewitalizacji Centrum Dzierżoniowa na lata 2011-2016 - to zespół działań podejmowanych w oparciu o zintegrowaną i zrównoważoną strategię rozwoju lokalnego, mającą na celu minimalizowanie problemów gospodarczych, ekologicznych oraz społecznych na obszarze centrum miasta wyznaczonym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego obszaru ograniczonego ulicami: Batalionów Chłopskich, Bielawską, Piastowską, Wrocławską, Daszyńskiego, Mickiewicza, Krasickiego, Sienkiewicza i Kopernika w Dzierżoniowie oraz wspieranie korzystnych przeobrażeń tego obszaru.

Podejmowanie przedsięwzięć w ramach Programu to głównie zadanie Gminy, niemniej udział w jego realizacji mają także instytucje, osoby prawne i podmioty prywatne, czyli właściciele i współwłaściciele nieruchomości, a także ich użytkownicy.

Finansowanie zadań objętych Programem odbywa się w ramach środków finansowych Gminy oraz środków prywatnych, np. właścicieli i dzierżawców lokali użytkowych i mieszkalnych. W przyszłości ważną rolę w finansowaniu dużych i ważnych przedsięwzięć spełniać będzie mogło partnerstwo publiczno-prywatne. Przykładem współfinansowania przedsięwzięć są m.in. Program „Piękna Fasada”, Program Porządkowania Kwartalów i Podwórek czy Program Plomb.

Program zakładał realizację następujących celów i przedsięwzięć:

1. Wspomaganie rozwoju gospodarczego.

- 1.1 Realizacja założeń Miejsowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego centrum miasta.
- 1.2 Gospodarowanie mieniem Gminy.
- 1.3 Program Plomb.
- 1.4 Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie objętym dokumentem.
2. Działania wpływające na estetykę miasta – remonty budynków i obiektów zabytkowych.
 - 2.1 Dofinansowanie remontów i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków.
 - 2.2 Program „Piękna Fasada”.
 - 2.3 Średniowieczne mury obronne.
3. Działania wpływające na estetykę miasta – tereny zielone.
 - 3.1 Program Porządkowania Kwartałów i Podwórek.
 - 3.2 Konkurs „Piękno kwiatów wokół nas”.
 - 3.3 „Kwiaty w oknach”.
 - 3.4 Parki, skwery, place.
4. Działania w sferze kulturalnej.
 - 4.1 Organizacja okolicznościowych imprez kulturalnych.
 - 4.1.1 Jarmark Świętego Jerzego.
 - 4.1.2 Poezja na Murach.
 - 4.1.3 Jarmark pszczelarski „Miodobranie”.
 - 4.1.4 Imprezy i wystawy okolicznościowe.
 - 4.2 Rozbudowa bazy Dzierżoniowskiego Ośrodka Kultury.
5. Poprawa jakości życia mieszkańców miasta.
 - 5.1 Lokalny Program Rewitalizacji Miasta.
 - 5.2 Aranżacja dzierżoniowskiego rynku.
 - 5.3 Realizacja budowy parkingów i miejsc parkingowych oraz organizacja ruchu kołowego w mieście.
6. Promocja działań rewitalizacyjnych.

Program Rewitalizacji Centrum Dzierżoniowa jest na bieżąco monitorowany przez Urząd Miejski i corocznie publikowane jest sprawozdanie (za rok 2011, 2012, 2013 i 2014) dotyczące zrealizowanych prac i przedsięwzięć w zakresie objętych Programem, a w szczególności z zakresu:

- wspomagania rozwoju gospodarczego,
- działań wpływających na estetykę miasta – remonty budynków i obiektów zabytkowych,
- działań wpływające na estetykę miasta – tereny zielone,
- działań w sferze kulturalnej,
- poprawy jakości życia mieszkańców miasta,
- promocji działań rewitalizacyjnych.

2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Celem diagnozy jest w szczególności określenie:

- Stanu kryzysowego,
- Obszaru zdegradowanego,
- Proponowanego obszaru rewitalizacji.

Obszar gminy znajdujący się w **stanie kryzysowym** z powodu koncentracji negatywnych **zjawisk społecznych**, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako **obszar zdegradowany** w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) **gospodarczych** – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) **środowiskowych** – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) **przestrzenno-funkcjonalnych** – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) **technicznych** – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz нефункционowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Metodologia oceny stanu kryzysowego w niniejszym opracowaniu oparta została o twarde dane statystyczne, dane pozyskane z badań ilościowych oraz dane o charakterze jakościowym.

W celu wsparcia obiektywnej oceny charakteru poszczególnych zjawisk o charakterze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym oraz technicznym – opracowano na podstawie wybranych danych statystycznych zbiorcze tabele ocen wskaźników im odpowiadających.

Zbiorcza tabela zawiera wskaźniki poszczególnych sfer analizowanych w poszczególnych rozdziałach z uwzględnieniem danych statystycznych za lata 2010-2014. Kompleksowo przedstawione zostały informacje dotyczące dynamiki zmian wartości poszczególnych wskaźników oraz charakterystyka trendu liniowego (wzrostowy, spadkowy, boczny).

Dane dla wybranych wskaźników przedstawione zostały dla poszczególnych poziomów terytorialnych: kraj, województwo, powiat, gmina, w celu dokonania analizy porównawczej.

Ocena wartości poszczególnych wskaźników zaznaczana jest kolorem w polu danej wartości. Kolorem zielonym zaznaczone są te pola, w których wartość dla analizowanej Gminy Miejskiej Dzierżoniów są korzystniejsze (lepsze) od wartości porównywanej i analogicznie kolorem czerwonym zaznaczone są te pola, w których wartości dla Gminy miejskiej Dzierżoniów są niekorzystne (gorsze) od wartości porównywanej.

Analogicznie oznaczane są pola, w których zawarte są wskazania trendu liniowego – trend korzystny (lepszy) oznaczamy kolorem zielonym, trend niekorzystny oznaczamy kolorem czerwonym.

Pola „oceny ogólnej” oznaczane są również kolorem zielonym, jeśli ogólne oceny wskaźników są uznawane w perspektywie LPR pozytywnie, a kolorem czerwonym jeśli oceny te są negatywne.

Wypracowana metodologia ma charakter pomocniczy i uzupełniający w stosunku do ogółu zebranych danych, w tym danych o charakterze jakościowym, pozwalających ocenić, czy na obszarze miasta Dzierżoniów, lub w jego wybranych obszarach, można mówić o stanie kryzysowym.

Metoda ta, dzięki oparciu się o twarde dane statystyczne oraz odniesieniu się do wartości notowanych w skali kraju, województwa czy też powiatu – pozwala na obiektywną ocenę wartości poszczególnych wskaźników, które można przypisać do poszczególnych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych.

Ponadto szczegółowej analizie poddano obszar miasta Dzierżoniów wskazany do rewitalizacji w Programie Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 – 2020, mając na uwadze aktualność danych ujętych w diagnozie tego dokumentu.

W ramach analizy prowadzącej do wyznaczenia obszarów problemowych w Programie Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 - 2020 miasto Dzierżoniów podzielono na 6 obszarów: centrum, obszar zabudowy wielorodzinnej (osiedla Jasne, Błękitne, Różane, Tęczowe), obszar zabudowy jednorodzinnej (osiedla Zielone, Młodych), tereny na zachód i wschód od linii kolejowej, a pomiędzy nimi obszar zabudowy jedno- i wielorodzinnej (osiedla Struga, Makowe).

Do rewitalizacji wskazano centrum miasta, które zamieszkuje 25% ludności. Obszar ten charakteryzuje najwyższy w mieście wskaźnik liczby osób korzystających z pomocy społecznej oraz wysoki udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności ogółem. Jego kształt jest zbliżony do obszaru wskazanego w Lokalnym Programie Rewitalizacji miasta Dzierżoniów na lata 2008-2013 i pokrywa się z obszarem wskazanym w projekcie aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji miasta Dzierżoniów.

Zasięg przestrzenny obszaru wskazanego do rewitalizacji przez Program Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 - 2020 w Gminie Miejskiej Dzierżoniów, zawiera się w obszarze następujących ulic:

1.	Bielawska	21.	Prochowa	41.	11 Listopada
2.	Bohaterów Getta	22.	Przedmieście	42.	Grota Roweckiego
3.	Daszyńskiego	23.	Rolna	43.	Brzozowa
4.	Długa	24.	Rynek	44.	Marszałkowska
5.	Garncarska	25.	Sienkiewicza	45.	Lipowa
6.	Klasztorna	26.	Spacerowa	46.	Słowackiego
7.	Kopernika	27.	Strzelnicza	47.	Szkolna
8.	Kościelna	28.	Świdnicka (do nr 50)	48.	Nowogródzka
9.	Krasickiego	29.	Tylna	49.	Kościuszki
10.	Krótką	30.	Wodna	50.	Plan Konstytucji 3 maja
11.	Mickiewicza	31.	Wrocławska (do nr 45)	51.	Garbarska
12.	Miernicza	32.	Ząbkowicka (do nr 42)		
13.	Miodowa	33.	Kolejowa (do nr 8C)		
14.	Młyńska	34.	Nowowiejska		
15.	Nowa	35.	Brzegowa		
16.	Ogrodowa	36.	Ciasna		
17.	Piękna	37.	Strumykowa		
18.	Piwna	38.	Osadnicza		
19.	Pocztowa	39.	Dworcowa		
20.	Poprzeczna	40.	Mostowa		

Mapa 7. Zasięg terytorialny obszaru miasta Dzierżoniów wskazanego do rewitalizacji przez Program Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 - 2020

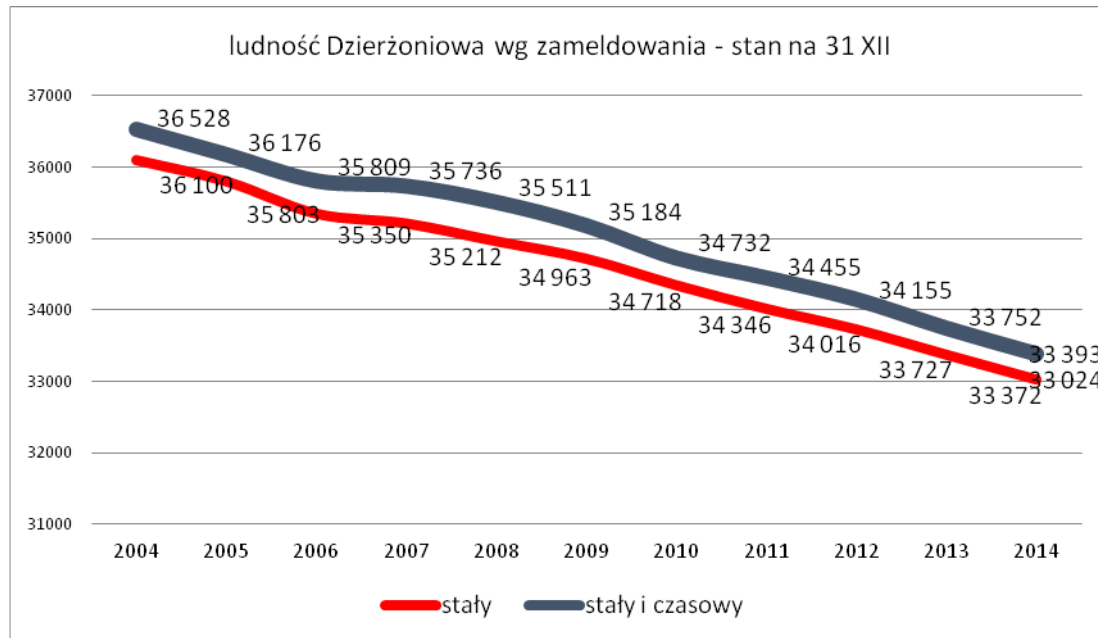
Źródło: UM Dzierżoniów

2.1 Diagnoza zjawisk społecznych

LUDNOŚĆ

W 2014 roku miasto Dzierżoniów zamieszkałe było przez 33024 osoby, zameldowane na pobyt stały. Na przestrzeni 10 analizowanych lat liczba mieszkańców Dzierżoniowa zmniejszyła się o ponad 3000. Spadek liczby mieszkańców obserwowany był przez cały badany okres.

Wykres 1. Liczba ludności wg zameldowania na okres stały i czasowy w latach 2004-2014

Źródło: UM Dzierżoniów

Na tle porównywanych jednostek terytorialnych miasto Dzierżoniów charakteryzowało się najwyższym współczynnikiem feminizacji. W 2014 roku na 100 mężczyzn przypadało 113 kobiet (GUS). Był to wskaźnik wyższy o 4 od średniej krajowej oraz o 2 od średniej dla miast w skali kraju i województwa. Najbardziej zbliżony wskaźnik do miasta Dzierżoniów odnotowano dla powiatu dzierżoniowskiego, co może świadczyć o subregionalnej specyfice Ziemi Dzierżoniowskiej. Na przestrzeni analizowanych lat, tj. 2010 – 2014 wskaźnik ten nie uległ zmianie.

Tabela 2. Współczynnik feminizacji w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	współczynnik feminizacji ogółem				
	2010 osoba	2011 osoba	2012 osoba	2013 osoba	2014 osoba
POLSKA	107	107	107	107	107
POLSKA - MIASTO	111	111	111	111	111
DOLNOŚLĄSKIE	108	108	108	108	108
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	111	111	111	111	111
Powiat dzierżoniowski	111	111	110	110	110
Powiat dzierżoniowski - MIASTO	-	-	112	112	112
Dzierżoniów	113	113	113	113	113

Źródło: GUS/BDL

Na tle wartości gęstości zaludnienia notowanych dla miast w kraju (1074), województwie dolnośląskim (913) oraz powiecie dzierżoniowskim (526), miasto Dzierżoniów charakteryzowało się znacznie wyższą gęstością zaludnienia (1702 osób na 1 km², GUS 2014). Świadczyć to może o niższym potencjale wolnej przestrzeni miasta i większej zwartości zabudowy. Wskaźnik ten

wyróżnia w szczególności przestrzeń miejską Dzierżoniowa na tle powiatu dzierżoniowskiego i pozostałych miast w powiecie. Od 2010 roku nastąpił spadek gęstości zaludnienia o 43 osoby na km², co związane było ze spadkiem liczby mieszkańców miasta.

Tabela 3. Gęstość zaludnienia w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	ludność na 1 km ²				
	2010 osoba	2011 osoba	2012 osoba	2013 osoba	2014 osoba
POLSKA	123	123	123	123	123
POLSKA - MIASTO	1 089	1 084	1 082	1 078	1 074
DOLNOŚLĄSKIE	146	146	146	146	146
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	926	922	919	915	913
Powiat dzierżoniowski	222	221	220	219	217
Powiat dzierżoniowski - MIASTO	-	-	534	530	526
Dzierżoniów	1 745	1 736	1 728	1 715	1 702

Źródło: GUS/BDL

Miasto Dzierżoniów charakteryzowało się bardzo niskim udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym do ogółu ludności. W 2014 roku ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła jedynie 14,6% ludności miasta. Od 2010 roku obserwuje się stały spadek wartości tego wskaźnika. Wartość tego wskaźnika dla miasta Dzierżoniów była najniższa w porównaniu do wszystkich analizowanych jednostek terytorialnych, w tym w porównaniu do średniej dla miast w powiecie dzierżoniowskim. Świadczyć to może o tym, że proces starzenia się społeczeństwa obserwowany na obszarze powiatu dzierżoniowskiego jest szczególnie dynamiczny w Dzierżoniowie.

Tabela 4. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym do ogółu ludności w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	ludność w wieku przedprodukcyjnym do ogółu ludności				
	2010 %	2011 %	2012 %	2013 %	2014 %
POLSKA	18,8	18,5	18,3	18,2	18,0
POLSKA - MIASTO	17,1	16,9	16,8	16,7	16,6
DOLNOŚLĄSKIE	17,4	17,2	17,0	16,9	16,8
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	16,1	16,0	15,8	15,7	15,8
Powiat dzierżoniowski	16,5	16,3	16,0	15,8	15,6
Powiat dzierżoniowski - MIASTO	-	-	15,6	15,4	15,3
Dzierżoniów	15,2	15,2	14,9	14,8	14,6

Źródło: GUS/BDL

Na przestrzeni lat 2010 – 2014 zmniejszeniu uległ także odsetek osób w wieku produkcyjnym. W 2014 roku ludność w wieku produkcyjnym w Dzierżoniowie stanowiła 61,7% i była to wartość najniższa w porównaniu do innych badanych jednostek terytorialnych. Spadek liczby ludności w tej kategorii wieku ma szczególne znaczenie dla lokalnego rynku pracy. Spadek liczby osób w wieku produkcyjnym na obszarze miasta może być rekompensowany stabilną sytuacją demograficzną na obszarach podmiejskich. Niestety spadek udziału osób w wieku produkcyjnym do ogółu ludności odnotowano także w skali powiatu dzierżoniowskiego do wartości 63,1% - zbliżonej do średniej dla kraju, wynoszącej 63,0% (GUS, 2014).

Tabela 5. Udział ludności w wieku produkcyjnym do ogółu ludności w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	ludność w wieku produkcyjnym do ogółu ludności				
	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%
POLSKA	64,4	64,2	63,9	63,4	63,0
POLSKA - MIASTO	65,3	64,8	64,2	63,5	62,8
DOLNOŚLĄSKIE	65,7	65,3	64,8	64,2	63,5
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	65,7	65,1	64,4	63,6	62,8
Powiat dzierzoniowski	65,1	64,7	64,2	63,7	63,1
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	63,8	63,3	62,6
Dzierżonów	64,4	63,7	63,0	62,4	61,7

Źródło: GUS/BDL

Miasto Dzierżonów było i w najbliższej przyszłości będzie miastem, w którym na tle porównywanych jednostek terytorialnych, notuje się najwyższe udziały ludności w wieku poprodukcyjnym. Od 2010 roku zaobserwowano dynamiczny przyrost wartości tego wskaźnika, z wartości 20,4% do aż 23,7% w 2014 roku (GUS). Była to wartość wyższa o 4,7 od średniej dla kraju (19%, GUS, 2014).

Tabela 6. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	ludność w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności				
	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%
POLSKA	16,8	17,3	17,8	18,4	19,0
POLSKA - MIASTO	17,6	18,3	19,0	19,8	20,6
DOLNOŚLĄSKIE	16,9	17,5	18,2	19,0	19,7
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	18,2	18,9	19,8	20,6	21,4
Powiat dzierzoniowski	18,5	19,0	19,7	20,4	21,3
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	20,6	21,3	22,1
Dzierżonów	20,4	21,1	22,1	22,7	23,7

Źródło: GUS/BDL

Negatywne trendy demograficzne, które dotyczą miasto Dzierżonów, widoczne są we wskaźnikach obciążenia demograficznego, w szczególności w wartościach wskaźników ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym oraz ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, co obrazuje poniżej tabela.

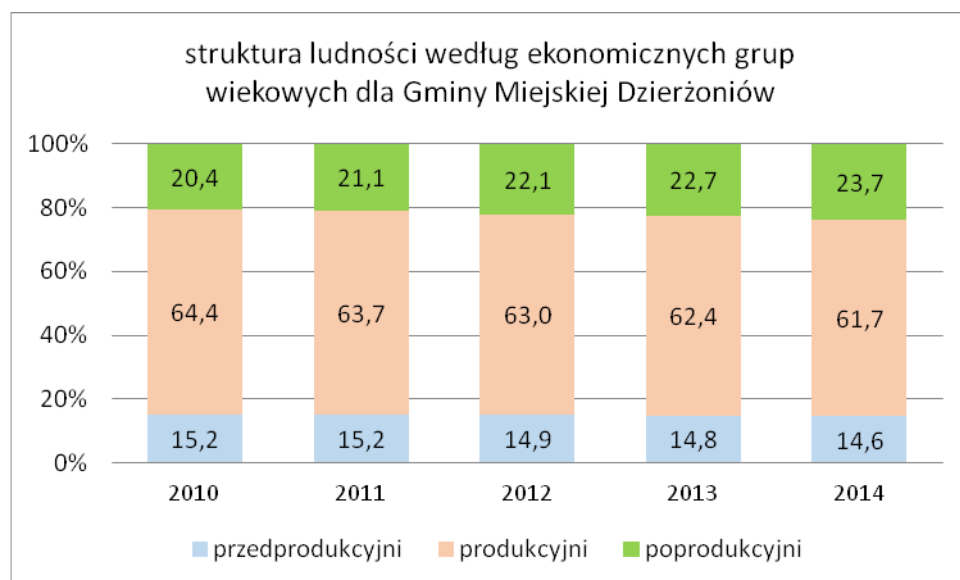
Tabela 7. Wskaźniki obciążenia demograficznego na 2014 rok

Jednostka terytorialna	ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
	2014 osoba	2014 osoba	2014 osoba
POLSKA	58,8	105,2	30,2
POLSKA - MIASTO	59,4	123,1	32,8
DOLNOŚLĄSKIE	57,5	117,4	31,0
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	59,2	136,3	34,1
Powiat dzierzoniowski	58,5	135,8	33,7
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	59,7	145,2	35,4
Dzierżonów	62,1	162,3	38,4

Źródło: GUS/BDL

Dynamiczny proces starzenia się społeczeństwa Dzierżoniowa ilustruje poniższy wykres.

Wykres 2. Udziały ludności wg ekonomicznych grup wieku dla Gminy Miejskiej Dzierżonów w latach 2010-2014

Źródło: GUS/BDL

Malejący odsetek ludności w wieku produkcyjnym wpływa na liczbę urodzeń notowanych na obszarze miasta. W każdym z analizowanych lat liczba urodzeń żywych, notowanych w Dzierżoniowie, była niższa od danych uzyskanych dla porównywanych jednostek terytorialnych – poza danymi dla obszarów miejskich powiatu dzierzoniowskiego. W 2014 roku w Dzierżoniowie odnotowano 8,2 urodzeń żywych na 1000 mieszkańców, co była wartością o 1,5 niższą od średniej dla kraju. Jak pokazują dane dla innych badanych jednostek terytorialnych – kryzys demograficzny, w tym malejąca liczba urodzeń, był problemem ogólnokrajowym, jednak szczególnie widocznym w przestrzeni powiatu dzierzoniowskiego oraz miasta Dzierżonów.

Tabela 8. Urodzenia żywe na 1000 ludności w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	urodzenia żywe na 1000 ludności				
	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-
POLSKA	10,7	10,1	10,0	9,6	9,7
POLSKA - MIASTO	10,3	9,6	9,6	9,2	9,4
DOLNOŚLĄSKIE	10,1	9,5	9,3	8,9	9,3
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	9,8	9,2	9,0	8,7	9,1
Powiat dzierzoniowski	9,0	8,5	8,5	7,9	8,3
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	8,2	7,7	8,0
Dzierżonów	8,9	8,4	8,4	7,5	8,2

Źródło: GUS/BDL

W Dzierżonowie oraz powiecie dzierzoniowskim notowano wyraźnie wyższe wskaźniki zgonów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. W roku 2014 w Dzierżonowie odnotowano 11,31 zgonów na 1000 mieszkańców (GUS). Przez cały okres 2010 – 2014 wskaźnik zgonów na 1000 mieszkańców w mieście utrzymywał się na poziomie wyższym od średniej krajowej oraz wojewódzkiej. Związane to było z dużą liczbą osób w wieku senioralnym, zamieszkujących obszar miasta.

Tabela 9. Zgony na 1000 ludności za lata 2010-2014

Jednostka terytorialna	zgony na 1000 ludności				
	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-
POLSKA	9,83	9,75	9,99	10,06	9,78
POLSKA - MIASTO	9,71	9,64	9,97	10,09	9,88
DOLNOŚLĄSKIE	10,19	10,08	10,44	10,48	10,28
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	10,32	10,25	10,63	10,77	10,60
Powiat dzierzoniowski	11,55	11,24	11,70	12,26	11,44
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	11,83	12,88	11,68
Dzierżonów	11,65	11,35	11,01	12,69	11,31

Źródło: GUS/BDL

Przez cały analizowany okres lat 2010 – 2014 w Dzierżonowie utrzymywał się ujemny przyrost naturalny. Najniższą wartość odnotowano w 2013 roku (-5,2 osób na 1000 ludności). Ruch naturalny był jedną z głównych przyczyn spadku liczby ludności miasta Dzierżonów. Ujemny przyrost naturalny obserwowany był również w skali całego powiatu dzierzoniowskiego – co pogłębiało kryzys demograficzny w skali całego subregionu.

Tabela 10. Przyrost naturalny na 1000 ludności w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	przyrost naturalny na 1000 ludności				
	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-
POLSKA	0,9	0,3	0,0	-0,5	0,0
POLSKA - MIASTO	0,6	0,0	-0,4	-0,9	-0,5
DOLNOŚLĄSKIE	-0,1	-0,6	-1,1	-1,6	-0,9
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	-0,5	-1,0	-1,6	-2,1	-1,5
Powiat dzierzoniowski	-2,6	-2,8	-3,2	-4,4	-3,1
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	-3,6	-5,1	-3,7
Dzierżonów	-2,8	-3,0	-2,6	-5,2	-3,1

Źródło: GUS/BDL

W 2014 roku w Dzierżonowie odnotowano 4,6 małżeństw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Od 2010 roku widoczny jest trend spadkowy zawieranych małżeństw – co jest charakterystyczne dla kraju, województwa dolnośląskiego i powiatu dzierzoniowskiego.

Tabela 11. Małżeństwa zawarte na 1000 ludności w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	małżeństwa zawarte na 1000 mieszkańców				
	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-
POLSKA	5,9	5,4	5,3	4,7	4,9
POLSKA - MIASTO	5,9	5,2	5,1	4,5	4,7
DOLNOŚLĄSKIE	5,6	5,2	5,2	4,4	4,7
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	5,7	5,2	5,1	4,4	4,6
Powiat dzierzoniowski	5,3	4,7	4,8	4,3	4,6
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	4,6	4,3	4,5
Dzierżonów	5,2	5,0	4,7	4,1	4,6

Źródło: GUS/BDL

Kolejnym czynnikiem demograficznym, wpływającym na liczbę ludności gminy miejskiej Dzierżonów są migracje. Na przestrzeni lat 2010 – 2014 Dzierżonów charakteryzował się ujemnym saldem migracji, co oznacza, że więcej osób wyjeżdżało na stałe z miasta, niż się w nim osiedlało. Sam spadek liczby ludności miasta wskutek migracji nie jest czymś szczególnie wyróżniającym miasto Dzierżonów spośród miast w kraju oraz województwie. W ostatnich latach w Polsce szczególnie dynamiczne były procesy przepływu ludności z obszaru miejskiego, na otaczające je obszary podmiejskie. Niepokojąca może być jednak skala migracji. W Dzierżonowie wartości salda migracji w analizowanym okresie były wyraźnie niższe od średnich dla miast w kraju oraz województwie. Kolejną niepokojącą daną, są ujemne wartości salda migracji notowane w skali całego powiatu dzierzoniowskiego.

Tabela 12. Saldo migracji na 1000 ludności w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	saldo migracji na 1000 osób				
	ogółem				
	2010	2011	2012	2013	2014
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
POLSKA	-0,1	-0,1	-0,2	-0,5	-0,4
POLSKA - MIASTO	-2,1	-1,9	-1,7	-2,2	-1,8
DOLNOŚLĄSKIE	0,5	0,4	0,3	0,0	0,2
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	-1,9	-1,8	-1,7	-2,0	-1,6
Powiat dzierzoniowski	-1,4	-1,1	-1,0	-2,8	-2,2
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	-0,3	-3,0	-2,4
Dzierżoniów	-3,6	-2,2	-1,6	-2,9	-3,1

Źródło: GUS/BDL

BEZROBOCIE

W 2014 roku w Dzierżoniowie zarejestrowanych było 1497 osób bezrobotnych (GUS, 2014). Była to wartość wyraźnie niższa do danych z 2010 roku, kiedy w mieście było 2434 osoby bezrobotne. Spadek liczby bezrobotnych obserwowany był we wszystkich analizowanych jednostkach terytorialnych.

Tabela 13. Bezrobotni zarejestrowani w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	bezrobotni zarejestrowani ogółem				
	2010	2011	2012	2013	2014
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
POLSKA	1 954 706	1 982 676	2 136 815	2 157 883	1 825 180
POLSKA - MIASTO	-	-	-	-	-
DOLNOŚLĄSKIE	150 282	143 575	157 369	153 558	121 562
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	-	-	-	-	-
Powiat dzierzoniowski	7 359	6 191	6 504	6 280	4 803
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	-	-	-
Dzierżoniów	2 434	1 992	2 086	1 986	1 497

Źródło: GUS/BDL

W 2010 roku udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnych w Dzierżoniowie, wynoszący 10,8%, był wyraźnie wyższy od średniej krajowej oraz wojewódzkiej. W 2014 roku udział ten był już niższy i kształtował się na poziomie 7,1%. Zbliżone wartości udziału bezrobotnych notowano również w skali powiatu dzierzoniowskiego.

Tabela 14. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym				
	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%
POLSKA	7,9	8,0	8,7	8,8	7,5
DOLNOŚLĄSKIE	7,8	7,5	8,3	8,2	6,6
Powiat dzierzoniowski	10,7	9,1	9,6	9,4	7,3
Dzierżonów	10,8	9,0	9,5	9,2	7,1

Źródło: GUS/BDL

Wg danych PUP Dzierżonów na koniec listopada 2015 roku w ewidencji tutejszego urzędu pozostawało 1111 osób bezrobotnych z miasta Dzierżonów. Dla porównania w listopadzie 2014 roku w ewidencji pozostawało 1585 osób. Oznacza to, że w ciągu roku liczba bezrobotnych zarejestrowanych w PUP Dzierżonów zmalała o prawie 30%. Na koniec 2010 roku w ewidencji PUP pozostawało 2398 osób. Oznacza to, że na przestrzeni lat 2010 – 2015 liczba bezrobotnych zmniejszyła się ponad dwukrotnie.

Od 2010 do 2014 roku wskaźnik pracujących na 1000 mieszkańców dla miasta Dzierżonów wzrósł o 10 pracujących i osiągnął na koniec 2014 roku 266 osób. Była to wartość wyższa od średniej krajowej, wynoszącej 230 pracujących, ale zdecydowanie niższa od danych dla miast w skali kraju (310) oraz województwa (302). Dane te mogłyby sugerować, podobnie jak dane nt. udziału bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym, o wyraźnej poprawie na lokalnym rynku pracy. Przy ocenie skali i charakteru zmian na podstawie ww. wskaźników należy uwzględnić znaczące zmiany demograficzne, jakie zaszły w Dzierżonowie w analizowanych latach. Należy pamiętać o znaczącym przyroście osób w wieku poprodukcyjnym oraz spadku liczby mieszkańców miasta.

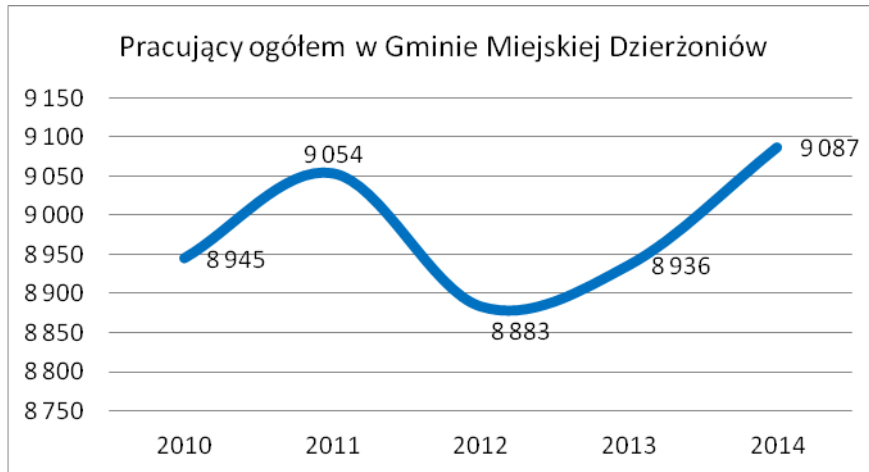
Tabela 15. Pracujący na 1000 ludności w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	pracujący ogółem na 1000 mieszkańców				
	2010 osoba	2011 osoba	2012 osoba	2013 osoba	2014 osoba
POLSKA	223	224	223	226	230
POLSKA - MIASTO	304	304	302	304	310
DOLNOŚLĄSKIE	240	241	239	244	251
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	289	289	287	294	302
Powiat dzierzoniowski	151	151	149	149	154
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	168	169	176
Dzierżonów	255	260	256	260	266

Źródło: GUS/BDL

Daną, która pełniej obrazuje skalę zmian na lokalnym rynku pracy, jest liczba osób pracujących w gminie miejskiej Dzierżonów. Na przestrzeni analizowanych lat 2010 – 2014 liczba osób pracujących wykazywała się zmiennością, początkowo wzrastając w 2011 roku, następnie malejąc w 2012 roku do najniższego notowanego w tym okresie poziomu 8883 osób, ponownie rosnąc w latach 2013 – 2014, do najwyższej wartości 9087. Wynika z tego, że w analizowanym okresie 2010 - 2014 liczba bezrobotnych zarejestrowanych w PUP zmniejszyła się aż 800 osób, natomiast liczba pracujących zwiększyła się jedynie o 143 osoby.

Wykres 3. Pracujący w Gminie Miejskiej Dzierżonów w latach 2010-2014

Źródło: GUS/BDL

Szczególną uwagę w zakresie analizy struktur bezrobocia ze względu na wiek bezrobotnego należy zwrócić na dwie kategorie wiekowe bezrobotnych:

- grupę osób bezrobotnych w wieku 24 lat i mniej,
- grupę osób bezrobotnych w wieku 55 lat i więcej.

Analizy bezrobocia wykazują, że młody wiek stanowi dla wielu osób utrudnienie w zdobyciu pracy. Często zdobyte przez osobę młodą kwalifikacje zawodowe nie zawsze są cenione rynkowo, czego powodem może być brak dopasowania oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy. Młody wiekiem bezrobotny nie ma też stawianego jako warunek pracy doświadczenia na danym stanowisku. Podobnie jak ludzie młodzi osoby powyżej 55 roku życia są zagrożone brakiem dostępu do korzystnej lokalizacji na rynku pracy. W ich przypadku argumenty przesądzające o tej sytuacji mają nieco inny charakter. Dysponują oni zazwyczaj znacznym doświadczeniem zawodowym, ale barierą jest brak nowoczesnego, wymaganego na rynku pracy wykształcenia oraz brak pożądaných rynkowo kwalifikacji. Ze względu na bariery mentalne ludziom starszym trudniej jest podjąć decyzję o przekwalifikowaniu i zdobyciu nowych kwalifikacji, dopasowanych do aktualnych potrzeb rynku pracy.⁵

Tabela 16. Bezrobotni bez prawa do zasiłku

Rok	Liczba bezrobotnych bez prawa do zasiłku	% udział bezrobotnych bez prawa do zasiłków
2010	1810	75,5
2011	1440	72,6
2012	1516	73,1
2013	1544	77,8
2014	1147	76,5

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Dzierżoniowie

UBÓSTWO

Działania samorządu lokalnego w zakresie pomocy społecznej są jednymi z najbardziej złożonych z punktu widzenia organizacyjnego i finansowanego. Z uwagi na złożoność zagadnienia niejednokrotnie pojawia się duży problem w zakresie identyfikacji zjawisk związanych z patologiami społecznymi, ubóstwem, wykluczeniem społecznym czy też bezdomnością. Niejednokrotnie statystyka publiczna w tym zakresie jest niepełna i nie odzwierciedla skali problemów związanych

⁵ Źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Dzierżoniów na lata 2016 - 2020

z analizowanym zagadnieniem. W zakresie diagnozy sfery społecznej posłużono się w zasadniczym stopniu danymi uzyskanymi z Ośrodka Pomocy Społecznej w Dzierżoniowie oraz publicznej statystyki Głównego Urzędu Statystycznego.

Analizę funkcjonowania pomocy społecznej w Dzierżoniowie należy rozpatrywać w dwóch aspektach organizacyjnych:

1. Świadczeń finansowych, do których zaliczyć należy m.in. zasiłek okresowy, zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy oraz zasiłek stały.
2. Świadczeń pozafinansowych.

Jak wynika z danych pochodzących z OPS w Dzierżoniowie nieznacznie spada liczba corocznie przyznawanych świadczeń finansowych swoim klientom.

Tabela 17. Liczba rodzin korzystająca z wybranych świadczeń finansowych w latach 2010-2014⁶

Rok	Liczba rodzin uzyskujących wsparcie z tytułu:					Świadczeń pielęgnacyjnych (l. osób)
	Ustawy o pomocy społecznej	Ustawy o świadczeniach rodzinnych i ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów	Świadczeń rodzinnych	Funduszu alimentacyjnego	Ustawy o dodatkach mieszkaniowych	
2010	1201	1864	1574	290	948	100
2011	1220	1880	1596	284	948	152
2012	1268	1880	1583	297	863	174
2013	1090	1790	1502	288	942	72
2014	1032	1819	1536	283	1009	-

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzierżoniowie

Według danych GUS w 2014 roku w pomocy społecznej wg kryterium dochodowego korzystało w Dzierżoniowie 1001 gospodarstw domowych. Była to wartość o prawie 200 niższa od wyjściowego w analizie 2010 roku.

⁶ Źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Dzierżoniów na lata 2016 - 2020

Tabela 18. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego				
	2010	2011	2012	2013	2014
	gosp.	gosp.	gosp.	gosp.	gosp.
POLSKA	1 203 497	1 147 913	1 165 811	1 211 290	1 145 794
POLSKA - MIASTO	-	-	645 821	669 130	635 132
DOLNOŚLĄSKIE	84 563	78 956	77 962	81 147	75 782
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	-	-	51 144	53 162	50 268
Powiat dzierzoniowski	3 218	3 063	2 766	2 839	2 662
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	2 246	2 338	2 205
Dzierżonów	1 197	1 183	932	984	1 001

Źródło: GUS/BDL

Malejącym trendem charakteryzował się także odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w ogóle ludności miasta. W 2014 roku wyniósł on 6,1%, podczas gdy w 2010 roku było to 8,3%. Była to wartość zbliżona do średniej notowanej w skali miast w kraju i wyższa od wartości dla powiatu dzierzoniowskiego.

Tabela 19. Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej do ogółu ludności w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	odsetek osób korzystających z pomocy społecznej do ludności ogółem				
	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%
POLSKA	8,7%	8,1%	8,1%	8,3%	7,7%
POLSKA - MIASTO			6,2%	6,4%	6,0%
DOLNOŚLĄSKIE	7,0%	6,4%	6,2%	6,3%	5,8%
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO			5,3%	5,4%	5,0%
Powiat dzierzoniowski	7,2%	6,6%	6,1%	6,1%	5,6%
Powiat dzierzoniowski - MIASTO			5,8%	6,0%	5,4%
Dzierżonów	8,3%	7,2%	6,0%	6,3%	6,1%

Źródło: GUS/BDL

Do najważniejszych powodów przyznawania pomocy społecznej w mieście zaliczyć należy bezrobocie i ubóstwo. Mimo, iż liczba rodzin, którym udzielone zostało wsparcie z tego właśnie powodu spadła na przestrzeni ostatnich lat o ponad połowę, to nadal kwestie te stanowią znaczący problem społeczny. W latach 2009-2014 wzrosła także dwukrotnie liczna osób ciężko chorych, niepełnosprawnych oraz bezdomnych. To właśnie powód bezdomności w Dzierżonowie przybrał w ostatnich latach na sile.⁷

⁷ Źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Dzierżonów na lata 2016 - 2020

Tabela 20. Najważniejsze powody przyznawania pomocy społecznej przez OPS w latach 2010-2014 (liczba rodzin)

	2010	2011	2012	2013	2014
Bezrobocie	850	886	756	657	576
Ubóstwo	1041	1056	1018	567	691
Długotrwała lub ciężka choroba	290	320	394	375	447
Niepełnosprawność	333	400	313	335	367
Alkoholizm	206	175	184	117	124
Bezdomność	44	66	58	56	65
Przemoc w rodzinie	97	88	80	9	7
Narkomania	2	1	3	5	8

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzierżoniowie

Jak wskazują przedstawiciele Ośrodka Pomocy Społecznej w Dzierżoniowie kategoria klientów pomocy społecznej poszerza się. Należy zdawać sobie sprawę, że pomoc społeczna to nie tylko świadczenia dla najbiedniejszych, czy dysfunkcyjnych rodzin. Wsparcie socjalne stanowi trzon pracy Ośrodka, jednak realizuje on także działania i świadczenia skierowane do wszystkich mieszkańców, bez względu na dochód, czy sytuację rodziny (np. zasiłek pielęgnacyjny wypłacany bez względu na dochód z tytułu posiadania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, świadczenie pielęgnacyjne bez względu na dochód, wypłacane osobom sprawującym bezpośrednią opiekę nad niepełnosprawnym członkiem rodziny, becikowe, grupy wsparcia, wolontariat, terapia psychologiczna).

Zauważana jest zwiększająca się liczba odbiorców poza finansowych form pomocy świadczonych przez OPS. Do najważniejszych działań należy zaliczyć w tym miejscu:

1. Praca socjalna.
2. Poradnictwo specjalistyczne.
3. Zapewnienie posiłku.
4. Usługi opiekuńcze.
5. Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
6. Dom pomocy społecznej.
7. Inne.

Tabela 21. Wybrane formy pomocy niefinansowej w latach 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba rodzin objęta pracą socjalną	640 (l. os)	121 (l. os)	471	476	886
Liczba prowadzonych procedur „Niebieskiej Karty”	50	27	44	75	114
Liczba rodzin wspieranych przez asystenta rodziny	-	18	15	27	49
Liczba kontraktów socjalnych	91	39	76	39	90
Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	-	5	6	9	7
Udzielenie schronienia (l. os)	14	21	20	31	26

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzierżoniowie

Szczególnego podkreślenia wymaga fakt istotnego wzrostu liczby rodzin obejmowanych pracą socjalną z 476 w 2013r. do 886 w 2014r. Pracownicy socjalni przeprowadzili 414 wywiadów w 2014r. na potrzeby inne niż pomoc finansowa klientom OPS. Liczną grupę osób obejmowanych pomocą przez tutejszy ośrodek stanowią klienci nieubezpieczeni zdrowotnie, którzy na skutek nagłych zdarzeń trafiają do placówek medycznych, gdzie udzielana jest im pomoc. Wszystkie tego typu zdarzenia trafiają do OPS celem ustalenia uprawnień do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze

środków publicznych. Osoby te nie są wykazywane w sprawozdawczości OPS – ponieważ jest to zadanie zlecone z ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych, natomiast wkład pracy w działania zmierzające do ustalenia prawa do bezpłatnych świadczeń zdrowotnych jest znaczący.

Kolejnym istotnym problemem pomocy społecznej jest rosnąca liczba rodziców przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, którym w kontekście ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ośrodek zapewnia wsparcie zarówno w czasie sprawowania opieki nad dziećmi, jak również w przypadku ich umieszczenia w pieczy zastępczej. Ta grupa odbiorców ośrodka w większości nie korzysta ze świadczeń finansowych. Kolejnym istotnym problemem dostrzeganym w mieście jest rosnąca liczba eksmisji z lokali mieszkalnych, a tym samym wzrost liczby osób bezdomnych. O ile aktualnie w statystykach nie uwidacznia się on jako kluczowy, to jednak w perspektywie lat realizacji strategii, z pewnością przełoży się na znaczące koszty. Osoby bezdomne żyjące w trudnych warunkach (altanki działkowe, pustostany, dworzec, garaże, klatki schodowe), często odmawiające pomocy lekarskiej oraz socjalnej, z powodu złego stanu zdrowia staną się (w perspektywie obowiązywania „nowej” strategii) potencjalnymi klientami pomocy społecznej do objęcia wsparciem w formie instytucjonalnej tj. Dom Pomocy Społecznej. Szczególny problem w tym zakresie dotyczy osób bezdomnych w podeszłym wieku, chorych, niepełnosprawnych. Osoby te nie mogą być kierowane do schronisk, dla osób bezdomnych.⁸

UZALEŻNIENIA I PRZEMOC

Zagadnienia związane z występującymi na terenie miasta Dzierżoniowa problemami alkoholowymi oraz używania narkotyków i środków psychoaktywnych przez osoby młode zidentyfikowane zostały w toku dwóch badań społecznych realizowanych w mieście. Wyniki raportów: „Środowiskowa profilaktyka uzależnień, monitorowanie problemów alkoholowych, narkotycznych i przemocowych oraz stosowania dopalaczy na terenie miasta Dzierżoniów w 2008 roku, 2011 roku oraz 2014 roku.” oraz raport z ogólnopolskiego badania ankietowego „Młodzi i substancje psychoaktywne” przeprowadzonego wśród uczniów szkół podstawowych i gimnazjów dostarczają szczegółowej wiedzy o badanych zjawiskach na terenie miasta.

Najważniejsze wnioski dot. problemów alkoholowych na terenie gminy:

- W opinii respondentów na terenie miasta występuje zrównoważenie podaży i popytu alkoholu – jedynie 45,8% respondentów opowiedziało się za nadpodażą (2011- 74,5%, 2008 – 78,9%). Można zauważyć dalszą tendencję spadkową nadpodaży.
- Respondenci potwierdzili spadek wskaźnika obserwowanej ilości występowania dorosłych osób nietrzeźwych – 57,8% (2011- 87,4%, 2008 – 74,9%).
- Zahamowaniu uległ wskaźnik wzrostu ilości używającej alkoholu młodzieży pozaszkolnej – 66,3% (2011 -89,4%, 2008 – 80,4%).
- W opinii dorosłych w mieście dominuje nadal młodzieżowy wzorzec spożycia alkoholu oparty na połączeniu piwa i wina.
- Nastąpił dalszy spadek poczucia zagrożenia ze strony osób nietrzeźwych – 23,6% (2011 - 40,5%, 2008 – 50,8%).
- Występuje nadal przekraczająca średnią ilość osób używających alkoholu w losowej próbie (niski wskaźnik realnych abstynentów).
- Wskaźnik odsetka osób używających alkoholu w próbie odnosi się wyłącznie do grup wiekowych reprezentowanych w próbie i nie może być przenoszony na populację ogólną mieszkańców gminy.
- Stwierdzono niestety ponowny wzrost zjawiska sprzedaży alkoholu niepełnoletnim 19,5% (2011- 11,6%, 2008 – 22,1%) szczególnie widoczny w rejonie 4 – Wrocławska -26%.

⁸ Źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Dzierżoniów na lata 2016 - 2020

Wnioski dotyczące problemów narkotycznych dotyczą głównie:

- Zmniejszenia się widocznych dla znacznej grupy respondentów, przejawów problemów narkomanii w mieście - z 72% na 32,1%.
- Pojawiania się na terenie miasta w opinii respondentów różnorodnych narkotyków – bez wskazania dominujących.
- Występowania pojedynczych miejsc spotkań używającej środków młodzieży – nadal na poziomie znacznie poniżej średniej w regionie.
- Znacznego spadku wskaźnika przyrostu używającej środków młodzieży.
- Podwyższonego wskaźnika występowania młodzieży używającej środków w rejonie Kilińskiego.
- Sporadycznego występowania stałych miejsc spotkań używającej środków młodzieży.
- Nieznacznego wzrostu zauważalnej działalności dealerów.

Wnioski dotyczące problemów przemocy:

- Utrzymuje się wskaźnik występowania przemocy wobec dzieci i młodzieży – 43,7% (2011 - 42,2%, 2008 – 69,3%).
- Sprawcami przemocy są nadal w kolejności starsza młodzież, dorośli i rówieśnicy ofiar.⁹

BEZPIECZEŃSTWO I PRZESTĘPCZOŚĆ

Nad bezpieczeństwem mieszkańców Dzierżoniowa czuwają strażnicy Straży Miejskiej oraz Policja.

Do najważniejszych zadań dzierżoniowskiej Straży Miejskiej należy ochrona i zapewnienie spokoju w miejscach publicznych. Strażnicy miejscy mają także uprawnienia do kontroli przestrzegania zasad ruchu drogowego, współdziała z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, udzielania pomocy w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń, a także współdziałania z organizatorami i innymi służbami w zapewnieniu ochrony porządku podczas zgromadzeń i imprez publicznych. Ważnym elementem pracy dzierżoniowskich strażników jest także informowanie mieszkańców o stanie i rodzajach zagrożeń oraz inicjowanie działań zapobiegających popełnianiu przestępstw i wykroczeń.

⁹ Źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Dzierżoniów na lata 2016 - 2020

POZIOM WYKSZTAŁCENIA

Informacji na temat wykształcenia ludności dostarczają dane pochodzące ze Spisów Powszechnych przeprowadzanych przez Główny Urząd Statystyczny. Dla celów niniejszego opracowania wykorzystano dane ze Spisu Powszechnego 2002 oraz Spisu Powszechnego 2011.

Powyższe dane obrazują ogromne zmiany, jakie dokonały się w poziomie wykształcenia ludności na przestrzeni lat. W szczególności dotyczy to zwiększania się liczby osób legitymujących się wykształceniem wyższym, przy jednoczesnym spadku liczby ludności posiadającej wykształcenie podstawowe. Pierwsze zjawisko związane jest z obserwowanym w całym kraju tzw. „boomem edukacyjnym”, objawiającym się lawinowym przyrostem studentów, drugie zaś – wymieraniem starszych kategorii wiekowych, które najczęściej legitymowały najniższym poziomem wykształcenia lub w ogóle nie posiadały wykształcenia formalnego.

W powiecie dzierzoniowskim w 2011 roku 10 208 mieszkańców legitymowało się wykształceniem wyższym, tzn. o 75,7% więcej niż w 2002 roku.

Niewielkie zmiany dotyczyły liczby ludności z wykształceniem średnim i policealnym – choć trzeba tu zauważyć, iż odnotowano spadek liczby osób legitymujących się wykształceniem średnim zawodowym o 16% w powiecie dzierzoniowskim przy jednoczesnym znacznym wzroście liczby osób posiadających wykształcenie średnie ogólnokształcące (o 27,9% w powiecie dzierzoniowskim). Wykształcenie zasadnicze zawodowe posiadało w 2011 roku 20 680 mieszkańców powiatu dzierzoniowskiego, tj. o 1,1% mniej niż w 2002 roku.

Udział ludności legitymującej się wykształceniem wyższym w ogóle ludności w wieku 13 i więcej lat wynosił w powiecie dzierzoniowskim w 2011 roku 12,2%, dla porównania na Dolnym Śląsku 17,9% ludności posiadało wykształcenie wyższe. Na przestrzeni lat 2002-2011 udział ludności legitymującej się wykształceniem wyższym w województwie dolnośląskim wzrósł o 7,9%, natomiast niższe przyrosty odnotowano w powiecie: dzierzoniowskim (5,8%).

W 2011 roku wykształcenie średnie i policealne posiadało 33,5% mieszkańców powiatu dzierzoniowskiego (o 1,4% więcej niż w 2002 roku), wykształcenie zasadnicze zawodowe – 24,6% ludności (o 1,7% więcej niż 2002 roku), zaś gimnazjalne i poniżej – 29,8%. Choć na przestrzeni lat 2002-2011 zdecydowanie spadł udział ludności z najniższymi poziomami wykształcenia, to na tle całego Dolnego Śląska powiat dzierzoniowski nadal wyróżniał się wyższymi odsetkami ludności legitymującej się ukończonym wykształceniem podstawowym – w skali województwa było to 18,1% ludności, zaś w powiecie dzierzoniowskim 23%.¹⁰

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA

Liczba aktywnie działających w Dzierżoniowie organizacji pozarządowych realizujących zadania publiczne z roku na rok zwiększa się. Na podstawie danych zawartych w Programie Rozwoju Społecznego Dzierżoniowa w 2013 roku liczba organizacji pozarządowych wyniosła 64. Najliczniejszą grupę stanowią organizacje sportowe (17), stowarzyszenia i związki działające przy parafiach (9) oraz związki kombatanatów, emerytów i rencistów, inwalidów wojennych (7). 6 organizacji działa na rzecz osób z niepełnosprawnościami, swoje działania kierują one do różnych grup wiekowych, różnorodnie są również oferowane przez nie formy wsparcia, organizacje te prowadzą m. in. działalność edukacyjną, sportową i kulturalną. Również 6 organizacji działa w obszarze ochrony zdrowia i profilaktyki. Nieco mniej jest organizacji, które swoją główną działalność umiejscawiają w obszarze edukacji i rozwoju dzieci i młodzieży, kultury oraz propagowania aktywnego wypoczynku poprzez uprawę ogrodów działkowych. W pozostałych obszarach działania podejmują jednostkowe organizacje.

Tabela 22. Liczba organizacji pozarządowych i podmiotów biorących udział w realizacji zadań publicznych 1000 mieszkańców

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
-----	------	------	------	------	------	------	------	------

¹⁰ Źródło: Strategia Rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 - 2020

Liczba organizacji	1,704	1,773	1,815	1,834	1,974	2,048	2,160	2,18
--------------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	------

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Roczno programu współpracy Dzierżoniowa z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w 2014 r.

Zauważalny jest ponadto wyraźny wzrost liczby adresatów zadań realizowanych przez organizacje pozarządowe na mocy Rocznych programów współpracy Dzierżoniowa z organizacjami pozarządowymi. Dane te uwidaczniają wzrastającą rolę i coraz większe znaczenie organizacji pozarządowych w realizacji zadań publicznych, również z obszaru pomocy społecznej.

Tabela 23. Liczba osób będących adresatami zadań realizowanych przez organizacje pozarządowe

Rok	2011	2012	2013	2014
Liczba osób	8862	13761	14518	16897

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Roczno programu współpracy Dzierżoniowa z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w 2014 r.

Tabela 24. Udział dotacji na realizację zadań zleczonych organizacjom pozarządowym w stosunku do bieżących wydatków miasta

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
W tys zł	1125	1694	1802	2041	2203	2201	2323	2590
%	1,41	2,9	2,95	2,68	2,87	2,73	3,08	3,35

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Roczno programu współpracy Dzierżoniowa z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w 2014 r.

W 2014 roku na 10 tys. mieszkańców miasta przypadało 31 organizacji pozarządowych. Była to wartość wyższa od tych notowanych w skali powiatu dzierżoniowskiego (27), jak również miast powiatu (27), ale już wyraźnie niższa od danych dla województwa dolnośląskiego (36) oraz przestrzeni miejskich kraju (36) i województwa (38).

Tabela 25. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców				
	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-
POLSKA	27	28	30	32	33
POLSKA - MIASTO	30	31	33	35	37
DOLNOŚLĄSKIE	28	30	32	34	36
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	30	31	33	36	38
Powiat dzierżoniowski	22	24	25	26	27
Powiat dzierżoniowski - MIASTO			23	24	25
Dzierżonów	27	29	30	31	31

Źródło: GUS/BDL

Tabela 26. Zbiorcza tabela oceny wskaźników sfery społecznej dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów za lata 2010-2014

Lp.	wskaźnik	jednostka terytorialna JST	zmiana Dzierżoniów 2014/2010	ocena w odniesieniu do zmiany 2014/2010 w:			wartość Dzierżoniów 2014	ocena w odniesieniu do wartości w 2014:			trend Dzierżoniów	OCENA OGÓLNA
				POLSKA	DOLNOŚLĄSKIE	powiat dzierżoniowski		POLSKA	DOLNOŚLĄSKIE	powiat dzierżoniowski		
1	Ludność wg miejsca zamieszkania	ogółem	-2,4%	-0,1%	-0,3%	-2,0%	34 168	38 478 602	2 908 457	104 075	spadkowy	
		miasto		-0,9%	-1,3%	-1,4%		23 216 352	2 014 847	84 550		
2	Wskaźnik feminizacji	ogółem	0,0%	0,0%	0,0%	-0,9%	113	107	108	110	boczny	
		miasto		0,0%	0,0%	0,0%		111	111	112		
3	Gęstość zaludnienia na 1 km2	ogółem	-2,5%	0,0%	0,0%	-2,3%	1 702	123	146	217	spadkowy	
		miasto		-1,4%	-1,4%	-1,5%		1 074	913	526		
4	Udział osób w wieku przedprodukcyjnym do ogółu ludności	ogółem	-3,9%	-4,3%	-3,4%	-5,5%	14,6%	18,0%	16,8%	15,6%	spadkowy	
		miasto		-2,9%	-1,9%	-1,9%		16,6%	15,8%	15,3%		
5	Udział osób w wieku produkcyjnym do ogółu ludności	ogółem	-4,2%	-2,2%	-3,3%	-3,1%	61,7%	63,0%	63,5%	63,1%	spadkowy	
		miasto		-3,8%	-4,4%	-1,9%		62,8%	62,8%	62,6%		
6	Udział osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności	ogółem	16,2%	13,1%	16,6%	15,1%	23,7%	19,0%	19,7%	21,3%	wzrostowy	
		miasto		17,0%	17,6%	7,3%		20,6%	21,4%	22,1%		
7	Urodzenia żywe na 1000 ludności	ogółem	-7,9%	-9,3%	-7,9%	-7,8%	8,2	9,7	9,3	8,3	spadkowy	
		miasto		-8,7%	-7,1%	-2,4%		9,4	9,1	8,0		
8	Zgony na 1000 ludności	ogółem	-2,9%	-0,5%	0,9%	-1,0%	11,31	9,78	10,28	11,44	boczny	
		miasto		1,8%	2,7%	-1,3%		9,88	10,60	11,68		
9	Przyrost naturalny na 1000 ludności	ogółem	10,7%	-100,0%	800,0%	19,2%	-3,1	0,0	-0,9	-3,1	spadkowy	
		miasto		-183,3%	200,0%	2,8%		-0,5	-1,5	-3,7		
10	Małżeństwa zawarte na 1000 ludności	ogółem	-11,5%	-16,9%	-16,1%	-13,2%	4,6	4,9	4,7	4,6	spadkowy	
		miasto		-20,3%	-19,3%	-2,2%		4,7	4,6	4,5		
11	Saldo migracji na 1000 ludności	ogółem	-13,9%	300,0%	-60,0%	57,1%	-3,1	-0,4	0,2	-2,2	boczny	
		miasto		-14,3%	-15,8%	700,0%		-1,8	-1,6	-2,4		
12	Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej	ogółem	-16,4%	-4,8%	-10,4%	-17,3%	1 001	1 145 794	75 782	2 662	spadkowy	
		miasto		-1,7%	-1,7%	-1,8%		635 132	50 268	2 205		
13	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej do ogółu ludności	ogółem	-27,0%	-11,4%	-17,2%	-23,0%	6,1%	7,7%	5,8%	5,6%	spadkowy	
		miasto		-3,3%	-4,7%	-7,1%		6,0%	5,0%	5,4%		

skala oceny: pozytywna
 negatywna
 neutralna

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/BDL

ANALIZA WYBRANYCH WSKAŹNIKÓW SFERY SPOŁECZNEJ W ODNIESIENIU DO OBSZARU WSKAZANEGO DO REWITALIZACJI PRZEZ PROGRAM REWITALIZACJI ZIEMI DZIERŻONIOWSKIEJ NA LATA 2014 – 2020

Tabela 27. Dynamika zmian liczby ludności ogółem w porównaniu do średniej wartości dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów i powiatu dzierżoniowskiego

Lp.	Informacje dodatkowe	SPOŁECZNE			
		śr. gminy		śr. powiatu	
		-2,42%		-1,98%	
Wyszczególnienie	dynamika zmian ludności ogółem 2014/2010	ocena 0-1 GMINA	dynamika zmian ludności ogółem 2014/2010	ocena 0-1 POWIAT	
1	Bielawska	3,95%	0	3,95%	0
2	Bohaterów Getta	-6,64%	-1	-6,64%	-1
3	Daszyńskiego	-1,41%	0	-1,41%	0
4	Długa	16,67%	0	16,67%	0
5	Garncarska	-14,29%	-1	-14,29%	-1
6	Klasztorna	-1,27%	0	-1,27%	0
7	Kopernika	13,80%	0	13,80%	0
8	Kościelna	2,97%	0	2,97%	0
9	Krasickiego	-10,74%	-1	-10,74%	-1
10	Krótka	0,00%	0	0,00%	0
11	Mickiewicza	0,43%	0	0,43%	0
12	Miernicza	0,00%	0	0,00%	0
13	Miodowa	-19,10%	-1	-19,10%	-1
14	Młyńska	6,67%	0	6,67%	0
15	Nowa	-8,20%	-1	-8,20%	-1
16	Ogrodowa	-0,85%	0	-0,85%	0
17	Piękna	-10,75%	-1	-10,75%	-1
18	Piwna	0,00%	0	0,00%	0
19	Pocztowa	-4,44%	-1	-4,44%	-1
20	Poprzeczna	-22,41%	-1	-22,41%	-1
21	Prochowa	4,92%	0	4,92%	0
22	Przedmieście	5,64%	0	5,64%	0
23	Rolna	-6,25%	-1	-6,25%	-1
24	Rynek	-9,38%	-1	-9,38%	-1
25	Sienkiewicza	-10,39%	-1	-10,39%	-1
26	Spacerowa	0,00%	0	0,00%	0
27	Strzelnicza	-4,82%	-1	-4,82%	-1
28	Świdnicka (do nr 50)	-7,05%	-1	-7,05%	-1
29	Tylna	-7,69%	-1	-7,69%	-1
30	Wodna	-18,52%	-1	-18,52%	-1
31	Wrocławska (do nr 45)	-12,63%	-1	-12,63%	-1
32	Ząbkowicka (do nr 42)	-5,19%	-1	-5,19%	-1
33	Kolejowa (do nr 8C)	-1,19%	0	-1,19%	0
34	Nowowiejska	-1,17%	0	-1,17%	0
35	Brzegowa	-3,17%	-1	-3,17%	-1
36	Ciasna	-1,22%	0	-1,22%	0

37	Strumykowa	-33,33%	-1	-33,33%	-1
38	Osadnicza	-8,82%	-1	-8,82%	-1
39	Dworcowa	-14,52%	-1	-14,52%	-1
40	Mostowa	-1,22%	0	-1,22%	0
41	11 listopada	-0,64%	0	-0,64%	0
42	Grota Roweckiego	15,89%	0	15,89%	0
43	Brzozowa	0,00%	0	0,00%	0
44	Marszałkowska	-3,06%	-1	-3,06%	-1
45	Lipowa	5,68%	0	5,68%	0
46	Słowackiego	-9,18%	-1	-9,18%	-1
47	Szkolna	-10,05%	-1	-10,05%	-1
48	Nowogrodzka	15,79%	0	15,79%	0
49	Kościuszki	-9,34%	-1	-9,34%	-1
50	Plac Konstytucji 3 maja	-2,17%	0	-2,17%	-1
51	Garbarska	12,50%	0	12,50%	0
		-3,88%		-3,88%	
	<i>tolerancja + 5%</i>	-2,55%		-2,08%	
	<i>tolerancja - 5%</i>	-2,30%		-1,88%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL i UM Dzierżoniów

Tabela 28. Dynamika zmian liczby ludności w wieku produkcyjnym w porównaniu do średniej wartości dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów i powiatu dzierżoniowskiego

Lp.	Informacje dodatkowe	SPOŁECZNE			
		śr. gminy		śr. powiatu	
		-6,52%		-4,93%	
Wyszczególnienie	dynamika zmian ludności w wieku 18-65 lat 2014/2010	ocena 0-1 GMINA	dynamika zmian ludności w wieku 18-65 lat 2014/2010	ocena 0-1 POWIAT	
1	Bielawska	-2,94%	0	-2,94%	0
2	Bohaterów Getta	-10,32%	-1	-10,32%	-1
3	Daszyńskiego	-2,94%	0	-2,94%	0
4	Długa	200,00%	0	200,00%	0
5	Garncarska	-16,00%	-1	-16,00%	-1
6	Klasztorna	-0,95%	0	-0,95%	0
7	Kopernika	11,79%	0	11,79%	0
8	Kościelna	2,07%	0	2,07%	0
9	Krasickiego	-11,74%	-1	-11,74%	-1
10	Krótka	0,00%	0	0,00%	0
11	Mickiewicza	-4,40%	0	-4,40%	0
12	Miernicza	-14,29%	-1	-14,29%	-1
13	Miodowa	-17,81%	-1	-17,81%	-1
14	Młyńska	10,34%	0	10,34%	0
15	Nowa	-17,02%	-1	-17,02%	-1
16	Ogrodowa	-7,59%	-1	-7,59%	-1
17	Piękna	1,72%	0	1,72%	0
18	Piwna				
19	Pocztowa	-3,03%	0	-3,03%	0
20	Poprzeczna	-17,95%	-1	-17,95%	-1
21	Prochowa	8,33%	0	8,33%	0
22	Przedmieście	5,26%	0	5,26%	0
23	Rolna	-11,11%	-1	-11,11%	-1
24	Rynek	-9,89%	-1	-9,89%	-1
25	Sienkiewicza	-9,50%	-1	-9,50%	-1
26	Spacerowa	-6,78%	0	-6,78%	-1
27	Strzelnicza	-4,76%	0	-4,76%	0
28	Świdnicka (do nr 50)	-5,87%	0	-5,87%	-1
29	Tylna	12,50%	0	12,50%	0
30	Wodna	-19,05%	-1	-19,05%	-1
31	Wrocławska (do nr 45)	-9,32%	-1	-9,32%	-1
32	Ząbkowicka (do nr 42)	-4,64%	0	-4,64%	0
33	Kolejowa (do nr 8C)	-4,92%	0	-4,92%	0
34	Nowowiejska	-3,70%	0	-3,70%	0
35	Brzegowa	-4,72%	0	-4,72%	0
36	Ciasna	0,00%	0	0,00%	0
37	Strumykowa	-50,00%	-1	-50,00%	-1
38	Osadnicza	0,00%	0	0,00%	0
39	Dworcowa	-15,38%	-1	-15,38%	-1
40	Mostowa	-1,79%	0	-1,79%	0

41	11 listopada	-1,61%	0	-1,61%	0
42	Grota Roweckiego	11,47%	0	11,47%	0
43	Brzozowa	0,00%	0	0,00%	0
44	Marszałkowska	5,00%	0	5,00%	0
45	Lipowa	-7,25%	-1	-7,25%	-1
46	Słowackiego	-5,94%	0	-5,94%	-1
47	Szkolna	-10,81%	-1	-10,81%	-1
48	Nowogrodzka	23,08%	0	23,08%	0
49	Kościuszki	-15,20%	-1	-15,20%	-1
50	Plac Konstytucji 3 maja	-3,33%	0	-3,33%	0
51	Garbarska	9,09%	0	9,09%	0
		-4,61%		-4,61%	
	<i>tolerancja + 5%</i>	-6,85%		-5,18%	
	<i>tolerancja - 5%</i>	-6,19%		-4,69%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL i UM Dzierżoniów

Tabela 29. Dynamika zmian liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w porównaniu do średniej wartości dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów i powiatu dzierzoniowskiego

Lp.	Informacje dodatkowe	SPOŁECZNE			
		śr. gminy		śr. powiatu	
		13,21%		12,92%	
Wyszczególnienie	dynamika zmian ludności powyżej 65 lat 2014/2010	ocena 0-1 GMINA	dynamika zmian ludności powyżej 65 lat 2014/2010	ocena 0-1 POWIAT	
1	Bielawska	66,67%	-1	66,67%	-1
2	Bohaterów Getta	5,41%	0	5,41%	0
3	Daszyńskiego	-4,26%	0	-4,26%	0
4	Długa	0,00%	0	0,00%	0
5	Garncarska	11,11%	0	11,11%	0
6	Klasztorna	3,23%	0	3,23%	0
7	Kopernika	-3,23%	0	-3,23%	0
8	Kościelna	-17,86%	0	-17,86%	0
9	Krasickiego	0,00%	0	0,00%	0
10	Krótka	0,00%	0	0,00%	0
11	Mickiewicza	9,52%	0	9,52%	0
12	Miernicza	50,00%	-1	50,00%	-1
13	Miodowa	-33,33%	0	-33,33%	0
14	Młyńska	20,00%	-1	20,00%	-1
15	Nowa	60,00%	-1	60,00%	-1
16	Ogrodowa	46,15%	-1	46,15%	-1
17	Piękna	-16,67%	0	-16,67%	0
18	Piwna	0,00%	0	0,00%	0
19	Pocztowa	7,41%	0	7,41%	0
20	Poprzeczna	-100,00%	0	-100,00%	0
21	Prochowa	-28,57%	0	-28,57%	0
22	Przedmieście	22,22%	-1	22,22%	-1
23	Rolna	0,00%	0	0,00%	0
24	Rynek	-11,96%	0	-11,96%	0
25	Sienkiewicza	-6,67%	0	-6,67%	0
26	Spacerowa	21,43%	-1	21,43%	-1
27	Strzelnicza	50,00%	-1	50,00%	-1
28	Świdnicka (do nr 50)	1,71%	0	1,71%	0
29	Tylna	0,00%	0	0,00%	0
30	Wodna	-50,00%	0	-50,00%	0
31	Wrocławska (do nr 45)	-13,98%	0	-13,98%	0
32	Ząbkowicka (do nr 42)	-15,79%	0	-15,79%	0
33	Kolejowa (do nr 8C)	-11,76%	0	-11,76%	0
34	Nowowiejska	4,20%	0	4,20%	0
35	Brzegowa	-4,65%	0	-4,65%	0
36	Ciasna	0,00%	0	0,00%	0
37	Strumykowa	-		-	
38	Osadnicza	-25,00%	0	-25,00%	0
39	Dworcowa	25,00%	-1	25,00%	-1
40	Mostowa	-50,00%	0	-50,00%	0

41	11 listopada	-3,13%	0	-3,13%	0
42	Grota Roweckiego	37,25%	-1	37,25%	-1
43	Brzozowa	7,14%	0	7,14%	0
44	Marszałkowska	-26,09%	0	-26,09%	0
45	Lipowa	77,78%	-1	77,78%	-1
46	Słowackiego	-16,13%	0	-16,13%	0
47	Szkolna	-18,60%	0	-18,60%	0
48	Nowogrodzka	100,00%	-1	100,00%	-1
49	Kościuszki	29,41%	-1	29,41%	-1
50	Plac Konstytucji 3 maja	-7,69%	0	-7,69%	0
51	Garbarska	-50,00%	0	-50,00%	0
		-1,88%		-1,88%	
	tolerancja + 5%	13,87%		13,57%	
	tolerancja - 5%	12,55%		12,28%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL i UM Dzierżoniów

Tabela 30. Udział osób korzystającej z opieki społecznej do ogółu ludności w porównaniu do średniej wartości dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów i powiatu dzierzoniowskiego

Lp.	Informacje dodatkowe	SPOŁECZNE			
		śr. gminy		śr. powiatu*	
		6,10%		5,26%	
Wyszczególnienie	udział osób korzystających z pomocy społ. do ogółu 2015	ocena 0-1 GMINA	udział osób korzystających z pomocy społ. do ogółu 2015	ocena 0-1 POWIAT	
1	Bielawska	1,30%	0	1,30%	0
2	Bohaterów Getta	4,72%	0	4,72%	0
3	Daszyńskiego	1,51%	0	1,51%	0
4	Długa	14,29%	-1	14,29%	-1
5	Garncarska	18,28%	-1	18,28%	-1
6	Klasztorna	3,42%	0	3,42%	0
7	Kopernika	6,40%	0	6,40%	-1
8	Kościelna	6,03%	0	6,03%	-1
9	Krasickiego	4,03%	0	4,03%	0
10	Krótka	0,00%	0	0,00%	0
11	Mickiewicza	6,44%	-1	6,44%	-1
12	Miernicza	0,00%	0	0,00%	0
13	Miodowa	8,33%	-1	8,33%	-1
14	Młyńska	15,22%	-1	15,22%	-1
15	Nowa	1,82%	0	1,82%	0
16	Ogrodowa	0,94%	0	0,94%	0
17	Piękna	7,89%	-1	7,89%	-1
18	Piwna	0,00%	0	0,00%	0
19	Pocztowa	6,72%	-1	6,72%	-1
20	Poprzeczna	0,00%	0	0,00%	0
21	Prochowa	62,69%	-1	62,69%	-1
22	Przedmieście	4,48%	0	4,48%	0
23	Rolna	0,00%	0	0,00%	0
24	Rynek	3,75%	0	3,75%	0
25	Sienkiewicza	3,33%	0	3,33%	0
26	Spacerowa	10,17%	-1	10,17%	-1
27	Strzelnicza	3,75%	0	3,75%	0
28	Świdnicka (do nr 50)	3,95%	0	3,95%	0
29	Tylna	15,63%	-1	15,63%	-1
30	Wodna	0,00%	0	0,00%	0
31	Wrocławska (do nr 45)	6,36%	0	6,36%	-1
32	Ząbkowicka (do nr 42)	7,11%	-1	7,11%	-1
33	Kolejowa (do nr 8C)	0,00%	0	0,00%	0
34	Nowowiejska	5,72%	0	5,72%	-1
35	Brzegowa	8,86%	-1	8,86%	-1
36	Ciasna	20,73%	-1	20,73%	-1
37	Strumykowa	0,00%	0	0,00%	0
38	Osadnicza	3,03%	0	3,03%	0
39	Dworcowa	0,00%	0	0,00%	0
40	Mostowa	11,11%	-1	11,11%	-1

41	11 listopada	1,95%	0	1,95%	0
42	Grota Roweckiego	3,13%	0	3,13%	0
43	Brzozowa	0,00%	0	0,00%	0
44	Marszałkowska	6,82%	-1	6,82%	-1
45	Lipowa	1,19%	0	1,19%	0
46	Słowackiego	2,31%	0	2,31%	0
47	Szkolna	2,72%	0	2,72%	0
48	Nowogrodzka	0,00%	0	0,00%	0
49	Kościuszki	4,61%	0	4,61%	0
50	Plac Konstytucji 3 maja	0,00%	0	0,00%	0
51	Garbarska	0,00%	0	0,00%	0
		5,68%		5,68%	
		<i>tolerancja + 5%</i>	6,41%	5,52%	
		<i>tolerancja - 5%</i>	5,80%	5,00%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL i OPS Dzierżoniów

Tabela 31. Dynamika ilości kolizji i wypadków drogowych w porównaniu do średniej wartości dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów i powiatu dzierzoniowskiego

Lp.	Informacje dodatkowe	SPOŁECZNE			
		śr. gminy		śr. powiatu	
		-39,80%		-39,10%	
Wyszczególnienie	dynamika zmian ilości kolizji i wypadków drogowych 2014/2010	ocena 0-1 GMINA	dynamika zmian ilości kolizji i wypadków drogowych 2014/2010	ocena 0-1 POWIAT	
1	Bielawska	-50,00%	0	-50,00%	0
2	Bohaterów Getta	-50,00%	0	-50,00%	0
3	Daszyńskiego	-12,50%	-1	-12,50%	-1
4	Długa				
5	Garncarska				
6	Klasztorna	0,00%	-1	0,00%	-1
7	Kopernika	-37,50%	-1	-37,50%	0
8	Kościelna	0,00%	-1	0,00%	-1
9	Krasickiego	-33,33%	-1	-33,33%	-1
10	Krótka				
11	Mickiewicza	-50,00%	0	-50,00%	0
12	Miernicza	-100,00%	0	-100,00%	0
13	Miodowa	-75,00%	0	-75,00%	0
14	Młyńska				
15	Nowa	0,00%	-1	0,00%	-1
16	Ogrodowa	-100,00%	0	-100,00%	0
17	Piękna	100,00%	-1	100,00%	-1
18	Piwna	-100,00%	0	-100,00%	0
19	Pocztowa	-66,67%	0	-66,67%	0
20	Poprzeczna	0,00%	-1	0,00%	-1
21	Prochowa	-100,00%	0	-100,00%	0
22	Przedmieście				
23	Rolna	0,00%	-1	0,00%	-1
24	Rynek	-42,86%	0	-42,86%	0
25	Sienkiewicza	50,00%	-1	50,00%	-1
26	Spacerowa				
27	Strzelnicza	-100,00%	0	-100,00%	0
28	Świdnicka (do nr 50)	-44,44%	0	-44,44%	0
29	Tyłna	-100,00%	0	-100,00%	0
30	Wodna				
31	Wrocławska (do nr 45)	-90,00%	0	-90,00%	0
32	Ząbkowicka (do nr 42)	-28,57%	-1	-28,57%	-1
33	Kolejowa (do nr 8C)	-61,54%	0	-61,54%	0
34	Nowowiejska	-100,00%	0	-100,00%	0
35	Brzegowa	-75,00%	0	-75,00%	0
36	Ciasna				
37	Strumykowa	-100,00%	0	-100,00%	0
38	Osadnicza				
39	Dworcowa				
40	Mostowa				

41	11 listopada				
42	Grota Roweckiego				
43	Brzozowa				
44	Marszałkowska				
45	Lipowa				
46	Słowackiego	-100,00%	0	-100,00%	0
47	Szkolna				
48	Nowogrodzka				
49	Kościuszki	-38,46%	0	-38,46%	0
50	Plac Konstytucji 3 maja				
51	Garbarska				
		-51,23%		-51,23%	
	<i>tolerancja + 5%</i>	-41,79%		-41,06%	
	<i>tolerancja - 5%</i>	-37,81%		-37,15%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL i KP Policji w Dzierżoniowie

Tabela 32. Ilość interwencji Policji w przeliczeniu na osobę w porównaniu do średniej wartości dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów i powiatu dzierzoniowskiego

Lp.	Informacje dodatkowe	SPOŁECZNE			
		śr. gminy		śr. powiatu	
		0,178		0,107	
	Wyszczególnienie	ilość interwencji Policji na osobę w 2014 roku	ocena 0-1 GMINA	ilość interwencji Policji na osobę w 2014 roku	ocena 0-1 POWIAT
1	Bielawska	0,430	-1	0,430	-1
2	Bohaterów Getta	0,227	-1	0,227	-1
3	Daszyńskiego	0,162	0	0,162	-1
4	Długa	0,000	0	0,000	0
5	Garncarska	0,365	-1	0,365	-1
6	Klasztorna	0,167	0	0,167	-1
7	Kopernika	0,307	-1	0,307	-1
8	Kościelna	0,120	0	0,120	-1
9	Krasickiego	0,174	0	0,174	-1
10	Krótka	0,053	0	0,053	0
11	Mickiewicza	0,195	-1	0,195	-1
12	Miernicza	0,556	-1	0,556	-1
13	Miodowa	0,111	0	0,111	0
14	Młyńska	0,167	0	0,167	-1
15	Nowa	0,036	0	0,036	0
16	Ogrodowa	0,085	0	0,085	0
17	Piękna	0,169	0	0,169	-1
18	Piwna	4,000	-1	4,000	-1
19	Pocztowa	0,275	-1	0,275	-1
20	Poprzeczna	0,156	0	0,156	-1
21	Prochowa	0,453	-1	0,453	-1
22	Przedmieście	0,141	0	0,141	-1
23	Rolna	2,733	-1	2,733	-1
24	Rynek	0,242	-1	0,242	-1
25	Sienkiewicza	0,141	0	0,141	-1
26	Spacerowa	0,101	0	0,101	0
27	Strzelnicza	0,203	-1	0,203	-1
28	Świdnicka (do nr 50)	0,471	-1	0,471	-1
29	Tylna	0,750	-1	0,750	-1
30	Wodna	0,136	0	0,136	-1
31	Wrocławska (do nr 45)	0,366	-1	0,366	-1
32	Ząbkowicka (do nr 42)	2,037	-1	2,037	-1
33	Kolejowa (do nr 8C)	0,470	-1	0,470	-1
34	Nowowiejska	0,239	-1	0,239	-1
35	Brzegowa	0,226	-1	0,226	-1
36	Ciasna	0,284	-1	0,284	-1
37	Strumykowa	9,000	-1	9,000	-1
38	Osadnicza	0,032	0	0,032	0
39	Dworcowa	0,057	0	0,057	0
40	Mostowa	0,259	-1	0,259	-1

41	11 listopada	0,047	0	0,047	0
42	Grota Roweckiego	0,078	0	0,078	0
43	Brzozowa	0,025	0	0,025	0
44	Marszałkowska	0,147	0	0,147	-1
45	Lipowa	0,022	0	0,022	0
46	Słowackiego	0,067	0	0,067	0
47	Szkolna	0,213	-1	0,213	-1
48	Nowogrodzka	0,000	0	0,000	0
49	Kościuszki	0,230	-1	0,230	-1
50	Plac Konstytucji 3 maja	0,000	0	0,000	0
51	Garbarska	0,389	-1	0,389	-1
		0,313		0,313	
	<i>tolerancja + 5%</i>	0,187		0,112	
	<i>tolerancja - 5%</i>	0,169		0,102	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL i KP Policji w Dzierżoniowie

Tabela 33. Suma ocen wskaźników sfery społecznej poniżej wartości średniej dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów i powiatu dzierżoniowskiego

Lp.	Informacje dodatkowe	SPOŁECZNE	
	Wyszczególnienie	Suma punktów (min.-6) GMINA	Suma punktów (min.-6) POWIAT
1	Bielawska	-2	-2
2	Bohaterów Getta	-3	-3
3	Daszyńskiego	-1	-2
4	Długa	-1	-1
5	Garncarska	-4	-4
6	Klasztorna	-1	-2
7	Kopernika	-2	-2
8	Kościelna	-1	-3
9	Krasickiego	-3	-4
10	Krótka	0	0
11	Mickiewicza	-2	-2
12	Miernicza	-3	-3
13	Miodowa	-3	-3
14	Młyńska	-2	-3
15	Nowa	-4	-4
16	Ogrodowa	-2	-2
17	Piękna	-3	-4
18	Piwna	-1	-1
19	Pocztowa	-3	-3
20	Poprzeczna	-3	-4
21	Prochowa	-2	-2
22	Przedmieście	-1	-2
23	Rolna	-4	-4
24	Rynek	-3	-3
25	Sienkiewicza	-3	-4
26	Spacerowa	-2	-3
27	Strzelnicza	-3	-3
28	Świdnicka (do nr 50)	-2	-3
29	Tylna	-3	-3
30	Wodna	-2	-3
31	Wrocławska (do nr 45)	-3	-4
32	Ząbkowicka (do nr 42)	-4	-4
33	Kolejowa (do nr 8C)	-1	-1
34	Nowowiejska	-1	-2
35	Brzegowa	-3	-3
36	Ciasna	-2	-2
37	Strumykowa	-3	-3
38	Osadnicza	-1	-1
39	Dworcowa	-3	-3
40	Mostowa	-2	-2

41	11 listopada	0	0
42	Grota Roweckiego	-1	-1
43	Brzozowa	0	0
44	Marszałkowska	-2	-3
45	Lipowa	-2	-2
46	Słowackiego	-1	-2
47	Szkolna	-3	-3
48	Nowogrodzka	-1	-1
49	Kościuszki	-4	-4
50	Plac Konstytucji 3 maja	0	-1
51	Garbarska	-1	-1

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 8. Podsumowanie wskazań wskaźników sfery społecznej poniżej wartości średniej dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów

Źródło: Opracowanie własne

Uwaga: kolorem zielonym zaznaczono ulice, które miały wartość sumaryczną „0” dla sfery społecznej w odniesieniu do średnich wartości wskaźników dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów.

Mapa 9. Podsumowanie wskazań wskaźników sfery społecznej poniżej wartości średniej dla powiatu dzierżoniowskiego

Źródło: Opracowanie własne

Uwaga: kolorem **zielonym** zaznaczono ulice, które miały wartość sumaryczną „0” dla sfery społecznej w odniesieniu do średnich wartości wskaźników dla powiatu dzierzoniowskiego.

2.2 Diagnoza zjawisk w sferze gospodarczej

GOSPODARKA I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Ziemia Dzierżoniowska charakteryzuje się posiadaniem bogatych tradycji związanych z przemysłem włókienniczym („Bielbaw” i „Bieltex” w Bielawie, „Silesiana” w Dzierżoniowie), elektronicznym („Diora” w Dzierżoniowie) i kamieniarskim (gmina Piława Górna). W wyniku przemian ustrojowych, które objęły również sferę gospodarczą, struktura przemysłu na terenie powiatu znacznie się zmieniła. Powstające firmy specjalizują się głównie w przemyśle chemicznym i elektromechanicznym, a produkcja obejmuje m.in. spawarki i prostowniki elektryczne, materiały budowlane, części metalowe, armaturę sanitarną, wodociągową i gazową, ale także meble, odzież czy oprawki okularowe oraz inne towary i produkty.

Zakłady produkcyjne w powiecie koncentrują się w strefach aktywności gospodarczej, głównie podstrefie Dzierżoniów Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Invest – Park” (zatrudnienie na poziomie 2106 osób w 2013 roku). Przedsiębiorcy prowadzą swoje działalności również w podstrefach WSSE w Bielawie, a także Bielawskim i Dzierżoniowskim Parku Przemysłowym. Cechą charakterystyczną powiatu dzierżoniowskiego jest niewielka liczba firm dużych (zatrudniających 250 i więcej pracowników) oraz koncentracja większych podmiotów gospodarczych w Dzierżoniowie. Natomiast większość mieszkańców powiatu znajduje zatrudnienie w małych firmach handlowych i usługowych, a także produkcyjnych i rzemieślniczych.¹¹

Struktura gospodarki miasta Dzierżoniowa na przestrzeni ostatnich 25 lat uległa bardzo silnym przekształceniom. Załamanie się silnego przemysłu włókienniczego oraz elektronicznego przyniosło szereg niekorzystnych zmian strukturalnych. Poniższa tabela prezentuje podział działających w mieście podmiotów gospodarczych w podziale na główny profil działalności.

Tabela 34. Liczba podmiotów gospodarczych w podziale na profil działalności w mieście Dzierżoniowie w latach 2009-2014¹²

Sekcja PKD	Rok					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Rolnictwo	26	32	32	27	21	9
Przemysł wydobywczy	3	2	1	1	1	1
Przetwórstwo przemysłowe	384	395	403	402	406	414
Produkcja i dystrybucja energii	0	0	0	0	0	0
Dostawa wody, ścieki, odpady	5	5	4	5	5	5
Budownictwo	482	512	480	475	453	436
Handel	1195	1223	1148	1102	1102	1065
Transport i magazynowanie	253	254	239	247	237	234
Zakwaterowanie i gastronomia	86	100	105	113	109	106
Informacja i komunikacja	57	61	63	65	64	63
Działalność finansowa	109	118	115	115	109	105
Obsługa rynku nieruchomości	616	633	646	649	659	677
Usługi profesjonalne	271	285	273	280	290	294

¹¹ Źródło: Strategia Rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 – 2020

¹² Na podstawie: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Dzierżoniów na lata 2016 - 2020

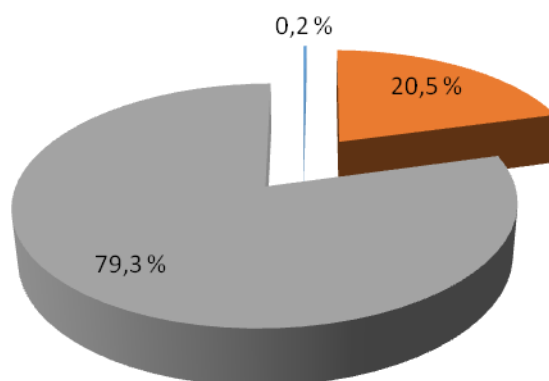
Sekcja PKD	Rok					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Administracja	73	74	72	74	81	89
Edukacja	18	18	18	18	18	18
Zdrowie	95	104	115	140	140	134
Kultura	77	76	70	71	71	70
Pozostałe usługi*	244	256	252	251	249	264

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL GUS

Niespełna 80% wszystkich funkcjonujących w Dzierżoniowie podmiotów gospodarczych sklasyfikowana jest w kategorii „pozostała działalność”. Jest to szeroka kategoria, jednak największy udział posiadają w niej usługi i handel. 20,5% działających podmiotów w mieście to podmioty z obszaru przemysłu i budownictwa. Dziedziny tj. rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo stanowią mało istotną część aktywności podmiotów gospodarczych w Dzierżoniowie.¹³

Rysunek 1. Podmioty gospodarcze działające w Dzierżoniowie wg grup podstawowych działań

■ rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo ■ przemysł i budownictwo ■ pozostała działalność

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL GUS

W 2014 roku na 10 tys. mieszkańców Dzierżoniowa przypadało 1223 podmioty wpisanych do rejestru REGON. Była to wartość niższa od notowanych dla miast w kraju oraz w województwie dolnośląskim. Jednocześnie warto podkreślić, że w analizowanym okresie wskaźnik ten właściwie nie ulegał większym zmianom, co wyróżniało Dzierżoniów na tle innych analizowanych poziomów statystycznych.

Tabela 35. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności				
	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	1 015	1 004	1 032	1 057	1 071
POLSKA - MIASTO	1 244	1 225	1 257	1 285	1 297
DOLNOŚLĄSKIE	1 135	1 123	1 156	1 194	1 207
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	1 302	1 285	1 320	1 362	1 373

¹³ Źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Dzierżoniów na lata 2016 - 2020

Powiat dzierzoniowski	982	983	990	1 005	1 018
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	1 050	1 062	1 072
Dzierżonów	1 232	1 208	1 221	1 223	1 223

Źródło: GUS/BDL

W analizowanym okresie największą liczbę podmiotów wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. ludności w Dzierżonowie, wynoszącą 128 podmiotów, odnotowano w 2011 roku. Trend wykreśleń z REGON dla miasta Dzierżonów było podobny do trendu obserwowanego w innym badanych jednostkach terytorialnych (zbieżny z kulminacją kryzysu gospodarczego). W latach 2012 - 2014 liczba wykreśleń w Dzierżonowie spadła do poziomu 92-94 podmiotów na 10 tys. mieszkańców. Była to z reguły wartość wyższa od notowanych w innych analizowanych jednostkach terytorialnych.

Tabela 36. Podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności				
	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-
POLSKA	62	100	65	70	79
POLSKA - MIASTO	74	121	77	83	94
DOLNOŚLĄSKIE	66	115	72	76	88
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	72	128	78	84	96
Powiat dzierzoniowski	59	101	83	77	77
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	91	80	80
Dzierżonów	68	128	94	93	92

Źródło: GUS/BDL

W 2014 roku w Dzierżonowie zarejestrowanych w REGON zostało 87 nowych podmiotów w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców miasta. Była to wartość najniższa w mieście w analizowanym przedziale czasowym od roku 2010. Lata 2010 – 2012, charakteryzowały się wyraźnie wyższymi, przekraczającymi 100, liczbami rejestracji nowych jednostek w REGON. W latach 2013 – 2014 liczba rejestracji zmniejszyła się do poziomu 88-87 podmiotów i była wyraźnie niższa od dynamiki rejestracji w skali Dolnego Śląska oraz w porównaniu dla miast w kraju.

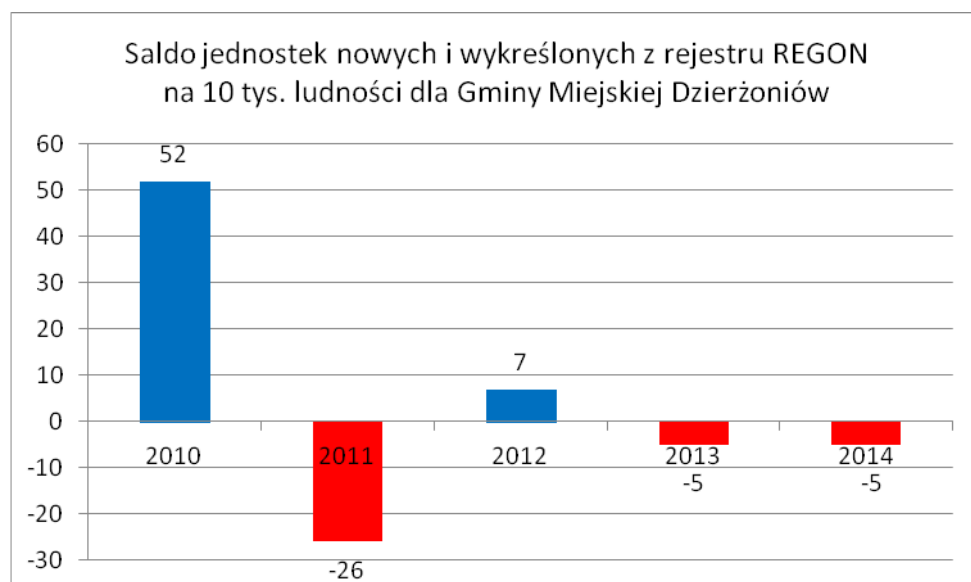
Tabela 37. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 19 tys. ludności w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności				
	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	104	90	93	95	93
POLSKA - MIASTO	122	104	109	110	106
DOLNOŚLĄSKIE	114	103	104	113	101
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	125	111	112	124	108
Powiat dzierzoniowski	141	100	87	88	83
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	92	86	84
Dzierżonów	120	102	101	88	87

Źródło: GUS/BDL

Saldo nowo wpisanych i wykreślonych podmiotów w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w Dzierżonowie najwyższe było w 2010 roku, kiedy in plus w REGON odnotowano aż 52 jednostki. Kolejne lata, poza rokiem 2012, wykazywały się ujemnym saldem rejestracji.

Wykres 4. Saldo nowo wpisanych i wykreślonych podmiotów w rejestrze REGON na 10 tys. ludności dla Gminy Miejskiej Dzierżonów w latach 2010-2014

Źródło: GUS/BDL

Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym informuje o poziomie rozwoju przedsiębiorczości indywidualnej. Porównując miasto Dzierżonów do obszarów miejskich kraju i województwa zauważalny jest zdecydowanie niższy poziom indywidualnej przedsiębiorczości. W 2014 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym w Dzierżonowie przypadało 12,3 osób prowadzących działalność gospodarczą. Była to wartość o 1,9 niższa od danych dla miast w kraju oraz o 1,6 od danych dla miast na Dolnym Śląsku. Zauważalny był również spadek wartości tego wskaźnika w Dzierżonowie o 0,3 w stosunku do roku 2010.

Tabela 38. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym				
	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-
POLSKA	11,9	11,6	11,9	12,1	12,2
POLSKA - MIASTO	13,9	13,6	13,8	14,1	14,2
DOLNOŚLĄSKIE	12,3	12,0	12,3	12,6	12,7
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	13,6	13,2	13,6	13,8	13,9
Powiat dzierzoniowski	10,2	10,1	10,1	10,3	10,4
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	10,5	10,6	10,7
Dzierżonów	12,6	12,2	12,4	12,3	12,3

Źródło: GUS/BDL

Podmioty zatrudniające do 10 osób są w Dzierżonowie najliczniejszą grupą przedsiębiorstw. W 2014 roku nasycenie takimi podmiotami w Dzierżonowie było porównywalne do średniej notowanej w skali województwa dolnośląskiego. Na 10 tys. mieszkańców miasta przypadało 1885,8 podmiotów. Dla miast w Polsce wskaźnik ten był wyraźnie wyższy.

Tabela 39. Podmioty zatrudniające 0-9 osób na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	podmioty gospodarcze zatrudniające 0 - 9 pracowników na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym				
	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-
POLSKA	1 495,6	1 485,5	1 542,1	1 593,1	1 625,5
POLSKA - MIASTO	1 808,5	1 795,0	1 867,7	1 932,8	1 973,8
DOLNOŚLĄSKIE	1 658,2	1 650,9	1 717,8	1 793,0	1 831,6
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	1 902,0	1 895,0	1 971,1	2 060,3	2 104,7
Powiat dzierzoniowski	1 435,8	1 447,5	1 474,6	1 509,1	1 546,1
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	1 573,1	1 603,1	1 638,0
Dzierżonów	1 811,6	1 795,0	1 842,9	1 860,1	1 885,8

Źródło: GUS/BDL

W porównaniu do innych jednostek terytorialnych Dzierżonów charakteryzował się wyższymi wartościami wskaźnika liczby podmiotów zatrudniających od 10 do 49 osób na 10 tys. mieszkańców. W 2014 roku w Dzierżonowie było 76,9 podmiotów w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców i była to wartość najwyższa w porównaniu do innych jednostek terytorialnych.

Tabela 40. Podmioty zatrudniające 10-49 osób na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	podmioty gospodarcze zatrudniające 10 - 49 pracowników na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym				
	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-
POLSKA	65,1	65,0	59,5	59,5	60,6
POLSKA - MIASTO	76,8	76,9	71,4	72,1	73,9
DOLNOŚLĄSKIE	57,2	57,5	54,2	54,9	56,1
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	63,2	63,7	61,3	62,5	64,2
Powiat dzierzoniowski	61,7	61,0	57,1	57,6	56,7
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	61,5	62,2	61,6
Dzierżoniów	82,0	81,1	75,5	79,1	76,9

Źródło: GUS/BDL

W kategorii przedsiębiorstw zatrudniających od 50 do 249 osób na 10 tys. mieszkańców Dzierżoniów również charakteryzował się najwyższą wartością w porównaniu do pozostałych analizowanych jednostek. W 2014 roku Dzierżoniowie było 19 takich podmiotów w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Od 2010 roku nastąpił wzrost ich liczby. Wzrost odnotowano pomiędzy rokiem 2012 – 2013.

Tabela 41. Podmioty zatrudniające 50-249 osób na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	podmioty gospodarcze zatrudniające 50 - 249 pracowników na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym				
	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-
POLSKA	12,0	11,9	12,1	12,1	12,2
POLSKA - MIASTO	16,4	16,3	16,7	16,8	17,0
DOLNOŚLĄSKIE	11,2	10,9	11,5	11,5	11,6
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	14,0	13,7	14,5	14,6	14,8
Powiat dzierzoniowski	10,4	10,2	9,8	10,2	10,4
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	11,3	11,9	11,9
Dzierżoniów	17,7	17,6	17,4	19,1	19,0

Źródło: GUS/BDL

W kategorii przedsiębiorstw największych, zatrudniających powyżej 250 osób na 10 tys. mieszkańców, Dzierżoniów w 2014 roku notował znacznie niższą wartość wskaźnika. Co ciekawe w 2010 roku w Dzierżoniowie było jeszcze 2,2 podmiotów zatrudniających powyżej 250 osób na 10 tys. mieszkańców. W 2014 roku wartość tego wskaźnika wyniosła jedynie 0,9. Niższe wartości notowano jedynie w powiecie dzierzoniowskim oraz w miastach powiatu dzierzoniowskiego. W 2014 roku w miastach w kraju notowano 2,8 takich podmiotów na 10 tys. mieszkańców. W miastach dolnośląskich zaś na taką liczbę mieszkańców przypadało 2,5 podmiotów. Spadkowa wartość wskaźnika świadczy o zmianach, jakie zaszły w Dzierżoniowie w sferze gospodarczej.

Tabela 42. Podmioty zatrudniające powyżej 250 osób na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	podmioty gospodarcze zatrudniające powyżej 250 pracowników na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym				
------------------------	--	--	--	--	--

	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-
POLSKA	2,0	1,9	1,9	1,8	1,8
POLSKA - MIASTO	2,9	2,8	2,8	2,8	2,8
DOLNOŚLĄSKIE	2,0	2,0	2,0	1,9	1,9
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	2,6	2,5	2,5	2,5	2,5
Powiat dzierzoniowski	1,2	1,0	0,6	0,4	0,5
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	0,7	0,6	0,6
Dzierżonów	2,2	2,3	1,4	0,9	0,9

Źródło: GUS/BDL

Przeciętne wynagrodzenie w powiecie dzierzoniowskim wynosiło w 2014 roku 3299,96 zł brutto i było o 467,71 zł wyższe niż w 2010 roku. Mimo tego wzrostu powiat dzierzoniowski nadal cechował się wynagrodzeniami niższymi niż średnia dla kraju wynosząca 4003,99 zł oraz średnia dolnośląska wynosząca 4042,86 zł.¹⁴

¹⁴ Źródło: GUS

Tabela 43. Zbiorcza tabela oceny wskaźników sfery gospodarczej dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów za lata 2010-2014

Lp.	wskaźnik	jednostka terytorialna JST	zmiana Dzierżoniów 2014/2010	ocena w odniesieniu do zmiany 2014/2010 w:			wartość Dzierżoniów 2014	ocena w odniesieniu do wartości w 2014:			trend Dzierżoniów	OCENA OGÓLNA
				POLSKA	DOLNOŚLĄSKIE	powiat dzierżoniowski		POLSKA	DOLNOŚLĄSKIE	powiat dzierżoniowski		
1	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	ogółem	-0,7%	5,5%	6,3%	3,7%	1 223	1 071	1 207	1 018	spadkowy	
		miasto		4,3%	5,5%	2,1%		1 297	1 373	1 072		
2	Podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	ogółem	35,3%	27,4%	33,3%	30,5%	92	79	88	77	wzrostowy	
		miasto		27,0%	33,3%	-12,1%		94	96	80		
3	Podmioty nowo wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	ogółem	-27,5%	-10,6%	-11,4%	-41,1%	87	93	101	83	spadkowy	
		miasto		-13,1%	-13,6%	-8,7%		106	108	84		
4	Saldo nowo wpisanych i wykreślonych podmiotów w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	ogółem	-109,6%	-66,7%	-72,9%	-92,7%	-5	14	13	6	spadkowy	
		miasto		-75,0%	-77,4%	300,0%		12	12	4		
5	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	ogółem	-2,4%	2,5%	3,3%	2,0%	12,3	12,2	12,7	10,4	boczny	
		miasto		2,2%	2,2%	1,9%		14,2	13,9	10,7		
6	Podmioty zatrudniające 0-9 osób na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	ogółem	4,1%	8,7%	10,5%	7,7%	1 885,8	1 625,5	1 831,6	1 546,1	wzrostowy	
		miasto		9,1%	10,7%	4,1%		1 973,8	2 104,7	1 638,0		
7	Podmioty zatrudniające 10-49 osób na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	ogółem	-6,2%	-6,9%	-1,9%	-8,1%	76,9	60,6	56,1	56,7	spadkowy	
		miasto		-3,8%	1,6%	0,2%		73,9	64,2	61,6		
8	Podmioty zatrudniające 50-249 osób na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	ogółem	7,3%	1,7%	3,6%	0,0%	19,0	12,2	11,6	10,4	wzrostowy	
		miasto		3,7%	5,7%	5,3%		17,0	14,8	11,9		
9	Podmioty zatrudniające powyżej 250 osób na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	ogółem	-59,1%	-10,0%	-5,0%	-58,3%	0,9	1,8	1,9	0,5	spadkowy	
		miasto		-3,4%	-3,8%	-14,3%		2,8	2,5	0,6		
10	Pracujący na 1000 ludności	ogółem	4,3%	3,1%	4,6%	2,0%	266	230	251	154	wzrostowy	
		miasto		2,0%	4,5%	4,8%		310	302	176		
11	Bezrobotni zarejestrowani	ogółem	-38,5%	-6,6%	-19,1%	-34,7%	1 497	1 825 180	121 562	4 803	spadkowy	
		miasto										
12	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	ogółem	-34,3%	-5,1%	-15,4%	-31,8%	7,1	7,5	6,6	7,3	spadkowy	
		miasto										

skala oceny:

	pozytywna
	negatywna
	neutralna

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/BDL

**ANALIZA WYBRANYCH WSKAŹNIKÓW SFERY GOSPODARCZEJ W ODNIESIENIU DO
OBSZARU WSKAZANEGO DO REWITALIZACJI PRZEZ PROGRAM REWITALIZACJI ZIEMI
DZIERŻONIOWSKIEJ NA LATA 2014 – 2020**

Tabela 44. Udział osób bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym w porównaniu do średniej wartości dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów i powiatu dzierżoniowskiego

Lp.	Informacje dodatkowe	GOSPODARCZE			
		śr. gminy (2014)		śr. powiatu (2014)	
		7,10%		7,30%	
Wyszczególnienie	udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym 2015	ocena 0-1 GMINA	udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym 2015	ocena 0-1 POWIAT	
1	Bielawska	6,15%	0	6,15%	0
2	Bohaterów Getta	6,47%	0	6,47%	0
3	Daszyńskiego	3,23%	0	3,23%	0
4	Długa	33,33%	-1	33,33%	-1
5	Garncarska	6,78%	-1	6,78%	0
6	Klasztorna	6,25%	0	6,25%	0
7	Kopernika	9,06%	-1	9,06%	-1
8	Kościelna	8,63%	-1	8,63%	-1
9	Krasickiego	5,94%	0	5,94%	0
10	Krótka	7,69%	-1	7,69%	-1
11	Mickiewicza	5,11%	0	5,11%	0
12	Miernicza	0,00%	0	0,00%	0
13	Miodowa	3,45%	0	3,45%	0
14	Młyńska	13,33%	-1	13,33%	-1
15	Nowa	13,16%	-1	13,16%	-1
16	Ogrodowa	6,06%	0	6,06%	0
17	Piękna	13,46%	-1	13,46%	-1
18	Piwna		0		0
19	Pocztowa	8,72%	-1	8,72%	-1
20	Poprzeczna	0,00%	0	0,00%	0
21	Prochowa	17,95%	-1	17,95%	-1
22	Przedmieście	5,88%	0	5,88%	0
23	Rolna	28,57%	-1	28,57%	-1
24	Rynek	3,32%	0	3,32%	0
25	Sienkiewicza	4,71%	0	4,71%	0
26	Spacerowa	27,03%	-1	27,03%	-1
27	Strzelnicza	4,69%	0	4,69%	0
28	Świdnicka (do nr 50)	8,50%	-1	8,50%	-1
29	Tylna	5,00%	0	5,00%	0
30	Wodna	16,67%	-1	16,67%	-1
31	Wrocławska (do nr 45)	8,72%	-1	8,72%	-1
32	Ząbkowicka (do nr 42)	16,09%	-1	16,09%	-1
33	Kolejowa (do nr 8C)	8,51%	-1	8,51%	-1
34	Nowowiejska	8,74%	-1	8,74%	-1
35	Brzegowa	10,76%	-1	10,76%	-1
36	Ciasna	20,83%	-1	20,83%	-1

37	Strumykowa	0,00%	0	0,00%	0
38	Osadnicza	9,09%	-1	9,09%	-1
39	Dworcowa	0,00%	0	0,00%	0
40	Mostowa	12,28%	-1	12,28%	-1
41	11 listopada	7,59%	-1	7,59%	-1
42	Grota Roweckiego	5,31%	0	5,31%	0
43	Brzozowa	7,55%	-1	7,55%	-1
44	Marszałkowska	5,08%	0	5,08%	0
45	Lipowa	1,75%	0	1,75%	0
46	Słowackiego	3,68%	0	3,68%	0
47	Szkolna	3,97%	0	3,97%	0
48	Nowogrodzka	0,00%	0	0,00%	0
49	Kościuszki	11,34%	-1	11,34%	-1
50	Plac Konstytucji 3 maja	3,45%	0	3,45%	0
51	Garbarska	8,33%	-1	8,33%	-1
		7,91%		7,91%	
	<i>tolerancja + 5%</i>	7,46%		7,67%	
	<i>tolerancja - 5%</i>	6,75%		6,94%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS/BDL i PUP Dzierżoniów

Tabela 45. Udział osób stale bezrobotnych i bezrobotnych bez stażu pracy do ogółu osób bezrobotnych w porównaniu do wartości średniej dla powiatu dzierzoniowskiego

Lp.	Informacje dodatkowe	GOSPODARCZE			
		śr. powiatu (2014)		śr. powiatu (2014)	
		30,30%		7,20%	
Wyszczególnienie	udział długotrwale bezrobotnych do bezrobotnych ogółem 2015	ocena 0-1 POWIAT	udział bezrobotnych bez stażu pracy do bezrobotnych ogółem 2015	ocena 0-1 POWIAT	
1	Bielawska	25,00%	0	0,00%	0
2	Bohaterów Getta	55,56%	-1	11,11%	-1
3	Daszyńskiego	50,00%	-1	0,00%	0
4	Długa	100,00%	-1	0,00%	0
5	Garncarska	100,00%	-1	0,00%	0
6	Klaszorna	16,67%	0	16,67%	-1
7	Kopernika	50,00%	-1	42,31%	-1
8	Kościelna	58,33%	-1	0,00%	0
9	Krasickiego	40,00%	-1	52,00%	-1
10	Krótka	0,00%	0	100,00%	-1
11	Mickiewicza	85,71%	-1	0,00%	0
12	Miernicza		0		0
13	Miodowa	50,00%	-1	0,00%	0
14	Młyńska	25,00%	0	0,00%	0
15	Nowa	40,00%	-1	0,00%	0
16	Ogrodowa	75,00%	-1	25,00%	-1
17	Piękna	42,86%	-1	0,00%	0
18	Piwna		0		0
19	Pocztowa	52,94%	-1	29,41%	-1
20	Poprzeczna		0		0
21	Prochowa	14,29%	0	42,86%	-1
22	Przedmieście	62,50%	-1	0,00%	0
23	Rolna	50,00%	-1	50,00%	-1
24	Rynek	37,50%	-1	12,50%	-1
25	Sienkiewicza	44,44%	-1	11,11%	-1
26	Spacerowa	70,00%	-1	0,00%	0
27	Strzelnicza	66,67%	-1	0,00%	0
28	Świdnicka (do nr 50)	57,69%	-1	23,08%	-1
29	Tylna	100,00%	-1	0,00%	0
30	Wodna	100,00%	-1	0,00%	0
31	Wrocławska (do nr 45)	56,67%	-1	3,33%	0
32	Ząbkowicka (do nr 42)	53,57%	-1	14,29%	-1
33	Kolejowa (do nr 8C)	25,00%	0	25,00%	-1
34	Nowowiejska	48,68%	-1	9,21%	-1
35	Brzegowa	22,78%	0	12,66%	-1
36	Ciasna	70,00%	-1	20,00%	-1
37	Strumykowa		0		0
38	Osadnicza	0,00%	0	0,00%	0
39	Dworcowa		0		0
40	Mostowa	57,14%	-1	0,00%	0

41	11 listopada	34,78%	-1	21,74%	-1
42	Grota Roweckiego	53,85%	-1	0,00%	0
43	Brzozowa	75,00%	-1	25,00%	-1
44	Marszałkowska	33,33%	-1	0,00%	0
45	Lipowa	100,00%	-1	0,00%	0
46	Słowackiego	70,00%	-1	0,00%	0
47	Szkolna	40,00%	-1	0,00%	0
48	Nowogrodzka		0		0
49	Kościuszki	45,45%	-1	36,36%	-1
50	Plac Konstytucji 3 maja	0,00%	0	0,00%	0
51	Garbarska	0,00%	0	0,00%	0
		46,65%		15,30%	
	<i>tolerancja + 5%</i>	31,82%		7,56%	
	<i>tolerancja - 5%</i>	28,79%		6,84%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS/BDL i PUP Dzierżoniów

Tabela 46. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w porównaniu do średniej wartości dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów i powiatu dzierżoniowskiego

Lp.	Informacje dodatkowe	GOSPODARCZE			
		śr. gminy (2014)		śr. powiatu (2014)	
		10,40		12,30	
	Wyszczególnienie	os. fiz. prowadzące działal. gosp. na 100 osób w wieku produkcyjnym 2015	ocena 0-1 GMINA	os. fiz. prowadzące działal. gosp. na 100 osób w wieku produkcyjnym 2015	ocena 0-1 POWIAT
1	Bielawska	7,69	-1	7,69	-1
2	Bohaterów Getta	15,83	0	15,83	0
3	Daszyńskiego	7,26	-1	7,26	-1
4	Długa	33,33	0	33,33	0
5	Garncarska	13,56	0	13,56	0
6	Klasztorna	15,63	0	15,63	0
7	Kopernika	9,06	-1	9,06	-1
8	Kościelna	10,79	0	10,79	-1
9	Krasickiego	9,98	0	9,98	-1
10	Krótka	0,00	-1	0,00	-1
11	Mickiewicza	2,19	-1	2,19	-1
12	Miernicza	50,00	0	50,00	0
13	Miodowa	6,90	-1	6,90	-1
14	Młyńska	3,33	-1	3,33	-1
15	Nowa	23,68	0	23,68	0
16	Ogrodowa	4,55	-1	4,55	-1
17	Piękna	5,77	-1	5,77	-1
18	Piwna	0,00	-1	0,00	-1
19	Pocztowa	12,31	0	12,31	0
20	Poprzeczna	3,33	-1	3,33	-1
21	Prochowa	10,26	0	10,26	-1
22	Przedmieście	11,03	0	11,03	-1
23	Rolna	157,14	0	157,14	0
24	Rynek	11,62	0	11,62	-1
25	Sienkiewicza	16,23	0	16,23	0
26	Spacerowa	16,22	0	16,22	0
27	Strzelnicza	12,50	0	12,50	0
28	Świdnicka (do nr 50)	30,07	0	30,07	0
29	Tylna	10,00	0	10,00	-1
30	Wodna	0,00	-1	0,00	-1
31	Wrocławska (do nr 45)	0,00	-1	0,00	-1
32	Ząbkowicka (do nr 42)	0,00	-1	0,00	-1
33	Kolejowa (do nr 8C)	4,26	-1	4,26	-1
34	Nowowiejska	8,05	-1	8,05	-1
35	Brzegowa	7,08	-1	7,08	-1
36	Ciasna	4,17	-1	4,17	-1
37	Strumykowa	1350,00	0	1350,00	0
38	Osadnicza	4,55	-1	4,55	-1
39	Dworcowa	16,67	0	16,67	0

40	Mostowa	3,51	-1	3,51	-1
41	11 listopada	6,27	-1	6,27	-1
42	Grota Roweckiego	5,31	-1	5,31	-1
43	Brzozowa	7,55	-1	7,55	-1
44	Marszałkowska	10,17	0	10,17	-1
45	Lipowa	1,75	-1	1,75	-1
46	Słowackiego	3,31	-1	3,31	-1
47	Szkolna	17,46	0	17,46	0
48	Nowogrodzka	12,50	0	12,50	0
49	Kościuszki	14,43	0	14,43	0
50	Plac Konstytucji 3 maja	6,90	-1	6,90	-1
51	Garbarska	16,67	0	16,67	0
		9,75		9,75	
	<i>tolerancja + 5%</i>	10,92		12,92	
	<i>tolerancja - 5%</i>	9,88		11,69	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS/BDL i CEIDG

Tabela 47. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w porównaniu do wartości średniej dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów i powiatu dzierżoniowskiego

Lp.	Informacje dodatkowe	GOSPODARCZE			
		śr. gminy (2014)		śr. powiatu (2014)	
		1223,00		1018,00	
	Wyszczególnienie	podmioty gosp. wpisane do REGON na 10 tys. mieszkańców 2015	ocena 0-1 GMINA	podmioty gosp. wpisane do REGON na 10 tys. mieszkańców 2015	ocena 0-1 POWIAT
1	Bielawska	56753,25	0	56753,25	0
2	Bohaterów Getta	1650,94	0	1650,94	0
3	Daszyńskiego	1005,03	-1	1005,03	0
4	Długa	2857,14	0	2857,14	0
5	Garncarska	2043,01	0	2043,01	0
6	Klasztorna	1712,33	0	1712,33	0
7	Kopernika	1527,09	0	1527,09	0
8	Kościelna	1457,29	0	1457,29	0
9	Krasickiego	1338,71	0	1338,71	0
10	Krótka	0,00	-1	0,00	-1
11	Mickiewicza	1039,60	-1	1039,60	0
12	Miernicza	10000,00	0	10000,00	0
13	Miodowa	1666,67	0	1666,67	0
14	Młyńska	217,39	-1	217,39	-1
15	Nowa	3454,55	0	3454,55	0
16	Ogrodowa	4528,30	0	4528,30	0
17	Piękna	526,32	-1	526,32	-1
18	Piwna	0,00	-1	0,00	-1
19	Pocztowa	1865,67	0	1865,67	0
20	Poprzeczna	1000,00	-1	1000,00	0
21	Prochowa	1044,78	-1	1044,78	0
22	Przedmieście	1293,53	0	1293,53	0
23	Rolna	12666,67	0	12666,67	0
24	Rynek	3190,35	0	3190,35	0
25	Sienkiewicza	2444,44	0	2444,44	0
26	Spacerowa	2033,90	0	2033,90	0
27	Strzelnicza	2000,00	0	2000,00	0
28	Świdnicka (do nr 50)	6864,04	0	6864,04	0
29	Tylna	937,50	-1	937,50	-1
30	Wodna	0,00	-1	0,00	-1
31	Wrocławska (do nr 45)	1271,19	0	1271,19	0
32	Ząbkowicka (do nr 42)	1660,08	0	1660,08	0
33	Kolejowa (do nr 8C)	307,69	-1	307,69	-1
34	Nowowiejska	981,45	-1	981,45	0
35	Brzegowa	832,59	-1	832,59	-1
36	Ciasna	365,85	-1	365,85	-1
37	Strumykowa	270000,00	0	270000,00	0
38	Osadnicza	909,09	-1	909,09	-1
39	Dworcowa	1600,00	0	1600,00	0

40	Mostowa	444,44	-1	444,44	-1
41	11 listopada	844,16	-1	844,16	-1
42	Grota Roweckiego	729,17	-1	729,17	-1
43	Brzozowa	641,03	-1	641,03	-1
44	Marszałkowska	795,45	-1	795,45	-1
45	Lipowa	357,14	-1	357,14	-1
46	Słowackiego	462,72	-1	462,72	-1
47	Szkolna	2717,39	0	2717,39	0
48	Nowogrodzka	909,09	-1	909,09	-1
49	Kościuszki	1578,95	0	1578,95	0
50	Plac Konstytucji 3 maja	434,78	-1	434,78	-1
51	Garbarska	1333,33	0	1333,33	0
		2078,44		2078,44	
	<i>tolerancja + 5%</i>	1284,15		1068,90	
	<i>tolerancja - 5%</i>	1161,85		967,10	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS/BDL i KRS (ems.ms.gov.pl)

Tabela 48. Suma ocen wskaźników sfery gospodarczej poniżej wartości średniej dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów i powiatu dzierżoniowskiego

Lp.	Informacje dodatkowe	GOSPODARCZE	
	Wyszczególnienie	Suma punktów (min.-3) GMINA	Suma punktów (min.-5) POWIAT
1	Bielawska	-1	-1
2	Bohaterów Getta	0	-2
3	Daszyńskiego	-2	-2
4	Długa	-1	-2
5	Garncarska	-1	-1
6	Klasztorna	0	-1
7	Kopernika	-2	-4
8	Kościelna	-1	-3
9	Krasickiego	0	-3
10	Krótką	-3	-4
11	Mickiewicza	-2	-2
12	Miernicza	0	0
13	Miodowa	-1	-2
14	Młyńska	-3	-3
15	Nowa	-1	-2
16	Ogrodowa	-1	-3
17	Piękna	-3	-4
18	Piwna	-2	-2
19	Pocztowa	-1	-3
20	Poprzeczna	-2	-1
21	Prochowa	-2	-3
22	Przedmieście	0	-2
23	Rolna	-1	-3
24	Rynek	0	-3
25	Sienkiewicza	0	-2
26	Spacerowa	-1	-2
27	Strzelnicza	0	-1
28	Świdnicka (do nr 50)	-1	-3
29	Tylna	-1	-3
30	Wodna	-3	-4
31	Wrocławska (do nr 45)	-2	-3
32	Ząbkowicka (do nr 42)	-2	-4
33	Kolejowa (do nr 8C)	-3	-4
34	Nowowiejska	-3	-4
35	Brzegowa	-3	-4
36	Ciasna	-3	-5
37	Strumykowa	0	0
38	Osadnicza	-3	-3
39	Dworcowa	0	0
40	Mostowa	-3	-4

41	11 listopada	-3	-5
42	Grota Roweckiego	-2	-3
43	Brzozowa	-3	-5
44	Marszałkowska	-1	-3
45	Lipowa	-2	-3
46	Słowackiego	-2	-3
47	Szkolna	0	-1
48	Nowogrodzka	-1	-1
49	Kościuszki	-1	-3
50	Plac Konstytucji 3 maja	-2	-2
51	Garbarska	-1	-1

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 10. Podsumowanie wskazań wskaźników sfery gospodarczej poniżej wartości średniej dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów

Źródło: Opracowanie własne

Uwaga: kolorem **niebieskim** zaznaczono ulice, które miały wartość sumaryczną „0” dla sfery gospodarczej w odniesieniu do średnich wartości wskaźników dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów.

Mapa 11. Podsumowanie wskazań wskaźników sfery gospodarczej poniżej wartości średniej dla powiatu dzierzoniowskiego

Źródło: Opracowanie własne

Uwaga: kolorem **niebieskim** zaznaczono ulice, które miały wartość sumaryczną „0” dla sfery gospodarczej w odniesieniu do średnich wartości wskaźników dla powiatu dzierzoniowskiego.

2.3. Diagnoza zjawisk w sferze środowiskowej

WARUNKI NATURALNE I ŚRODOWISKO

Miasto Dzierżoniów tworzy zwarty układ osadniczy, ukształtowany wokół starego miasta poprzez obudowanie zespołami zabudowy powstałej w drugiej połowie XIX w, na przełomie XIX/XX w., w latach międzywojennych oraz po wojnie; główne elementy, cechy i stan struktury przestrzennej i zabudowy miasta:

- wyraźnie wyodrębniający się średniowieczny zespół staromiejski w obrębie murów; układ szachownicowy z prostokątnym rynkiem; zabudowa o wysokim stopniu dekapitalizacji, a także dewastacji w wyniku współczesnych realizacji (w szczególności północna pierzeja rynku), wymagająca rehabilitacji lub odtworzenia;
- zespoły przedwojennej regularnej zabudowy – niskiej wielorodzinnej (do 3 kondygnacji) i jednorodzinnej, na ogół o korzystnych cechach estetycznych i technicznych (w szczególności zespół przy ul. Batalionów Chłopskich oraz w obrębie ul. Świdnicka, 11-listopada i gen. Grot-Roweckiego – o charakterze „miasta-ogrodu”); duży udział budynków o wysokich walorach architektonicznych (*głównie budynki publiczne*);
- niewielkie zespoły wielorodzinnej zabudowy mieszkaniowej z lat 50. i 60., bez szczególnych walorów architektonicznych (osiedle „Słoneczne” i „Kolorowe”);
- zespoły powojennej zabudowy jednorodzinnej, na ogół bez interesującego wyrazu i pozbawione cech regionalnych, nienawiązujące do starszej (przedwojennej) zabudowy tego typu;
- zespoły zabudowy jednorodzinnej o względnie korzystnych walorach urbanistyczno-architektonicznych (Os. Zielone II, Os. Młodych i Os. Makowe);
- duże zespoły „blokowej” zabudowy wielorodzinnej (m.in. osiedla: Jasne, Błękitne, Różane, Tęczowe, Żółte, w części osiedle Zielone), tworzące mało atrakcyjne środowisko zamieszkania i negatywnie wpływające na środowisko wizualne oraz krajobrazowy kontekst miasta;
- zespół zróżnicowanej (funkcjonalnie i architektonicznie) i nieregularnej (chaotycznej) zabudowy wzdłuż rzeki Piławy (ul. Brzegowa i Nowowiejska); wysoki stopień dekapitalizacji i zaniedbania tej zabudowy, dewastującej i blokującej całkowicie ciąg doliny potoku, uniemożliwiając stworzenie ciągłego korytarza ekologicznego (*zabudowa w znacznej części zagrożona powodzią*);
- tereny zieleni (urządzonej i nieurządzonej) tworzą izolowane enklawy pośród terenów zainwestowanych; brak spójnego i ciągłego systemu przyrodniczego miasta, powiązanego z zewnętrznym układem przyrodniczym; względnie spójny system zieleni posiada jedynie przedwojenna część miasta;
- liczne i rozległe tereny z zabudową przemysłową, rozmieszczone w obrębie całego układu urbanistycznego (z wyjątkiem najstarszej jego części); największa (i najnowsza) koncentracja terenów o przemysłowym charakterze – na południowo-zachodnich obrzeżach miasta (za linią kolejową) oraz w strefie na południe od obszaru śródmiejskiego (oddzielające atrakcyjne tereny przedwojennej zabudowy mieszkaniowej); skupisko terenów przemysłowych w północnej części miasta, pośród osiedli mieszkaniowych stanowi kolizję funkcjonalno-przestrzenną i krajobrazową.¹⁵

Obszar miasta leży w obrębie Kotliny Dzierżoniowskiej, stanowiącej część Przedgórze Sudetów. Miasto zajmuje w większości obniżenie doliny Piławy i jej zbocza.

¹⁵ Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zespołu miast: Dzierżoniów, Bielawa, Pieszcyce – synteza dotycząca miasta Dzierżoniów

Istotnymi elementami krajobrazu są otaczające miasto wzniesienia: Góry Sowie (na zachód i południowy zachód), Wzgórza Bielawskie (na południu), północno-zachodni skraj Wzgórz Niemczańskich (na wschodzie – Wzgórza Krzyżowe i Wzgórza Gilowskie) oraz zachodnia część Wzgórz Kiełczyńskich (na północy), z leżącą bezpośrednio za nimi Górą Ślężą.

Obszar należący do miasta jest silnie wylesiony; niewielkie powierzchnie leśne występują w części północnej oraz wschodniej.

Na terenie miasta występują następujące uwarunkowania **geologiczne**:

- a. brak jest udokumentowanych złóż cenniejszych kopalin; możliwe do eksploatacji kopaliny kwalifikują się jako pospolite (kruszywa naturalne),
- b. warunki geologiczne nie stwarzają perspektyw wykrycia cenniejszych kopalin także w przyszłości,
- c. poza dnem doliny Piławy warunki geologiczno-inżynierskie i topograficzne nie stwarzają szczególnych utrudnień dla budownictwa i infrastruktury technicznej; występują tam grunty makroporowate; warunki budowlane są dostateczne, a z głównych zagrożeń wskazać można niebezpieczeństwo sufozji,
- d. w dnie doliny Piławy utrudnienia związane są z płytkim występowaniem wód podziemnych, zagrożeniem wezbraniami rzeki oraz występowaniem gruntów o słabszej nośności; jest to teren występowania gruntów piaszczysto-madowych niższych teras rzecznych, z przeważnie złymi warunkami budowlanymi.

Warunki **hydrogeologiczne** terenu miasta są następujące:

- a. wody podziemne występują w utworach porowych czwartorzędu i trzeciorzędu oraz w uszczelnionych utworach metamorficznych prekambru,
- b. wodonośność podłoża osiąga większe rozmiary w strukturach dolin kopalnych (przeciętnie 10-30 m³/h); poza ich obrębem jest niska (5-10 m³/h),
- c. występujące utwory powierzchniowe są w większości przepuszczalne,
- d. na znacznym obszarze miasta pierwszy użytkowy poziom wodonośny ma tylko częściową izolację od powierzchni terenu (stąd zwiększone zagrożenie przenikaniem zanieczyszczeń do wód podziemnych); generalnie, środowisko gruntowo-wodne jest wrażliwe na zanieczyszczenia (wymagana wysoka jakość gospodarki ściekami i odpadami),
- e. retencja podziemna jest na ogół niska,
- f. punktowo stwierdza się występowanie wód podziemnych zanieczyszczonych z powierzchni.

Warunki **glebowe** są następujące:

- a. przeważa kompleks gleb pszennych dobrych, a w dnie doliny Piławy kompleks użytków zielonych średnich,
- b. wśród genetycznych typów gleb dominują pseudobielicowe, brunatne właściwe, brunatne wylugowane, w większości wykształcone na glinach średnich pylastych, a w dnie doliny Piławy – mady, wykształcone na utworach rzecznych,
- c. klimatyczne warunki rozwoju rolnictwa są korzystne; wskaźnik bonitacyjny agroklimatu wynosi 12 pkt. (wg skali 15-punktowej),
- d. średni wskaźnik produktywności gruntów ornych (wg klasyfikacji IUNG) wynosi 92,9 pkt. (jeden z najwyższych w byłym województwie wałbrzyskim); rolniczą przydatność gleb należy ocenić więc jako bardzo wysoką.

Warunki **klimatyczne** na obszarze miasta są następujące:

- a. w półroczu ciepłym klimat jest typu chłodnego, pochmurnego, lub bardzo pochmurnego i wilgotnego; w półroczu chłodnym klimat jest typu ciepłego, umiarkowanie słonecznego i umiarkowanie wilgotnego,
- b. średnia roczna temperatura powietrza wynosi 7-8°C; średnia temperatura lipca (miesiąc najcieplejszy) wynosi 17-17,5°C; średnia temperatura stycznia (miesiąc najchłodniejszy) od -2 do -2,5°C; występuje silne zróżnicowanie średnich temperatur w kolejnych latach (zwłaszcza w miesiącach zimowych),
- c. średnia roczna suma opadów wynosi 624 mm; w półroczu letnim (V-X) opad wynosi 68,8% sum rocznych; występuje silne zróżnicowanie sum opadów w kolejnych latach,
- d. notuje się przewagę wiatrów z kierunku południowego (17-18%), a drugorzędnie – z zachodniego (16-18%); średnia prędkość wiatru wynosi 3-3,5 m/s; frekwencja cisz atmosferycznych wynosi 10-15%,
- e. średnia maksymalna grubość pokrywy śnieżnej wynosi 15-20 cm; najwyższe z maksymalnych grubości pokrywy śnieżnej osiągają 50-60 cm; czas trwania pokrywy śnieżnej wynosi średnio 50-60 dni,
- f. obszar cechuje zwiększona frekwencja burz atmosferycznych (rocznie średnio 24-26 dni z burzą),
- g. zmniejszona jest frekwencja dni z mgłą: średnio do 30 dni w roku,
- h. klimatyczny bilans wodny jest lekko dodatni: 40-60 mm,
- i. w dolinie Piławy występują warunki topoklimatyczne sprzyjające okresowemu zwiększeniu stężeń zanieczyszczeń powietrza; spowodowane jest to gorszą wentylacją terenu oraz występowaniem zastoisk chłodniejszego powietrza (inwersje termiczne w przyziemnej warstwie atmosfery).

Wody powierzchniowe:

- a. obszar odwadniany jest przez Piławę (prawy dopływ Bystrzycy, dorzecze 361,4 km²) i jej lewobrzeżne dopływy; Piława jest ciekim podgórskim w charakterystyce spadków koryta; ma jednak reżim typowej rzeki górskiej – pod względem przepływów i stanów wody (intensywne zasilanie dopływami sowiogórkimi),
- b. zasoby wód powierzchniowych, wynikające z ich reżimu odpływu, cechuje niska dyspozycyjność (większość wody odpływa podczas krótko trwających wezbrań),
- c. od sierpnia 1948 r. na terenie miasta funkcjonuje na rzece Piławie posterunek obserwacyjny IMGW; wyznaczone stany konwencjonalne obrony przeciwpowodziowej: ostrzegawczy 220

cm, alarmowy 260 cm; posterunek ten został w 1986 r. przeniesiony na nową lokalizację, a jednocześnie nastąpiła przebudowa koryta Piławy, z istotną zmianą parametrów hydraulicznych; uniemożliwia to wykorzystanie danych sprzed 1986 r. do oceny zagrożenia powodziowego miasta,

- d. zagrożenie powodziowe miasta ocenione może być na podstawie obserwacji stanów wody wykonywanych na Piławie w Mościsku (okres 1949-1983): stan ostrzegawczy (90 cm) jest osiągany lub przekraczany z miesięcznym prawdopodobieństwem 33,5% (średnio co 3 miesiące, albo 4-krotnie w roku); stan alarmowy (130 cm) jest osiągany lub przekraczany z miesięcznym prawdopodobieństwem 14,8% (średnio co 6,7 miesiąca, albo 1,8-krotnie w roku); stany takie osiągane są najczęściej w miesiącach od maja do sierpnia, natomiast nie występują w miesiącach od października do lutego; prawdopodobieństwo osiągnięcia lub przekroczenia stanu wyższego o 1 m od stanu alarmowego (zagrożenie ekstremalne) wynosi 4,5% miesięcznie (co 22 miesiące, 55-krotnie w ciągu 100 lat),
- e. zalew powodziowy z lipca 1997 r. objął część zainwestowanych terenów w nadrzecznej strefie Piławy; odnotowano wówczas także zalewy wodami sowiogórskich dopływów Piławy; jednak największe rozmiary osiągnęła ta powódź poza zabudową miejską, zwłaszcza poniżej Dzierżoniowa,
- f. występują z rzadka także uciążliwe wylewy drobnych cieków, obejmujące fragmenty zabudowy miasta,
- g. w okresach zwiększonych opadów lub podczas roztopów dochodzi do podtapiania części zabudowy miejskiej; spowodowane jest to jednak niewydolnością systemów odprowadzania wód deszczowych,
- h. ciek obszaru mają niekorzystne cechy reżimu przepływu, zwłaszcza jako odbiorniki ścieków i wód pościekowych (wysoka frekwencja przepływów niskich, niegwarantujących odpowiedniego stopnia rozcieńczenia zanieczyszczeń),
- i. rzeka Piława ma wyznaczoną na terenie miasta III klasę czystości docelowej (*od ujścia potoku Rogoźnica, w Piławie Dolnej, do północnej granicy powiatu dzierżoniowskiego*),
- j. rzeka Piława ma na całym odcinku przebiegu przez teren miasta pozanormalnie zanieczyszczoną wodę; w 1999 r. przekraczane były powyżej ujścia Potoku Pieszycznego wartości dopuszczalne w grupie parametrów fizyko-chemicznych (zwłaszcza substancji biogenych i BZT-5) oraz dla zanieczyszczenia bakteriologicznego (stan sanitarny); świadczy to o zbyt dużym obciążeniu rzeki zrzutami ścieków; silny wpływ na stan czystości jej wody mają zanieczyszczenia doprowadzane przez potok Brzęczek.¹⁶

Dzierżoniów posiada szereg dokumentów planistycznych i strategicznych definiujących kierunki działań w zakresie ochrony środowiska na obszarze miasta. Są to następujące dokumenty:

- „Program ochrony powietrza dla województwa dolnośląskiego”, Uchwała Nr XLVI/1544/14 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 12 lutego 2014r.;
- „Program ochrony środowiska – zakres działań na lata 2010-2016”, Uchwała Nr LXV/393/10 Rady Miejskiej Dzierżoniowa z dnia 25 października 2010r.;
- „Plan działań na rzecz zrównoważonej energii dla Dzierżoniowa- SEAP”, Uchwała Nr XII/75/11 Rady Miejskiej Dzierżoniowa z dnia 29 sierpnia 2011r.;
- „Miejski Program Energetyczny na lata 2010-2014”, Uchwała Nr LIV/329/10 Rady Miejskiej Dzierżoniowa z dnia 22 lutego 2010r.;
- Obowiązujące Miejskowe plany zagospodarowania przestrzennego na terenie Dzierżoniowa;
- „Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe”;
- „Program Rewitalizacji Centrum Dzierżoniowa na lata 2011-2016”.

¹⁶ Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zespołu miast: Dzierżoniów, Bielawa, Pieszce – synteza dotycząca miasta Dzierżoniów

Prognoza emisji CO₂ do roku 2020 została wykonana w oparciu o scenariusz „umiarkowany” zamieszczony w dokumencie „Strategia Rozwoju Energetycznego ze szczególnym uwzględnieniem OZE dla Dzierżoniowa”, oraz „Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe”. W niniejszym scenariuszu rozwój miasta jest dynamiczny i systematyczny; planowane inwestycje zostaną zrealizowane, utrzyma się zainteresowanie inwestorów wyznaczonymi terenami pod handel, usługi oraz przemysł. Scenariusz ten charakteryzuje się wprowadzaniem przedsięwzięć racjonalizujących zużycie nośników energii przez odbiorców komunalnych do celów grzewczych w stopniu średnim oraz wzrostem zużycia energii elektrycznej o około 21%.

Według zakładanej prognozy łączne zużycie energii w Dzierżoniowie w roku 2020 wzrośnie do wartości 453 725 MWh. Roczne jednostkowe zużycie energii wyniesie ok. 13 MWh/osobę (uwzględniając prognozowany spadek liczby ludności).

Grupą charakteryzującą się największą konsumpcją energii pozostanie grupa mieszkalnictwa z udziałem blisko 46,9%. Sektor przemysłowy będzie zużywał ok. 22,2%, z kolei transport 16,5%, a handel, usługi, przedsiębiorstwa 12,3% energii. Sektor użyteczności publicznej będzie zużywał ok. 1,8% energii zużywanej energii. Jak przewiduje scenariusz wzrośnie także emisja CO₂ związana z użytkowaniem energii do poziomu ok. 191 198 MgCO₂/rok.

Prognozuje się, że grupą odbiorców energii o największym udziale emisji CO₂ będzie grupa mieszkalnictwa (ponad 40,4%), następnie sektor przemysłowy (ok. 30,7%) oraz handel, usługi, przemysł (ok. 16,1%). Emisja CO₂ wynikająca z wykorzystywania energii w budynkach miejskich będzie stanowić ok. 2% emisji całkowitej.

Planowane działania w zakresie ochrony środowiska i prognozowane zmiany w stanie środowiska¹⁷

Do najistotniejszych zadań związanych z ochroną środowiska należą:

- **Wylimitowanie niekontrolowanego odprowadzenia ścieków ze zbiorników bezodpływowych.** Realizacja tych zadań przyczyni się do poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych. Przedsięwzięcia w zakresie wodociągów i stacji uzdatniania wody przyczynią się do poprawy jakości wody pitnej dostarczanej mieszkańcom. Dzięki modernizacji oczyszczalni ścieków będzie możliwość uzyskania lepszych parametrów ścieków odprowadzanych z oczyszczalni ścieków w Dzierżoniowie.
- **Budowa i modernizacja miejsc aktywnego wypoczynku** – realizacja zaplanowanych zadań zwiększy ilości miejsc aktywnego wypoczynku oraz ich atrakcyjność, co w konsekwencji przyniesie podniesienie standardu życia mieszkańców.
- **Prowadzenie gospodarki odpadami**, której celem jest:
 - zapobieganie powstawania odpadów i zmniejszanie ich ilości,
 - zwiększenie odzysku surowców wtórnych poprzez promowanie selektywnej zbiórki odpadów opakowaniowych, w celu osiągnięcia wymaganych poziomów recyklingu,
 - zwiększenie ilości selektywnie zbieranych odpadów problemowych (odpady wielkogabarytowe, gruz budowlany, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, odpady niebezpieczne i zielone) poprzez promowanie punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych.¹⁸
- **Poprawa jakości powietrza atmosferycznego.** Zaplanowane działania związane są głównie z budową i modernizacją dróg. Dzięki budowie obwodnic i wylimitowaniu ruchu tranzytowego zmniejszy się zanieczyszczenie powietrza przy drogach tranzytowych, przebiegających w chwili obecnej przez tereny zabudowy mieszkaniowej. Działania te

¹⁷ Na podstawie: Program ochrony środowiska dla miasta Dzierżoniów - uchwała Nr XXXII/216/04 Rady Miejskiej Dzierżoniowa z dnia 22 listopada 2004r. - zaplanowane działania obejmują lata 2010-2016

¹⁸ Źródło: <http://www.zgpd7.pl/>

przyniosą także ograniczenie hałasu komunikacyjnego w istniejącej strefie mieszkaniowej. Budowa sieci ścieżek rowerowych, rozwój komunikacji miejskiej oraz wprowadzanie racjonalnej organizacji ruchu sprzyja realizacji polityki zrównoważonego transportu, co w konsekwencji wpływa na zmniejszenie zanieczyszczeń powietrza, zmniejszenie natężenia hałasu komunikacyjnego. Działania w zakresie termomodernizacji przyniosą ograniczenie emisji zanieczyszczeń poprzez zmniejszenie ilości paliw potrzebnych do ogrzania obiektów – ograniczenie zużycia zasobów naturalnych. Działania te będą miały także pozytywny wpływ na stan techniczny i wygląd modernizowanych obiektów. W zakresie zadań realizowanych w tym obszarze najbardziej negatywny wpływ na środowisko mogą mieć nowoprojektowane obwodnice. W ramach tego typu inwestycji zidentyfikowano oddziaływanie o charakterze lokalnym związane z przekształceniem powierzchni terenu, zmianą krajobrazu, emisją zanieczyszczeń do powietrza z pojazdów poruszających się drogami oraz hałasem komunikacyjnym. Budowa dróg oraz planowane zagospodarowanie ich pasów drogowych spowoduje uszczuplenie przestrzeni rolniczej o wysokich walorach produkcyjnych. Przyczyni się także do fragmentacji tej przestrzeni implikując jednocześnie rozwój zainwestowania (głównie tereny aktywności gospodarczych), które znajdzie się pomiędzy planowanymi obejściami drogowymi a dotychczasowym obszarem miejskim. Budowa dróg spowodować może także zmiany lub uszkodzenia istniejących systemów melioracyjnych, w tym zmianę przebiegu istniejących rowów melioracyjnych lub ich zarurowanie. Ustalenia obowiązujących planów zagospodarowania przestrzennego dopuszczają taką możliwość, pod warunkiem jednak, że nie nastąpią niepożądane zmiany w stosunkach gruntowo-wodnych. Realizacja dróg na odcinkach przekraczających cieki powierzchniowe (rzeka Piława oraz potok Bielawica) może stwarzać zagrożenia piętrzenia wysokich wód (podczas wezbrań powodziowych). W celu wyeliminowania tego zagrożenia należy projektować odpowiednie przekroje przepustów i przejść mostowych, które zapewnią swobodny przepływ wezbranych wód. Funkcjonowanie nowoprojektowanych obwodnic Dzierżoniowa wiąże się z negatywnym oddziaływaniem na środowisko w następujących aspektach:

- emisja hałasu – oprócz niewielkiego obszaru zabudowy w obszarze Dzierżoniów Dolny brak jest w sąsiedztwie obwodnic receptorów (zagospodarowania terenów, dla których normowany jest poziom hałasu), zatem uciążliwość hałasowa ma niewielkie znaczenie; w projekcie planu zagospodarowania przestrzennego nałożono jednak obowiązek wprowadzenia ekranów przeciwakustycznych na odcinkach, z których emisja hałasu ponadnormatywnego może dochodzić do terenów zabudowy mieszkaniowej lub innych obiektów wrażliwych istniejących lub projektowanych (wprowadzenie ekranów akustycznych dotyczy także odcinków drogi średnicowej przebiegającej od ul. Piastowskiej do ul. Wojska Polskiego),
 - emisja zanieczyszczeń powietrza (spaliny lub wtórna emisja pyłów); w celu ograniczenia negatywnego oddziaływania w planie przestrzennego zagospodarowania nakazano zagospodarowanie min. 10% powierzchni obszaru planu zielenią; zieleń ta może być kształtowana jako zieleń izolacyjna, ograniczająca rozprzestrzenianie zanieczyszczeń na sąsiednie tereny; zieleń izolacyjna została także zaprojektowana przy drodze średnicowej;
 - emisja substancji ropopochodnych i innych szkodliwych dla środowiska gruntowo-wodnego; ustalenia planu zagospodarowania przestrzennego nakazały wprowadzenie systemów odbioru ścieków deszczowych i urządzeń przechwytyjących zanieczyszczenia zawarte w ściekach.
- Skala oddziaływania dróg ma charakter lokalny i liniowy, ograniczony do pasa bezpośrednio graniczącego z drogą. Rozwój sieci drogowej sprzyja rozrastaniu się terenów zurbanizowanych. Infrastruktura drogowa podnosi atrakcyjność gospodarczą Dzierżoniowa, co przedkłada się na tworzenie nowych miejsc pracy. Działania w zakresie tworzenia nowych terenów inwestycyjnych są zgodne ze strategią Dzierżoniowa. Oddziaływanie na środowisko nowoprojektowanych dróg w Dzierżoniowie było elementem prowadzonych procedur

związanych z zatwierdzeniem studium uwarunkować i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz planów zagospodarowania przestrzennego. Planując przebieg obwodnic w Dzierżoniowie brano pod uwagę względy ochrony środowiska.

- **Zadania związane z edukacją ekologiczną** wpłyną na rozwój świadomości mieszkańców, co przyczyni się do większej dbałości o środowisko naturalne. Działania edukacyjne zwiększają wiedzę społeczeństwa w zakresie zagrożeń jakie niesie za sobą działalność człowieka i jakie są tego konsekwencje dla środowiska. Zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców Dzierżoniowa jest koniecznym elementem działań, gdyż brak odpowiedniej wiedzy może skutkować brakiem efektów ekologicznych mimo realizacji przez miasto wielu inwestycji proekologicznych.
- **Działania prewencyjne z zakresu przyszłych przedsięwzięć, które mogą nieść za sobą negatywne oddziaływanie na środowisko.** Prowadzenie prawidłowej oceny realizacji przyszłych przedsięwzięć skutkować będzie planowaniem działań i urządzeń ochronnych już na etapie projektowania. Doskonalenie planu zarządzania kryzysowego oraz prawidłowe planowanie zasobów wykorzystywanych w przypadku wystąpienia zagrożenia skutkować będzie szybszym i sprawniejszym reagowaniem w przypadku wystąpienia zagrożenia, a tym samym będzie można wyeliminować lub zminimalizować szkody w środowisku. W obszarze zarządzania kryzysowego planowane są także działania prewencyjne, które mają za zadanie zmniejszenie ryzyka wystąpienia zagrożenia. Działania te ukierunkowane są szczególnie w obszarze zagrożenia powodziowego. Działania z zakresu ochrony przed bezdomnymi zwierzętami przyniosą w szczególności zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców oraz będą miały wpływ na prawidłowe funkcjonowanie schroniska dla zwierząt w Dzierżoniowie.

UWARUNKOWANIA PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWE: WYBRANE WSKAŹNIKI

Dzierżoniów charakteryzuje się znacznym stopniem zabudowania. W 2014 roku grunty zabudowane i zurbanizowane w Dzierżoniowie zajmowały powierzchnię 719 ha, co stanowiło aż 35,8% powierzchni miasta. Był to udział znacznie wyższy niż przeciętnie notowany dla miast w skali kraju (27,8%) oraz województwa dolnośląskiego (24,5%).

Tabela 49. Grunty zabudowane i zurbanizowane ogółem i ich udział w powierzchni ogółem w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	grunty zabudowane i zurbanizowane ogółem					grunty zabudowane i zurbanizowane ogółem - udział w powierzchni ogółem				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
	ha	ha	ha	ha	ha	%	%	%	%	%
POLSKA	1 550 228	1 572 402	1 589 873	1 612 791	1 634 913	5,0%	5,0%	5,1%	5,2%	5,2%
POLSKA - MIASTO	-	-	-	-	600 861	-	-	-	-	27,8%
DOLNOŚLĄSKIE	133 186	134 521	135 102	136 671	137 444	6,7%	6,7%	6,8%	6,9%	6,9%
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	-	-	-	-	53 996	-	-	-	-	24,5%
Powiat dzierżoniowski	-	-	3 285	3 303	3 312	-	-	6,9%	6,9%	6,9%
Powiat dzierżoniowski - MIASTO	-	-	2 051	2 069	2 074	-	-	12,8%	12,9%	12,9%
Dzierżoniów	-	-	706	717	719	-	-	35,2%	35,7%	35,8%

Źródło: GUS/BDL

Tereny mieszkaniowe zajmowały w 2014 roku w Dzierżoniowie 220 ha i stanowiły 30,6% wszystkich gruntów zabudowanych i zurbanizowanych. Była to wartość podobna do tej notowanej dla miast w skali kraju (30,7%) oraz wyraźnie wyższa od średniej dla miast dolnośląskich.

Tabela 50. Tereny mieszkaniowe i ich udział w gruntach zabudowanych i zurbanizowanych w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny mieszkaniowe					grunty zabudowane i zurbanizowane - odsetek terenów mieszkaniowych				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
	ha	ha	ha	ha	ha	%	%	%	%	%
POLSKA	278 479	287 014	296 600	306 463	315 578	18,0%	18,3%	18,7%	19,0%	19,3%
POLSKA - MIASTO	-	-	-	-	184 262	-	-	-	-	30,7%
DOLNOŚLĄSKIE	19 928	20 315	20 496	20 753	21 057	15,0%	15,1%	15,2%	15,2%	15,3%
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	-	-	-	-	12 976	-	-	-	-	24,0%
Powiat dzierżoniowski	-	-	643	648	655	-	-	19,6%	19,6%	19,8%
Powiat dzierżoniowski - MIASTO	-	-	570	575	580	-	-	27,8%	27,8%	28,0%
Dzierżoniów	-	-	217	218	220	-	-	30,7%	30,4%	30,6%

Źródło: GUS/BDL

Tereny przemysłowe w Dzierżoniowie zajmowały 14% powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych, co było wartością wyższą od przeciętnie notowanych dla miast w skali kraju (13,%) oraz województwa dolnośląskiego (13,9%). Na przestrzeni lat 2012 – 2014 nastąpił przyrost powierzchni zajętej przez tereny przemysłowe o 8 ha. Na koniec 2014 roku tereny przemysłowe zajmowały 101 ha.

Tabela 51. Tereny przemysłowe i ich udział w gruntach zabudowanych i zurbanizowanych w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny przemysłowe					grunty zabudowane i zurbanizowane - odsetek terenów przemysłowych				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
	ha	ha	ha	ha	ha	%	%	%	%	%
POLSKA	112	113	113	115	116					
	113	005	906	591	586	7,2%	7,2%	7,2%	7,2%	7,1%
POLSKA - MIASTO	-	-	-	-	80	-	-	-	-	-
					986					13,5%
DOLNOŚLĄSKIE	13	13	13	14	14					
	835	885	900	051	149	10,4%	10,3%	10,3%	10,3%	10,3%
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
					7 480					13,9%
Powiat dzierzoniowski	-	-	238	246	248	-	-	7,2%	7,4%	7,5%
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	193	201	203	-	-	9,4%	9,7%	9,8%
Dzierżonów	-	-	93	101	101	-	-	13,2%	14,1%	14,0%

Źródło: GUS/BDL

Tereny rekreacji i wypoczynku w Dzierżonowie w 2014 roku zajmowały powierzchnię 52 ha. Na przestrzeni lat 2012 – 2014 odnotowano wzrost o 1 ha. Tereny rekreacji i wypoczynku zajmowały 7,2%. Była to wartość niższa od średniej notowanej dla miast w województwie dolnośląskim (8,8%) i wyższa od średniej dla miast w skali kraju 6,1%.

Tabela 52. Tereny rekreacji i wypoczynku i ich udział w gruntach zabudowanych i zurbanizowanych w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny rekreacji i wypoczynku					grunty zabudowane i zurbanizowane - odsetek terenów rekreacji i wypoczynku				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
	ha	ha	ha	ha	ha	%	%	%	%	%
POLSKA	65 466	65 403	64 824	64 853	64 911	4,2%	4,2%	4,1%	4,0%	4,0%
POLSKA - MIASTO	-	-	-	-	36 598	-	-	-	-	6,1%
DOLNOŚLĄSKIE	7 911	7 900	7 822	7 834	7 876	5,9%	5,9%	5,8%	5,7%	5,7%
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	-	-	-	-	4 631	-	-	-	-	8,6%
Powiat dzierzoniowski	-	-	165	165	168	-	-	5,0%	5,0%	5,1%
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	125	124	125	-	-	6,1%	6,0%	6,0%
Dzierżonów	-	-	51	51	52	-	-	7,2%	7,1%	7,2%

Źródło: GUS/BDL

Udział terenów zielonych w Dzierżonowie w powierzchni ogółem był niezmienny na przestrzeni analizowanych lat i wynosił 3,9%. Była to wartość wyraźnie wyższa od notowanych w pozostałych analizowanych jednostkach terytorialnych. Tereny zielone zajmowały 2,2% powierzchni miast w kraju oraz 2,0% powierzchni miast w województwie dolnośląskim. Porównanie Dzierżonowa do pozostałych miast powiatu dzierzoniowskiego także wypada na korzyść miasta powiatowego.

Tabela 53. Udział terenów zielonych w powierzchni ogółem w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	udział terenów zieleni w powierzchni ogółem				
	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%
POLSKA	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
POLSKA - MIASTO	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2
DOLNOŚLĄSKIE	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	1,9	1,9	1,9	1,9	2,0
Powiat dzierzoniowski	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	1,1	1,1	1,1
Dzierżonów	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9

Źródło: GUS/BDL

Wskaźnik żywoptotów przypadających na 1 km² powierzchni danej jednostki terytorialnej potwierdza, że Dzierżonów wyróżnia się pozytywnie na tle badanych jednostek pod względem dostępności terenów zielonych. Na 1 km² w Dzierżonowie w 2014 roku przypadało 662,4 m żywoptotów. Była to wartość prawie dwukrotnie wyższa od wartości notowanych dla miast w kraju (351,2 m) oraz województwie dolnośląskim (395,5 m). Wg danych GUS w 2014 roku całkowita długość żywoptotów w Dzierżonowie wносиła 13247 m. Znaczny wzrost ich łącznej długości nastąpił w latach 2010 – 2011.

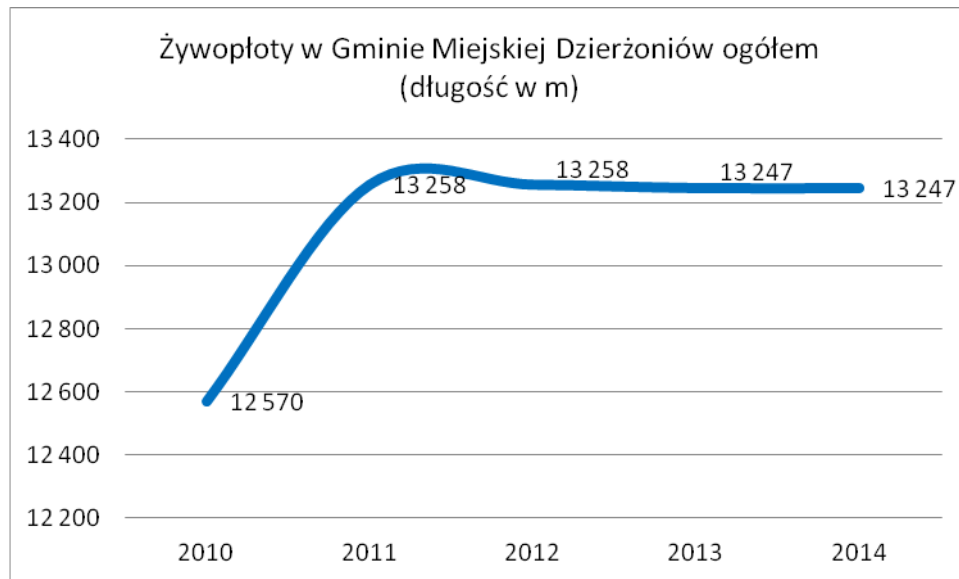
Tabela 54. Żywoptoty na 1 km² w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	żywoptoty ogółem na 1 km ²				
	2010	2011	2012	2013	2014
	m	m	m	m	m
POLSKA	23,3	24,4	24,6	25,3	25,2

POLSKA - MIASTO	326,4	341,0	343,7	353,6	351,2
DOLNOŚLĄSKIE	42,6	45,8	44,8	45,2	45,0
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	373,9	404,1	394,8	398,2	396,5
Powiat dzierzoniowski	74,0	77,7	77,5	70,5	70,4
Powiat dzierzoniowski - MIASTO			223,1	208,6	208,3
Dzierżonów	628,5	662,9	662,9	662,4	662,4

Źródło: GUS/BDL

Wykres 5. Długość żywoptotów w Gminie Miejskiej Dzierżonów w latach 2010-2014

Źródło: GUS/BDL

Tabela 55. Zbiorcza tabela oceny wskaźników sfery środowiska dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów za lata 2010-2014

Lp.	wskaźnik	jednostka terytorialna JST	zmiana Dzierżoniów 2014/2010	ocena w odniesieniu do zmiany 2014/2010 w:			wartość Dzierżoniów 2014	ocena w odniesieniu do wartości w 2014:			trend Dzierżoniów	OCENA OGÓLNA
				POLSKA	DOLNOŚLĄSKIE	powiat dzierżoniowski		POLSKA	DOLNOŚLĄSKIE	powiat dzierżoniowski		
1	Grunty zabudowane i zurbanizowane ogółem - udział w powierzchni ogółem	ogółem	1,8%	5,5%	3,2%	0,8%	35,8%	5,2%	6,9%	6,9%	wzrostowy	
		miasto				1,1%		27,8%	24,5%	12,9%		
2	Tereny mieszkaniowe - udział w gruntach zabudowanych i zurbanizowanych	ogółem	-0,5%	7,5%	2,4%	1,0%	30,6%	19,3%	15,3%	19,8%	boczny	
		miasto				0,6%		30,7%	24,0%	28,0%		
3	Tereny przemysłowe - udział w gruntach zabudowanych i zurbanizowanych	ogółem	6,6%	-1,4%	-0,9%	3,4%	14,0%	7,1%	10,3%	7,5%	wzrostowy	
		miasto				4,0%		13,5%	13,9%	9,8%		
4	Tereny rekreacji i wypoczynku - udział w gruntach zabudowanych i zurbanizowanych	ogółem	0,1%	-6,0%	-3,5%	1,0%	7,2%	4,0%	5,7%	5,1%	boczny	
		miasto				-1,1%		6,1%	8,6%	6,0%		
5	Tereny zieleni - udział w powierzchni ogółem	ogółem	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	3,9%	0,2%	0,3%	0,4%	boczny	
		miasto				0,0%		5,3%	0,0%	2,2%		
6	Udział powierzchni parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem	ogółem	0,0%	-0,4%	2,8%	1,7%	3,9%	0,2%	0,3%	0,4%	boczny	
		miasto				-1,8%		0,0%	0,6%	2,2%		
7	Żywopłaty na 1 km ²	ogółem	5,4%	7,9%	5,5%	-4,8%	662	25	45	70	wzrostowy	
		miasto				7,6%		6,0%	-6,6%	351		

skala oceny:

	pozytywna
	negatywna
	neutralna

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/BDL

2.4. Diagnoza zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

INFRASTRUKTURA OPIEKI ZDROWOTNEJ

Usługi medyczne dla mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej świadczone są głównie w miastach regionu. W obrębie Dzierżoniowa i Bielawy zlokalizowana jest większość podmiotów prowadzących działalność leczniczą, szczególnie dotyczy to ambulatoryjnych usług specjalistycznych. W ośrodkach leczniczych poza obszarami miejskimi dla mieszkańców dostępne są przede wszystkim usługi podstawowej opieki zdrowotnej.

Opiekę szpitalną mieszkańcy powiatu dzierżoniowskiego mogą uzyskać w następujących placówkach:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Szpital Powiatowy w Dzierżoniowie Sp. z o.o. (oddziały w Dzierżoniowie oraz Bielawie),
- Specjalistyczne Centrum Medyczne „DIAGNOSIS” w Dzierżoniowie (chirurgia jednego dnia),
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Dzierżoniowskie Centrum Specjalistyczne dr Marioli Zawadzkiej” w Dzierżoniowie (chirurgia jednego dnia),
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Miejska w Pieszycach (oddział leczenia jednego dnia),
- „Sanatoria Dolnośląskie” Sp. z o.o.: Specjalistyczny Szpital Chorób Płuc w Rościszowie.

Świadczenia z zakresu **podstawowej opieki zdrowotnej** dla mieszkańców Dzierżoniowa realizowane są przez placówki:

- „ZESPÓŁ PRAKTYK LEKARSKICH” Ewa Chrzanowska, Krystyna Wolańska, Paweł Chrzanowski S.C.,
- Anna Sykuła Indywidualna Praktyka Położnej, Szkoła Rodzenia,
- Lekarsko-rehabilitacyjna przychodnia rodzinna „AMICUS”,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „DZIERŻONIOWSKIE CENTRUM MEDYCZNE”,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „NA SKAŁKACH”,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „PRO VITA” S.C. Marlena Terczyńska, Piotr Terczyński,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „DOMARADZCY”,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „SAL-MED” S.C.,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „PIASTOWSKA”,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Stacja Opieki Centrum Pielęgniarstwa Rodzinnego, Rehabilitacji i Opieki Paliatywnej Caritas Diecezji Świdnickiej,
- Pogotowie Ratunkowe „AMBULANS” Kapela Włodzimierz Stanisław,
- „PRO FAMILIA” Sp. z o.o.,
- „PRZYCHODNIA POD WIERZBAMI”.

Świadczenia z zakresu ambulatoryjnej opieki specjalistycznej realizują:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Szpital Powiatowy w Dzierżoniowie Sp. z o.o.,

- „ZESPÓŁ PRAKTYK LEKARSKICH” Ewa Chrzanowska, Krystyna Wolańska, Paweł Chrzanowski S.C.,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Dzierżoniowskie Centrum Specjalistyczne dr Marioli Zawadzkiej”,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MEDICA”,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MEDYK”,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „REHA-MED”,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „SAL-MED” S.C.,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „WER-MED”,
- Specjalistyczne Centrum Medyczne „DIAGNOSIS”,
- Poradnia Okulistyczna „Tęczówka” Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej,
- SERVICES & CARE MEDICAL Sp. z o.o.,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Specjalistyczna Praktyka Lekarska „KRIO-DENT” D. Cios, T. Staniszewski,
- Specjalistyczna Przychodnia Okulistyczna Elżbiety i Witolda Listwan,
- „SENSUS” Gabinet Diagnostyki i Terapii Katarzyna Lesińska Podmiot Leczniczy,
- Spółka Cywilna Raczyńscy, Halina Szymiec-Raczyńska, Mariusz Raczyński, Prywatna Specjalistyczna Przychodnia Lekarsko-Stomatologiczna,
- Anna Florkiewicz Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska – Poradnia Chorób Układu Oddechowego,
- Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska lek. med. Monika Idzik-Słobodzian,
- Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska w dziedzinie okulistyki lek. med. Marta Trela,
- Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska w dziedzinie okulistyki Violetta Hordowicz,
- Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska w zakresie otolaryngologii lekarz medycyny Joanna Rowiecka.

Opiekę psychiatryczną oraz w zakresie leczenia uzależnień realizują:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Zdrowia Psychicznego i Terapii Uzależnień „ESSERE” S.C. w Bielawie oraz Dzierżoniowie,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „REHA-MED” w Dzierżoniowie,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „DZIERŻONIOWSKIE CENTRUM MEDYCZNE” w Dzierżoniowie.

Świadczenia w zakresie rehabilitacji realizowane są przez następujące jednostki:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „WER-MED” w Dzierżoniowie,
- Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy w Dzierżoniowie,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Szpital Powiatowy w Dzierżoniowie Sp. z o.o.,
- Lekarsko-Rehabilitacyjna Przychodnia Rodzinna „AMICUS” w Dzierżoniowie.

Świadczenia pielęgnacyjne i opiekuńcze prowadzą:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Szpital Powiatowy w Dzierżoniowie Sp. z o.o.,
- „LIGIA” Lilianna Glinkowska,
- Indywidualna Praktyka Pielęgniarska,
- Krystyna Kaźmierczak Indywidualna Praktyka Pielęgniarska,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Stacja Pielęgniarstwa Rodzinnego Ojca Pio
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „WER-MED”,
- SERVICES & CARE MEDICAL SP. Z O.O. w Dzierżoniowie,
- Karmedica, Usługi pielęgniarsko – opiekuńcze, Magdalena Jasińska,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „SAL-MED” S.C.,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Stacja Opieki Centrum Pielęgniarstwa Rodzinnego, Rehabilitacji i Opieki Paliatywnej Caritas Diecezji Świdnickiej,
- Zakład Opiekuńczo-Leczniczy Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety.

Opiekę paliatywną realizuje:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „SAL-MED” S.C. w Dzierżoniowie.¹⁹

Wg danych GUS w 2014 roku na 10 tys. mieszkańców Dzierżoniowa przypadało 7 przychodni zdrowia. Była to wartość charakterystyczna dla przestrzeni miejskich w kraju, a jednocześnie wyższa od danych notowanych dla miast w województwie dolnośląskim.

¹⁹ Źródło: Diagnoza społeczno-gospodarcza Ziemi Dzierżoniowskiej opracowana na potrzeby Strategii Rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 – 2020

Tabela 56. Przychodnie na 10 tys. ludności w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	przychodnie na 10 tys. ludności				
	2010 ob.	2011 ob.	2012 ob.	2013 ob.	2014 ob.
POLSKA	4	5	5	5	5
POLSKA - MIASTO	5	6	6	6	7
DOLNOŚLĄSKIE	4	5	5	5	5
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	5	5	5	5	5
Powiat dzierzoniowski	5	5	5	5	5
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	6	6	6
Dzierżonów	7	8	7	7	7

Źródło: GUS/BDL

Na przestrzeni analizowanych lat 2010 – 2014 w Dzierżonowie widoczny był znaczny wzrost liczby porad lekarskich. W 2014 roku odnotowano 6227 porad lekarskich w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Była to wartość najwyższa spośród analizowanych jednostek terytorialnych. Trend wzrostu liczby udzielanych porad lekarskich obserwowany był na poziomie wszystkich analizowanych jednostek. W Dzierżonowie wzrost ten był największy.

Tabela 57. Porady lekarskie ogółem na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	porady lekarskie na 1000 mieszkańców				
	2010	2011	ogółem 2012	2013	2014
	-	-	-	-	-
POLSKA	3 951	4 073	4 005	4 104	4 151
POLSKA - MIASTO	4 865	5 024	4 989	5 117	5 202
DOLNOŚLĄSKIE	4 083	4 413	4 283	4 184	4 169
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	4 878	5 325	5 189	5 077	5 053
Powiat dzierzoniowski	3 685	4 101	3 975	4 235	4 745
Powiat dzierzoniowski - MIASTO			4 396	4 820	5 461
Dzierżonów	4 443	4 920	4 641	5 638	6 227

Źródło: GUS/BDL

W 2014 roku na 1 ogólnodostępną aptekę przypadało 2278 mieszkańców Dzierżoniowa. Była to wartość charakterystyczna dla przestrzeni miejskich kraju i województwa.

Tabela 58. Ludność na 1 aptekę ogólnodostępną w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	Ludność na aptekę ogólnodostępną				
	2010 osoba	2011 osoba	2012 osoba	2013 osoba	2014 osoba
POLSKA	3 411	3 290	3 211	3 150	3 094
POLSKA - MIASTO	2 475	2 376	2 318	2 270	2 230
DOLNOŚLĄSKIE	3 094	3 010	3 004	2 931	2 891
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	2 370	2 302	2 297	2 234	2 200
Powiat dzierżoniowski	3 217	3 111	3 190	2 906	2 739
Powiat dzierżoniowski - MIASTO	-	-	2 857	2 577	2 487
Dzierżoniów	2 694	2 488	2 477	2 152	2 278

Źródło: GUS/BDL

INFRASTRUKTURA POMOCY SPOŁECZNEJ

Strukturę podmiotów świadczących **instytucjonalną pomoc społeczną** na terenie Dzierżoniowa tworzy ośrodek pomocy społecznej i 1 powiatowe centrum pomocy rodzinie:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Ochrony Zdrowia, ul. Piastowska 1, Dzierżoniów,
- Ośrodek Pomocy Społecznej ul. Żłota 8, Dzierżoniów.

Zadania z zakresu opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi z obszaru miasta Dzierżoniów realizowane są za pośrednictwem **Domu Pomocy Społecznej w Bielawie** (ul. Żeromskiego 2, Bielawa) oraz **falii w Niemczy** (ul. Świerczewskiego 14/16, Niemcza). DPS w powiecie dzierżoniowskim dysponuje 125 miejscami dla osób dorosłych przewlekłe somatycznie chorych, którym nie można udzielać odpowiedniej pomocy i wsparcia w miejscu zamieszkania. W Domu Pomocy Społecznej świadczone są usługi:

- bytowe – polegające na zapewnieniu miejsca zamieszkania, wyżywienia oraz utrzymania czystości,
- opiekuńcze – polegające na udzielaniu pomocy w podstawowych czynnościach życiowych, podnoszeniu sprawności i aktywizowaniu mieszkańców poprzez rehabilitację leczniczą, pielęgnację i opiekę oraz umożliwienie korzystania z przysługujących uprawnień do świadczeń zdrowotnych, a także pomocy w załatwianiu spraw osobistych,
- wspomagające – polegające na umożliwieniu udziału w terapii zajęciowej, realizacji potrzeb religijnych i kulturalnych, zapewnieniu warunków do rozwoju samorządności mieszkańców, stymulowaniu nawiązywania, utrzymywania i rozwijania kontaktu z rodziną i środowiskiem.

Osoby dorosłe z przewlekłymi zaburzeniami psychicznymi mające poważne trudności w życiu codziennym mogą skorzystać ze wsparcia w ramach placówek dziennego pobytu – **środowiskowych domów samopomocy**. Na terenie powiatu dzierżoniowskiego prowadzone są dwie tego typu placówki: w Bielawie oraz Dzierżoniowie.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Dzierżoniowie, ul. Nowowiejska 88a to ośrodek wsparcia dziennego przeznaczony dla osób przewlekłe chorych psychicznie i upośledzonych umysłowo (30 miejsc). Zajęcia terapeutyczne w ŚDS obejmują trening funkcjonowania w codziennym życiu (ergoterapia, trening higieniczny, trening kulinarny), trening umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów (elementy socjoterapii, grupa wsparcia, psychoedukacja), trening umiejętności spędzania czasu wolnego (arteterapia, poezjoterapia, biblioterapia, zajęcia muzyczne, zajęcia komputerowe, filmoterapia, zajęcia teatralne), poradnictwo psychologiczne, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych (praca socjalna), terapia ruchowa (zajęcia gimnastyczne, choreoterapia) oraz inne formy (trening pamięci

i koncentracji, elementy rewalidacji, relaksacja). Przy ŚDS w Dzierżoniowie funkcjonuje również Grupa Wsparcia dla rodzin, opiekunów i przyjaciół osób zaburzonych psychicznie oraz niepełnosprawnych²⁰.

W strukturze organizacyjnej jednostek pomocy społecznej miasta Dzierżoniowa pozostaje również **Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Dzierżoniowie**, mieszczący się przy ul. Krasickiego 25. Oferta DDPS w Dzierżoniowie skierowana jest do osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, której nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki i możliwości, w szczególności zapewnia opiekę i stwarza warunki do przebywania dla osób w wieku emerytalnym. Usługi świadczone w Dziennym Domu Pomocy Społecznej w Dzierżoniowie obejmują:

- zapewnienie miejsca do bezpiecznego i godnego spędzania wolnego czasu,
- zapewnienie uczestnikom udziału w różnych formach zajęć w celu ich aktywizacji,
- zapewnienie uczestnictwa w imprezach kulturalnych, rozrywkowych, towarzyskich,
- pomoc w załatwianiu spraw przekraczających możliwości uczestnika,
- inne świadczenia o charakterze bytowym odpowiadające możliwościom organizacyjnym i finansowym Domu²¹.

Przy DDPS w Dzierżoniowie funkcjonuje również Klub Seniora, zaś od października 2012 roku placówka włączyła się w działania Dolnośląskiego Forum Pomocy Społecznej.

Miejscami terapii, wsparcia i rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych (w tym z zaburzeniami psychicznymi czy upośledzonych umysłowo) są również **warsztaty terapii zajęciowej**:

- Warsztaty Terapii Zajęciowej przy Polskim Stowarzyszeniu Osób z Upośledzeniem Umysłowym, ul. Parkowa 4b, Dzierżoniów.²²

Dla wszystkich osób i rodzin w trudnej sytuacji dostępna jest oferta **ośrodka i punktu interwencji kryzysowej**. *Punkt Interwencji Kryzysowej* (ul. Piastowska 1, Dzierżoniów) pozostaje w strukturach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie i Ochrony Zdrowia, a jego celem jest udzielanie pomocy psychologicznej, socjalnej i prawnej osobom będącym w sytuacji kryzysowej. W Punkcie Interwencji Kryzysowej w Dzierżoniowie można skorzystać z doraźnej pomocy specjalistów: psychologa, pracownika socjalnego, prawnika i pedagoga. Porady specjalistyczne wymagają osobnego uzgodnienia terminu, zaś w punkcie pełnione są również dyżury interwencyjne (telefoniczne i bezpośredni kontakt z osobą w kryzysie).

Przy Towarzystwie Przyjaciół Dzieci Oddział Miejski w Dzierżoniowie prowadzony jest *Ośrodek Interwencji Kryzysowej* (ul. Nowowiejska 73, Dzierżoniów). W ośrodku dostępne jest kompleksowe wsparcie dla osób i rodzin w kryzysowej sytuacji, obejmujące grupy wsparcia i zajęcia psychoedukacyjne, treningi wychowawcze i prawidłowych kontaktów międzyludzkich, poradnictwo (prawne, psychologiczne, rodzinne) czy opieka nad sprawcami przemocy rodzinnej. W Ośrodku Interwencji Kryzysowej można uzyskać pomoc w ramach następujących problemów: konflikty rodzinne, samobójstwa, przemoc domowa, agresja, przemoc seksualna, wykorzystywanie seksualne dzieci, bezrobocie, wypadki czy katastrofy.

W celu zapewnienia opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo jej pozbawionych ze strony rodziców na terenie powiatu dzierżoniowskiego funkcjonuje placówka opiekuńczo-wychowawcza **Powiatowe Centrum Opieki i Wychowania w Pieszycach**. W jej ramach działają: placówka socjalizacyjna oraz placówka interwencyjna, które łączą w sobie zapewnienie ciągłej opieki i wychowania, działania terapeutyczne, socjalizacyjne i interwencyjne, a także pracę z rodzinami

²⁰ Za: <http://sdsdzierzonow.pl/>

²¹ Za: Statut Dziennego Domu Pomocy Społecznej w Dzierżoniowie (<http://www.ddps.pl/dzienny/dom/dzierzonow/witam-y-38>)

²² Źródło: Diagnoza społeczno-gospodarcza Ziemi Dzierżoniowskiej opracowana na potrzeby Strategii Rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 – 2020

podopiecznych w celu podniesienia ich umiejętności opiekuńczo-wychowawczych. W strukturze Powiatowego Centrum Opieki i Wychowania znajdują się:

- Dom Dziecka nr 1, ul. Ogrodowa 81, Pieszycy,
- Dom Dziecka nr 2, ul. Sienkiewicza 80, Piława Górna,
- Dom Dziecka nr 3, ul. Sienkiewicza 80b, Piława Górna,
- Dom Dziecka nr 4, ul. Sienkiewicza 80a, Piława Górna.

Powiat organizuje również opiekę w pieczy zastępczej oraz zabezpiecza środki na ten cel. Sprawy rodzin zastępczych pozostają w kompetencjach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie i Ochrony Zdrowia w Dzierżoniowie.

Usługi z zakresu integracji, reintegracji społecznej, aktywizacji społecznej i zawodowej, pomocy społecznej i animacji społecznej na terenie powiatu dzierżoniowskiego świadczy również **Centrum Aktywizacji Społecznej w Dzierżoniowie**, funkcjonujące przy ul. Nowowiejskiej 88. Jego działalność jest współfinansowana przez Gminę Miejską Dzierżoniów, a operatorem CAS jest Manufaktura Inicjatyw Obywatelskich. Działania CAS skierowane są w szczególności do rodzin i osób w trudnej sytuacji życiowej, osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, osób zagrożonych zwolnieniem z pracy, seniorów, młodzieży, grup nieformalnych czy sąsiedzkich oraz organizacji pozarządowych. CAS oferuje wsparcie z zakresu aktywizacji zawodowej i społecznej, aktywizacji i integracji społecznej, animacji społecznej, krótko i długoterminowej pomocy psychologicznej (terapia indywidualna, rodzinna i grupowa, konsultacje) oraz konsultacji prawnych. Wsparcie dla osób potrzebujących prowadzone jest w formie grupowej (warsztaty) lub indywidualnej (konsultacje, doradztwo, terapia). Centrum Aktywizacji Społecznej udostępnia pracownię komputerową, prowadzi szkolenia i doradztwo z zakresu umiejętności poruszania się na rynku pracy i przedsiębiorczości, organizuje zajęcia językowe, szkółki wędkarskiej, tai chi, a także prowadzi (lub współprowadzi) projekty i programy o charakterze społecznym („Centrum Telepracy”, „Aktywna Integracja”, „Inkubator NGO”, Program współpracy międzysektorowej „Przeciwko przemocy i odrzuceniu”).²³

²³ Źródło: Diagnoza społeczno-gospodarcza Ziemi Dzierżoniowskiej opracowana na potrzeby Strategii Rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 – 2020

INFRASTRUKTURA EDUKACYJNA

Infrastruktura edukacyjna tworzona jest przez placówki przedszkolne oraz szkolne szczebla podstawowego, gimnazjalnego, ponadgimnazjalnego oraz wyższego.

Na terenie miasta **infrastrukturę żłobkową** tworzą 3 podmioty, w tym 1 żłobek publiczny:

1. Żłobek Miejski nr 1, os. Błękitne 28, Dzierżoniów,
2. Niepubliczny Żłobek „Akademia Maluszka”, ul. Szkolna 14, Dzierżoniów,
3. Klub Dziecięcy „Małgosia”, os. Tęczowe 28D/3, Dzierżoniów.

Infrastrukturę przedszkolną miasta tworzy 9 placówek²⁴:

1. Przedszkole Publiczne Nr 1 im. Jana Brzechwy w Dzierżoniowie, ul. Batalionów Chłopskich 20, Dzierżoniów,
2. Przedszkole Publiczne Nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi i Oddziałem Specjalnym, ul. Miernicza 2, Dzierżoniów,
3. Przedszkole Publiczne Nr 7 w Dzierżoniowie, Osiedle Tęczowe 3, Dzierżoniów,
4. Niepubliczne Przedszkole Sióstr Salezjanek im. Św. Dominika Savio w Dzierżoniowie, ul. Spacerowa 2, Dzierżoniów,
5. Przedszkole Językowe „Europejska Akademia Dziecka”, ul. Szkolna 14, Dzierżoniów,
6. Przedszkole Niepubliczne „Słoneczna Piątka”, ul. Świdnicka 41, Dzierżoniów,
7. Przedszkole Niepubliczne Nr 3 „POD TOPOLĄ”, Osiedle Błękitne 26, Dzierżoniów,
8. Przedszkole Niepubliczne Nr 4, Osiedle Jasne 21, Dzierżoniów,
9. Przedszkole Niepubliczne Promujące Zdrowie „Szóstka”, ul. Adama Mickiewicza 14, Dzierżoniów.

W 2014 roku wychowaniem przedszkolnym objętych było 87,6% dzieci w wieku 3 do 5 lat. Od 2010 roku odnotowano wzrost o nieco ponad 5%. Była to wartość nieznacznie niższa od danych notowanych dla przestrzeni miejskich kraju (92,9%) oraz województwa dolnośląskiego (91,7%).

²⁴ Wykaz przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych za:
<http://www.kuratorium.wroclaw.pl/wykaz/start.php?lista=1>

Tabela 59. Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym				
	ogółem				
	dzieci w wieku 3 - 5 lat				
	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%
POLSKA	62,6	69,2	69,7	74,1	79,4
POLSKA - MIASTO	78,8	84,0	83,7	87,6	92,9
DOLNOŚLĄSKIE	63,0	70,0	70,2	75,0	80,0
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	76,7	83,1	82,6	87,1	91,7
Powiat dzierzoniowski	65,8	71,9	68,4	72,1	77,6
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	73,4	77,9	83,8
Dzierżonów	82,3	86,0	80,3	80,3	87,6

Źródło: GUS/BDL

W 2014 roku na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego przypadało 0,79 dzieci w wieku 3 do 5 lat. Niedobór miejsc przedszkolnych obserwowany był jedynie w skali całego kraju oraz województwa dolnośląskiego, gdzie na jedno miejsce przypadało więcej niż 1 dziecko w wieku 3 do 5 lat.

Tabela 60. Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na 1 miejsce w placówce wychowania przedszkolnego

Jednostka terytorialna	dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego				
	2010	2011	2012	2013	2014
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
POLSKA	1,35	1,34	1,31	1,24	1,17
POLSKA - MIASTO	1,01	1,01	1,00	0,95	0,91
DOLNOŚLĄSKIE	1,31	1,28	1,27	1,18	1,11
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	1,02	1,01	1,01	0,96	0,91
Powiat dzierzoniowski	1,07	1,05	1,11	1,10	0,98
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	0,98	0,97	0,86
Dzierżonów	0,83	0,91	0,97	0,92	0,79

Źródło: GUS/BDL

Większość szkół podstawowych na terenie miasta to placówki publiczne:

1. Szkoła Podstawowa Nr 3 im. Komisji Edukacji Narodowej w Dzierżonowie, ul. Szkolna 24, Dzierżonów,
2. Szkoła Podstawowa Nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi im. Bohaterów Westerplatte w Dzierżonowie, Osiedle Błękitne 25, Dzierżonów,
3. Szkoła Podstawowa Nr 6 im. Wandy Chotomskiej w Dzierżonowie, Osiedle Jasne 22, Dzierżonów,
4. Szkoła Podstawowa nr 9 im. Mikołaja Kopernika w Dzierżonowie, ul. Mikołaja Kopernika 7, Dzierżonów,
5. Niepubliczna Szkoła Podstawowa Sióstr Salezjanek w Dzierżonowie, ul. Wrocławska 51, Dzierżonów.

W 2014 roku na 1 oddział w Dzierżoniowie przypadało 22 uczniów szkół podstawowych. Była to wartość najwyższa spośród analizowanych jednostek terytorialnych. Od 2010 roku wskaźnik ten zmniejszył się o 1.

Tabela 61. Uczniowie szkoły podstawowej przypadający na 1 oddział w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	uczniowie szkoły podstawowe przypadający na 1 oddział (klasę)				
	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	18	18	18	18	18
POLSKA - MIASTO	21	21	21	21	21
DOLNOŚLĄSKIE	19	19	19	19	19
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	21	21	21	21	21
Powiat dzierżoniowski	20	20	20	20	20
Powiat dzierżoniowski - MIASTO	-	-	22	22	21
Dzierżoniów	23	23	23	22	22

Źródło: GUS/BDL

Dla dzieci w wieku gimnazjalnym dostępnych jest 4 placówki edukacyjne:

1. Gimnazjum Gminne im. Księdza Jana Melca w Dzierżoniowie, ul. Ząbkowicka 70, Dzierżoniów,
2. Gimnazjum Nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi im. Szarych Szeregów w Dzierżoniowie, ul. Nowowiejska 64, Dzierżoniów,
3. Gimnazjum Nr 3 w Dzierżoniowie, ul. Władysława Sikorskiego 2, Dzierżoniów,
4. Niepubliczne Gimnazjum Sióstr Salezjanek, ul. Wrocławska 51, Dzierżoniów.

W 2014 roku na 1 oddział w Dzierżoniowie przypadało 23 uczniów gimnazjów. Była to wartość charakterystyczna dla przestrzeni powiatu dzierżoniowskiego, wyższa od danych notowanych w skali województwa dolnośląskiego oraz kraju. Od 2010 roku wskaźnik ten zmniejszył się o 2.

Tabela 62. Uczniowie gimnazjum przypadający na 1 oddział w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	uczniowie gimnazjum przypadający na 1 oddział (klasę)				
	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-
POLSKA	22	22	22	21	21
POLSKA - MIASTO	22	22	22	22	22
DOLNOŚLĄSKIE	22	22	22	22	21
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	23	23	23	22	22
Powiat dzierzoniowski	23	23	22	22	23
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	22	22	23
Dzierżoniów	25	24	24	23	23

Źródło: GUS/BDL

Oferta edukacji ponadgimnazjalnej dla młodzieży na terenie miasta obejmuje szkoły ogólnokształcące oraz szkoły zawodowe. Uczniowie mają do wyboru 4 licea ogólnokształcące, 1 szkołę zawodową oraz 3 technika:

1. I Liceum Ogólnokształcące im. Jędrzeja Śniadeckiego w Dzierżoniowie, ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 10, Dzierżoniów,
2. II Liceum Ogólnokształcące im. Jana Pawła II w Dzierżoniowie, ul. Garncarska 1, Dzierżoniów,
3. III Liceum Ogólnokształcące w Dzierżoniowie, ul. Adama Mickiewicza 8, Dzierżoniów,
4. Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące, ul. Władysława Sikorskiego 2, Dzierżoniów,
5. Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 2 w Dzierżoniowie, ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 24, Dzierżoniów,
6. Technikum Nr 1 w Dzierżoniowie, ul. Adama Mickiewicza 8, Dzierżoniów,
7. Technikum Nr 2 w Dzierżoniowie, ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 24, Dzierżoniów,
8. Technikum Nr 3 w Dzierżoniowie, ul. Słowiańska 6, Dzierżoniów.

Bazę edukacji na poziomie ponadgimnazjalnym uzupełniają ponadto placówki zlokalizowane w pozostałych ośrodkach miejskich powiatu, w szczególności w Bielawie i Pieszcach.

W 2013 roku na 1 oddział w Dzierżoniowie przypadało 28 uczniów szkół ogólnokształcących. Była to wartość najwyższa spośród analizowanych jednostek terytorialnych. Od 2010 roku wskaźnik ten zmniejszył się o 1. Od 2010 roku wskaźnik ten pozostawał niezmienny.

Tabela 63. Uczniowie szkół ogólnokształcących przypadający na 1 oddział w latach 2010-2013

Jednostka terytorialna	uczniowie szkół ogólnokształcących przypadający na 1 oddział (klasę)			
	2010 osoba	2011 osoba	2012 osoba	2013 osoba
POLSKA	27	27	27	27
POLSKA - MIASTO	27	27	27	27
DOLNOŚLĄSKIE	27	27	27	27
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	27	27	27	27
Powiat dzierzoniowski	26	26	26	26
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	26	26
Dzierżonów	28	27	28	28

Źródło: GUS/BDL

Dla uczniów niepełnosprawnych oraz ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi na terenie miasta dostępne są placówki edukacyjne skupione w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczych w Dzierżonowie. Oferują one naukę w szkołach podstawowych, gimnazjach, szkołach przysposabiających do pracy oraz zasadniczej szkole zawodowej:

- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Dzierżonowie, ul. Nowowiejska 74 i 76, Dzierżonów:
 - Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 2 dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym,
 - Gimnazjum Specjalne Nr 4 dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym,
 - Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna Nr 3 dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim,
 - Trzyletnia Szkoła Specjalna Przeposabiająca do Pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Oferta edukacyjna dla dorosłych chcących uzupełnić lub podnieść poziom wykształcenia obejmuje na terenie miasta licea ogólnokształcące:

1. Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Dzierżonowie, ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 10, Dzierżonów,
2. Prywatne Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Dzierżonowie, ul. Garncarska 3, Dzierżonów,
3. Prywatne Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych "Twoja Szkoła" w Dzierżonowie ul. Władysława Sikorskiego 2, Dzierżonów.

Na terenie miasta funkcjonują również szkoły policealne:

1. Policealna Szkoła w Dzierżonowie, ul. Władysława Sikorskiego 2, Dzierżonów,
2. Prywatne Studium Higienistek Stomatologicznych w Dzierżonowie, ul. Garncarska 3, Dzierżonów,
3. Szkoła Policealna Nr 1 w Dzierżonowie, ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 24, Dzierżonów,
4. Prywatna Szkoła Policealna dla Dorosłych „Twoja-Szkoła” w Dzierżonowie, ul. Władysława Sikorskiego 2, Dzierżonów,

5. Szkoła Policealna dla Dorosłych Nr 2 w Dzierżoniowie, ul. Słowiańska 6, Dzierżoniów,
6. Szkoła Policealna dla Dorosłych Nr 3 w Dzierżoniowie, ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 24, Dzierżoniów.

Od 2011 roku w strukturze Zespołu Gimnazjów Nr 3 im. Stanisława Konarskiego w Dzierżoniowie (ul. Władysława Sikorskiego 2) **funkcjonuje Szkoła Mistrzostwa Sportowego**. Prowadzone są w niej klasy o profilu piłkarskim, a uczniowie oprócz normalnej ścieżki edukacyjnej realizują cykl treningowy opracowany przez PZPN. Zajęcia odbywają się na boiskach szkolnych oraz w obiektach OSiR w Dzierżoniowie. Przyjęcie do szkoły poprzedzone jest testami sprawności ogólnej (bieg na 100 metrów, bieg na 60 metrów, skok w dal z miejsca) i specjalnej (uderzenie piłki do celu, uderzenie piłki na odległość, prowadzenie piłki slalomem, żonglerka piłkarska, gra zadaniowa), a uczniowie zakwaterowani są w internacie na terenie OSiR-u w Dzierżoniowie.²⁵

W Dzierżoniowie funkcjonuje **Państwowa Szkoła Muzyczna I Stopnia** im. Wojciecha Kilara (ul. H. Sienkiewicza 11), oferująca naukę gry na wiolonczeli, akordeonie, fortepianie, skrzypcach, gitarze oraz flecie, a także w zespołach (chór, zespół smyczkowy, zespoły gitarowe, zespół akordeonowy)²⁶.

Ofertę edukacji nieformalnej na terenie powiatu dzierżoniowskiego wzbogacają **uniwersytety trzeciego wieku oraz uniwersytet dziecięcy**.

Dzierżoniowski Uniwersytet Trzeciego Wieku powstał z myślą o ludziach w wieku dojrzałym, którzy nie chcą rezygnować z aktywności i chcą być sprawni intelektualnie. Cele funkcjonowania UTW w Dzierżoniowie obejmują m.in. prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie aktywności intelektualnej, kulturalnej, fizycznej, promocję i popieranie aktywnych form spędzania czasu oraz rozwijanie własnych zainteresowań, uczestnictwo w różnych formach życia społecznego czy przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Studenci UTW w roku akademickim 2014/2015 mają możliwość udziału w zajęciach językowych (język angielski, niemiecki, włoski, francuski), gimnastyki i aerobiku w wodzie, sekcji tanecznej i rytmicznej, zajęciach tai-chi, zajęciach rękodzieła, kręglach czy kardioaerobiku, poza tym organizowane są również wykłady, spotkania okolicznościowe i wyjazdy.²⁷

Uniwersytet Dziecięcy Unikids funkcjonuje w Dzierżoniowie od 2012 roku, stwarzając możliwość naukowej zabawy w studiowanie. Oferta UNIKIDS skierowana jest do dzieci w wieku 6-13 lat i obejmuje prowadzone przez naukowców wykłady i zajęcia z różnych dziedzin wiedzy: astronomii, antropologii, biologii, matematyki, fizyki, chemii, paleontologii, ekonomii, psychologii, medycyny, prawa i innych. Misją Uniwersytetów Dziecięcych jest przede wszystkim rozbudzenie w dzieciach ciekawości nauką, ale wpisują się one również doskonale w ideę kształcenia przez całe życie.²⁸ Uniwersytet Dziecięcy Unikids w Dzierżoniowie w 2012 roku został laureatem konkursu Smok Biznesu w kategorii „Najlepszy debiut roku. Pomysł”.²⁹

INFRASTRUKTURA CZASU WOLNEGO (KULTURA, SPORT, REKREACJA)

Infrastrukturę kultury na terenie miasta tworzą przede wszystkim ośrodki kultury, biblioteki, muzeum oraz kino.

Dzierżoniowski Ośrodek Kultury (ul. Świdnicka 23), wyróżniony Medalem za zasługi dla Dzierżoniowa, prowadzi wielokierunkową działalność w dziedzinie rozwoju i upowszechniania regionalnej, narodowej i światowej kultury wśród mieszkańców miasta oraz osób przebywających na jego terenie³⁰. DOK w Dzierżoniowie oferuje mieszkańcom miasta możliwość uczestniczenia

²⁵ Za: <http://zg3.edupage.org/text9/>, <http://www.um.dzierzoniow.pl/pl/news/mamy-szko-mistrzostwa-sportowego>

²⁶ Za: <http://www.szkolamuzyczna.dzierzoniow.pl/index.php>

²⁷ Za: <http://utwdzierzoniow.blogspot.com/>

²⁸ Za: <http://www.unikids.pl/dzierzoniow>

²⁹ Za: <http://www.dzierzoniow.pl/pl/page/smoki-biznesu-i-publiczno-ci>

³⁰ Statut Dzierżoniowskiego Ośrodka Kultury w Dzierżoniowie (<https://www.e-bip.org.pl/upload/545.9592.pdf>)

w licznych zajęciach artystycznych, kulturalnych i rekreacyjnych. Oferta DOK dla dzieci, młodzieży i dorosłych na sezon artystyczny 2014/2015 obejmuje:

- Sztuki plastyczne: sekcja plastyczna dla dzieci i młodzieży (malarstwo, rysunek, grafika), Koło Haftu Artystycznego i Sztuki Użytkowej, Koło Plastyków Amatorów, sekcja ceramiki artystycznej, zajęcia plastyczne dla dzieci i rodziców „bzik”;
- Muzyka i wokale: śpiew estradowy, chór „Kanon” (chór seniorów), Miejska Orkiestra Dęta, nauka gry na flecie, klarnecie, saksofonie, trąbce, instrumentach perkusyjnych, chór dziecięco-młodzieżowy;
- Taniec: taniec towarzyski, taniec ludowy (Zespół Pieśni i Tańca „Ślężanie”, funkcjonujący od 1978 roku, „Mali Ślężanie”), taniec nowoczesny (zespoły „Ewenement”, „Mały Ewenement”, „Ewenemencik” i „Ewenement Plus”), break dance, Studio Tańca Towarzyskiego Anna i Wojciech Jabczyński, taniec nowoczesny dla dorosłych;
- Gimnastyka i balet: zajęcia fitness latino, gimnastyka taneczna, rytmika z elementami baletu dla dzieci 3-5 lat, balet (grupy wiekowe 6-8 lat oraz 9-12 lat), zumba;
- Teatr: Teatr Kątem, teatr dziecięcy PePePe, warsztaty recytatorskie;
- Modelarstwo: modelarstwo lotnicze, modelarstwo samochodowe (spalinowe i elektryczne).³¹

W 2014 roku na jedną placówkę typu: dom, ośrodek kultury, klub lub świetlicę w Dzierżoniowie przypadła cała populacja miasta (34,4 tys.). Oznaczało to znacznie większą liczbę osób, jaką obsługuje w danej jednostce terytorialnej jedna placówka tego typu. Przeciętnie w kraju, w przestrzeni miejskiej, jedna placówka obsługiwała 15,6 tys. mieszkańców, zaś w województwie dolnośląskim w przestrzeni miejskiej 16,3 tys. mieszkańców. Zdecydowanie niższe wartości tego wskaźnika notowane były w skali całego kraju (9,5 tys.) oraz województwa dolnośląskiego (9,7 tys.)

³¹ Źródło: Diagnoza społeczno-gospodarcza Ziemi Dzierżoniowskiej opracowana na potrzeby Strategii Rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 – 2020

Tabela 64. Liczba mieszkańców na 1 dom kultury w latach 2011-2014

Jednostka terytorialna	liczba mieszkańców na 1 dom, ośrodek kultury, klub i świetlicę			
	2011	2012	2013	2014
	osoba	osoba	osoba	osoba
POLSKA	10 391	9 958	9 878	9 578
POLSKA - MIASTO	15 908	15 727	15 757	15 620
DOLNOŚLĄSKIE	11 135	10 454	10 298	9 765
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	16 323	16 678	16 357	16 290
Powiat dzierzoniowski	17 696	17 627	17 547	20 923
Powiat dzierzoniowski - MIASTO			17 142	17 011
Dzierżonów	35 017	34 838	34 679	34 428

Źródło: GUS/BDL

W 2014 roku na 10 tys. mieszkańców Dzierżonowa przypadało 3,8 zespołów artystycznych. Była to wartość nieco niższa od danych dla kraju (4,1), charakterystyczna dla przestrzeni powiatu dzierzoniowskiego (4,0). Większe nasycenie zespołami artystycznymi odnotowano w przestrzeni miejskiej powiatu dzierzoniowskiego (4,9), najniższe wartości były udziałem przestrzeni miejskich województwa dolnośląskiego (3,0). Na przestrzeni lat 2011 – 2014 wskaźnik ten w Dzierżonowie nie uległ zasadniczej zmianie.

Tabela 65. Zespoły artystyczne na 10 tys. mieszkańców w latach 2011-2014

Jednostka terytorialna	zespoły artystyczne na 10 tys. mieszkańców			
	2011	2012	2013	2014
	szt.	szt.	szt.	szt.
POLSKA	3,7	4,0	4,0	4,1
POLSKA - MIASTO	3,8	4,1	4,1	4,1
DOLNOŚLĄSKIE	3,2	3,5	3,3	3,2
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	3,3	3,6	3,2	3,0
Powiat dzierzoniowski	4,2	4,6	5,0	4,0
Powiat dzierzoniowski - MIASTO			6,0	4,9
Dzierżonów	4,0	3,7	3,7	3,8

Źródło: GUS/BDL

Sieć **bibliotek publicznych** na terenie miasta tworzy Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego w Dzierżonowie, ul. Rynek 2 oraz jej filia przy ul. Sikorskiego 2.

Na jedną placówkę biblioteczną przypadało w Dzierżonowie w 2014 roku 17084 mieszkańców. Była to wartość najwyższa spośród ocenianych jednostek terytorialnych. W skali kraju, w przestrzeni miejskiej na jedną placówkę biblioteczną przypadało 6733 mieszkańców. Dla miast województwa dolnośląskiego wskaźnik ten wynosił 8360 mieszkańców.

Tabela 66. Ludność na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi) w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	ludność na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej)				
	2010 osoba	2011 osoba	2012 osoba	2013 osoba	2014 osoba
POLSKA	3 940	3 990	4 072	4 103	4 100
POLSKA - MIASTO	7 000	7 061	7 139	6 801	6 733
DOLNOŚLĄSKIE	3 926	3 968	4 157	4 169	4 234
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	8 162	8 271	8 522	8 178	8 360
Powiat dzierzoniowski	3 932	3 917	4 578	4 755	4 956
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	9 523	10 632	12 079
Dzierżonów	11 672	11 613	11 560	17 214	17 084

Źródło: GUS/BDL

W 2014 roku w Dzierżonowie na 1000 mieszkańców przypadało 3085,3 księgozbiorów. Była to wartość, która zasadniczo nie odstawała od danych z innych jednostek terytorialnych.

Tabela 67. Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	księgozbiór bibliotek na 1000 ludności				
	2010 wol.	2011 wol.	2012 wol.	2013 wol.	2014 wol.
POLSKA	3 458,3	3 439,0	3 415,7	3 402,0	3 397,6
POLSKA - MIASTO	3 384,5	3 379,2	3 378,0	3 378,0	3 396,3
DOLNOŚLĄSKIE	3 411,5	3 350,6	3 269,9	3 215,0	3 170,9
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	2 884,9	2 853,5	2 827,7	2 786,0	2 757,6
Powiat dzierzoniowski	3 954,2	3 871,0	3 860,1	3 802,0	3 745,3
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	3 155,0	3 063,0	3 028,5
Dzierżonów	2 984,8	2 906,5	2 957,4	3 033,0	3 085,3

Źródło: GUS/BDL

Czytelnictwo w Dzierżonowie, na tle badanych jednostek terytorialnych, charakteryzowało się wyższymi wskaźnikami. W 2014 roku na 1000 mieszkańców miasta przypadało 211 czytelników bibliotek. Była to wartość najwyższa spośród wszystkich badanych jednostek terytorialnych.

Wysokimi wartościami charakteryzował się w Dzierżonowie także wskaźnik wypożyczeń księgozbiorów na jednego czytelnika. W 2014 roku wynosił on 28,5. Była to wartość charakterystyczna dla całego obszaru Ziemi Dzierżoniowskiej i wyraźnie wyższa od średniej krajowej i dolnośląskiej.

Tabela 68. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności				
	2010 osoba	2011 osoba	2012 osoba	2013 osoba	2014 osoba
POLSKA	169	168	168	167	164
POLSKA - MIASTO	207	206	207	207	202
DOLNOŚLĄSKIE	172	173	173	169	164
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	195	197	199	194	188
Powiat dzierzoniowski	169	167	163	165	149
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	169	171	152
Dzierżonów	229	239	230	222	211

Źródło: GUS/BDL

Tabela 69. Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach				
	2010 wol.	2011 wol.	2012 wol.	2013 wol.	2014 wol.
POLSKA	18,4	18,6	18,9	18,5	18,3
POLSKA - MIASTO	18,0	18,2	18,6	18,2	18,0
DOLNOŚLĄSKIE	19,7	20,0	19,5	19,1	18,6
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	19,6	20,1	19,5	19,2	18,6
Powiat dzierzoniowski	23,6	24,9	26,3	25,5	26,9
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	28,3	27,3	29,0
Dzierżonów	21,7	22,2	24,6	27,0	28,5

Źródło: GUS/BDL

Na terenie miasta działalność prowadzi jedno muzeum – Muzeum Miejskie Dzierżonowa (ul. Świdnicka 30). Powstało w 2011 roku w wyniku przekształcenia Izby Regionalnej działającej przy Dzierżoniowskim Ośrodku Kultury. Muzeum mieści się w willi Cohnów, pałacyku należącym pierwotnie do współzałożyciela jednej z pierwszych tkalni mechanicznych w Dzierżonowie.

W Dzierżonowie dostępna jest infrastruktura sportowa oraz turystyczno-rekreacyjna, stwarzająca możliwość wypoczynku i rekreacji dla mieszkańców oraz turystów.

Nadzór nad działalnością obiektów sportowo-rekreacyjnych w Dzierżonowie sprawuje **Ośrodek Sportu i Rekreacji** (ul. Strumykowa 1, Dzierżonów). Do obiektów o charakterze sportowo-rekreacyjnym w Dzierżonowie należą:

- Hala sportowa,
- Dwa boiska z nawierzchnią trawiastą do piłki nożnej z bieżnią lekkoatletyczną szutrową,
- Pełnowymiarowe boisko z trawy syntetycznej ze sztucznym oświetleniem,
- Stadion miejski,
- Zespół kortów tenisowych: 4 korty tenisowe o nawierzchni ceglanej, 3 korty tenisowe ze sztuczną nawierzchnią trawiastą, ścianka treningowa,
- Basen kryty,
- Baseny odkryte (2 obiekty) ze zjeżdżalnią, boiskiem do siatkówki plażowej i plażą trawiastą,
- Siłownia,
- Sauna i jacuzzi,

- Sauna sucha,
- Grill,
- Ścianka wspinaczkowa,
- Hotel z salą konferencyjno-bankietową,
- Restauracja,
- Tor BMX,
- Zakład Balneologiczno-Kąpielowy i Rehabilitacji Narządu Ruchu, oferujący zabiegi i usługi lecznicze (kąpiel solankowa, masaże wirowy, masaż podwodny, masaż wibracyjny, okłady parafinowe, okłady borowinowe, krioterapia, hydromasaż),
- Kompleksy sportowe „ORLIK” przy Gimnazjum nr 1 oraz Zespole Gimnazjów nr 3.

Wśród klubów sportowych działających na terenie miasta Dzierżoniowa można wyróżnić: MZKS Lechia Dzierżoniów (piłka nożna), MKS Żagiew Dzierżoniów (piłka ręczna), Klub B-Ball Dzierżoniów (koszykówka), Kyokushin Karate (karate), SKT Tiger Dzierżoniów (taekwon-do), Dzierżoniowski Klub Bokserski (boks), MULKS „Junior” Dzierżoniów (zapasy, jiu jitsu, MMA, boks, kickboxing), MKS „Dziewiątka” Dzierżoniów (pływanie), Klub Kolarski „LKS ATOM Dzierżoniów” (kolarstwo) czy Klub Sportowy Broen-Karo Dzierżoniów (petanque)³².

Na 10 tys. mieszkańców Dzierżoniowa w 2014 roku przypadało 4,1 klubów sportowych, co było wartością wyższą od średniej krajowej i nieznacznie niższą od średniej dolnośląskiej. Od 2010 roku nastąpił znaczący wzrost ich liczby. Ten sam wskaźnik w 2010 roku wynosił bowiem 2,9.

Tabela 70. Kluby sportowe na 10 tys. mieszkańców w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	kluby sportowe na 10 tys. mieszkańców		
	2010 szt.	2012 szt.	2014 szt.
POLSKA	3,4	3,7	3,6
POLSKA - MIASTO	3,1	3,3	3,3
DOLNOŚLĄSKIE	3,4	4,1	4,3
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	2,9	3,4	3,5
Powiat dzierżoniowski	4,3	4,5	5,2
Powiat dzierżoniowski - MIASTO		3,7	4,7
Dzierżoniów	2,9	3,2	4,1

Źródło: GUS/BDL

³² Informacje za: <http://www.hotelosir.pl/www/index.php>, <http://www.dzierzoniow.pl/pl/profiles/6>

Wskaźnikiem informującym o aktywności fizycznej mieszkańców jest liczba członków klubów sportowych przypadająca na 10 tys. mieszkańców. Wg danych GUS w 2014 roku na 10 tys. mieszkańców Dzierżoniowa przypadało 341 członków klubów sportowych. Była to wartość wyższa od danych zanotowanych dla pozostałych badanych jednostek terytorialnych. Zaobserwowano także wyraźny wzrost tego wskaźnika w stosunku do lat 2010 – 2012.

Tabela 71. Członkowie klubów sportowych na 10 tys. mieszkańców w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	członkowie klubów sportowych na 10 tys. mieszkańców		
	2010	2012	2014
	osoba	osoba	osoba
POLSKA	232	239	245
POLSKA - MIASTO	251	262	273
DOLNOŚLĄSKIE	201	241	260
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	210	242	262
Powiat dzierżoniowski	246	243	287
Powiat dzierżoniowski - MIASTO		220	291
Dzierżoniów	213	187	341

Źródło: GUS/BDL

Kolejnym wskaźnikiem świadczącym o wysokim zainteresowaniu aktywnym spędzaniem wolnego czasu w Dzierżoniowie jest liczba osób ćwiczących, przypadających na 10 tys. mieszkańców. Podobnie jak w poprzednim wskaźniku liczby członków klubów sportowych, także liczba osób ćwiczących w Dzierżoniowie na 10 tys. mieszkańców była najwyższa spośród ocenianych jednostek terytorialnych. Także w tym przypadku widoczny był wyraźny wzrost tego wskaźnika pomiędzy rokiem 2012, a 2014.

Tabela 72. Ćwiczący w klubach sportowych na 10 tys. mieszkańców w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	ćwiczący w klubach sportowych na 10 tys. mieszkańców		
	2010	2012	2014
	osoba	osoba	osoba
POLSKA	223	235	239
POLSKA - MIASTO	244	259	269
DOLNOŚLĄSKIE	212	242	259
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	225	248	267
Powiat dzierżoniowski	236	244	302
Powiat dzierżoniowski - MIASTO		228	312
Dzierżoniów	181	217	411

Źródło: GUS/BDL

INFRASTRUKTURA TURYSTYCZNA

Przez teren Dzierżoniowa i powiatu dzierżoniowskiego przebiega szereg **tras turystycznych**, wyznaczających główne atrakcje regionalne. Obszar Ziemi Dzierżoniowskiej stwarza możliwości uprawiania turystyki pieszej, rowerowej, samochodowej, kulturowej, wodnej czy zimowej, a także paralotniarstwa oraz łowiectwa i wędkarstwa. Oferta turystyczna powiatu powstaje na bazie zasobów przyrodniczych, zlokalizowanych w regionie, głównie Gór Sowich, Masywu Ślęży, Wzgórz Niemczańskich oraz naturalnych i sztucznych zbiorników wodnych.

Dzierżoniów jest ważnym miejscem z punktu widzenia kształtowania oferty turystycznej Ziemi Dzierżoniowskiej, przede wszystkim ze względu na nagromadzenie obiektów dziedzictwa kulturowego oraz rolę usługową dla ruchu turystycznego (m. in. oferta noclegowa, gastronomiczna).

Tematyczne trasy turystyczne na obszarze Ziemi Dzierżoniowskiej obejmujące swoim zasięgiem miasto Dzierżoniów:

- Trasa turystyczna „Szlakiem wież”: wieża ratuszowa w Dzierżoniowie, wieża na Górze Parkowej w Bielawie, wieża kościoła pw. Wniebowzięcia NMP w Bielawie, wieża na szczycie Wielkiej Sowy, pałac i kościół w Pieszycach, wieża na szczycie Kalenicy.
- Trasa turystyczna „Trakt Smoka” w Dzierżoniowie (piesza) prowadząca przez ul. Klasztorną, Garncarską, Świdnicką, Mickiewicza, Mierniczą, planty, wieżę ciśnień, Przedmieście, Krasickiego, planty, Kościelną, planty, Piłsudskiego, Parkową i Świdnicką: ratusz, figura św. Jana Niepomucena, kamienica Józefa Kellnera, Kościół Niepokalanego Poczęcia NMP, budynek II Liceum Ogólnokształcącego, kościół Maryi Matki Kościoła, kościół św. Trójcy, kaplica grobowa Sadebecków, sukienice, kościół św. Jerzego, budynek komandorii joannitów, młyn, dom kata, willa Radość Marty, synagoga, mury obronne, wieża ciśnień, kino „Zbyszek”, Muzeum Miejskie Dzierżoniowa,
- Trasa turystyczna „Tropem kamienia” (rowerowa): Dzierżoniów, Piława Dolna, Piława Górna, Przerzeczyn-Zdrój, Niemcza, Łagiewniki, Słupice u podnóża Ślęży.

Trasy rowerowe:

- Szlak zielony: Dzierżoniów – Bielawa – Owiesno – Piława Górna – Dobrocin – Uciechów – Włóki – Nowizna – Dzierżoniów (32,4 km),
- Szlak niebieski: Dzierżoniów – Uciechów – Albinów – Jaźwina – Kiełczyn – Książnica – Włóki – Dzierżoniów (30 km).

Turyści odwiedzający Ziemię Dzierżoniowską mają możliwość skorzystania z oferty Centrum Informacji Turystycznej w Dzierżoniowie.

Centrum Informacji Turystycznej gromadzi informacje dotyczące walorów naturalnych i kulturowych regionu, form spędzania wolnego czasu i wypoczynku, udziela informacji dotyczących organizowanych imprez oraz zajmuje się promocją regionu. Turyści i mieszkańcy mogą w nich uzyskać wszelkie informacje odnośnie atrakcji turystycznych, jak również zakupić mapy, plany, przewodniki, pamiętki czy publikacje dotyczące regionu³³.

W 2014 roku Dzierżoniów dysponował 4,3 miejscami noclegowymi w przeliczeniu na 1000 mieszkańców miasta. Od 2010 roku wartość ta nie uległa zasadniczej zmianie (4,2). Była to wartość wyraźnie niższa od danych notowanych w skali kraju (18) i województwa (20,7).

Tabela 73. Miejsca noclegowe na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	miejsca noclegowe na 1000 mieszkańców				
	2010	2011	2012	2013	2014

³³ Za: <http://www.dzierzoniow.pl/pl/page/centrum-informacji-turystycznej>

	msc.	msc.	msc.	msc.	msc.
POLSKA	15,8	15,7	17,5	17,6	18,0
POLSKA - MIASTO	16,0	16,1	17,7	17,7	18,2
DOLNOŚLĄSKIE	16,8	17,0	20,3	20,1	20,7
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	19,7	20,2	24,1	23,8	24,8
Powiat dzierzoniowski	5,9	5,2	5,3	5,3	6,0
Powiat dzierzoniowski - MIASTO			4,9	4,9	5,3
Dzierżonów	4,2	4,2	3,3	3,3	4,3

Źródło: GUS/BDL

W 2014 roku w Dzierżonowie udzielono 415 noclegów turystom krajowym w przeliczeniu na 1000 mieszkańców miasta. Wskaźnik ten wyraźnie odbiegał od danych notowanych dla kraju (1393) i województwa dolnośląskiego (1812). Był także niższy od danych dla powiatu dzierzoniowskiego (576). Od 2010 roku zaobserwowano jego niewielki wzrost.

Tabela 74. Udzielone noclegi turystom krajowym na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	udzielone noclegi turystom krajowym na 1000 mieszkańców				
	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	1 187	1 207	1 301	1 312	1 393
POLSKA - MIASTO	1 353	1 390	1 489	1 520	1 620
DOLNOŚLĄSKIE	1 302	1 361	1 575	1 654	1 812
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	1 544	1 622	1 927	2 052	2 265
Powiat dzierzoniowski	602	547	548	530	576
Powiat dzierzoniowski - MIASTO			260	277	281
Dzierżonów	363	330	364	413	415

Źródło: GUS/BDL

W 2014 roku w Dzierżonowie udzielono 126 noclegów turystom zagranicznym w przeliczeniu na 1000 mieszkańców miasta. Wskaźnik ten także wyraźnie obiegał od danych notowanych dla kraju (338) i województwa dolnośląskiego (388). Od 2010 roku zaobserwowano jego spadek.

Tabela 75. Udzielone noclegi turystom zagranicznym w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	udzielone noclegi turystom zagranicznym na 1000 mieszkańców				
	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-
POLSKA	261	276	308	324	338
POLSKA - MIASTO	384	408	458	487	506
DOLNOŚLĄSKIE	348	352	387	380	388
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	462	466	511	505	507
Powiat dzierzoniowski	95	94	80	93	69
Powiat dzierzoniowski - MIASTO			99	114	83
Dzierżoniów	164	177	167	183	126

Źródło: GUS/BDL

ZABYTKI I DZIEDZICTWO KULTUROWE

Do najważniejszych zabytków i atrakcji **miasta Dzierżoniowa** należą:

- Ratusz – zbudowany w II poł. XIII wieku z przeznaczeniem pod dom handlowy i centrum kupieckie, od 1337 roku siedziba Rady Miejskiej. Obecny wygląd ratusza jest wynikiem przebudowy z lat 1873-1875, w późniejszym okresie powstała 47-metrowa wieża ratuszowa z tarasem widokowym. W wieży ratuszowej można również zobaczyć mechanizm zabytkowego zegara (do 1997 roku sterowanego ręcznie) oraz warsztat menniczny, będący rekonstrukcją XIV-wiecznej Mennicy Miejskiej. Ciekawostkami wieży ratuszowej są również wmurowana w posadzkę płyta astrologiczna czy kopia postaci z bębniem, upamiętniającej dobosza ratującego miasto z opresji podczas oblężenia szwedzkiego.
- Kościół pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny – zbudowany w XIV wieku przez zakon augustianów-eremitów, wielokrotnie przebudowywany i o zmiennym przeznaczeniu. Obecnie kościół ma kształt gotyckiej oskarpowanej bryły o rzucie wydłużonego prostokąta z wielobocznym prezbiterium, przykrytej dwuspadowym dachem ze strychowymi okienkami. We wnętrzu kościoła uwagę zwraca barokowa empora oraz niepolichromowana ambona z wizerunkiem czterech ewangelistów i Chrystusa Pasterza.
- Kościół pw. Maryi Matki Kościoła – pierwotnie kościół ewangelicki, zbudowany w latach 1795-1798, według projektu Karla Gottharda Langhansa w stylu klasycystycznym z wnętrzem na planie owalu nawiązującego do tradycji kaplic pałacowych. Powstał w miejscu rozebranego w 1795 roku zamku książęcego, do 1962 roku był kościołem ewangelickim, później przestał pełnić funkcje sakralne, a od 1979 roku jest to kościół rzymskokatolicki. W kościele uwagę zwraca duża ilość okien oraz jeden ołtarz główny. Barokowy w formie ołtarz przedstawiający Maryję Niepokalanie Poczętą został przeniesiony z kościoła pw. Niepokalanego Poczęcia NMP.
- Kościół pw. Św. Trójcy – powstał najprawdopodobniej w XIII wieku jako kaplica zamkowa w miejscu legendarnej świątyni pogańskiej, później pełnił funkcję kaplicy cmentarnej połączonej z murami obronnymi i bramą miejską. Kościół był wielokrotnie przebudowywany, obecnie jest to budowla o zróżnicowanej sylwetce złożonej z ośmiobocznego korpusu i kwadratowej wieży. Po dokonanych w 2004 roku gruntowych pracach remontowych, w kościele zapoczątkowany został kult Miłosierdzia Bożego.
- Kościół pw. Św. Jerzego – pierwsza wzmianka o kościele pochodzi z 1258 roku (choć zgodnie z legendą jego fundacji miał dokonać książę Bolesław Kędzierzawy w 1159 roku), jest najstarszą historyczną budowlą w Dzierżoniowie. Od 1338 roku kościół pozostawał we władaniu zakonu joannitów, a od II poł. XVI. wieku jego forma architektoniczna niemal się nie zmieniła. Wejścia do kościoła są zdobione portalami (gotycki od zachodu, gotycko-renesansowy od północy i renesansowy od południa), a wystrój prezentuje styl manieryzmu,

baroku i klasycyzmu (ołtarz Zbawiciela, ambona, ołtarz Matki Boskiej, ołtarz boczny Wniebowzięcia NMP, prospekt organowy, eklektyczna chrzcielnica, barokowe figury św. Jerzego i św. Jana Nepomucena, fresk Madonna z Dzieciątkiem – ślad działalności Bractwa Misyjnego). Od 2008 roku kościół otrzymał oficjalne wezwanie Matka Boska Dzierżoniowska-Matka Miłosierdzia.

- Synagoga – zbudowana w 1875 roku według projektu Ewalda Böttgera. Pierwotnie miała powstać szkoła żydowska, jednak z powodu braku zgody ze strony władz, zdecydowano o budowie synagogi. Synagoga przetrwała II wojnę światową jako własność prywatna Konrada Springera, dzierżawiona na cele administracyjne Hitlerjugend. Po wojnie synagoga ponownie pełniła funkcje religijne, od 2007 roku jest własnością fundacji *Beiteinu Chaj-2004* (planującej stworzenie w synagodze Centrum Kultury Żydowskiej). Od 2012 roku synagoga nosi nazwę „Rutika” dla upamiętnienia 5-letniej dziewczynki zamordowanej podczas holokaustu.
- Kaplica grobowa Sadebecków – zbudowana w 1803 roku przez jeden z najznamienitszych rodów dzierżoniowskich. Ma formę niewielkiej rotundy w stylu klasycystycznym, otoczonej z zewnątrz kolumnadą i przykrytej kopułą zwieńczoną wykutą w piaskowcu rzeźbą postaci kobiecej, stanowiącej personifikację cnoty nadziei. Kaplica stanowiła centrum nieistniejącego już cmentarza ewangelickiego, ufundowanego końcem XVIII wieku przez Fryderyka Sadebecka. W pobliżu kaplicy rośnie buk pospolity – mający ponad 200 lat pomnik przyrody.
- Figura św. Jana Nepomucena – barokowy pomnik wyrzeźbiony w 1733 roku przez Johanna Christopha Hampela, a ufundowany przez rzeźnika Siegfrieda jako zadośćuczynienie za popełnione grzechy. W latach 1911-2002 pomnik znajdował się w pobliżu kościoła św. Trójcy, gdzie został umieszczony w wyniku konfliktu między katolikami i protestantami. Obecnie figura stoi w zachodniej części rynku.
- Mury obronne – zbudowane pod koniec XIII wieku z polecenia księcia świdnickiego Bolka I. Pierwszy pierścień murów powstał pod koniec XIII wieku, drugi był budowany i rozbudowywany wraz z rozszerzaniem się miasta na przestrzeni XIV-XVII w. System obrony miasta składał się, oprócz murów obronnych, z baszt (głównie łupinowych), bram prowadzących do miasta (Wrocławska, Świdnicka, Ząbkowicka, Wodopojowa) oraz fos i wałów ziemnych (w tym „wały szwedzkie” wzniesione w 1633 r.). Do czasów współczesnych zachowało się 21 baszt pierwszego pierścienia murów, a w murach obronnych można podziwiać wmurowane dwa portale pochodzące z przebudowywanych w XIX kamienic.
- Budynek Komandorii Joannitów – funkcjonował do II poł. XIV wieku, kiedy joannici nabyli murowany dwór od wójta miasta. Dwór został zrujnowany pod koniec XVIII wieku, w 1811 roku zastąpiony został nowym budynkiem ufundowanym przez Johanna Carla Theuera, a na początku XX wieku – kolejnym budynkiem. Obecnie w budynku mieści się zakon Zgromadzenia Córek Maryi Wspomożycielki – Sióstr Salezjanek.
- Sukiennice – pierwsze informacje o sukiennicach pochodzą z 1268 roku i 1369 roku („dom kupców”), wokół nich organizował się blok śródmiejowy. Sukiennice były kilkakrotnie przebudowywane, ostatni znaczny remont został przeprowadzony w latach 1964-1967. W wyniku przebudowy w niezmiętej formie pozostała jedna z zewnętrznych ścian o późnogotyckich formach.
- Kamienica Józefa Kellnera – budowla przebudowana w latach 1801-1802 przez kupca Josepha Kellnera na rodzinną siedzibę. Fasada kamienicy prezentuje formy śląskiego klasycyzmu, wyróżniają ją płytkie arkady, masywne pilastry wzmacniające gzyms, pilastry o jońskich głowicach biegnące przez dwie kondygnacje czy ostatnia kondygnacja zwieńczona balustradą z wkomponowaną literą „K”. Obecnie kamienica jest siedzibą redakcji „Tygodnika Dzierżoniowskiego”.
- Budynek II Liceum Ogólnokształcącego – powstał według projektu J. Waltera, legnickiego mistrza budowlanego, w latach 1894-1895 na placu służącym garnizonowi wojskowemu jako

miejsce zbiórek. W budynku znajdowała się ewangelicka szkoła powszechna, później szkoła agrarna, a od 1950 roku – II Liceum Ogólnokształcące.

- Młyn – zbudowany w 1868 roku przez Carla Sigismunda Hilberta i Gottlieba Hilberta. Jest to zabytek przemysłowy, w momencie powstania najnowocześniejszy i największy obiekt tego typu na Śląsku.
- Wieża Ciśnień – zabytek architektury przemysłowej powstały w latach 1934-1935 według projektu architekta miejskiego Hansa Krockowa na tzw. wysokim szańcu przy murach obronnych. Budynek jest przykładem ekspresjonistycznego nurtu architektury modernistycznej, nawiązującym jednocześnie do tradycji średniowiecznych baszt murów miejskich.
- Dom Kata – pierwsze wzmianki o dzierzoniowskim kacie pochodzą z II poł. XVII wieku. Utrzymywanie w miastach stałego urzędu katowskiego i funkcjonariusza egzekwującego postanowienia sądowe wynikało z przyznania gminom miejskim rządzącym się prawem niemieckim – prawa miecza (ius gladii).
- Willa „Radość Marty” – powstała ok. 1900 roku na polecenie dr Maksa Heidelberga, później własność rodziny Lambertin, budowla o charakterze neogotyckim. Obecnie mieści się w niej Dzienny Dom Pomocy Społecznej.
- Budynek Muzeum Miejskiego Dzierżoniowa – pałacyk miejski wzniesiony w 1897 roku dla Hermana Cohna, reprezentujący style willi podmiejskiej, łączącej cechy neoromanizmu, neorenesansu i neobaroku oraz elementy architektury regionalnej. Z zewnątrz budynek zwraca uwagę czerwoną ceglą elewacją z piaskowymi detalami i drewnianymi belkami ryglowymi, zaś wewnątrz wyróżniają się okazała klatka schodowa z witrażem, oryginalne boazerie oraz stropy.
- Kino „Zbyszek” – otrzymało imię na cześć wybitnego polskiego aktora Zbigniewa Cybulskiego, który w latach 1945-1947 mieszkał w Dzierżoniowie i uczęszczał do liceum. Za kinem zlokalizowany jest park, będący pozostałością po nekropolii zlikwidowanej po II wojnie światowej (tzw. cmentarz Bergmanna)³⁴.

Strefa „A” ochrony konserwatorskiej obejmuje obszar staromiejski, łącznie z pierścieniem zewnętrznym i wewnętrznym fortyfikacji; w jej zasięgu znajduje się m.in. kościół parafialny p.w. Św. Jerzego (ul. Kościelna), kościoły – cmentarny p.w. Św. Trójcy oraz ewangelicki p.w. NM (ul. Świdnicka) i kaplica grobowa Sadebecków.

Strefa „B” ochrony konserwatorskiej tworzy otulinę dla strefy „A”.

W mieście znajdują się 202 zabytki architektury i budownictwa, z tego 60 obiektów lub zespołów jest wpisanych do rejestru zabytków.

W granicach administracyjnych miasta zidentyfikowano 36 stanowisk archeologicznych (dwa obszary: AZP 87-25, AZP 88-25); część miasta o średniowiecznej metryce objęto strefą „OW” – obserwacji archeologicznej.³⁵

³⁴ Za: <http://www.dzierzoniow.pl/pl/page/trakt-smoka-0>

³⁵ Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zespołu miast: Dzierżoniów, Bielawa, Pieszycy – synteza dotycząca miasta Dzierżoniów

Tabela 76. Zbiorcza tabela oceny wskaźników sfery przestrzenno-funkcjonalnej dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów za lata 2010-2014

Lp.	wskaźnik	jednostka terytorialna JST	zmiana Dzierżoniów 2014/2010	ocena w odniesieniu do zmiany 2014/2010 w:			wartość Dzierżoniów 2014	ocena w odniesieniu do wartości w 2014:			trend Dzierżoniów	OCENA OGÓLNA
				POLSKA	DOLNOŚLĄSKIE	powiat dzierżoniowski		POLSKA	DOLNOŚLĄSKIE	powiat dzierżoniowski		
1	Przychodnie na 10 tys. mieszkańców	ogółem	0,0%	25,0%	25,0%	0,0%	7	5	5	5	boczny	
		miasto		40,0%	0,0%	0,0%		7	5	6		
2	Porady lekarskie ogółem na 1000 mieszkańców	ogółem	40,2%	5,1%	2,1%	28,8%	6 227	4 151	4 169	4 745	wzrostowy	
		miasto		6,9%	3,6%	24,2%		5 202	5 053	5 461		
3	Ludność na 1 aptekę ogólnodostępną	ogółem	-15,4%	-9,3%	-6,6%	-14,9%	2 278	3 094	2 891	2 739	spadkowy	
		miasto		-9,9%	-7,2%	-13,0%		2 230	2 200	2 487		
4	Odsetek dzieci w wieku 3-5 objętych wychowaniem przedszkolnym	ogółem	6,4%	26,8%	27,0%	17,9%	87,6%	79,4%	80,0%	77,6%	wzrostowy	
		miasto		17,9%	19,6%	14,2%		92,9%	91,7%	83,8%		
5	Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na 1 miejsce w przedszkolu	ogółem	-4,8%	-13,3%	-15,3%	-8,4%	0,79	1,17	1,11	0,98	boczny	
		miasto		-9,9%	-10,8%	-12,2%		0,91	0,91	0,86		
6	Uczniowie szkoły podstawowej przypadający na 1 oddział	ogółem	-4,3%	0,0%	0,0%	0,0%	22	18	19	20	boczny	
		miasto		0,0%	0,0%	-4,5%		21	21	21		
7	Uczniowie gimnazjum przypadający na 1 oddział	ogółem	-8,0%	-4,5%	-4,5%	0,0%	23	21	21	23	spadkowy	
		miasto		0,0%	-4,3%	4,5%		22	22	23		
8	Uczniowie liceum przypadający na 1 oddział	ogółem	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	28	27	27	26	boczny	
		miasto		0,0%	0,0%	0,0%		27	27	26		
9	Uczniowie szkoły podstawowej przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu	ogółem	-15,9%	-9,2%	-14,1%	-16,1%	10,87	10,02	9,78	8,15	spadkowy	
		miasto		-11,6%	-15,8%			13,9	12,13	8,98		
10	Uczniowie gimnazjum przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu	ogółem	15,2%	-11,9%	-16,8%	-8,2%	20,27	10,17	9,33	11,15	wzrostowy	
		miasto		-12,2%				11,44				
11	Ludność na 1 placówkę biblioteczną	ogółem	46,4%	4,1%	7,8%	26,0%	17 084	4 100	4 234	4 956	wzrostowy	
		miasto		-3,8%	2,4%	26,8%		6 733	8 360	12 079		
12	Księgozbiór bibliotek na 1000 mieszkańców	ogółem	3,4%	-1,8%	-7,1%	-5,3%	3 085	3 398	3 171	3 745	wzrostowy	
		miasto		0,3%	-4,4%	-4,0%		3 396	2 758	3 029		
13	Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców	ogółem	-7,9%	-3,0%	-4,7%	-11,8%	211	164	164	149	spadkowy	
		miasto		-2,4%	-3,6%	-10,1%		202	188	152		
14	Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika	ogółem	31,3%	-0,5%	-5,6%	14,0%	28,5	18,3	18,6	26,9	wzrostowy	
		miasto		0,0%	-5,1%	2,5%		18,0	18,6	29,0		
15	Kluby sportowe na 10 tys. mieszkańców	ogółem	43,5%	5,6%	26,8%	19,8%	4,1	3,6	4,3	5,2	wzrostowy	

		miasto		8,2%	20,6%	26,7%		3,3	3,5	4,7		
16	Członkowie klubów sportowych na 10 tys. mieszkańców	ogółem	60,1%	5,3%	29,5%	16,4%	341	245	260	287	wzrostowy	
		miasto		8,7%	24,9%	32,2%		273	262	291		
17	Ćwiczący w klubach sportowych na 10 tys. mieszkańców	ogółem	126,4%	6,9%	22,3%	27,7%	411	239	259	302	wzrostowy	
		miasto		10,3%	19,0%	37,3%		269	267	312		
18	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	ogółem	0,0%	0,0%	33,3%	50,0%	3	3	4	3	boczny	
		miasto		33,3%	33,3%	0,0%		4	4	2		
19	Mieszkańcy na 1 dom kultury	ogółem	-1,7%	-7,8%	-12,3%	18,2%	34 428	9 578	9 765	20 923	spadkowy	
		miasto		-1,8%	-0,2%	-0,8%		15 620	16 290	17 011		
20	Zespoły artystyczne na 10 tys. mieszkańców	ogółem	-5,6%	11,2%	1,3%	-5,3%	3,8	4,1	3,2	4,0	spadkowy	
		miasto		7,2%	-10,1%	-17,0%		4,1	3,0	4,9		
20	Miejsca noclegowe na 1000 mieszkańców	ogółem	2,5%	13,9%	23,3%	1,9%	4,3	18,0	20,7	6,0	boczny	
		miasto		14,0%	26,1%	9,6%		18,2	24,8	5,3		
21	Udzielone noclegi rezydentom krajowym na 1000 mieszkańców	ogółem	14,4%	17,3%	39,2%	-4,2%	415	1 393	1 812	576	wzrostowy	
		miasto		19,7%	46,7%	8,4%		1 620	2 265	281		
22	Udzielone noclegi turystom zagranicznym na 1000 mieszkańców	ogółem	-23,2%	29,3%	11,3%	-27,4%	126	338	388	69	spadkowy	
		miasto		31,7%	9,9%	-15,6%		506	507	83		

skala oceny:

	pozytywna
	negatywna
	neutralna

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/BD

2.5. Diagnoza zjawisk w sferze technicznej

SYSTEM DROGOWY I KOLEJOWY

Transport zarówno pasażerski jak i towarowy na obszarze Ziemi Dzierżoniowskiej odbywa się przede wszystkim z wykorzystaniem infrastruktury drogowej. Uzupelnieniem przewozów drogowych są pasażerskie i towarowe przewozy kolejowe.

Miasto Dzierżoniów jest punktem centralnym dla całego obszaru powiatu dzierżoniowskiego, w którym krzyżują się lokalne szlaki drogowe oraz przechodzi linia kolejowa, a także stanowi główny cel podróży większości mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej.

Ważnymi generatorami ruchu na obszarze Ziemi Dzierżoniowskiej są również strefy przemysłowe zlokalizowane w Dzierżoniowie i Bielawie.³⁶

Podstawowy układ komunikacji drogowej w Dzierżoniowie stanowią:

- droga wojewódzka nr 384, relacji Łagiewniki – Dzierżoniów – Bielawa – kierunek Kłodzko,
- droga wojewódzka nr 382, relacji Świdnica – Dzierżoniów – Piława Górna – Ząbkowice,
- droga wojewódzka nr 383, relacji Dzierżoniów – Pieszycy – Walim.

Podstawowy układ komunikacji drogowej realizuje obsługę ruchów tranzytowych, ruchu turystycznego oraz ruchu wewnętrznego. Nakładanie się poszczególnych typów i rodzajów ruchu na słabo rozwinięty podstawowy układ komunikacyjny nie sprzyja ani bezpieczeństwu, ani komfortowi obsługi komunikacyjnej.

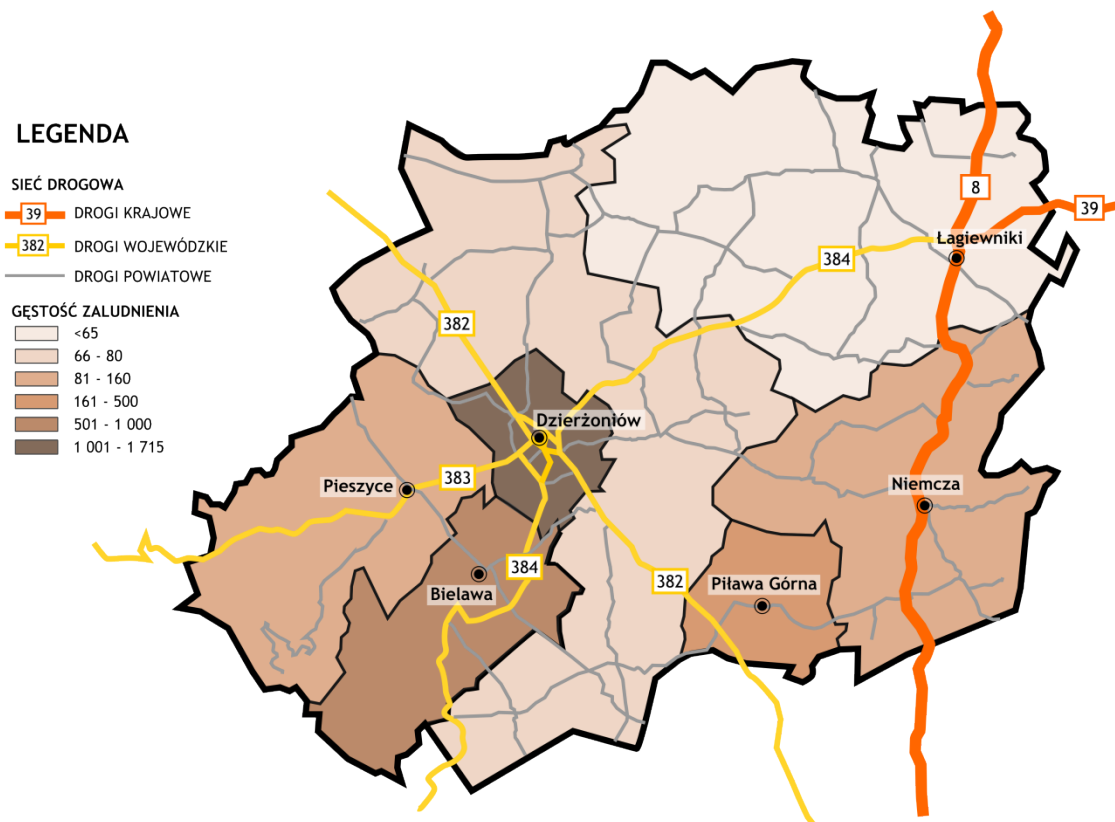
Podstawowy układ komunikacyjny uzupełniają elementy układu wspomagającego:

- droga powiatowa nr 206, relacji Dzierżoniów – Jędrzejowice,
- droga powiatowa nr 250, relacji Dzierżoniów – Bratoszów,
- droga powiatowa nr 413, relacji Dzierżoniów – Dobrocin,
- system dróg gminnych.

Opisany powyżej podstawowy i uzupełniający układ komunikacyjny wykazuje symptomy lokalnego przeciążenia ruchem. W okresach szczytów komunikacyjnych tworzą się kolejki pojazdów wokół skrzyżowań z sygnalizacją świetlną. Połączenie komunikacyjne Dzierżoniowa z Bielawą jest ruchowo niewydolne, głównie w związku z brakiem możliwości wydzielenia relacji lewoskrętnych. Istniejący układ komunikacyjny zapewnia obsługę miasta na poziomie dostatecznym i nie stanowi czynnika sprzyjającego rozwojowi.³⁷

³⁶ Źródło: Program Rozwoju Transportu Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 – 2020

³⁷ Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zespołu miast: Dzierżoniów, Bielawa, Pieszycy – synteza dotycząca miasta Dzierżoniów

Źródło: Program Rozwoju Transportu Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 – 2020

Na potrzeby opracowania Programu Rozwoju Transportu Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 – 2020 przeprowadzone zostały na obszarze powiatu dzierzoniowskiego pomiary natężenia ruchu. Pomiar natężenia ruchu na drogach oraz napętnień pojazdów został wykonany w środę, 26 listopada 2014 roku, w godzinach 6:00 - 18:00. Pomiar został przeprowadzony w sposób bezpośredni poprzez policzenie pojazdów przejeżdżających przez przekrój drogi z podziałem na kierunki.

Podczas pomiaru zauważono tendencję, że im dalej od siedziby powiatu, tym ruch na drogach charakteryzuje się mniejszą intensywnością. Ponadto największe natężenie ruchu związane jest z podróżami w godzinach szczytu i dotyczy przede wszystkim miejscowości bezpośrednio sąsiadujących z Dzierżoniowem. Zbadane wartości dowodzą, że wielu mieszkańców gmin sąsiadujących z Dzierżoniowem dojeżdża w dni robocze do stolicy powiatu do pracy i szkoły.

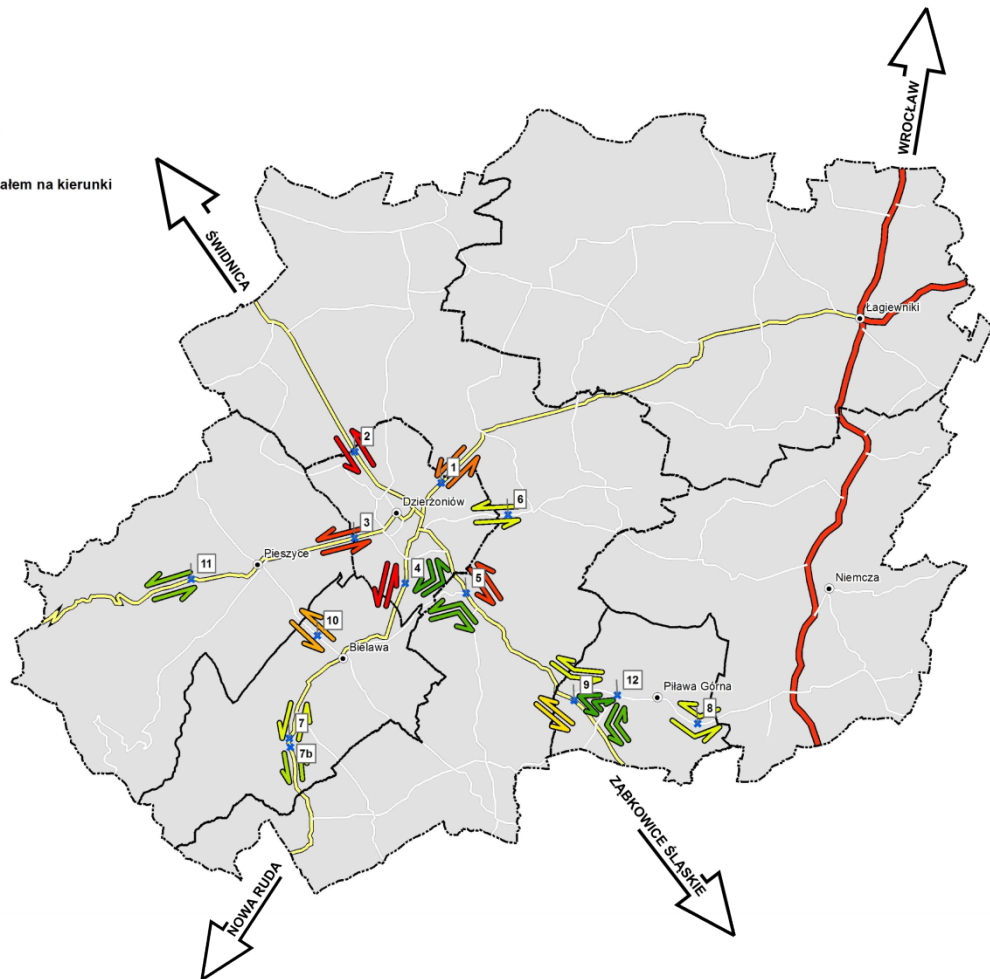
Sumarycznie największą liczbę pojazdów zaobserwowano na trasie Dzierżoniów – Bielawa, a także: Dzierżoniów – Świdnica, Dzierżoniów – Piława Dolna oraz Dzierżoniów – Pieszyce.

Dzierżoniów charakteryzuje się dość silnym ciążeniem w regionie, wykraczającym także poza granice powiatu, o czym świadczy duży ruch w dzień roboczy na trasie Dzierżoniów – Świdnica.

Badanie wykazało również stosunkowo duże natężenie ruchu na odcinku Dzierżoniów – Łagiewniki, na drodze wojewódzkiej nr 384, prowadzącej do drogi krajowej nr 8 w kierunku Wrocławia.

Legenda

- * Punkty pomiarowe
- Miejscowości
- Liczba pojazdów z podziałem na kierunki
- ▬ 27 - 156
- ▬ 157 - 438
- ▬ 439 - 604
- ▬ 605 - 751
- ▬ 752 - 1212
- ▬ 1213 - 1529
- ▬ 1530 - 1998
- ▬ 1999 - 2533
- ▬ 2534 - 3099
- ▬ 3100 - 4202
- Drogi
- ▬ krajowe
- ▬ wojewódzkie
- ▬ powiatowe
- Gminy

Źródło: Program Rozwoju Transportu Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 – 2020

Układ komunikacji kolejowej w mieście tworzą:

- istniejąca dwutorowa linia kolejowa pierwszorzędna, relacji Legnica – Katowice,
- istniejąca jednotorowa linia kolejowa znaczenia lokalnego, relacji Dzierżoniów – Bielawa Zachodnia.

Uzupełnieniem sieci komunikacyjnej miasta są trasy rowerowe, na które składają się wydzielone z pasa ruchu ścieżki rowerowe oraz szlaki rowerowe. Od 2011 roku w przestrzeni miejskiej Dzierżoniowa obserwowano znaczny przyrost długości ścieżek rowerowych. Ich długość wzrosła w tym czasie prawie dwukrotnie, osiągając w 2014 roku długość prawie 11 km na 10 tys. km².

Tabela 77. Ścieżki rowerowe na 10 tys. mkw w latach 2011-2014

Jednostka terytorialna	ścieżki rowerowe na 10 tys. km ²			
	2011 km	2012 km	2013 km	2014 km
POLSKA	184,9	222,4	247,1	298,9
DOLNOŚLĄSKIE	255,2	295,1	304,4	390,8
Powiat dzierzoniowski	1 686,8	1 926,9	726,5	4 156,6
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	5 732,9	2 161,5	-
Dzierżonów	5 450,0	6 300,0	4 400,0	10 800,0

Źródło: GUS/BDL

W odniesieniu do systemów transportowych **Dzierżonów jest głównym węzłem komunikacyjnym, miastem, w którym krzyżują się szlaki drogowe i kolejowe** (Dzierżonów jako węzeł będący głównym generatorem ruchu). Przez Dzierżonów przebiega większość głównych dróg oraz linia kolejowa na 137 Katowice – Nysa – Kamieniec Żąbkowicki – Świdnica – Legnica, nazywana też Podsudecką Magistralą Kolejową (PMK). Dzierżonów jako miasto powiatowe i centrum Ziemi Dzierżoniowskiej jest jednocześnie miejscem, które odwiedzane codziennie przez niemal połowę mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej³⁸. Wynika to z funkcji administracyjnej i usługowej oraz koncentracji działalności gospodarczej na obszarze tego miasta.

Organizatorem publicznego transportu zbiorowego na terenie gmin Bielawa, Dzierżonów, gmina wiejska Dzierżonów, Pieszycy, Piława Górna, Niemcza i Stoszowice (powiat żąbkowicki) jest Gmina Bielawa. W związku z wymogami ustawy o publicznym transporcie zbiorowym w 2014 roku uchwalono Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla gmin, dla których organizatorem transportu zbiorowego jest Gmina Bielawa.

Przewoźnikiem świadczącym usługi komunikacji kolejowej na terenie powiatu dzierzoniowskiego są Koleje Dolnośląskie Sp. z o.o. Transport kolejowy odbywa się jedyną w powiecie czynną linią kolejową nr 137 Katowice-Legnica (Podsudecka Magistrala Kolejowa) z wykorzystaniem dworca kolejowego w Dzierżonowie oraz przystanków kolejowych w Mościsku Dzierżoniowskim oraz Piławie Górnej. Aktualny rozkład jazdy pociągów Kolei Dolnośląskich Sp. z o.o. obejmuje 12 kursów na terenie powiatu dzierzoniowskiego, zapewniających połączenia w kierunku Stanowic, Kłodzka, Wrocławia i Polanicy Zdrój. Przez teren powiatu przebiegają również 4 nieczynne linie kolejowe: linia kolejowa nr 304 Brzeg-Strzelin-Łagiewniki Dzierżoniowskie, linia kolejowa nr 310 Kobierzyce-Łagiewniki Dzierżoniowskie-Piława Górna, linia kolejowa nr 327 Bielawa-Srebrna Góra-Radków oraz linia kolejowa nr 341 Dzierżonów-Bielawa.

Dostępność kolejowa stolicy Dolnego Śląska z obszaru Ziemi Dzierżoniowskiej przekracza 120 min. Tym samym komunikacja kolejowa odgrywa marginalne znaczenie w komunikacji zbiorowej Ziemi Dzierżoniowskiej.³⁹

³⁸ Raport z badań ilościowych przeprowadzonych w 2014 roku na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 - 2020: Połowa wszystkich badanych z obszaru powiatu dzierzoniowskiego (49,6%) odwiedza Dzierżonów codziennie, a aż 80,3% przynajmniej raz w tygodniu.

³⁹ Źródło: Diagnoza społeczno-gospodarcza Ziemi Dzierżoniowskiej opracowana na potrzeby Strategii Rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 – 2020

SYSTEM CIEPŁOWNICZY

Na terenie Dzierżoniowa koncesję na wytwarzanie, przesyłanie i dystrybucję ciepła posiada ZEC Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. (ZEC Dzierżoniów).

System ciepłowniczy zaspokaja potrzeby odbiorców w zakresie centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej, obsługuje najgęściej zaludnione tereny miasta.

Na terenie Dzierżoniowa zlokalizowana jest sieć ciepłownicza o długości 17 km, na której występują straty przesyłowe wysokości 18%.

Największą grupą wśród odbiorców ciepła są gospodarstwa domowe, które stanowią 43% wszystkich odbiorców. Kolejną grupą jest handel, usługi – 29% odbiorców oraz użyteczność publiczna – 22%. Przemysł oraz pozostali odbiorcy stanowią jedynie 6% odbiorców.

Plany rozwojowe dla systemu ciepłowniczego na terenie miasta

Na podstawie informacji uzyskanych z ZEC Dzierżoniów przedsiębiorstwo to planuje przedsięwzięcia mające na celu zwiększenie sprawności wytwarzania energii oraz zmniejszenie emisji substancji szkodliwych, tj.:

- modernizację kotła WR10 nr 6 wykonaną w technologii ścian szczelnych (kocioł wodny z rusztem mechanicznym wraz z ekonomizerem), gwarantującą ekonomiczny proces wytwarzania energii cieplnej zarówno na potrzeby CO jak i CWU. Celem modernizacji jest zmniejszenie zużycia opału i tym samym ograniczenie emisji zanieczyszczeń do środowiska,
- montaż dwustopniowej instalacji odpylania z zastosowaniem dodatkowo za bateriami cyklonów filtra workowego pulsacyjnego lub montaż trzystopniowego systemu odpylania spalin z wykorzystaniem recyrkulacji pomiędzy cyklonami bez zastosowania dodatkowych wentylatorów. Celem modernizacji jest ograniczenie emisji pyłu do poziomu poniżej 100 mg/m³.

SYSTEM GAZOWNICZY

PGNiG Obrót Detaliczny Region Dolnośląski dostarcza do odbiorców zlokalizowanych na obszarze Dzierżoniowa gaz ziemny wysokometanowy typu E (dawniej GZ-50) o parametrach określonych w PN-C-04753-E.

Operatorem oraz właścicielem infrastruktury gazowej średniego, podwyższonego średniego oraz wysokiego ciśnienia na terenie Dzierżoniowa jest Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. – Oddział we Wrocławiu (PSG). Na podstawie informacji PSG Oddział we Wrocławiu, na obszarze Dzierżoniowa zlokalizowana jest sieć gazowa o łącznej długości 82 855 m. Ponadto, na terenie Dzierżoniowa znajdują się stacje redukcyjno–pomiarowe I° oraz II° związane z zasilaniem Dzierżoniowa.

Na podstawie informacji PSG Oddział we Wrocławiu stwierdza się, że stan techniczny sieci gazowej i stacji redukcyjno–pomiarowych określa się jako bardzo dobry. Zapewniają pełne pokrycie zapotrzebowania na gaz dla mieszkańców i instytucji zarówno w dni robocze jak i w dni świąteczne, niezależnie od sezonu letniego czy też zimowego.

Plany rozwojowe dla systemu gazowniczego na terenie miasta

Na podstawie informacji Polskiej Spółki Gazownictwa przedsiębiorstwo planuje rozbudowę oraz modernizację sieci gazowej na terenie Dzierżoniowa o długości ok. 2 200 mb. W przyszłości planowane jest również podłączenie do sieci gazowej nowopowstałych osiedli w rejonie ul. Armii Krajowej, Przedwiośnie, Lawendowej oraz przebudowa WSSE Podstrefy Dzierżoniów.

Wg danych GUS w Dzierżoniowie w 2014 roku z sieci gazowej korzystało 95,5% mieszkańców miasta. Była to wartość najwyższa w porównaniu z pozostałymi analizowanymi jednostkami terytorialnymi. Od 2010 roku odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej w Dzierżoniowie praktycznie się nie zmienił.

Tabela 78. Odsetek ludności korzystający z sieci gazowej w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej				
	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%
POLSKA	52,5	52,5	52,4	52,4	52,2
POLSKA - MIASTO	72,9	72,7	72,4	72,3	71,7
DOLNOŚLĄSKIE	62,8	62,7	61,8	61,7	61,4
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	84,6	84,4	83,1	82,9	82,4
Powiat dzierzoniowski	78,2	78,1	79,1	79,1	78,9
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	93,3	93,4	93,2
Dzierżoniów	95,9	96,0	95,7	95,9	95,5

Źródło: GUS/BDL

SYSTEM ELEKTROENERGETYCZNY

Na terenie Dzierżoniowa dostarczaniem energii elektrycznej do odbiorców zajmuje się spółka TAURON Dystrybucja S. A. Oddział w Wałbrzychu.

Zaopatrzenie w energię elektryczną odbiorców z terenu miasta i gminy Dzierżoniów odbywa się za pośrednictwem dwóch stacji: 110/20 kV R-Dzierżoniów i 110/20 kV R-Uciechów.

Na podstawie informacji TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Wałbrzychu stan techniczny sieci służącej do zasilania miasta i gminy Dzierżoniów określa się jako dobry.

Plany rozwojowe dla systemu elektroenergetycznego na terenie miasta

W celu polepszenia niezawodności pracy sieci TAURON Dystrybucja Oddział w Wałbrzychu podejmuje działania modernizacyjne i inwestycyjne, mające na celu zwiększenie przepustowości sieci oraz poprawę pewności i jakości zasilania. Są to działania takie jak: wymiana przewodów na przewody o większych przekrojach, stosowanie izolowanych przewodów SN i nn, kablowanie linii napowietrznych w miejscach najbardziej narażonych na występowanie gwałtownych zjawisk atmosferycznych.

W obowiązującym „Planie Rozwoju TAURON Dystrybucja Oddział w Wałbrzychu na lata 2014 – 2019” oraz „Planie Inwestycyjnym na lata 2015 – 2017” ujęto działania takie jak:

- modernizacja linii napowietrznych 20 kV – dł. ok. 3,4 km,
- przebudowa odcinka linii napowietrznej 20 kV,
- wymiana linii kablowych 20 kV – dł. ok. 4,94 km,
- wymiana stacji transformatorowych na słupowe,
- modernizacja linii kablowych niskiego napięcia nN – dł. ok. 0,6 km,
- modernizacja linii napowietrznych niskiego napięcia nN w Dzierżoniowie – dł. ok. 5,24 km,
- modernizacja linii napowietrznych niskiego napięcia nN w Owieźnie – dł. ok. 2,6 km,
- modernizacja linii napowietrznych niskiego napięcia nN w Ostroszowicach – dł. ok. 1,5 km,
- poprawa bezpieczeństwa zasilania gminy Dzierżoniów poprzez wyposażenie linii średniego napięcia 20 kV w łączniki sterowane radiowo.

W przypadku wzrostu zapotrzebowania na energię elektryczną konieczna będzie rozbudowa istniejącej infrastruktury elektroenergetycznej.

SIEĆ WODOCIĄGOWA I KANALIZACYJNA

Wg danych GUS w 2014 roku z sieci wodociągowej korzystało 100% mieszkańców miasta. Była to wartość najwyższa spośród badanych jednostek terytorialnych.

Tabela 79. Odsetek ludności korzystający z sieci wodociągowej w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej				
	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%
POLSKA	87,4	87,6	87,9	88,0	91,6
POLSKA - MIASTO	95,3	95,4	95,4	95,5	96,4
DOLNOŚLĄSKIE	91,5	91,6	91,9	92,1	94,8
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	96,7	96,7	96,8	96,9	97,5
Powiat dzierzoniowski	86,8	86,9	87,0	87,1	93,4
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	88,8	88,9	94,0
Dzierżonów	87,4	87,5	87,5	87,6	100,0

Źródło: GUS/BDL

Wg danych GUS w 2014 roku z sieci kanalizacyjnej korzystało 85,7% mieszkańców miasta. Była to wartość niższa od wartości notowanej dla przestrzeni miejskich w kraju (89,3%) oraz województwa dolnośląskiego (90%).

Tabela 80. Odsetek ludności korzystający z sieci kanalizacyjnej w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej				
	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%
POLSKA	62,0	63,5	64,3	65,1	68,7
POLSKA - MIASTO	86,1	86,7	87,0	87,4	89,3
DOLNOŚLĄSKIE	68,1	69,3	70,1	70,8	75,0
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	85,5	86,3	86,7	87,2	90,0
Powiat dzierzoniowski	67,2	67,6	67,9	68,0	70,6
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	74,5	74,6	77,8
Dzierżonów	78,3	78,4	78,5	78,6	85,7

Źródło: GUS/BDL

W 2014 roku z oczyszczalni ścieków korzystało 100% mieszkańców Dzierżoniowa. Była to wartość najwyższa spośród badanych jednostek terytorialnych.

Tabela 81. Odsetek ludności korzystający z oczyszczalni ścieków w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	odsetek ludności korzystający z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich				
	ogółem				
	2010	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%
POLSKA	65%	66%	69%	70%	71%
POLSKA - MIASTO	88%	88%	92%	93%	94%
DOLNOŚLĄSKIE	76%	77%	77%	78%	79%
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	95%	95%	95%	95%	95%
Powiat dzierzoniowski	81%	81%	81%	83%	84%
Powiat dzierzoniowski - MIASTO			91%	91%	93%
Dzierżonów	97%	97%	100%	100%	100%

Źródło: GUS/BDL

STAN ZASOBÓW MIESZKANIOWYCH

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w Dzierżoniowie w 2014 roku wynosiła 57,9 m². Była to wartość najniższa spośród porównywanych jednostek terytorialnych. Przestrzeń miejska kraju charakteryzowała się średnią powierzchnią mieszkania wyższą o ponad 6 m². W miastach dolnośląskich wskaźnik ten było wyższy o ponad 7 m². Przeciętna powierzchnia mieszkania użytkowego w Dzierżoniowie zasadniczo było niezmienna przez cały analizowany okres.

Tabela 82. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania				
	2010	2011	2012	2013	2014
	m ²	m ²	m ²	m ²	m ²
POLSKA	72,3	72,6	72,8	73,1	73,4
POLSKA - MIASTO	63,6	63,8	63,9	64,1	64,2
DOLNOŚLĄSKIE	71,5	71,7	71,9	72,0	72,2
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	65,3	65,4	65,4	65,4	65,4
Powiat dzierzoniowski	62,9	63,0	63,0	63,1	63,3
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	58,6	58,7	58,8
Dzierżonów	57,6	57,7	57,8	57,8	57,9

Źródło: GUS/BDL

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w 2014 roku w Dzierżonowie osiągnęła wartość 23,9 m². Niższą wartość tego wskaźnika odnotowano jedynie w przestrzeni miejskiej powiatu dzierzoniowskiego. Przeciętny Polak dysponował w tym czasie o 2,8 m² większą powierzchnią użytkową mieszkania.

Tabela 83. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę				
	2010	2011	2012	2013	2014
	m ²	m ²	m ²	m ²	m ²
POLSKA	25,3	25,6	25,9	26,3	26,7
POLSKA - MIASTO	24,7	25,0	25,4	25,7	26,1
DOLNOŚLĄSKIE	26,3	26,6	27,0	27,5	27,9
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	25,7	26,1	26,5	26,9	27,3
Powiat dzierzoniowski	23,1	23,2	23,5	23,8	24,0
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	22,7	23,0	23,2
Dzierżonów	22,7	23,0	23,3	23,6	23,9

Źródło: GUS/BDL

W 2014 roku na 1000 mieszkańców Dzierżonowa przypadało 394,3 mieszkań. Była to wartość niższa do średniej dla przestrzeni miejskiej kraju (405,9) oraz województwa dolnośląskiego (417,3).

Tabela 84. Mieszkania na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	mieszkania na 1000 mieszkańców				
	2010	2011	2012	2013	2014
	-	-	-	-	-
POLSKA	349,6	352,6	356,1	359,9	363,4
POLSKA - MIASTO	388,1	391,9	396,5	401,4	405,9
DOLNOŚLĄSKIE	367,7	371,0	375,9	381,6	386,2
DOLNOŚLĄSKIE - MIASTO	394,4	398,7	404,8	411,9	417,3
Powiat dzierzoniowski	366,8	368,8	372,6	376,4	379,1
Powiat dzierzoniowski - MIASTO	-	-	387,1	391,4	394,3
Dzierżonów	394,8	397,8	402,7	408,2	412,2

Źródło: GUS/BDL

Tabela 85. Zbiorcza tabela oceny wskaźników sfery technicznej dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów za lata 2010-2014

Lp.	wskaźnik	jednostka terytorialna JST	zmiana Dzierżoniów 2014/2010	ocena w odniesieniu do zmiany 2014/2010 w:			wartość Dzierżoniów 2014	ocena w odniesieniu do wartości w 2014:			trend Dzierżoniów	OCENA OGÓLNA
				POLSKA	DOLNOŚLĄSKIE	powiat dzierżoniowski		POLSKA	DOLNOŚLĄSKIE	powiat dzierżoniowski		
1	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	ogółem	0,5%	1,5%	1,0%	0,6%	57,9	73,4	72,2	63,3	boczny	
		miasto		0,9%	0,2%	0,3%		64,2	65,4	58,8		
2	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	ogółem	5,3%	5,5%	6,1%	3,9%	23,9	26,7	27,9	24,0	wzrostowy	
		miasto		5,7%	6,2%	2,2%		26,1	27,3	23,2		
3	Mieszkania na 1000 mieszkańców	ogółem	4,4%	3,9%	5,0%	3,4%	412,2	363,4	386,2	379,1	wzrostowy	
		miasto		4,6%	5,8%	1,9%		405,9	417,3	394,3		
4	Odsetek ludności korzystający z sieci wodociągowej	ogółem	14,4%	4,8%	3,6%	7,6%	100,0%	91,6%	94,8%	93,4%	wzrostowy	
		miasto		1,2%	0,8%	5,9%		96,4%	97,5%	94,0%		
5	Odsetek ludności korzystający z sieci kanalizacyjnej	ogółem	9,5%	10,8%	10,1%	5,1%	85,7%	68,7%	75,0%	70,6%	wzrostowy	
		miasto		3,7%	5,3%	4,4%		89,3%	90,0%	77,8%		
6	Odsetek ludności korzystający z sieci gazowej	ogółem	-0,4%	-0,6%	-2,2%	0,9%	95,5%	52,2%	61,4%	78,9%	boczny	
		miasto		-1,6%	-2,6%	-0,1%		71,7%	82,4%	93,2%		
7	Odsetek ludności korzystający z oczyszczalni ścieków	ogółem	3,1%	10,5%	3,3%	4,6%	99,9%	71,5%	78,6%	84,5%	wzrostowy	
		miasto		6,6%	-0,4%	2,3%		93,9%	94,9%	93,1%		
8	Ścieżki rowerowe na 10 tys. km ²	ogółem	98,2%	61,7%	53,1%	146,4%	10 800,0	298,9	390,8	4 156,6	wzrostowy	
		miasto										

skala oceny:

	pozytywna
	negatywna
	neutralna

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/BD

3. Zasięgi przestrzenne obszaru/obszarów rewitalizacji

Obszar gminy znajdujący się w **stanie kryzysowym** z powodu koncentracji negatywnych **zjawisk społecznych**, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako **obszar zdegradowany** w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) **gospodarczych** – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) **środowiskowych** – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) **przestrzenno-funkcjonalnych** – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) **technicznych** – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz нефункционowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

3.1. Stan kryzysowy

Do negatywnych zjawisk społecznych, występujących na obszarze Dzierżoniowa zaliczyć można:

Negatywne zjawiska demograficzne związane z wyludnianiem się miasta oraz z postępującym dynamicznym procesem starzenia się społeczeństwa i zmniejszającym się odsetkiem osób w wieku przedprodukcyjnym.

W 2014 roku miasto Dzierżoniów zamieszkałe było przez 33024 osoby, zameldowane na pobyt stały. Na przestrzeni 10 analizowanych lat liczba mieszkańców Dzierżoniowa zmniejszyła się o ponad 3000. Spadek liczby mieszkańców obserwowany był przez cały badany okres.

Miasto Dzierżoniów charakteryzowało się bardzo niskim udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym do ogółu ludności. W 2014 roku ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła jedynie 14,6% ludności miasta. Od 2010 roku obserwuje się stały spadek wartości tego wskaźnika. Wartość tego wskaźnika dla miasta Dzierżoniów była najniższa w porównaniu do wszystkich analizowanych jednostek terytorialnych.

Na przestrzeni lat 2010 – 2014 zmniejszeniu uległ także odsetek osób w wieku produkcyjnym. W 2014 roku ludność w wieku produkcyjnym w Dzierżoniowie stanowiła 61,7% i była to wartość najniższa w porównaniu z innymi badanymi jednostkami terytorialnymi. Spadek liczby ludności w tej kategorii wieku ma szczególne znaczenie dla lokalnego rynku pracy. Spadek liczby osób w wieku produkcyjnym na obszarze miasta może być rekompensowany stabilną sytuacją demograficzną na obszarach podmiejskich. Niestety spadek udziału osób w wieku produkcyjnym do ogółu ludności odnotowano także w skali powiatu dzierżoniowskiego do wartości 63,1% - zbliżonej do średniej dla kraju, wynoszącej 63,0% (GUS, 2014).

Miasto Dzierżoniów było i w najbliższej przyszłości będzie miastem, w którym na tle porównywanych jednostek terytorialnych, notuje się najwyższe udziały ludności w wieku poprodukcyjnym. Od 2010 roku zaobserwowano dynamiczny przyrost wartości tego wskaźnika, z wartości 20,4% do aż 23,7% w 2014 roku (GUS). Była to wartość wyższa o 4,7 od średniej dla kraju (19%, GUS, 2014).

Malejący odsetek ludności w wieku produkcyjnym wpływa na liczbę urodzeń notowanych na obszarze miasta. W każdym z analizowanych lat liczba urodzeń żywych, notowanych w Dzierżoniowie, była niższa od danych uzyskanych dla porównywanych jednostek terytorialnych – poza danymi dla obszarów miejskich powiatu dzierżoniowskiego. W 2014 roku w Dzierżoniowie odnotowano 8,2 urodzeń żywych na 1000 mieszkańców, co była wartością o 1,5 niższą od średniej dla kraju.

W Dzierżoniowie oraz powiecie dzierżoniowskim notowano wyraźnie wyższe wskaźniki zgonów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. W roku 2014 w Dzierżoniowie odnotowano 11,31 zgonów na 1000 mieszkańców (GUS). Przez cały okres 2010 – 2014 wskaźnik zgonów na 1000 mieszkańców w mieście utrzymywał się na poziomie wyższym od średniej krajowej oraz wojewódzkiej. Związane to było z dużą liczbą osób w wieku senioralnym, zamieszkujących obszar miasta.

Przez cały analizowany okres lat 2010 – 2014 w Dzierżoniowie utrzymywał się ujemny przyrost naturalny. Najniższą wartość odnotowano w 2013 roku (-5,2 osób na 1000 ludności). Ruch naturalny jest jedną z głównych przyczyn spadku liczby ludności miasta Dzierżoniów. Ujemny przyrost naturalny obserwowany był również w skali całego powiatu dzierżoniowskiego – co pogłębiało kryzys demograficzny w skali całego subregionu.

W 2014 roku w Dzierżoniowie odnotowano 4,6 małżeństw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Od 2010 roku widoczny jest trend spadkowy zawieranych małżeństw – co jest charakterystyczne dla kraju, województwa dolnośląskiego i powiatu dzierżoniowskiego.

Kolejnym czynnikiem demograficznym, wpływającym na liczbę ludności gminy miejskiej Dzierżoniów są migracje. Na przestrzeni lat 2010 – 2014 Dzierżoniów charakteryzował się ujemnym saldem migracji, co oznacza, że więcej osób wyjeżdżało na stałe z miasta, niż się w nim osiedlało. Sam spadek liczby ludności miasta wskutek migracji nie jest czymś szczególnie wyróżniającym miasto Dzierżoniów spośród miast w kraju oraz województwie. W ostatnich latach w Polsce szczególnie dynamiczne były procesy przepływu ludności z obszaru miejskiego, na otaczające je obszary podmiejskie. Niepokojąca może być jednak skala migracji. W Dzierżoniowie wartości salda migracji w analizowanym okresie były wyraźnie niższe od średnich dla miast w kraju oraz województwie. Kolejną niepokojącą daną, są ujemne wartości salda migracji notowane w skali całego powiatu dzierżoniowskiego.

Problem bezrobocia długotrwałego.

Szczególną uwagę w zakresie analizy struktur bezrobocia ze względu na wiek bezrobotnego należy zwrócić na dwie kategorie wiekowe bezrobotnych:

- grupę osób bezrobotnych w wieku 24 lat i mniej,
- grupę osób bezrobotnych w wieku 55 lat i więcej.

Analizy bezrobocia wykazują, że młody wiek stanowi dla wielu osób utrudnienie w zdobyciu pracy. Często zdobyte przez osobę młodą kwalifikacje zawodowe nie zawsze są cenione rynkowo, czego powodem może być brak dopasowania oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy. Młody wiekiem bezrobotny nie ma też stawianego jako warunek pracy doświadczenia na danym stanowisku. Podobnie jak ludzie młodzi osoby powyżej 55 roku życia są zagrożone brakiem dostępu do korzystnej lokalizacji na rynku pracy. W ich przypadku argumenty przesądzające o tej sytuacji mają nieco inny charakter. Dysponują oni zazwyczaj znacznym doświadczeniem zawodowym, ale barierą jest brak nowoczesnego, wymaganego na rynku pracy wykształcenia oraz brak pożądaných rynkowo kwalifikacji. Ze względu na bariery mentalne ludziom starszym trudniej jest podjąć decyzję o przekwalifikowaniu i zdobyciu nowych kwalifikacji, dopasowanych do aktualnych potrzeb rynku pracy.⁴⁰

Bezrobotni bez prawa do zasiłku stanowili znaczny udział w liczbie bezrobotnych przez cały badany okres.

⁴⁰ Źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Dzierżoniów na lata 2016 - 2020

Tabela 86. Bezrobotni bez prawa do zasiłku

Rok	Liczba bezrobotnych bez prawa do zasiłku	% udział bezrobotnych bez prawa do zasiłków
2010	1810	75,5
2011	1440	72,6
2012	1516	73,1
2013	1544	77,8
2014	1147	76,5

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Dzierżoniowie

Ponadto bezrobocie, oprócz ubóstwa, należy nadal do najważniejszych powodów przyznawania pomocy społecznej w mieście. Liczną grupę osób obejmowanych pomocą **przez tutejszy ośrodek stanowią klienci nieubezpieczeni zdrowotnie.**

Zróźnicowanie i rozwój nowych problemów społecznych.

Jak wskazują przedstawiciele Ośrodka Pomocy Społecznej w Dzierżoniowie kategoria klientów pomocy społecznej poszerza się. Należy zdawać sobie sprawę, że pomoc społeczna to nie tylko świadczenia dla najbiedniejszych, czy dysfunkcyjnych rodzin. Wsparcie socjalne stanowi trzon pracy Ośrodka, jednak realizuje on także działania i świadczenia skierowane do wszystkich mieszkańców, bez względu na dochód, czy sytuację rodziny (np. zasiłek pielęgnacyjny wypłacany bez względu na dochód z tytułu posiadania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, świadczenie pielęgnacyjne bez względu na dochód, wypłacane osobom sprawującym bezpośrednią opiekę nad niepełnosprawnym członkiem rodziny, becikowe, grupy wsparcia, wolontariat, terapia psychologiczna).

Zauważana jest zwiększająca się liczba odbiorców poza finansowych form pomocy świadczonych przez OPS. Do najważniejszych działań należy zaliczyć w tym miejscu:

1. Praca socjalna.
2. Poradnictwo specjalistyczne.
3. Zapewnienie posiłku.
4. Usługi opiekuńcze.
5. Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
6. Dom pomocy społecznej.
7. Inne.

Szczególnego podkreślenia wymaga fakt istotnego wzrostu liczby rodzin obejmowanych pracą socjalną z 476 w 2013r. do 886 w 2014r. Pracownicy socjalni przeprowadzili 414 wywiadów w 2014r. na potrzeby inne niż pomoc finansowa Klientom OPS. Liczną grupę osób obejmowanych pomocą przez tutejszy ośrodek stanowią Klienci nieubezpieczeni zdrowotnie, którzy na skutek nagłych zdarzeń trafiają do placówek medycznych, gdzie udzielana jest im pomoc. Wszystkie tego typu zdarzenia trafiają do OPS celem ustalenia uprawnień do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Osoby te nie są wykazywane w sprawozdawczości OPS – ponieważ jest to zadanie zlecone z ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych, natomiast wkład pracy w działania zmierzające do ustalenia prawa do bezpłatnych świadczeń zdrowotnych jest znaczący.

Kolejnym istotnym problemem pomocy społecznej jest rosnąca liczba rodziców przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, którym w kontekście ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ośrodek zapewnia wsparcie zarówno w czasie sprawowania opieki nad dziećmi, jak również w przypadku ich umieszczenia w pieczy zastępczej. Ta grupa odbiorców ośrodka w większości nie korzysta ze świadczeń finansowych. Kolejnym istotnym problemem dostrzeganym w mieście jest rosnąca liczba eksmisji z lokali mieszkalnych, a tym samym wzrost liczby osób bezdomnych. O ile aktualnie w statystykach nie uwidacznia się on jako kluczowy, to jednak w perspektywie lat realizacji strategii, z pewnością przełoży się na znaczące koszty. Osoby bezdomne żyjące w trudnych warunkach (altanki działkowe, pustostany, dworzec, garaże, klatki schodowe), często odmawiające pomocy lekarskiej oraz socjalnej, z powodu złego stanu zdrowia staną się (w perspektywie obowiązywania „nowej” strategii) potencjalnymi klientami pomocy społecznej do objęcia wsparciem w formie instytucjonalnej tj. Dom Pomocy Społecznej. Szczególny problem w tym zakresie dotyczy osób bezdomnych w podeszłym wieku, chorych, niepełnosprawnych. Osoby te nie mogą być kierowane do schronisk, dla osób bezdomnych.⁴¹

Szczególna koncentracja negatywnych zjawisk społecznych występuje na obszarze wskazanym do rewitalizacji przez Program Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 – 2020 – tj. w centrum miasta Dzierżoniów.

Tabela 87. Suma ocen wskaźników sfery społecznej poniżej wartości średniej dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów i powiatu dzierżoniowskiego

Lp.	Informacje dodatkowe	SPOŁECZNE	
	Wyszczególnienie	Suma punktów (min.-6) GMINA	Suma punktów (min.-6) POWIAT
1	Bielawska	-2	-2
2	Bohaterów Getta	-3	-3
3	Daszyńskiego	-1	-2
4	Długa	-1	-1
5	Garncarska	-4	-4
6	Klasztorna	-1	-2
7	Kopernika	-2	-2
8	Kościelna	-1	-3
9	Krasickiego	-3	-4
10	Krótką	0	0
11	Mickiewicza	-2	-2
12	Miernicza	-3	-3
13	Miodowa	-3	-3
14	Młyńska	-2	-3
15	Nowa	-4	-4
16	Ogrodowa	-2	-2
17	Piękna	-3	-4
18	Piwna	-1	-1
19	Pocztowa	-3	-3
20	Poprzeczna	-3	-4
21	Prochowa	-2	-2
22	Przedmieście	-1	-2
23	Rolna	-4	-4

⁴¹ Źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Dzierżoniów na lata 2016 - 2020

24	Rynek	-3	-3
25	Sienkiewicza	-3	-4
26	Spacerowa	-2	-3
27	Strzelnicza	-3	-3
28	Świdnicka (do nr 50)	-2	-3
29	Tylna	-3	-3
30	Wodna	-2	-3
31	Wrocławska (do nr 45)	-3	-4
32	Ząbkowicka (do nr 42)	-4	-4
33	Kolejowa (do nr 8C)	-1	-1
34	Nowowiejska	-1	-2
35	Brzegowa	-3	-3
36	Ciasna	-2	-2
37	Strumykowa	-3	-3
38	Osadnicza	-1	-1
39	Dworcowa	-3	-3
40	Mostowa	-2	-2
41	11 listopada	0	0
42	Grota Roweckiego	-1	-1
43	Brzozowa	0	0
44	Marszałkowska	-2	-3
45	Lipowa	-2	-2
46	Słowackiego	-1	-2
47	Szkolna	-3	-3
48	Nowogrodzka	-1	-1
49	Kościuszki	-4	-4
50	Plac Konstytucji 3 maja	0	-1
51	Garbarska	-1	-1

Źródło: Opracowanie własne

Obszar centrum miasta charakteryzuje się ponadto najwyższą liczbą składanych wniosków do objęcia leczeniem z powodu choroby alkoholowej. W 2014 złożono ogółem 88 wniosków, w tym z obszaru Centrum 45 - co stanowiło 51,14%. Do końca listopada 2015 złożono ogółem 54 wnioski, w tym z obszaru Centrum 25, co stanowiło 46,3 %. Widać, że w obszarze tym występuje koncentracja negatywnego zjawiska związanego z alkoholizmem.

Ponadto do negatywnych zjawisk występujących na obszarze Dzierżoniowa zaliczyć można:

Problemy gospodarcze – niski poziom przedsiębiorczości.

Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym informuje o poziomie rozwoju przedsiębiorczości indywidualnej. Porównując miasto Dzierżoniów do obszarów miejskich kraju i województwa zauważalny jest zdecydowanie niższy poziom indywidualnej przedsiębiorczości. W 2014 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym w Dzierżoniowie przypadało 12,3 osób prowadzących działalność gospodarczą. Była to wartość o 1,9 niższa od danych dla miast w kraju oraz o 1,6 od miast na Dolnym Śląsku. Zauważalny jest również spadek wartości tego wskaźnika w Dzierżoniowie o 0,3 w stosunku do roku 2010.

Problemy gospodarcze – mała liczba dużych przedsiębiorstw.

W kategorii przedsiębiorstw największych, zatrudniających powyżej 250 osób na 10 tys. mieszkańców, Dzierżoniów w 2014 roku odnotował znacznie niższą wartość wskaźnika. Co ciekawe w 2010 roku w Dzierżoniowie było jeszcze 2,2 podmiotów zatrudniających powyżej 250 osób na 10 tys. mieszkańców. W 2014 roku wartość tego wskaźnika wyniosła jedynie 0,9. Niższe wartości notowano jedynie w powiecie dzierżoniowskim oraz w miastach powiatu dzierżoniowskiego. W 2014 roku w miastach w kraju notowano 2,8 takich podmiotów na 10 tys. mieszkańców. W miastach dolnośląskich zaś na taką liczbę mieszkańców przypadało 2,5 podmiotów. Spadkowa wartość wskaźnika świadczy o zmianach, jakie zaszły w Dzierżoniowie w sferze gospodarczej.

Problemy gospodarcze – niski poziom wynagrodzeń.

Przeciętne wynagrodzenie w powiecie dzierżoniowskim wynosiło w 2014 roku 3299,96 zł brutto i było o 467,71 zł wyższe niż w 2010 roku. Mimo tego wzrostu powiat dzierżoniowski nadal cechował się wynagrodzeniami niższymi niż średnia dla kraju wynosząca 4003,99 zł oraz dolnośląska 4042,86 zł.⁴²

Szczególna koncentracja negatywnych zjawisk gospodarczych występuje na obszarze wskazanym do rewitalizacji przez Program Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 – 2020 – tj. w centrum miasta Dzierżoniów.

⁴² Źródło: GUS

Tabela 88. Suma ocen wskaźników sfery gospodarczej poniżej wartości średniej dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów i powiatu dzierżoniowskiego

Lp.	Informacje dodatkowe	GOSPODARCZE	
	Wyszczególnienie	Suma punktów (min.-3) GMINA	Suma punktów (min.-5) POWIAT
1	Bielawska	-1	-1
2	Bohaterów Getta	0	-2
3	Daszyńskiego	-2	-2
4	Długa	-1	-2
5	Garncarska	-1	-1
6	Klasztorna	0	-1
7	Kopernika	-2	-4
8	Kościelna	-1	-3
9	Krasickiego	0	-3
10	Krótką	-3	-4
11	Mickiewicza	-2	-2
12	Miernicza	0	0
13	Miodowa	-1	-2
14	Młyńska	-3	-3
15	Nowa	-1	-2
16	Ogrodowa	-1	-3
17	Piękna	-3	-4
18	Piwna	-2	-2
19	Pocztowa	-1	-3
20	Poprzeczna	-2	-1
21	Prochowa	-2	-3
22	Przedmieście	0	-2
23	Rolna	-1	-3
24	Rynek	0	-3
25	Sienkiewicza	0	-2
26	Spacerowa	-1	-2
27	Strzelnicza	0	-1
28	Świdnicka (do nr 50)	-1	-3
29	Tylna	-1	-3
30	Wodna	-3	-4
31	Wrocławska (do nr 45)	-2	-3
32	Ząbkowicka (do nr 42)	-2	-4
33	Kolejowa (do nr 8C)	-3	-4
34	Nowowiejska	-3	-4
35	Brzegowa	-3	-4
36	Ciasna	-3	-5
37	Strumykowa	0	0
38	Osadnicza	-3	-3
39	Dworcowa	0	0
40	Mostowa	-3	-4

41	11 listopada	-3	-5
42	Grota Roweckiego	-2	-3
43	Brzozowa	-3	-5
44	Marszałkowska	-1	-3
45	Lipowa	-2	-3
46	Słowackiego	-2	-3
47	Szkolna	0	-1
48	Nowogrodzka	-1	-1
49	Kościuszki	-1	-3
50	Plac Konstytucji 3 maja	-2	-2
51	Garbarska	-1	-1

Źródło: Opracowanie własne

Problemy związane z ochroną środowiska – zagrożenie powodziowe.

Szczególna koncentracja negatywnego zjawiska – poza zabudową miejską.

Zagrożenie powodziowe miasta ocenione może być na podstawie obserwacji stanów wody wykonywanych na Piławie w Mościsku (okres 1949-1983): stan ostrzegawczy (90 cm) jest osiągnięty lub przekraczany z miesięcznym prawdopodobieństwem 33,5% (średnio co 3 miesiące, albo 4-krotnie w roku); stan alarmowy (130 cm) jest osiągnięty lub przekraczany z miesięcznym prawdopodobieństwem 14,8% (średnio co 6,7 miesiąca, albo 1,8-krotnie w roku); stany takie osiągnięte są najczęściej w miesiącach od maja do sierpnia, natomiast nie występują w miesiącach od października do lutego; prawdopodobieństwo osiągnięcia lub przekroczenia stanu wyższego o 1 m od stanu alarmowego (zagrożenie ekstremalne) wynosi 4,5% miesięcznie (co 22 miesiące, 55-krotnie w ciągu 100 lat).

Zalew powodziowy z lipca 1997 r. objął część zainwestowanych terenów w nadrzecznej strefie Piławy; odnotowano wówczas także zalewy wodami sowiogórskich dopływów Piławy; jednak największe rozmiary osiągnęła ta powódź poza zabudową miejską, zwłaszcza poniżej Dzierżoniowa.

Problemy związane z ochroną środowiska – niedostateczna jakość stanu powietrza atmosferycznego.

Szczególna koncentracja negatywnego zjawiska – wzdłuż tras tranzytowych.

Poprawa jakości powietrza atmosferycznego. Zaplanowane działania związane są głównie z budową i modernizacją dróg. Dzięki budowie obwodnic i wyeliminowaniu ruchu tranzytowego zmniejszy się zanieczyszczenie powietrza przy drogach tranzytowych, przebiegających w chwili obecnej przez tereny zabudowy mieszkaniowej.

Problemy przestrzenno-funkcjonalne – zły stan zabytków i obiektów dziedzictwa kulturowego.

Szczególna koncentracja negatywnego zjawiska – Strefa „A” ochrony konserwatorskiej obejmująca obszar staromiejski oraz Strefa „B” ochrony konserwatorskiej tworząca otulinę dla strefy „A”.

Dzierżoniów posiada wyraźnie wyodrębniający się średniowieczny zespół staromiejski w obrębie murów; układ szachownicowy z prostokątnym rynkiem; zabudowa o wysokim stopniu dekapitalizacji, a także dewastacji w wyniku współczesnych realizacji (w szczególności północna pierzeja rynku), wymagająca rehabilitacji lub odtworzenia.

Zespół zróżnicowanej (funkcjonalnie i architektonicznie) i nieregularnej (chaotycznej) zabudowy wzdłuż potoku Piławka (ul. Brzegowa i Nowowiejska) wykazuje również wysoki stopień dekapitalizacji i zaniedbania tej zabudowy, dewastującej i blokującej całkowicie ciąg doliny potoku, uniemożliwiając stworzenie ciągłego korytarza ekologicznego (*zabudowa w znacznej części zagrożona powodziami*).

Strefa „A” ochrony konserwatorskiej obejmuje obszar staromiejski, łącznie z pierścieniem zewnętrznym i wewnętrznym fortyfikacji; w jej zasięgu znajduje się m.in. kościół parafialny p.w. Św. Jerzego (ul. Kościelna), kościoły – cmentarny p.w. Św. Trójcy oraz ewangelicki p.w. NM (ul. Świdnicka) i kaplica grobowa Sadebecków.

Strefa „B” ochrony konserwatorskiej tworzy otulinę dla strefy „A”.

Problemy sfery technicznej – niedostosowanie systemu transportowego i komunikacyjnego do potrzeb i roli miasta.

Szczególna koncentracja negatywnego zjawiska – węzły przesiadkowe oraz główne arterie komunikacyjne miasta.

Transport zarówno pasażerski jak i towarowy na obszarze Ziemi Dzierżoniowskiej odbywa się przede wszystkim z wykorzystaniem infrastruktury drogowej. Uzupełnieniem przewozów drogowych są pasażerskie i towarowe przewozy kolejowe.

Miasto Dzierżoniów jest punktem centralnym dla całego obszaru powiatu dzierżoniowskiego, w którym krzyżują się lokalne szlaki drogowe oraz przechodzi linia kolejowa, a także stanowi główny cel podróży większości mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej.

Ważnymi generatorami ruchu na obszarze Ziemi Dzierżoniowskiej są również strefy przemysłowe zlokalizowane w Dzierżoniowie i Bielawie.⁴³

Podstawowy układ komunikacji drogowej w Dzierżoniowie stanowią:

- droga wojewódzka nr 384, relacji Łagiewniki – Dzierżoniów – Bielawa – kierunek Kłodzko,
- droga wojewódzka nr 382, relacji Świdnica – Dzierżoniów – Piława Górna – Ząbkowice,
- droga wojewódzka nr 383, relacji Dzierżoniów – Pieszycy – Walim.

Podstawowy układ komunikacji drogowej realizuje obsługę ruchów tranzytowych, ruchu turystycznego oraz ruchu wewnętrznego. Nakładanie się poszczególnych typów i rodzajów ruchu na słabo rozwinięty podstawowy układ komunikacyjny nie sprzyja ani bezpieczeństwu, ani komfortowi obsługi komunikacyjnej.

Podstawowy układ komunikacyjny uzupełniają elementy układu wspomagającego:

- droga powiatowa nr 206, relacji Dzierżoniów – Jędrzejowice,

⁴³ Źródło: Program Rozwoju Transportu Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 – 2020

- droga powiatowa nr 250, relacji Dzierżoniów – Bratoszów,
- droga powiatowa nr 413, relacji Dzierżoniów – Dobrocin,
- system dróg gminnych.

Opisany powyżej podstawowy i uzupełniający układ komunikacyjny wykazuje symptomy lokalnego przeciążenia ruchem. W okresach szczytów komunikacyjnych tworzą się kolejki pojazdów wokół skrzyżowań z sygnalizacją świetlną. Połączenie komunikacyjne Dzierżoniowa z Bielawą jest ruchowo niewydolne, głównie w związku z brakiem możliwości wydzielenia relacji lewoskrętnych. Istniejący układ komunikacyjny zapewnia obsługę miasta na poziomie dostatecznym i nie stanowi czynnika sprzyjającego rozwojowi.⁴⁴

⁴⁴ Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zespołu miast: Dzierżoniów, Bielawa, Pieszycy – synteza dotycząca miasta Dzierżoniów

3.2. Obszar zdegradowany

Wyniki przeprowadzonej diagnozy oraz wyniki badań z mieszkańcami miasta potwierdzają, że w centrum miasta kumuluje się szereg negatywnych zjawisk o charakterze społecznym, na które nakładają się wybrane problemy gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne.

Obszar ten do rewitalizacji wskazuje także Program Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 – 2020. Obszar centrum miasta, które zamieszkuje około 30% ludności, charakteryzuje najwyższy w mieście wskaźnik liczby osób korzystających z pomocy społecznej oraz wysoki udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności ogółem. Jego kształt jest zbliżony do obszaru wskazanego w Lokalnym Programie Rewitalizacji miasta Dzierżoniów na lata 2008-2013.

W tabeli poniżej zaprezentowano wyniki diagnozy wskaźnikowej w sferze społecznej i gospodarczej, które potwierdzają, że we wskazanym obszarze centrum miasta następuje kumulacja negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych, praktycznie we wszystkich lokalizacjach (ulicach). Na problemy społeczne i gospodarcze (w szczególności niski poziom przedsiębiorczości) nakładają się także wybrane problemy środowiskowe, w tym związane z jakością powietrza atmosferycznego, funkcjonalno-przestrzenne związane m. in. ze złym stanem obiektów zabytkowych oraz problemy techniczne, związane z niedostosowaniem rozwiązań komunikacyjnych do roli i potrzeb miasta oraz jego otoczenia.

Tabela 89. Suma ocen wskaźników sfery społecznej i gospodarczej poniżej wartości średniej dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów i powiatu dzierżoniowskiego

Lp.	Informacje dodatkowe	SPOŁECZNA i GOSPODARCZA	
	Wyszczególnienie	Suma punktów sfery społecznej i gospodarczej GMINA	Suma punktów sfery społecznej i gospodarczej POWIAT
1	Bielawska	-3	-3
2	Bohaterów Getta	-3	-5
3	Daszyńskiego	-3	-4
4	Długa	-2	-3
5	Garncarska	-5	-5
6	Klasztorna	-1	-3
7	Kopernika	-4	-6
8	Kościelna	-2	-6
9	Krasickiego	-3	-7
10	Krótka	-3	-4
11	Mickiewicza	-4	-4
12	Miernicza	-3	-3
13	Miodowa	-4	-5
14	Młyńska	-5	-6
15	Nowa	-5	-6
16	Ogrodowa	-3	-5
17	Piękna	-6	-8
18	Piwna	-3	-3
19	Pocztowa	-4	-6
20	Poprzeczna	-5	-5
21	Prochowa	-4	-5
22	Przedmieście	-1	-4
23	Rolna	-5	-7

24	Rynek	-3	-6
25	Sienkiewicza	-3	-6
26	Spacerowa	-3	-5
27	Strzelnicza	-3	-4
28	Świdnicka (do nr 50)	-3	-6
29	Tylna	-4	-6
30	Wodna	-5	-7
31	Wrocławska (do nr 45)	-5	-7
32	Ząbkowicka (do nr 42)	-6	-8
33	Kolejowa (do nr 8C)	-4	-5
34	Nowowiejska	-4	-6
35	Brzegowa	-6	-7
36	Ciasna	-5	-7
37	Strumykowa	-3	-3
38	Osadnicza	-4	-4
39	Dworcowa	-3	-3
40	Mostowa	-5	-6
41	11 listopada	-3	-5
42	Grota Roweckiego	-3	-4
43	Brzozowa	-3	-5
44	Marszałkowska	-3	-6
45	Lipowa	-4	-5
46	Słowackiego	-3	-5
47	Szkolna	-3	-4
48	Nowogrodzka	-2	-2
49	Kościuszki	-5	-7
50	Plac Konstytucji 3 maja	-2	-3
51	Garbarska	-2	-2

Źródło: Opracowanie własne

Uwaga: kolorem białym zaznaczono te ulice, które nie spełniają warunku co najmniej jednej wartości „-1” w sferze społecznej i co najmniej jednej wartości „-1” dla sfery gospodarczej.

Mapa 14. Podsumowanie wskazań wskaźników sfery społecznej i gospodarczej poniżej wartości średniej dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów

Źródło: Opracowanie własne

Uwaga: kolorem **czernym** zaznaczono ulice, które nie spełniają warunku co najmniej jednej wartości „-1” w sferze społecznej i co najmniej jednej wartości „-1” dla sfery gospodarczej w odniesieniu do średnich wartości wskaźników dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów.

Mapa 15. Podsumowanie wskazań wskaźników sfery społecznej i gospodarczej poniżej wartości średniej dla powiatu dzierzoniowskiego

Źródło: Opracowanie własne

Uwaga: kolorem **czerwonym** zaznaczono ulice, które nie spełniają warunku co najmniej jednej wartości „-1” w sferze społecznej i co najmniej jednej wartości „-1” dla sfery gospodarczej w odniesieniu do średnich wartości wskaźników dla powiatu dzierzoniowskiego.

Mając na uwadze powyższe za obszar zdegradowany należy uznać obszar centrum miasta, obejmujący następujące ulice:

1. Bielawska	21. Prochowa	41. 11 Listopada
2. Bohaterów Getta	22. Przedmieście	42. Grota Roweckiego
3. Daszyńskiego	23. Rolna	43. Brzozowa
4. Długa	24. Rynek	44. Marszałkowska
5. Garncarska	25. Sienkiewicza	45. Lipowa
6. Klasztorna	26. Spacerowa	46. Słowackiego
7. Kopernika	27. Strzelnicza	47. Szkolna
8. Kościelna	28. Świdnicka (do nr 50)	48. Nowogrodzka
9. Krasickiego	29. Tylna	49. Kościuszki
10. Krótka	30. Wodna	50. Plac Konstytucji 3 maja
11. Mickiewicza	31. Wrocławska (do nr 45)	51. Garbarska
12. Miernicza	32. Ząbkowicka (do nr 42)	
13. Miodowa	33. Kolejowa (do nr 8C)	
14. Młyńska	34. Nowowiejska	
15. Nowa	35. Brzegowa	
16. Ogrodowa	36. Ciasna	
17. Piękna	37. Strumykowa	
18. Piwna	38. Osadnicza	
19. Poczтовая	39. Dworcowa	
20. Poprzeczna	40. Mostowa	

Mapa 16. Zasięg obszaru zdegradowanego w Dzierżoniowie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

3.3. Obszar rewitalizacji

Do najważniejszych problemów rozwojowych Dzierżoniowa, których eliminowanie pozwoli wejść gminie w sposób najefektywniejszy na ścieżkę rozwoju, należy zaliczyć:

W sferze społecznej:

- **depopulację** spowodowaną ujemnym przyrostem naturalnym, jak i saldem migracji,
- **starzenie się społeczeństwa,**
- **niekorzystną strukturę wieku społeczeństwa** – wzrost populacji w wieku poprodukcyjnym kosztem ludności w wieku produkcyjnym (migracje) i przedprodukcyjnym (urodzenia),
- znaczny odsetek osób **korzystających z pomocy społecznej.**

W sferze gospodarczej:

- mimo spadku liczby bezrobotnych w strukturze **duży udział osób bez kwalifikacji i bez doświadczenia,**
- **niską skuteczność działań aktywizujących rozwój przedsiębiorczości** – znaczne wsparcie dla bezrobotnych na rozpoczęcie działalności gospodarczej **nie skutkuje zmianą salda przedsiębiorców** nowych i wykreślonych z rejestru REGON,
- **niską aktywność** osób w wieku produkcyjnym w kierunku rozwoju **własnej przedsiębiorczości,**
- **małą liczbę dużych przedsiębiorstw,** zatrudniających powyżej 250 osób,
- **niski poziom wynagrodzeń.**

W sferze środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej:

- **zagrożenie powodziowe,**
- niedostateczną jakość powietrza, w tym zjawisko **niskiej emisji,**
- istotny przyrost (o ponad 40% w latach 2010-2014) udzielonych **porad lekarskich** na 1000 ludności, który oznaczać może ograniczenie dostępu do usług medycznych,
- **zły stan zabytków i obiektów dziedzictwa kulturowego,**
- **niski wskaźnik liczby miejsc noclegowych,**
- **niedostosowanie systemu transportowego i komunikacyjnego** do potrzeb i roli miasta.

Podsumowując – lista kluczowych problemów Gminy Miejskiej Dzierżoniów to:

- **powstrzymanie depopulacji** – przede wszystkim ograniczenie emigracji,
- zaspokojenie rosnących potrzeb **starzejącego się** społeczeństwa,
- wyprowadzanie z trudnej sytuacji osób korzystających z **pomocy społecznej,**
- podnoszenie **kwalifikacji i doświadczenia** zawodowego osób bezrobotnych (w szczególności trwale bezrobotnych),
- umiejętne **pobudzanie przedsiębiorczości,**
- ograniczanie **niskiej emisji,**

- rozwój **infrastruktury komunikacyjnej**,
- **zachowanie zabytków i obiektów dziedzictwa kulturowego.**

Obszar zdegradowany, przejawiający się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz negatywnych zjawisk o charakterze gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym oraz technicznym – występuje w szczególności na obszarze centrum miasta. Dodatkowo należy podkreślić, że centrum miasta posiada szczególne znaczenie w kontekście celów rozwojowych miasta oraz Ziemi Dzierżoniowskiej.

Procedurą, która ułatwiła wybór obszaru do rewitalizacji, była analiza SWOT oraz SWOT/TOWS.

Analiza SWOT

Analiza SWOT obejmuje analizę:

- Mocnych stron, tj. uwarunkowań wewnętrznych, mających pozytywny charakter z punktu widzenia przyszłego rozwoju,
- Słabych stron, tj. uwarunkowań wewnętrznych o negatywnym charakterze,
- Szans, tj. uwarunkowań zewnętrznych o charakterze pozytywnym. Jako szanse uwzględnione zostały te zagadnienia, których źródła leżą poza gminą lub poza zakresem kompetencji władz publicznych działających na obszarze gminy,
- Zagrożeń, tj. uwarunkowań zewnętrznych mających negatywny wpływ na dalszy rozwój gminy.

Poszczególne czynniki, ujęte w analizie SWOT, zostały poddane rangowaniu przez uczestników warsztatów, w trakcie sesji warsztatowej przeprowadzonej w Dzierżoniowie w dniu 15 stycznia 2016 roku. Każdy z uczestników układał hierarchię czynników (od najważniejszego do najmniej ważnego) zaliczonych do mocnych i słabych stron oraz do szans i zagrożeń. Następnie obliczono średnią arytmetyczną dla każdego czynnika i przypisano im odpowiednią wagę (od 1 – najważniejszy, do 5 – najmniej ważny). Wyniki przeprowadzonych analiz prezentują poniższe tabele.

Mocne strony	Średnia	Waga
1. Rola usługowa miasta w odniesieniu do obszaru Ziemi Dzierżoniowskiej, skupiająca szereg funkcji gospodarczych (miejsca pracy, centra zakupowe), administracyjnych, edukacyjnych, kulturalnych, rekreacyjnych, tranzytowych (węzeł przesiadkowy), wizerunkowych (walory kulturowe).	1,88	2
2. Korzystna struktura przestrzenna miasta z wyraźnie wyróżniającym się historycznym centrum miasta o wysokich walorach kulturowych, skupiającym szereg usług administracyjnych, edukacyjnych, kultury i aktywności społecznej, charakteryzująca się brakiem większych konfliktów w zagospodarowaniu przestrzennym (tereny powodziowe poza obszarem zabudowy, tereny przemysłowe poza obszarem koncentracji stref zamieszkania).	2,81	3
3. Dobrze rozwinięta infrastruktura społeczna, w tym usług zdrowotnych, edukacyjnych, kultury czasu wolnego oraz wysoka jakość świadczonych usług publicznych.	2,94	3
4. Potencjał rozwoju gospodarczego, związany koncentracją działalności przemysłowej i usługowej w mieście, licznymi organizacjami i instytucjami otoczenia biznesu, dostępnością atrakcyjnych terenów inwestycyjnych oraz dobrze rozwiniętą infrastrukturą techniczną i społeczną oraz proinwestycyjną postawą władz miasta.	3,50	4
5. Dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna, w szczególności infrastruktura sieciowa, oraz dobry stan dróg i chodników.	3,88	4

Słabe strony	Średnia	Waga
1. Negatywne zjawiska demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa, zmniejszającą się liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym – w tym pojawiające się zagrożenia związane z wykluczeniem osób starszych z życia społeczno-gospodarczego.	1,75	1
2. Zagrożenie ubóstwem związane z wysokim odsetkiem osób długotrwale bezrobotnych oraz pojawianiem się nowych problemów społecznych (np. problemu bezdomności) i uzależnień, co przejawia się zwiększoną interwencją OPS.	2,06	2
3. Niska konkurencyjność lokalnej gospodarki oraz niski poziom przedsiębiorczości – przyczyniające się do negatywnych zjawisk społecznych (ubóstwo, szara strefa, migracje zarobkowe).	3,38	3
4. Niedostosowanie rozwiązań przestrzenno-funkcjonalnych miasta do jego roli i potencjału w regionie, w szczególności w odniesieniu do rozwiązań komunikacyjnych oraz jakości przestrzeni miejskiej (w tym potencjału historycznego centrum miasta).	3,75	4
5. Niski poziom samoorganizacji społecznej oraz współpracy pomiędzy mieszkańcami a władzami publicznymi.	4,06	4
Szanse	Średnia	Waga

1. Dostępność środków pomocowych, w tym w ramach nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej, umożliwiających wsparcie inwestycji infrastrukturalnych oraz projektów aktywizujących region gospodarczo i społecznie.	2,00	2
2. Podnoszenie konkurencyjności gospodarczej regionu oraz wzrost innowacyjności przedsiębiorstw działających na obszarze Ziemi Dzierżoniowskiej, wpływające na poprawę warunków zatrudnienia i zatrzymanie negatywnych trendów migracyjnych.	2,86	3
3. Współpraca ponadlokalna, w tym w ramach struktur Partnerstwa Ziemi Dzierżoniowskiej, ukierunkowana na rozwiązywanie ponadlokalnych problemów oraz na lepsze wykorzystanie lokalnych potencjałów i specjalizacji.	2,93	3
4. Poprawa dostępności komunikacyjnej Ziemi Dzierżoniowskiej dzięki realizacji inwestycji budowy dróg oraz poprawie jakości połączeń kolejowych.	3,43	4
5. Rozwój i aktywizacja turystyczna regionu, w oparciu o walory przyrodniczo-krajobrazowe, kulturowe, aktywność gospodarczą mieszkańców regionu oraz współpracę ponadlokalną ukierunkowaną na tworzenie produktów turystycznych, rozwój infrastruktury oraz promocję regionu.	3,79	4

Zagrożenia	Średnia	Waga
1. Utrwalające się dysproporcje w rozwoju poszczególnych obszarów w kraju, np. w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego aglomeracji wrocławskiej oraz Ziemi Dzierżoniowskiej, skutkujące dalszymi migracjami, konkurencyjnością o zasoby ludzkie, nowe inwestycje itp.	2,43	2
2. Brak wiedzy, umiejętności oraz kompetencji mieszkańców regionu, związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, pozwalających na wykorzystanie potencjału lokalnych specjalizacji, np. związanych z rozwojem turystycznym regionu.	2,79	3
3. Niedostateczny rozwój infrastruktury komunikacyjnej w ujęciu subregionu, wpływający negatywnie na mobilność mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej, atrakcyjność inwestycyjną oraz wykorzystanie potencjału turystycznego.	2,86	3
4. Wzrost obciążeń finansowych samorządów, związany z obciążaniem jednostek terytorialnych, w tym gmin, nowymi zadaniami własnymi lub poszerzanie zakresu tych zadań, co skutkować może ograniczeniem zakresu prowadzonych inwestycji rozwojowych oraz ograniczeniem możliwości pozyskiwania wsparcia zewnętrznego, w tym ze środków unijnych.	2,93	3
5. Zagrożenia naturalne, w tym powodziowe, wynikające ze specyfiki położenia w dolinach rzecznych, uwarunkowań związanymi z ukształtowaniem terenu, stanu infrastruktury przeciwpowodziowej oraz rezultatów zmian klimatu.	4,00	4

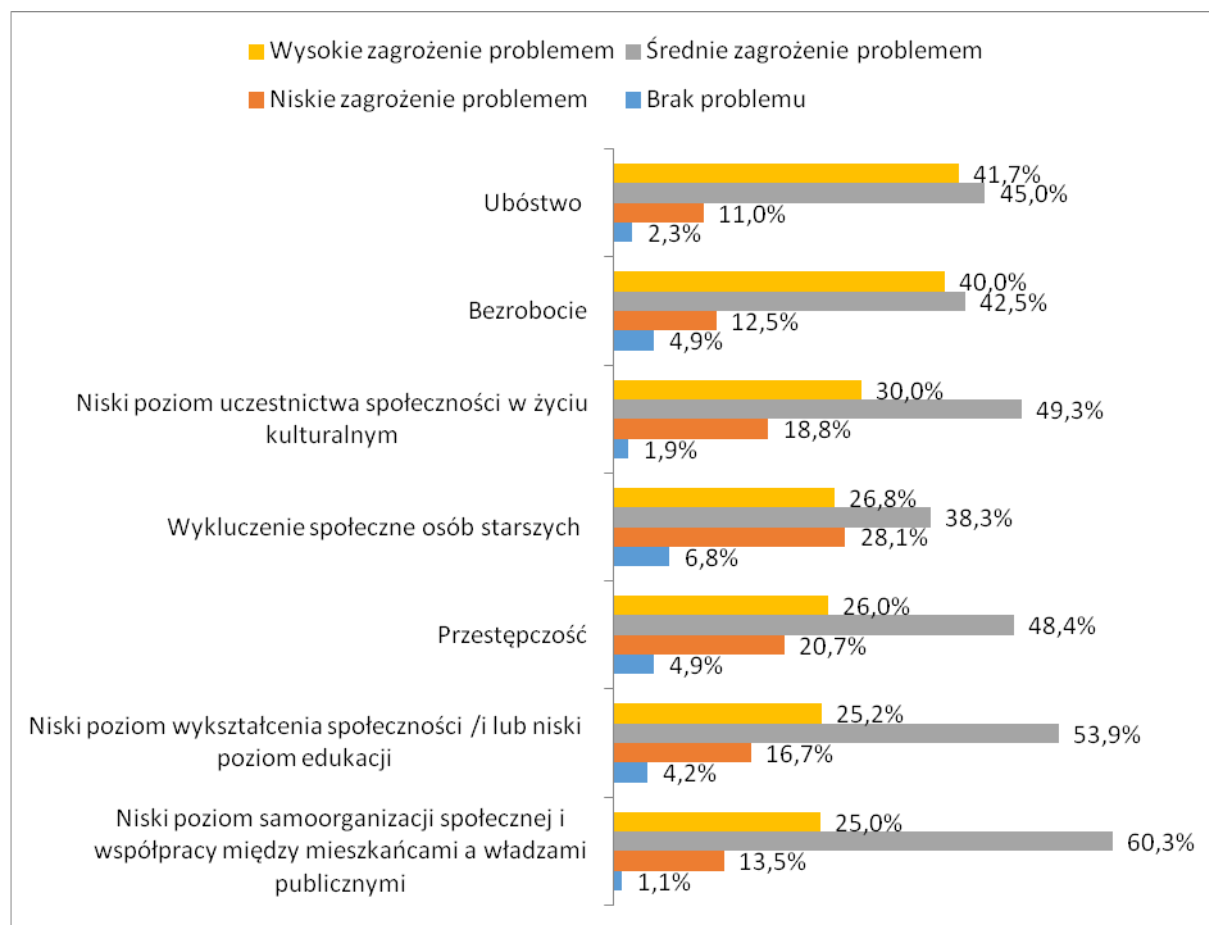
Za najistotniejszą mocną stroną gminy Dzierżoniów uznano rolę usługową miasta Dzierżoniów w odniesieniu do obszaru Ziemi Dzierżoniowskiej. Miasto skupia bowiem szereg funkcji gospodarczych (w tym m.in. miejsca pracy czy centra zakupowe), administracyjnych, edukacyjnych, kulturalnych, rekreacyjnych, tranzytowych (węzeł przesiadkowy) czy wizerunkowych (walory kulturowe).

Z kolei za największe słabości gminy można uznać dwa zjawiska. Po pierwsze, negatywne zjawiska demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa oraz zmniejszającą się liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym – w tym pojawiające się zagrożenia związane z wykluczeniem osób starszych

z życia społeczno-gospodarczego. Po drugie, zagrożenie ubóstwem związane z wysokim odsetkiem osób długotrwale bezrobotnych oraz pojawianiem się nowych problemów społecznych (np. problemu bezdomności) i uzależnień, co przejawia się m.in. zwiększoną interwencją Ośrodka Pomocy Społecznej.

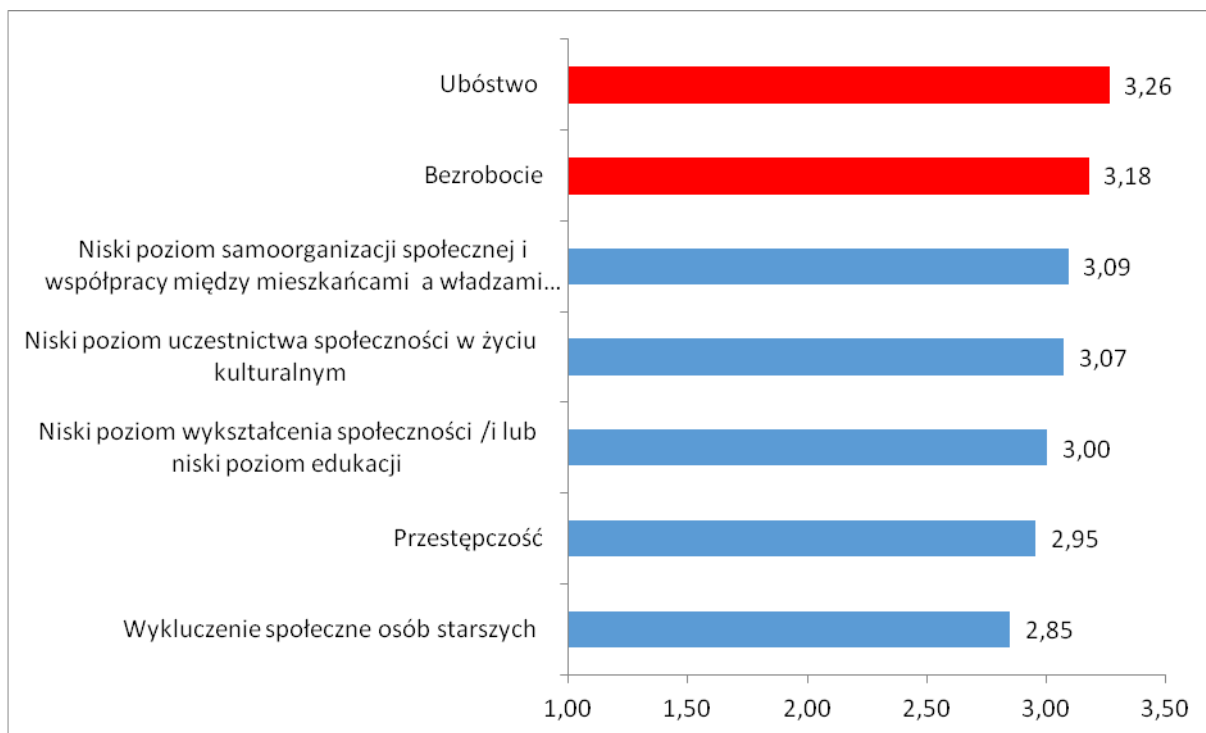
Problemy te wskazywane były jako najistotniejsze także przez mieszkańców miasta, w ankiecie, przeprowadzonej w listopadzie 2015 roku, metodą PAPI i CAWI (N=527).

Wykres 6. Negatywne zjawiska społeczne występujące na wybranym przez respondentów obszarze rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań PAPI/CAWI (2015, N=527)

Wykres 7. Negatywne zjawiska społeczne występujące na wybranym przez respondenta obszarze rewitalizacji [analiza średnich (skala 1: brak zagrożenia problemem – 4: wysokie zagrożenie problemem)]

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań PAPI/CAWI (2015, N=527)

Natomiast w otoczeniu zewnętrznym gminy, liderzy lokalni największej szansy wspierającej rozwój miasta upatrują w dostępności środków pomocowych, w tym w ramach nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej, umożliwiających wsparcie inwestycji infrastrukturalnych oraz projektów aktywizujących region gospodarczo i społecznie.

Z kolei największe zagrożenie dla rozwoju gminy stanowi zjawisko polegające na utrwalaniu się dysproporcji w rozwoju poszczególnych obszarów w kraju, np. w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego aglomeracji wrocławskiej oraz Ziemi Dzierżoniowskiej, skutkujące dalszymi migracjami, konkurencyjnością o zasoby ludzkie czy nowe inwestycje.

Analiza SWOT/TOWS

Czynniki ujęte w analizie SWOT, które zostały poddane rangowaniu przez uczestników warsztatów, w trakcie sesji warsztatowej przeprowadzonej w Dzierżoniowie w dniu 15 stycznia 2016 roku, wykorzystano do przeprowadzenia analizy SWOT/TOWS.

O ile celem analizy SWOT jest określenie optymalnego wykorzystania posiadanych zasobów (określonych w kategoriach mocnych i słabych stron) w przewidywanych warunkach otoczenia, o tyle w toku analizy TOWS możliwe jest określenie jakie predyspozycje są potrzebne dla pełnego wykorzystania szans i unikania potencjalnych zagrożeń.

Wyniki tak przeprowadzonej analizy mogą stanowić dla władz Gminy Miejskiej Dzierżoniów podstawę dla formułowania wniosków odnośnie strategii postępowania przy wdrażaniu Lokalnego Programu Rewitalizacji, która powinna uwzględniać wzmacnianie posiadanych atutów, minimalizację słabości, wykorzystywanie szans i unikanie zagrożeń.

Analiza powiązań między czynnikami została przeprowadzona w dwóch krokach. W pierwszym z nich zidentyfikowano powiązania pomiędzy czynnikami wewnętrznymi i zewnętrznymi w czterech ćwiartkach, według schematu zawartego w poniższej tabeli.

Tabela 90. *Ćwiartki w analizie SWOT i TOWS*

	SWOT	TOWS
I ćwiartka	oddziaływanie atutów na szanse	oddziaływanie szans na atuty
II ćwiartka	oddziaływanie atutów na zagrożenia	oddziaływanie szans na słabości
III ćwiartka	oddziaływanie słabości na szanse	oddziaływanie zagrożeń na atuty
IV ćwiartka	oddziaływanie słabości na zagrożenia	oddziaływanie zagrożeń na słabości

Źródło: opracowanie własne

Powiązania pomiędzy czynnikami były określane zerojedyńkowo – 0 (odpowiedź negatywna) oznaczało brak powiązania, a 1 (odpowiedź pozytywna) oznaczało istnienie powiązania.

Następnie, w drugim kroku analizy, oceniana była siła oddziaływania czynników w relacjach powiązania.

Dla każdego zidentyfikowanego związku czynników została dokonana ocena siły oddziaływania przy zastosowaniu następującej skali:

- słabe oddziaływanie – 1 punkt,
- umiarkowane oddziaływanie – 2 punkty,
- silne oddziaływanie – 3 punkty.

W kolejnych tabelach zaprezentowano wyniki analizy SWOT/TOWS.

Tabela 91. Macierz analizy SWOT LPR Gminy Dzierżoniów

LPR GMINY DZIERŻONIÓW		Szanse					Zagrożenia					SUMA		
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5			
Mocne strony														
1. Potencjał rozwoju gospodarczego, związany z koncentracją działalności przemysłowej i usługowej w mieście, licznymi organizacjami i instytucjami otoczenia biznesu, dostępnością atrakcyjnych terenów inwestycyjnych oraz dobrze rozwiniętą infrastrukturą techniczną i społeczną oraz proinwestycyjną postawą władz miasta.	1	0	2	1	3	0	6	1	0	1	2	1	5	11
2. Rola usługowa miasta w odniesieniu do obszaru Ziemi Dzierżoniowskiej, skupiająca szereg funkcji gospodarczych (miejsca pracy, centra zakupowe), administracyjnych, edukacyjnych, kulturalnych, rekreacyjnych, tranzytowych (węzeł przesiadkowy), wizerunkowych (walory kulturowe).	2	1	2	1	2	0	6	1	0	2	1	0	4	10
3. Dobrze rozwinięta infrastruktura społeczna, w tym usług zdrowotnych, edukacyjnych, kultury czasu wolnego oraz wysoka jakość świadczonych usług publicznych.	3	1	1	0	1	0	3	0	0	1	1	0	2	5
4. Dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna, w szczególności infrastruktura sieciowa, oraz dobry stan dróg i chodników.	4	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	1	2
5. Korzystna struktura przestrzenna miasta z wyraźnie wyróżniającym się historycznym centrum miasta o wysokich walorach kulturowych, skupiającym szereg usług administracyjnych, edukacyjnych, kultury i aktywności społecznej, charakteryzująca się brakiem większych konfliktów w zagospodarowaniu przestrzennym (tereny powodziowe poza obszarem zabudowy, tereny przemysłowe poza obszarem koncentracji stref zamieszkania).	5	3	1	0	0	0	4	0	1	0	0	0	1	5
		5	6	2	6	1	20	2	2	4	4	1	13	33
Słabe strony														
1. Negatywne zjawiska demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa, zmniejszającą się liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym – w tym pojawiające się zagrożenia związane z wykluczeniem osób starszych z życia społeczno-gospodarczego.	1	1	1	0	2	0	4	0	0	1	1	1	3	7

2. Zagrożenie ubóstwem związane z wysokim odsetkiem osób długotrwale bezrobotnych oraz pojawianiem się nowych problemów społecznych (np. problemu bezdomności) i uzależnień, co przejawia się zwiększoną interwencją OPS.	2	0	1	0	1	0	2	0	0	2	2	2	6	8
3. Niska konkurencyjność lokalnej gospodarki oraz niski poziom przedsiębiorczości – przyczyniające się do negatywnych zjawisk społecznych (ubóstwo, szara strefa, migracje zarobkowe).	3	2	1	1	3	0	7	0	0	2	3	1	6	13
4. Niski poziom samoorganizacji społecznej oraz współpracy pomiędzy mieszkańcami a władzami publicznymi.	4	1	2	1	1	0	5	0	0	1	1	0	2	7
5. Niedostosowanie rozwiązań przestrzenno-funkcjonalnych miasta do jego roli i potencjału w regionie, w szczególności w odniesieniu do rozwiązań komunikacyjnych oraz jakości przestrzeni miejskiej (w tym potencjału historycznego centrum miasta).	5	2	2	0	0	1	5	2	0	0	1	0	3	8
		6	7	2	7	1	23	2	0	6	8	4	20	43
SUMA		11	13	4	13	2	43	4	2	10	12	5	33	

Źródło: opracowanie własne

Tabela 92. Macierz analizy TOWS LPR Gminy Dzierżoniów

LPR GMINY DZIERŻONIÓW		Mocne strony					Słabe strony							
Szanse		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5		SUMA	
1. Rozwój i aktywizacja turystyczna regionu, w oparciu o walory przyrodniczo-krajobrazowe, kulturowe, aktywność gospodarczą mieszkańców regionu oraz współpracę ponadlokalną ukierunkowaną na tworzenie produktów turystycznych, rozwój infrastruktury oraz promocję regionu.	1	1	2	0	0	2	5	1	2	3	1	0	7	12
2. Współpraca ponadlokalna, w tym w ramach struktur Partnerstwa Ziemi Dzierżoniowskiej, ukierunkowana na rozwiązywanie ponadlokalnych problemów oraz na lepsze wykorzystanie lokalnych potencjałów i specjalizacji.	2	2	3	1	0	1	7	2	2	2	2	1	9	16
3. Dostępność środków pomocowych, w tym w ramach nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej, umożliwiających wsparcie inwestycji infrastrukturalnych oraz projektów aktywizujących region gospodarczo i społecznie.	3	3	1	1	1	0	6	3	3	3	1	1	11	17
4. Podnoszenie konkurencyjności gospodarczej regionu oraz wzrost innowacyjności przedsiębiorstw działających na obszarze Ziemi Dzierżoniowskiej, wpływające na poprawę warunków zatrudnienia i zatrzymanie negatywnych trendów migracyjnych.	4	3	3	1	0	0	7	2	2	3	0	0	7	14
5. Poprawa dostępności komunikacyjnej Ziemi Dzierżoniowskiej dzięki realizacji inwestycji budowy dróg oraz poprawie jakości połączeń kolejowych.	5	2	2	1	0	0	5	1	1	2	0	2	6	11
		11	11	4	1	3	30	9	10	13	4	4	40	70
Zagrożenia		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5		SUMA	
1. Niedostateczny rozwój infrastruktury komunikacyjnej w ujęciu subregionu, wpływający negatywnie na mobilność mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej, atrakcyjność inwestycyjną oraz wykorzystanie potencjału turystycznego.	1	2	2	2	0	1	7	1	2	1	0	1	5	12

Podsumowanie wyników analizy

Wyniki analizy liczby powiązań między czynnikami wewnętrznymi a zewnętrznymi (SWOT) pokazują, iż najsilniejsze oddziaływanie zachodzi w III ćwiartce, co wskazuje na zastosowanie strategii konkurencyjnej przy podejmowaniu działań w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji. Działania te powinny być ukierunkowane na przeciwdziałanie skutkom negatywnego wpływu słabych stron gminy Dzierżoniów na szanse w otoczeniu.

Tabela 93. Analiza liczby powiązań (SWOT)

I ćwiartka	II ćwiartka
13	11
III ćwiartka	IV ćwiartka
16	13

Źródło: opracowanie własne

Diagnozę potwierdza również analiza ważonej siły powiązań pomiędzy czynnikami – ponownie największą wagę miały czynniki III ćwiartki.

Tabela 94. Analiza ważona powiązań (SWOT)

I ćwiartka	II ćwiartka
20	13
III ćwiartka	IV ćwiartka
23	20

Źródło: opracowanie własne

Jako czynniki mające największe znaczenie w analizie SWOT można wyróżnić wskazane poniżej.

Tabela 95. Kluczowe czynniki przy realizacji LPR w analizie SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<p>Potencjał rozwoju gospodarczego, związany z koncentracją działalności przemysłowej i usługowej w mieście, licznymi organizacjami i instytucjami otoczenia biznesu, dostępnością atrakcyjnych terenów inwestycyjnych oraz dobrze rozwiniętą infrastrukturą techniczną i społeczną oraz proinwestycyjną postawą władz miasta.</p> <p>Rola usługowa miasta w odniesieniu do obszaru Ziemi Dzierżoniowskiej, skupiająca szereg funkcji gospodarczych (miejsca pracy, centra zakupowe), administracyjnych, edukacyjnych, kulturalnych, rekreacyjnych, tranzytowych (węzeł przesiadkowy), wizerunkowych (walory kulturowe).</p>	<p>Niska konkurencyjność lokalnej gospodarki oraz niski poziom przedsiębiorczości – przyczyniające się do negatywnych zjawisk społecznych (ubóstwo, szara strefa, migracje zarobkowe).</p>
Szanse	Zagrożenia

<p>Współpraca ponadlokalna, w tym w ramach struktur Partnerstwa Ziemi Dzierżoniowskiej, ukierunkowana na rozwiązywanie ponadlokalnych problemów oraz na lepsze wykorzystanie lokalnych potencjałów i specjalizacji</p> <p>Podnoszenie konkurencyjności gospodarczej regionu oraz wzrost innowacyjności przedsiębiorstw działających na obszarze Ziemi Dzierżoniowskiej, wpływające na poprawę warunków zatrudnienia i zatrzymanie negatywnych trendów migracyjnych.</p> <p>Rozwój i aktywizacja turystyczna regionu, w oparciu o walory przyrodniczo-krajobrazowe, kulturowe, aktywność gospodarczą mieszkańców regionu oraz współpracę ponadlokalną ukierunkowaną na tworzenie produktów turystycznych, rozwój infrastruktury oraz promocję regionu.</p>	<p>Utrwalające się dysproporcje w rozwoju poszczególnych obszarów w kraju, np. w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego aglomeracji wrocławskiej oraz Ziemi Dzierżoniowskiej, skutkujące dalszymi migracjami, konkurencyjnością o zasoby ludzkie, nowe inwestycje itp.</p> <p>Brak wiedzy, umiejętności oraz kompetencji mieszkańców regionu, związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, pozwalających na wykorzystanie potencjału lokalnych specjalizacji, np. związanych z rozwojem turystycznym regionu.</p>
---	---

Źródło: opracowanie własne

Z kolei analiza TOWS (gdzie za punkty wyjścia przyjmowane są czynniki zewnętrzne) wykazuje największą liczbę powiązań w II ćwiartce, co sugeruje zastosowanie strategii konkurencyjnej przez Gminę Miejską Dzierżoniów w trakcie realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji, a więc wykorzystywanie szans w otoczeniu do przezwyciężania słabości gminy.

Tabela 96. Analiza liczby powiązań (TOWS)

I Ćwiartka	II Ćwiartka
17	21
III Ćwiartka	IV Ćwiartka
18	15

Źródło: opracowanie własne

Również w tym przypadku analiza liczby powiązań pokrywa się z wynikami analizy ich wag.

Tabela 97. Analiza ważona powiązań (TOWS)

I Ćwiartka	II Ćwiartka
30	40
III Ćwiartka	IV Ćwiartka
29	25

Źródło: opracowanie własne

Jako czynniki mające największe znaczenie w analizie TOWS można wyróżnić wskazane poniżej.

Tabela 98. Kluczowe czynniki przy realizacji LPR w analizie TOWS

Mocne strony	Słabe strony
Potencjał rozwoju gospodarczego, związany z koncentracją działalności przemysłowej i usługowej w mieście, licznymi organizacjami	Niska konkurencyjność lokalnej gospodarki oraz niski poziom przedsiębiorczości – przyczyniające się do negatywnych zjawisk społecznych (ubóstwo, szara

<p>i instytucjami otoczenia biznesu, dostępnością atrakcyjnych terenów inwestycyjnych oraz dobrze rozwiniętą infrastrukturą techniczną i społeczną oraz proinwestycyjną postawą władz miasta.</p> <p>Rola usługowa miasta w odniesieniu do obszaru Ziemi Dzierżoniowskiej, skupiająca szereg funkcji gospodarczych (miejsca pracy, centra zakupowe), administracyjnych, edukacyjnych, kulturalnych, rekreacyjnych, tranzytowych (węzeł przesiadkowy), wizerunkowych (walory kulturowe).</p>	<p>strefa, migracje zarobkowe).</p> <p>Zagrożenie ubóstwem związane z wysokim odsetkiem osób długotrwale bezrobotnych oraz pojawianiem się nowych problemów społecznych (np. problemu bezdomności) i uzależnień, co przejawia się zwiększoną interwencją OPS.</p> <p>Negatywne zjawiska demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa, zmniejszającą się liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym – w tym pojawiające się zagrożenia związane z wykluczeniem osób starszych z życia społeczno-gospodarczego</p>
Szanse	Zagrożenia
<p>Dostępność środków pomocowych, w tym w ramach nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej, umożliwiających wsparcie inwestycji infrastrukturalnych oraz projektów aktywizujących region gospodarczo i społecznie.</p> <p>Współpraca ponadlokalna, w tym w ramach struktur Partnerstwa Ziemi Dzierżoniowskiej, ukierunkowana na rozwiązywanie ponadlokalnych problemów oraz na lepsze wykorzystanie lokalnych potencjałów i specjalizacji.</p>	<p>Utrwalające się dysproporcje w rozwoju poszczególnych obszarów w kraju, np. w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego aglomeracji wrocławskiej oraz Ziemi Dzierżoniowskiej, skutkujące dalszymi migracjami, konkurencyjnością o zasoby ludzkie, nowe inwestycje itp.</p> <p>Wzrost obciążeń finansowych samorządów, związany z obciążaniem jednostek terytorialnych, w tym gmin, nowymi zadaniami własnymi lub poszerzanie zakresu tych zadań, co skutkować może ograniczeniem zakresu prowadzonych inwestycji rozwojowych oraz ograniczeniem możliwości pozyskiwania wsparcia zewnętrznego, w tym ze środków unijnych.</p>

Źródło: opracowanie własne

Podsumowując, Lokalny Program Rewitalizacji powinien mieć kompleksowy, konkurencyjny charakter. Oznacza to, że LPR powinien uwzględniać realizację takich zadań i projektów, które z jednej strony pozwolą wykorzystać szanse pojawiające się w otoczeniu po to, aby rozwijać obszar poddany rewitalizacji, a tym samym przyczynić się do poprawy stanu obszaru zdegradowanego. A po drugie LPR musi przeciwdziałać negatywnym skutkom oddziaływania słabych stron (przede wszystkim niskiej konkurencyjności lokalnej gospodarki oraz niskiego poziomu przedsiębiorczości, które przyczyniają się do negatywnych zjawisk społecznych, takich jak np. ubóstwo, szara strefa czy migracje zarobkowe) na szanse znajdujące się otoczeniu gminy (głównie związane ze współpracą ponadlokalną, w tym w ramach struktur Partnerstwa Ziemi Dzierżoniowskiej, ukierunkowaną na rozwiązywanie ponadlokalnych problemów oraz na lepsze wykorzystanie lokalnych potencjałów i specjalizacji).

Biorąc pod uwagę wyniki analizy SWOT/TOWS należy stwierdzić, że na obszarze gminy Dzierżonów poddanej rewitalizacji, powinny w pierwszej kolejności zostać zrealizowane takie projekty i działania, które w efekcie podniosą konkurencyjność lokalnej gospodarki, poprawią warunki do rozwoju przedsiębiorczości oraz zwiększą aktywność społeczności lokalnej, co powinno skutkować zmniejszeniem poziomu ubóstwa, ograniczeniem szarej strefy oraz wyhamowaniem migracji zarobkowych.

OBSZAR WYZNACZONY DO REWITALIZACJI

Tabela 99. Obszar wyznaczony do rewitalizacji

Lp.	Obszar	Uzasadnienie
1.	<p>Dzierżonów – obszar ścisłego centrum miasta, obejmujący zasięgiem historyczny rynek, otaczającą rynek zabudowę, obszar otoczenia dworca kolejowego oraz zespół zabudowy biegnący wzdłuż koryta rzeki Piławy wzdłuż ulic Nowowiejskiej i Brzegowej.</p> <p>Powierzchnia: 155,19 ha (7,73% powierzchni miasta).</p> <p>Liczba ludności (2015 rok): 9791 (29,9% mieszkańców miasta).</p>	<p>Rewitalizacja obejmować będzie działania mające na celu włączenie społeczne oraz rozwiązywanie problemów społecznych, szczególnie widocznych na tym obszarze. Szczególną grupą docelową będą seniorzy.</p> <p>Obszar centrum miasta, wraz z węzłami przesiadkowymi pełni szczególną rolę w układzie funkcjonalno-przestrzennym miasta oraz Ziemi Dzierżoniowskiej, będąc jej naturalnym centrum, w szczególności administracyjnym, kulturalnym, usługowym oraz reprezentacyjnym. Jest także ważnym węzłem komunikacji drogowej oraz kolejowej w ujęciu subregionalnym.</p> <p>Mając na uwadze powyższe, rewitalizacja związana będzie z działaniami na rzecz poprawy jakości przestrzeni tej części miasta, w szczególności zabytkowej, reprezentacyjnej części rynku oraz ulic go otaczających.</p> <p>Mając na uwadze funkcję komunikacyjną, obejmować będzie działania mające na celu utworzenie węzła przesiadkowego, obsługującego mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej.</p> <p>Obszar zrewitalizowany będzie wyróżniał się:</p> <ul style="list-style-type: none">- obniżonym poziomem nierówności społecznych, włączeniem społecznym (w szczególności osób starszych),- rozwiniętą przedsiębiorczością, w szczególności w sferze usług (kawiarnie, restauracje, usługi na rzecz ludności, usługi kulturalno-rozrywkowe, etc.),- dobrym skomunikowaniem, zarówno w obrębie przestrzeni miejskiej (ciągi piesze, rowerowe, drogi lokalne) oraz z przestrzenią obszaru Ziemi Dzierżoniowskiej (węzeł przesiadkowy),- rozwiniętą infrastrukturą rekreacyjną i wypoczynkową (miejsca odpoczynku, skwery, obiekty rekreacyjne),- zadbaną przestrzenią publiczną (w szczególności zachowującą/uwypuklającą wartości kulturowe, zabytkowe). <p>Wyznaczony do rewitalizacji obszar w całości pokrywa się z obszarem zdegradowanym.</p> <p>Wybór obszaru do rewitalizacji pokrywa się ze wskazaniami mieszkańców miasta (badanie PAPI/CAWI, listopad 2015, N=527).</p> <p>Wybór obszaru do rewitalizacji pokrywa się z obszarem wskazanym przez Program Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 – 2020 oraz pokrywa się z obszarem prowadzonych działań rewitalizacyjnych</p>

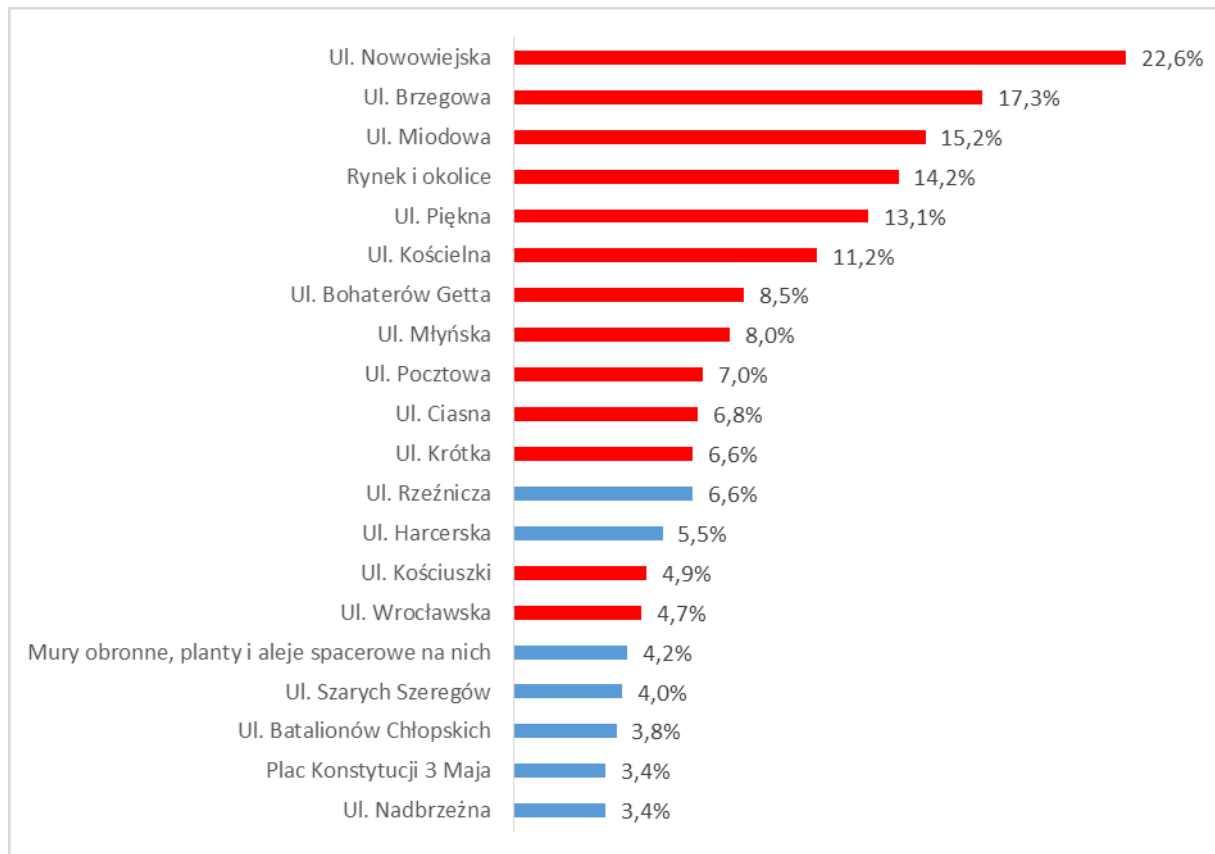
Lp.	Obszar	Uzasadnienie
		prowadzonych w poprzednich latach.

Mapa 17. Zasięg obszaru przeznaczanego do rewitalizacji w Dzierżoniowie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

Wykres 8. Postulowane obszary rewitalizacji na terenie Dzierżoniowa wg mieszkańców miasta⁴⁵

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań PAPI/CAWI (2015, N=527)

⁴⁵ Uwaga: Na czerwono zaznaczono wskazania pokrywające się z wyznaczonym obszarem do rewitalizacji.

4. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

WIZJA to **obraz przyszłości** danego obszaru, którą chcemy **wykreować**. **Wizja przemian na obszarze rewitalizacji** (czyli wizja tego obszaru po przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych) **POWINNA BYĆ SPÓJNA** z wizją rozwoju całego obszaru, w skład którego wchodzi obszar rewitalizacji.

DOKUMENT	WIZJA
Strategia Rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 - 2020	Ziemia Dzierżoniowska to partnerska wspólnota samorządowa, której najcenniejszym zasobem jest kapitał ludzki – będąca atrakcyjnym miejscem do życia , w dynamicznie rozwijającym się i otwartym regionie Dolnego Śląska – charakteryzująca się konkurencyjną gospodarką, wysokim poziomem usług publicznych oraz efektywnym i zrównoważonym wykorzystaniem przestrzeni .
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Lokalnego Dzierżoniowa na lata 2014 - 2020	Dzierżoniów miastem przedsiębiorczości, kreatywności oraz wysokiej jakości życia .
Program Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 - 2020	CEL GŁÓWNY Zintegrowany rozwój Ziemi Dzierżoniowskiej w oparciu o poprawę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej na zdegradowanych obszarach centralnych miast oraz na peryferyjnych obszarach wiejskich, poprzez wzrost konkurencyjności gospodarki, wysoki poziom usług publicznych oraz efektywne i zrównoważone wykorzystanie przestrzeni .

W trakcie prac warsztatowych określono, że obszar zrewitalizowany będzie wyróżniał się:

- obniżonym poziomem nierówności społecznych, włączeniem społecznym (w szczególności osób starszych),
- rozwiniętą przedsiębiorczością, w szczególności w sferze usług (kawiarnie, restauracje, usługi na rzecz ludności, usługi kulturalno-rozrywkowe, etc.),
- dobrym skomunikowaniem, zarówno w obrębie przestrzeni miejskiej (ciągi piesze, rowerowe, drogi lokalne) oraz z przestrzenią obszaru Ziemi Dzierżoniowskiej (węzeł przesiadkowy),
- rozwiniętą infrastrukturą rekreacyjną i wypoczynkową (miejsca odpoczynku, skwery, obiekty rekreacyjne),
- zadbaną przestrzenią publiczną (w szczególności zachowującą/uwypuklającą wartości kulturowe, zabytkowe).

Mając na uwadze wyniki diagnozy, potencjał obszaru przeznaczonego do rewitalizacji oraz nawiązanie do nadrzędnych celów rozwojowych miasta oraz jego otoczenia – zdefiniowano wizję obszaru zrewitalizowanego.

WIZJA

Obszar zrewitalizowany miejscem społecznie, gospodarczo, komunikacyjnie i przestrzennie wkomponowanym w rozwój Dzierżoniowa.

SPÓJNOŚĆ WIZJI OBSZARU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

DOKUMENT	Najcenniejszy zasób	Wizja obszaru	Cechy charakterystyczne obszaru
Strategia Rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej	Kapitał ludzki	Atrakcyjne miejsce do życia	<ul style="list-style-type: none">• konkurencyjna gospodarka• wysoki poziom usług publicznych• efektywne i zrównoważone wykorzystanie przestrzeni
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Lokalnego Dzierżoniowa		Miasto przedsiębiorczości, kreatywności oraz wysokiej jakości życia	<ul style="list-style-type: none">• przedsiębiorczość• kreatywność• wysoka jakość życia
Program Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej		Zintegrowany rozwój będący efektem poprawy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej obszarów zdegradowanych	<ul style="list-style-type: none">• konkurencyjna gospodarka• wysoki poziom usług publicznych• efektywne i zrównoważone wykorzystanie przestrzeni

5. Cele rewitalizacji i kierunki działań rewitalizacyjnych.

Program Rewitalizacji zbudowany został w oparciu o hierarchiczną strukturę celów, w tym celów głównych, podlegających im celów szczegółowych oraz kierunków działań rewitalizacyjnych. Cele główne nawiązują bezpośrednio do wizji obszaru rewitalizacji, stanowiąc jej rozwinięcie. Hierarchiczna struktura celów porządkuje sposób działań związanych z rewitalizacją, wskazując poszczególnych kierunkom działań ich nadrzędny cel.

CELE GŁÓWNE	CELE SZCZEGÓŁOWE / KIERUNKI DZIAŁŃ REWITALIZACYJNYCH
<p>CEL GŁÓWNY 1. ROZWÓJ AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ ORAZ WSPIERANIE WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO.</p>	<p>Cel szczegółowy 1.1. Inwestycje w infrastrukturę społeczną, które przyczyniają się do promowania włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwój budownictwa socjalnego, • Współpraca i tworzenie warunków dla zaspokajania potrzeb w zakresie tworzenia i rozwijania miejsc opieki nad dziećmi, seniorami oraz osobami niepełnosprawnymi, w tym budowa/adaptacja budynku na potrzeby utworzenia domu seniora (domu spokojnej starości), • Rozbudowa modernizacja infrastruktury sportowej, kulturalnej, rekreacyjnej i zdrowotnej, • Modernizacja monitoringu OPS w celu poprawy bezpieczeństwa, • Rozwój e-usług. <p>Cel szczegółowy 1.2. Aktywne włączenie, w szczególności z zakresu promowania równych szans, aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym oraz zwiększania szans na zatrudnienie.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie i prowadzenie centrum integracji społecznej, • Tworzenie i działalność spółdzielni socjalnych, • Promowanie lokalnego patriotyzmu oraz budowanie tożsamości wśród mieszkańców miasta, • Wsparcie rozwoju i integracja organizacji pozarządowych, • Inicjowanie działań integrujących aktywność obywatelską np. poprzez budżet obywatelski. <p>Cel szczegółowy 1.3. Wspieranie rewitalizacji funkcjonalnej, technicznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na</p>

obszarach miejskich.

- Utworzenie miejsca pobytu czasowego (zimowego) dla osób bezdomnych,
- Zwiększania bezpieczeństwa poprzez modernizację urządzeń wentylacyjnych w lokalach mieszkalnych,
- Poprawa bezpieczeństwa publicznego.

CEL GŁÓWNY 2. ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ WŚRÓD MIESZKAŃCÓW.

Cel szczegółowy 2.1. Wsparcie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzenia nowych firm, w szczególności mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw.

- Utworzenie/rozwój ośrodka wsparcia dla potencjalnych przedsiębiorców (poradnictwo ekonomiczne, prawne, biznesowe),
- Promocja małych przedsiębiorców, np. w formie strony internetowej lub biuletynu,
- Ulgi dla osób zakładających i prowadzących przedsiębiorstwa innowacyjne,
- Wsparcie przedsiębiorców w organizacji praktyk zawodowych dla uczniów i nauczycieli,
- Promocja gospodarcza i turystyczna miasta,
- Identyfikacja i kreacja produktów turystycznych, w tym w ujęciu ponadlokalnym oraz obszaru Ziemi Dzierżoniowskiej,
- Modernizacja i rozwój infrastruktury turystycznej, w tym szlaków turystycznych, rowerowych, pieszych, oraz wsparcie rozwoju bazy turystycznej (np. infrastruktury hotelowej, gastronomicznej).

Cel szczegółowy 2.2. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia, wsparcie mobilności pracowników oraz aktywności zawodowej osób w wieku senioralnym.

- Rozwój uniwersytetu III wieku i klubów seniora,
- Organizacja i realizacji projektów aktywizujących seniorów np. nauka obsługi komputera, szkolenia językowe, pływanie, rekreacja ruchowa, rękodzieło, zajęcia kulturalne,
- Promowanie i wspieranie zdrowego i aktywnego trybu życia, w tym programy promocji zdrowia skierowane do seniorów,
- Wspieranie dostępu do usług medycznych (w tym do specjalistów) dla pracodawców i ich pracowników, przy

	<p>zatrudnianiu osób w wieku senioralnym,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konkurs „Pracodawca Roku” – promujący firmy gwarantujące trwałe zatrudnienie i wysoką jakość pracy – jako forma bezpłatnej promocji pracodawców/przedsiębiorców, • System dopłat do biletów komunikacji publicznej dla osób podejmujących pracę poza miejscem zamieszkania, • Promowanie elastycznych form zatrudnienia.
<p>CEL GŁÓWNY 3. INTEGRACJA PRZESTRZENNO-FUNKcjONALNA.</p>	<p>Cel szczegółowy 3.1. Integracja przestrzenno-funkcjonalna przestrzeni miejskiej.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja i remonty dróg oraz chodników, • Rozwój sieci dróg i ścieżek rowerowych oraz pieszych. <p>Cel szczegółowy 3.2. Integracja przestrzenna obszaru Ziemi Dzierżoniowskiej.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie centrum przesiadkowego, integrującego komunikacyjnie obszar Ziemi Dzierżoniowskiej, • Rozwijanie komunikacji na całym obszarze miasta, w powiązaniu z komunikacją powiatową, • Udział i rozwijanie projektu Kolei Sowiogórskiej, wraz z promocją tego przedsięwzięcia, • Wspieranie działań na rzecz budowy obwodnicy miasta Dzierżoniowa – odcinek południowy.
<p>CEL GŁÓWNY 4. EKOLOGICZNA, ZADBANA I UPORZĄDKOWANA PRZESTRZEŃ MIEJSKA.</p>	<p>Cel szczegółowy 4.1. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eliminacja niskiej emisji, m. in. poprzez budowę, modernizację kotłowni lokalnych oraz modernizację, rozbudowę infrastruktury ciepłowniczej i energetycznej oraz wsparcie dla inwestorów indywidualnych związane ze zmianą sposobu ogrzewania, • Organizacja szkoleń, kursów i promocji nowoczesnych technologii w budownictwie pasywnym, • Tworzenie warunków do wykorzystania i rozwoju energii odnawialnej, • Działania na rzecz poprawy energooszczędności, • Prowadzenie edukacji ekologicznej. <p>Cel szczegółowy 4.2. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kształtowanie i promocja oferty kulturalnej oraz ochrona, zachowanie dziedzictwa kulturowego i tradycji, • Ochrona zasobów materialnych dziedzictwa kulturowego,

w tym ochrona obiektów zabytkowych,

- Wspieranie remontów budynków wpisanych do rejestru zabytków.

Cel szczegółowy 4.3. Rewitalizacja przestrzeni miejskiej.

- Poprawa estetyki, stanu technicznego obiektów i terenów zdegradowanych,
- Tworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, parków, placów zabaw, siłowni zewnętrznych etc. – we współpracy ze społecznością lokalną,
- Modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej,
- Realizacja działań dot. bezpieczeństwa przeciwpowodziowego.

6. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cel e	Przedmiot projektu	Lokalizacja	Planowane nakłady (zł)	Termin realizacji	Planowany efekt realizacji
1	Gmina Miejska Dzierżoniów	Modernizacja budynku Przedszkola Publicznego nr 2.	4.1	Wykonanie termomodernizacji elewacji budynku przedszkola. Remont tarasu. Wykonanie zabezpieczenia przeciwpożarowego: dostosowanie dojść ewakuacyjnych do obowiązujących norm i przepisów, zamontowanie zabezpieczeń przed zadymianiem dróg ewakuacyjnych, zamontowanie oświetlenia awaryjnego, zapewnienie dróg pożarowych dla budynku.	Ul. Miernicza 2	1 mln, w tym udział Gminy 0,3 mln	Po 2018	Poprawa stanu technicznego obiektu, ochrona zbiorów bibliotecznych.
2	Gmina Miejska Dzierżoniów	Modernizacja i termomodernizacja budynku przedszkola publicznego nr 7 wraz z zagospodarowaniem terenu pod funkcję sportowo – rekreacyjną lub budowa budynku przedszkola (pasywnego) wraz z zagospodarowaniem terenu.	1.1 4.1	1. Modernizacja budynku w zakresie: 1. Ocieplenie stropodachu w części nieocieplonej. 2. Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej. 3. Likwidacja otworów okiennych (części). 4. Remont nawierzchni na placu sportowo-rekreacyjnym, w tym ciągi komunikacyjne i parking. 5. Remont schodów wyjściowych z budynku i na teren sportowo-rekreacyjny. 6. Remont pomieszczeń zaplecza kuchni wraz z instalacjami wewnętrznymi oraz montaż urządzeń technologicznych kuchni, montaż wentylacji mechanicznej w kuchni. 7. Modernizacja w budynku instalacji hydrantowej, odgromowej, elektrycznej oświetleniowej wraz z osprzętem, instalacji domofonowej monitoringiem odbioru dzieci oraz instalacji CO z osprzętem, w tym podłączenie jej do	Osiedle Tęczowe 3	4,6 mln, w tym udział Gminy 1,38 mln	Po 2018	Oszczędności w dostawie energii cieplnej, poprawa stanu technicznego i estetyki budynku.

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cel e	Przedmiot projektu	Lokalizacja	Planowane nakłady (zł)	Termin realizacji	Planowany efekt realizacji
				węzła ciepłego oraz wykonanie osłon grzejnikowych. 8. Remont pomieszczeń dydaktycznych i pomocniczych (biblioteka, archiwum, magazyny, pralnia, szatnie, ciągi komunikacyjne) wraz z instalacjami wewnętrznymi. 9. Remont elewacji budynku. 10. Monitoring wewnętrzny i zewnętrzny. 11. Remont ogrodzenia przedszkola wraz z jego podwyższeniem od strony boiska osiedlowego. II. Budowa budynku pasywnego wraz z zagospodarowaniem terenu na funkcje rekreacyjną.				
3	Gmina Miejska Dzierżoniów	Modernizacja i termomodernizacja budynku szkoły podstawowej nr 6 w Dzierżoniowie wraz zagospodarowaniem terenu na funkcje sportową.	1.1 4.1	Termomodernizacja budynku. Wymiana instalacja wodociągowej. Remont instalacji c.o. Remont pomieszczeń dydaktycznych i korytarzy. Budowa sali gimnastycznej 24x12 m z zapleczem. Modernizacja kuchni, w tym montaż separatora i przebudowa wewnętrznej i zewnętrznej instalacji kanalizacji sanitarnej. Zagospodarowaniem terenu: tereny zielone, remont chodników, budowa boiska do gier i zabaw. Wykonanie wentylacji mechanicznej w świetlicy szkolnej. Wykonanie monitoringu wewnętrznego. Remont gabinetu pielęgniarskiego. Dostosowanie pomieszczeń do potrzeb oddziału przedszkolnego. Dobudowanie dodatkowego pomieszczenia w związku ze zwiększającą się liczbą dzieci korzystających ze świetlic szkolnych (6-latki).	Osiedle Jasne 22	4,43 mln, w tym udział Gminy 1,33 mln	Po 2018	Oszczędności w dostawie energii cieplnej, poprawa stanu technicznego i estetyki budynku.
4	Gmina Miejska	Modernizacja budynku Szkoły Podstawowej	1.1 4.1	Remont kotłowni i wymiana ruraru c.o. Remont pomieszczeń dydaktycznych	Ul. Szkolna 24	4,765 mln, w tym	Po 2018	Oszczędności w dostawie energii cieplnej, poprawa

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cel e	Przedmiot projektu	Lokalizacja	Planowane nakłady (zł)	Termin realizacji	Planowany efekt realizacji
	Dzierżoniów	nr 3 w Dzierżoniowie wraz zagospodarowaniem terenu na funkcje sportową.		i korytarzy. Wykonanie instalacji c.w.u. Remont pomieszczeń w piwnicy. Zagospodarowanie terenu: tereny zielone i rekreacyjne, remont chodników, wykonanie miejsc parkingowych. Termomodernizacja budynku głównego. Remont łazienek uczniowskich.		udział Gminy 1,43 mln		stanu technicznego i estetyki budynku. Umożliwienie mieszkańcom korzystania z wielofunkcyjnych obiektów, a tym samym uprawianie czynnej rekreacji oraz wielu dyscyplin sportowych.
5	Gmina Miejska Dzierżoniów	Modernizacja budynku Przedszkola Publicznego nr 1 w Dzierżoniowie wraz zagospodarowaniem terenu na funkcje sportową.	1.1	Remont nawierzchni oraz boisk na placu sportowo-rekreacyjnym. Zakup nowych urządzeń zabawowych. Dostawa i montaż windy towarowej. Remont pomieszczeń dydaktycznych i pomocniczych wraz z instalacjami wewnętrznymi. Remont klatki schodowej. Remont instalacji c.o., wod.-kan. Remont instalacji telefonicznej. Remont instalacji komputerowej. Wymiana kotła gazowego. Zabezpieczenie p.poż. budynku.	Ul. Batalionów Chłopskich 20	2,26 mln	Po 2018	Oszczędności w dostawie energii cieplnej, poprawa stanu technicznego i estetyki budynku.
6	Gmina Miejska Dzierżoniów	Modernizacja oraz remonty budynków komunalnych oraz udział gminy w remontach wspólnot mieszkaniowych.	1.3 4.1 4.2 4.3	Remonty budynków będących w zasobach Gminy. Remonty zgodnie z planem rocznym.	Obszar rewitalizacji.	2,09 mln	Po 2018	Zapewnienie dobrego stanu technicznego budynkom mieszkalnym.
7	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont i przebudowa Kina „Zbyszek”.	1.1	Modernizacja sceny, malowanie ścian, wygłuszenie sali, remont elewacji kinoteatru z wymianą szyb, wymiana stolarki drzwiowej i okiennej, wymiana instalacji tryskaczowej, modernizacja ogrzewania obiektu, remont instalacji elektrycznej i źródeł światła, monitoring obiektu, wymiana projektorów, komputerowa nastawia światła, wymiana foteli na balkonie, przebudowa widowni kina.	Ul. Świdnicka 23	3,195 mln, w tym udział Gminy 1,278 mln	Po 2018	Poprawa jakości usług teatralnych, realizacji spektakli. Poprawa stanu technicznego obiektu.
8	Gmina Miejska	Remont Muzeum Miejskiego	1.1 4.2	Adaptacja budynku na muzeum. Remont dachu – wymiana pokrycia	Ul. Świdnicka 30	3,1 mln, w tym	Po 2018	Poprawa warunków działalności prowadzonej

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cel e	Przedmiot projektu	Lokalizacja	Planowane nakłady (zł)	Termin realizacji	Planowany efekt realizacji
	Dzierżoniów	w Dzierżoniowie.	4.3	i obróbek blacharskich. Adaptacja pomieszczeń strychu na pomieszczenia administracyjno-magazynowe. Wymiana instalacji elektrycznej i remont instalacji c.o. Renowacja stolarki okiennej i drzwiowej, remont podłóg, malowanie ścian, renowacja sztukaterii na sufitach, wymiana instalacji elektrycznej w pomieszczeniach na parterze. Remont wieżyczki z sygnaturką.		udział Gminy 0,93 mln		w tym obiekcie. Poprawa stanu technicznego budynku.
9	Gmina Miejska Dzierżoniów	Miejska Biblioteka Publiczna.	1.1 1.2 4.2	Wykonanie instalacji systemu klimatyzacyjnego. Wykonanie systemu monitorowania zbiorów bibliotecznych. Wymiana stolarki okiennej w fili biblioteki. Modernizacja wypożyczalni i przyległego magazynu. Modernizacja czytelnia.	Rynek 2	1,0 mln	Po 2018	Poprawa stanu technicznego obiektu. Ochrona zbiorów bibliotecznych. Poprawa jakości oferowanych usług. Rozwój sieci DZB (Dolnośląski Zasób Biblioteczny).
10	Gmina Miejska Dzierżoniów	Przebudowa budynku przy ul. Świdnickiej 35 na potrzeby dziennego domu pomocy społecznej i NGO.	1.1 1.2 . . 4.2	Zagospodarowanie terenu. Remont obiektu. Likwidacja barier architektonicznych. Wykonanie sieci komputerowej w obiekcie. Wymiany i wykonania nowej instalacji c.o, wod.-kan., elektrycznej oraz wentylacji nawiewno-wywiewnej. Remont kuchni czystej (przeznaczonej do wydawania posiłków) oraz kuchni brudnej wraz z wymianą wyposażenia. Remont pomieszczeń piwnicznych na potrzeby magazynowe. Budowa toalety, z której będą korzystać osoby niepełnosprawne, świetlicy na około 20-30 osób, pomieszczenia biurowego, przebieralni z szatnią, sali terapeutycznej, pomieszczenia socjalnego, pomieszczenia do celów terapeutycznych, węzła sanitarnego.	Ul. Świdnicka	7,5 mln, dofinansowanie UE 80%	2016/2018	Aktywizacja sfery społecznej poprzez stworzenie warunków do poprawy jakości obsługi i pomocy mieszkańcom ze szczególnym uwzględnieniem osób ubogich wymagających opieki i pomocy.
11	Gmina Miejska	Remont zabytkowego Ratusza Miejskiego w Dzierżoniowie.	1.1 4.2 4.3	Wykonanie pozostałej części klimatyzacji w budynku Urzędu. Wykonanie instalacji zabezpieczenia pożarowego. Remont	Rynek	6,5 mln	Po 2018	Poprawa warunków technicznych zabytkowego obiektu Ratusza.

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cel e	Przedmiot projektu	Lokalizacja	Planowane nakłady (zł)	Termin realizacji	Planowany efekt realizacji
	Dzierżoniów			wewnętrznej instalacji c.o., wod.-kan., c.w.u. elektrycznej. Remont pomieszczeń Centrum Informacji Turystycznej. Budowa instalacji informatycznej i zasilania elektrycznego tej sieci.				
12	Gmina Miejska Dzierżoniów	Modernizacja staromiejskiego centrum Dzierżoniowa wraz z zabytkowymi murami obronnymi i infrastrukturą przyległą.	1.1 1.2 2.1 3.1 4.2 4.3	Zagospodarowanie rynku, renowacja murów obronnych wraz z zagospodarowaniem terenu przy murach i iluminacją.	Obszar rewitalizacji.	22,0 mln	Po 2018	Poprawa stanu technicznego murów, zabezpieczenie przed degradacją.
13	Gmina Miejska Dzierżoniów	Budowa ogólnodostępnych obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie Dzierżoniowa.	1.1	Budowa ogólnodostępnych obiektów sportowo-rekreacyjnych przy ul. 11-Listopada oraz w Rynku.	Ul. 11 Listopada, Rynek	2,3 mln, w tym udział Gminy 1,541 mln	Po 2018	Stworzenie warunków do rozwoju kultury sportowej w mieście.
14	Gmina Miejska Dzierżoniów	Zagospodarowanie wewnątrz kwartałów oraz terenów zielonych wraz z małą architekturą.	4.3	Zagospodarowanie wewnątrz kwartałów poprzez wykonanie alejek, wyodrębnienie miejsc rekreacyjnych dla dzieci oraz terenów zielonych wraz z małą architekturą (ławki, itp.). Zagospodarowanie terenów pomiędzy murami.	Obszar rewitalizacji	700 tys.	Po 2018	Poprawa estetyki miasta. Stworzenie warunków dla mieszkańców oraz do wypoczynku.
15	Gmina Miejska Dzierżoniów	Przebudowa parku u zbiegu ulic Daszyńskiego i Piłsudskiego, wraz z przeniesieniem na jego teren Pomnika Pamięci Losów Ojczyzny.	4.2 4.3	Przeniesienie Pomnika Pamięci Losów Ojczyzny na teren parku u zbiegu ulic Daszyńskiego i Piłsudskiego. Doprowadzenie instalacji gazowej i elektrycznej na teren nowej lokalizacji. Zagospodarowanie terenu przy pomniku i całego parku (w tym: budowa alejek, nasadzenia roślin, montaż ławek i koszy na śmieci). Budowa oświetlenia parkowego.	Obszar rewitalizacji.	1,35 mln	Po 2018	Poprawa estetyki centrum miasta.
16	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont ul. Mickiewicza.	3.1	Remont nawierzchni drogowej i chodników.	Ul. Mickiewicza	1,2 mln	Po 2108	Poprawa stanu bezpieczeństwa drogowego, poprawa infrastruktury gminnej.
17	Gmina Miejska	Modernizacja ul. Prochowej.	3.1	Modernizacja nawierzchni drogowej i chodników oraz budowa oświetlenia ulicznego i uporządkowanie wód	Ul. Prochowa	3,0 mln, w tym udział	2018	Poprawa stanu bezpieczeństwa drogowego, poprawa

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cel e	Przedmiot projektu	Lokalizacja	Planowane nakłady (zł)	Termin realizacji	Planowany efekt realizacji
	Dzierżoniów			opadowych na wysokości ul. Młyńskiej. Zakres robót obejmuje także remont muru oporowego – Gmina jest współwłaścicielem.		Gminy 1,5 mln		infrastruktury gminnej.
18	Gmina Miejska Dzierżoniów	Modernizacja ul. Ciasnej.	3.1	Wykonanie nawierzchni drogowej wraz z odwodnieniem oraz wykonanie dojeżdż do budynków nr 54 i 56 przy ul. Brzegowej.	Ul. Ciasna	360 tys.	Po 2018	Poprawa infrastruktury drogowej.
19	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont ul. Pocztowej.	3.1	Remont nawierzchni ulicy i chodników (ok. 2100 m ²), kanalizacji deszczowej i oświetlenia.	Ul. Pocztowa	1,22 mln	Po 2018	Poprawa stanu bezpieczeństwa ruchu kołowego i pieszego. Poprawa infrastruktury gminnej.
20	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont ul. Świdnickiej.	3.1	Remont nawierzchni ulicy i chodników (ok. 2100 m ²), kanalizacji deszczowej i oświetlenia wraz z remontem nawierzchni dróg od strony podwórka bud. 3, 5, 9 i Rynek 33, 34, 35, 36.	Ul. Świdnicka	1,65 mln	Po 2018	Poprawa stanu bezpieczeństwa ruchu kołowego i pieszego. Poprawa infrastruktury gminnej.
21	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont drogi wewnętrznej przy Gimnazjum nr 1	3.1	Remont drogi o szerokości 3,5 m i długości ok. 190 m wraz z przebudową drogi dojazdowej do sądu i zagospodarowaniem terenu przyległego.	Gimnazjum nr 1	400 tys.	Po 2018	Poprawa stanu bezpieczeństwa ruchu kołowego i pieszego. Poprawa infrastruktury gminnej.
22	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont ul. Szkolnej.	3.1	Remont nawierzchni ulicy, chodników o długości ok 480 m i szerokości 2 m (chodniki po obu stronach ulicy) oraz budowa miejsc postojowych.	Ul. Szkolna	800 tys.	Po 2018	Poprawa bezpieczeństwa ruchu pieszego.
23	Gmina Miejska Dzierżoniów	Wykonanie drogi dojazdowej do bud. mieszkalnych przy ul. Grota – Roweckiego.	3.1	Wykonanie utwardzenia nawierzchni drogi wraz z odwodnieniem i oświetleniem.	Ul. Grota - Roweckiego	200 tys.	Po 2018	Poprawa infrastruktury gminnej.
24	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont ul. Strzelniczej.	3.1	Remont nawierzchni jezdni i chodników na powierzchni 237m ² .	Ul. Strzelnicza	80 tys.	Po 2018	Poprawa infrastruktury gminnej.
25	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont ul. Nowowiejskiej od ul. Kościuszki do ul. Złotej.	3.1	Remont nawierzchni ulicy, chodników i oświetlenia.	Ul. Nowowiejska	3,2 mln	Po 2018	Poprawa infrastruktury gminnej. Poprawa estetyki miasta.
26	Gmina Miejska	Remont schodów przy ul. Mierniczej	3.1	Wymiana nawierzchni schodów, wykonanie odwodnienia, remont murków	Ul. Miernicza	560 tys.	Po 2018	Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cel e	Przedmiot projektu	Lokalizacja	Planowane nakłady (zł)	Termin realizacji	Planowany efekt realizacji
	Dzierżonów	(pomiędzy ul. Mickiewicza i Pocztową) wraz z dojściem od strony ul. Pocztovej.		oporowych, remont dojść od strony ul. Pocztovej.				i infrastruktury technicznej. Poprawa estetyki miasta.
27	Gmina Miejska Dzierżonów	Remont ul. Grota – Roweckiego.	3.1	Wymiana nawierzchni chodnika (1 strona) i ulicy.	Ul. Grota - Roweckiego	450 tys.	Po 2018	Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego i infrastruktury technicznej. Poprawa estetyki miasta.
28	Gmina Miejska Dzierżonów	Remont ul. Słowackiego.	3.1	Wymiana nawierzchni chodników i ulicy.	Ul. Słowackiego.	700 tys.		Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego i infrastruktury technicznej. Poprawa estetyki miasta.
29	Gmina Miejska Dzierżonów	Remont ul. Brzozowej.	3.1	Wymiana nawierzchni chodników i ulicy.	Ul. Brzozowa	200 tys.	Po 2018	Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego i infrastruktury technicznej. Poprawa estetyki miasta.
30	Gmina Miejska Dzierżonów	Remont ul. Lipowej.	3.1	Wymiana nawierzchni chodników i ulicy.	Ul. Lipowa	230 tys.	Po 2018	Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego i infrastruktury technicznej. Poprawa estetyki miasta.
31	Gmina Miejska Dzierżonów	Remont ul. Marszałkowskiej.	3.1	Wymiana nawierzchni chodników i ulicy.	Ul. Marszałkowska	220 tys.	Po 2018	Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego i infrastruktury technicznej. Poprawa estetyki miasta.
32	Gmina Miejska Dzierżonów	Remont ul. 11-Listopada.	3.1	Wymiana nawierzchni chodników i ulicy.	Ul. 11-Listopada	850 tys.	Po 2018	Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego i infrastruktury technicznej. Poprawa estetyki miasta.
33	Gmina Miejska Dzierżonów	Modernizacja ul. Przedmieście i ul. Krótkiej.	3.1	Modernizacja dróg i ciągów pieszych. Budowa oświetlenia. Budowa kanalizacji deszczowej.	Ul. Przedmieście, ul. Krótka	1,0 mln	Po 2018	Poprawa estetyki Centrum. Poprawa komunikacji w Centrum.
34	Gmina Miejska Dzierżonów	Remont ul. Wrocławskiej od ul. Piłsudskiego do ul. Piastowskiej.	3.1	Remont nawierzchni drogi oraz towarzyszącej infrastruktury – oświetlenie, odwodnienie, chodniki.	Ul. Wrocławska	600 tys.	Po 2018	Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego i infrastruktury technicznej. Poprawa estetyki miasta.
35	Gmina Miejska Dzierżonów	Remont ul. Ogrodowej	3.1	Remont nawierzchni drogi oraz towarzyszącej infrastruktury – oświetlenie, odwodnienie, chodniki.	ul. Ogrodowa	360 tys.	Po 2018	Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego i infrastruktury technicznej. Poprawa estetyki miasta.

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cel e	Przedmiot projektu	Lokalizacja	Planowane nakłady (zł)	Termin realizacji	Planowany efekt realizacji
36	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont ul. Mostowej.	3.1	Remont nawierzchni drogi oraz towarzyszącej infrastruktury – oświetlenie, odwodnienie, chodniki.	Ul. Mostowa	260 tys.	Po 2018	Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego i infrastruktury technicznej. Poprawa estetyki miasta.
37	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont ul. Nowogrodzkiej.	3.1	Remont nawierzchni drogi oraz towarzyszącej infrastruktury.	Ul. Nowogrodzka	150 tys.	Po 2018	Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego i infrastruktury technicznej. Poprawa estetyki miasta.
38	Gmina Miejska Dzierżoniów	Zintegrowane centrum przesiadkowe.	2.1 2.2 3.1 3.2 4.2 4.3	Remont i przebudowa budynku wraz z zagospodarowaniem terenu dla potrzeb komunikacji, zapewnienia miejsc postojowych oraz wykonania nowych przyłączy wod.-kan. Przebudowa mostu w ciągu ul. Sienkiewicza i Kolejowej na skrzyżowanie typu rondo. Zakup taboru dla komunikacji.	Obszar rewitalizacji	15 mln, w tym udział gminy 2,25 mln, w tym 2017 – 1,0 mln 2018 – 0,745 mln	2017 - 2018	Odnowa zdegradowanych obszarów miasta. Wzrost warunków jakości życia mieszkańców. Poprawa wizerunku i estetyki miasta. Poprawa funkcjonalności transportu. Poprawa bezpieczeństwa dla klientów centrum przesiadkowego. Podniesienie efektywności energetycznej obiektu.
39	Gmina Miejska Dzierżoniów	Zagospodarowanie parków w mieście.	3.1 4.3	Park międzyosiedlowy przy ul. Skierskiego, park za Kinem Zbyszek, park im Kusocińskiego. Utwardzenie ciągów pieszych, w parku z kostki betonowej, montaż ławek parkowych, uzupełnienie trawników, nasadzenie krzewów ozdobnych, remont oświetlenia.	Obszar rewitalizacji	500 tys.	Po 2018	Poprawa warunków do wypoczynku oraz stanu technicznego nawierzchni chodników. Poprawa estetyki miasta.
40	Gmina Miejska Dzierżoniów	Rozwój e-usług.	1.1 1.2	Informatyzacja procesów w urzędzie w zakresie rozwoju e-usług, rozbudowa infrastruktury informatycznej.	Obszar rewitalizacji	300 tys. w tym udział Gminy 120 tys.	Po 2018	Poprawa dostępności i jakości usług publicznych.
41	Starostwo Powiatowe w Dzierżoniowie	Poprawa estetyki budynków o znaczeniu historycznym i artystycznym z obszarów rewitalizowanych.	4.2 4.3	Celem projektu jest przeprowadzenie prac remontowych w budynkach użyteczności publicznej o dużym znaczeniu historycznym lub artystycznym wpływających na wartość estetyczną bliskiego otoczenia. Podjęte zostaną działania wpływające na	Ul. Mickiewicza 8, Ul. Garncarska 1, Ul. Świdnicka 38	Nieustalone	2016 - 2020	Poprawa estetyki obszaru wyznaczonego do rewitalizacji.

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cel e	Przedmiot projektu	Lokalizacja	Planowane nakłady (zł)	Termin realizacji	Planowany efekt realizacji	
				doprowadzenie do remontów i rewitalizacji wytypowanych budynków w tym: - Internat ZS nr 2 przy ul. Mickiewicza 1 - ZS nr 1 ul. Mickiewicza 8 (elewacja budynku) - LO nr 2 ul. Garncarska 1 (czyszczenie cegieł) - Starostwo Powiatowe ul. Świdnicka 38 (ewentualnie) Projekt można rozszerzyć o działania wpływające na włączenie społeczne i wzrost aktywności gospodarcze.					
42	D.Z.B.M sp. z o.o. ul. Bielawska 15	Remont elewacji budynków Centrum wraz z zagospodarowaniem przestrzeni pomiędzy nieruchomościami.	1.3 3.1 4.2	Remont elewacji budynków będących w obszarze chronionym przepisami o ochronie zabytków. Zagospodarowanie kwartałów, przestrzeni między budynkowych w zakresie rekreacji – budowa placów zabaw, odpoczynku dla seniorów (tereny zielone).	Obszar rewitalizacji	4,0 mln	2016 - 2020	Poprawienie estetyki i stanu technicznego nieruchomości, podniesienie wartości funkcjonalnej ścisłego centrum miasta.	
43	D.Z.B.M sp. z o.o. ul. Bielawska 15	Poprawienie funkcjonalności i bezpieczeństwa lokali poprzez wykonanie prawidłowej wentylacji pomieszczeń.	4.3	Rewitalizacja funkcjonalna i poprawienie stanu technicznego. Zmniejszenie lub wyeliminowanie zagrażających mieszkańcom przypadków zaciemnień, zadymień. W związku z nieprzystosowaniem obecnych przepisów do istniejących rozwiązań funkcjonalnych w szczególności w budynkach „przedwojennych” prace polegające na wykonaniu nowych przewodów wentylacyjnych, spalinowych, dymowych w nieruchomościach mieszkalnych.	Obszar rewitalizacji	3,0 mln zł		Poprawienie bezpieczeństwa mieszkańców. Wspieranie rewitalizacji funkcjonalnej, techniczne.	
44	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Miejski Dzierżoniów Ul. Nowowiejsk	Adaptacja podwórka przy siedzibie TPD, ul. Nowowiejska na bezpieczny plac zabaw dla dzieci.	1.1 3.1	Zagospodarowanie przestrzeni między budynkowych w zakresie rekreacji – budowa placu zabaw dla dzieci i młodzieży uczęszczającej na zajęcia środowiskowe w TPD.	Ul. Nowowiejska 73	250 tys.	2016 - 2020	Zapewnienie bezpiecznego wypoczynku i miejsca do zabawy i rekreacji dla dzieci z rejonów rewitalizowanych, uczęszczających na zajęcia środowiskowe w TPD.	

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cel e	Przedmiot projektu	Lokalizacja	Planowane nakłady (zł)	Termin realizacji	Planowany efekt realizacji
	a 73							

7. Pozostałe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cel e	Przedmiot projektu	Lokalizacja	Planowane nakłady (zł)	Termin realizacji	Planowany efekt realizacji
1	Gmina Miejska Dzierżoniów	Udział Gminy Miejskiej w Funduszu Poręczeń Kredytowych.	2.1	Zwiększenie udziału Gminy Miejskiej Dzierżoniów w kapitale zakładowym Funduszu Poręczeń Kredytowych Powiatu Dzierżoniowskiego Sp. z o.o., z siedzibą w Dzierżoniowie, ul. Batalionów Chłopskich 19. O dokapitalizowanie Funduszu Zarząd Spółki wystąpił do wszystkich gmin powiatu dzierżoniowskiego, które posiadają udziały w spółce.	Obszar całego miasta	300 tys., po 50 tys. w każdym roku	Po 2018	Zwiększenie udziału gminy przyczyni się do powiększenia kapitału zakładowego Funduszu. Zgromadzony kapitał pozwoli spółce ubiegać się o dotację RPO, zwiększy ilość udzielonych poręczeń, a w efekcie przyczyni się do utworzenia nowych miejsc pracy.
2	Gmina Miejska Dzierżoniów	Budowa zintegrowanego inkubatora przedsiębiorczości w Dzierżoniowie.	2.1	Budowa obiektu Inkubatora o powierzchni ok. 2400 m2 wraz z wewnętrznymi instalacjami i zagospodarowaniem terenu.	Obszar rewitalizacji, Obszar całego miasta	8 mln, w tym udział Gminy 2,19 mln 2017 – 1,59 mln 2018 – 0,6 mln	2017 - 2018	Tworzenie i wspieranie rozwoju firm
3	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont budynku żłobka wraz z zagospodarowaniem terenu.	1.1	Izolacja ścian fundamentów, przebudowa wewnętrznej, instalacji wod.-kan., elektrycznej, budowa przyłącza wody, drenażu, wykonanie robót remontowych ogólnobudowlanych w pomieszczeniach, utwardzenie ciągów pieszych. Monitoring budynku i terenu. Budowa placu zabaw dla dzieci. Remont pomieszczeń.	Obszar miasta.	1,5 mln zł	Po 2018	Zapewnienie prawidłowego stanu technicznego budynku.
4	Gmina Miejska Dzierżoniów	Przebudowa i rozbudowa obiektu basenu krytego w Dzierżoniowie.	1.1 1.2 4.2	Wykonanie studium modernizacji Zakładu Balneologiczno- Kąpielowego. Wykonanie remontu obiektu: roboty ogólnobudowlane i instalacyjne.	Ul. Strumykowa 1	8,0 mln, w tym udział Gminy 2,4 mln	Po 2018	Poprawa warunków dla uprawiania sportu i rozwoju kultury fizycznej.
5	Gmina Miejska	Modernizacja stadionu miejskiego.	1.1 1.2	Zmiana nawierzchni płyty głównej boiska, z trawiastej na sztuczną trawę. Pozostałe	Ul. Wrocławska 49	4,45 mln (całość)	2016/2018	Stworzenie warunków do rozwoju kultury sportowej

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cel e	Przedmiot projektu	Lokalizacja	Planowane nakłady (zł)	Termin realizacji	Planowany efekt realizacji
	Dzierżoniów			<p>tereny i bieżnia z trawy naturalnej.</p> <p>Oświetlenie płyty głównej na poziomie 300 – 400 Lx.</p> <p>Przebudowa trybun z montażem siedzisk od strony ul. Wrocławskiej i ul. Rzeźniczej (od ul. Rzeźniczej zadaszone).</p> <p>Oświetlenie trybun, terenu stadionu i pozostałych obiektów objętych opracowaniem.</p> <p>Budowa ciągów pieszych.</p> <p>Zastosowanie systemu wejściowego – brama z systemem wpuszczania.</p> <p>Monitoring i nagłośnienie oraz tablica informacyjna – ledowa.</p> <p>Wykonanie wieży spikersko-medialnej w obrębie trybun prefabrykowanych.</p> <p>Wykonanie Skateparku, siłowni zewnętrznej Fitness i parku na koronie stadionu od strony ul. Wrocławskiej.</p> <p>Wykonanie składanego lodowiska w miejscu starego skateparku. Poza sezonem będzie przeznaczony do jazdy na rolkach i parking.</p> <p>Odwodnienie terenu.</p> <p>Budowa ogrodzenia.</p>		gmina)		<p>w mieście.</p> <p>Poprawa warunków treningowych dla zespołów lokalnych i zagranicznych.</p>
6	Gmina Miejska Dzierżoniów	1.Centrum Treningowo – Pobytowe przy ul. Strumykowej 1,	1.1 1.2 4.1	<p>Przebudowa kompleksu basenowego odkrytego (wymiary 50x21 i 35x21 m).</p> <p>Przebudowa zaplecza biurowo-warsztatowego (budynek parterowy o pow. użytkowej ok. 1 tys. m2).</p> <p>Budowa garaży dla potrzeb przechowywania sprzętu mechanicznego do obsługi boisk, budowa parkingu.</p> <p>Zagospodarowanie terenu.</p> <p>Przebudowa drogi od wjazdu na teren OSIR do parkingu zaplecza boisk sportowych (ok. 300 m).</p> <p>Remont elewacji hotelu i zaplecza socjalno-szatniowego hali sportowej.</p> <p>Przebudowa kortów tenisowych.</p> <p>Przebudowa mostu.</p>	Ul. Strumykowa 1	38,8 mln	Po 2018	<p>Stworzenie zaplecza sportowego. Stworzenie warunków do rozwoju kultury sportowej w mieście. Poprawa warunków treningowych dla zespołów lokalnych i zagranicznych.</p>

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cel e	Przedmiot projektu	Lokalizacja	Planowane nakłady (zł)	Termin realizacji	Planowany efekt realizacji
		2. Termomodernizacja budynków Ośrodka Sportu i Rekreacji w Dzierżoniowie przy ul. Strumykowej 1- poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej				1,2 mln	2016-2017	
7	Gmina Miejska Dzierżoniów	Budowa i modernizacja obiektów sportowych dla potrzeb turystyki aktywnej przy ul. Strumykowej.	1.1 1.2	Budowa boiska treningowego o nawierzchni trawiastej o wym. 105-68m wraz z drenażem i oświetleniem. Modernizacja istniejącego boiska o nawierzchni trawiastej, o wymiarach 100x80m w zakresie wykonania drenażu wraz z odtworzeniem nawierzchni trawiastej oraz oświetleniem. Budowa zaplecza magazynowego do obsługi boisk – budynek o powierzchni użytkowej 150,7m ² . Budowa platformy telewizyjnej dla operatora kamery. Budowa parkingu dla samochodów osobowych wraz z infrastrukturą techniczną. Przebudowa linii SN.	Ul. Strumykowa 1	16,7 mln	Po 2018	Poprawa jakości infrastruktury technicznej niezbędnej do uprawiania turystyki aktywnej w Gminie Miejskiej Dzierżoniów oraz poprawa wizerunku Gminy na mapie turystycznej Polski. Wsparcie oraz promocja infrastruktury niezbędnej do uprawiania turystyki na Dolnym Śląsku.
8	Gmina Miejska Dzierżoniów	Budowa schroniska turystycznego z parkingami w Dzierżoniowie przy ul. Strumykowej.	1.1	Budowa schroniska turystycznego. Rozbiórka istniejącego budynku (stan surowy zamknięty). Budowa schroniska turystycznego z instalacjami wewnętrznymi, kotłownią, wentylacją, klimatyzacją i kontrolą dostęp, wyposażenie. Modernizacja parkingu dla autokarów.	Ul. Strumykowa 1	23,8485 mln	Po 2018	Zwiększenie atrakcyjności turystycznej Dzierżoniowa i jego okolic poprzez rozbudowę bazy noclegowej o charakterze turystyczno-rekreacyjnym. Wzmocnienie oraz rozwój regionalnych produktów turystycznych.
9	Gmina Miejska Dzierżoniów	Sieć ścieżek rowerowych na terenie miasta.	3.1	Roboty budowlane związane z budową lub modernizacją istniejących ścieżek rowerowych lub budową nowych.	Obszar miasta	2,65 mln, w tym udział Gminy 0,795 mln	Po 2018	Stworzenie dogodnych warunków komunikacyjnych dla turystyki rowerowej.

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cel e	Przedmiot projektu	Lokalizacja	Planowane nakłady (zł)	Termin realizacji	Planowany efekt realizacji
10	Gmina Miejska Dzierżoniów	Monitoring w placówkach oświatowych.	1.1	Wykonanie monitoringu w szkołach podstawowych i gimnazjach (w tym SP3, Gimnazjum1).	Obszar rewitalizacji, obszar miasta	400 tys. w tym udział Gminy 160 tys.	Po 2018	Zapewnienie bezpieczeństwa uczniów i obiektu.
11	Gmina Miejska Dzierżoniów	Budowa parkingów na terenie miasta.	3.1 3.2	Wykonanie dokumentacji projektowej. Wykonanie parkingów z użyciem kostki betonowej, płyt ażurowych lub asfaltobetonu wraz z ustawieniem krawężników lub obrzeży betonowych. Lokalizacja miejsc parkingowych: Osiedla Błękitne, Osiedle Jasne, Osiedle Żłote, ul. Batalionów Chłopskich w centrum miasta (przy ul. Spacerowej dz. 260/67 wraz z dojazdem).	Obszar rewitalizacji, obszar miasta	6,8 mln	Po 2018	Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców, zwiększenie ilości miejsc parkingowych.
12	Gmina Miejska Dzierżoniów	Zakup i montaż systemu monitoringu zużycia nośników energetycznych.	4.1	Zakup systemu, montaż urządzeń pomiarowych z wyjściem impulsowym, montaż urządzeń przesyłowych MIAR, prac instalacyjne.	Obszar rewitalizacji, obszar miasta.	500 tys.	Po 2018	Podniesienie kultury zużycia nośników energetycznych, oszczędności energii.
13	Gmina Miejska Dzierżoniów	1.Program małych ulepszeń. 2.Program KAWKA. 3. Budowa miejskiego systemu ciepłowniczego w Dzierżoniowie umożliwiającego podłączanie nowych odbiorców ciepła i ciepłej wody użytkowej	4.1	-	Obszar rewitalizacji, obszar miasta.	280 tys., po 35 tys. w każdym roku od 2016 do 2023.	2016 do 2023	Poprawa stanu środowiska w gminie.
14	Gmina Miejska Dzierżoniów	Budowa obwodnicy miasta Dzierżoniowa – odcinek południowy.	3.1 3.2 4.1	Budowa 12 km odcinka obwodnicy. Odcinek południowy odciążający centrum miasta na trasie Świdnica – Ząbkowice Śląskie, Nysa oraz zapewniający dojazd do strefy przemysłowej miasta (ciąg Drogi Podsudeckiej – droga wojewódzka nr 382).	Obszar miasta.	Inwestycja prowadzona przez DSDiK.	Po 2018	Odciążenie centrum miasta, w tym jego zabytkowej części z ruchu przelotowego, w szczególności transportu ciężkiego, reorganizacja ruchu w mieście oraz poprawa dojazdu do obiektów przemysłowych. Dodatkowo: - uzyskanie nowych

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cel e	Przedmiot projektu	Lokalizacja	Planowane nakłady (zł)	Termin realizacji	Planowany efekt realizacji
								atrakcyjnych terenów inwestycyjnych, - poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym, - skrócenie przejazdu przez miasto, - poprawa dostępności do obiektów użyteczności publicznej w mieście.
15	Gmina Miejska Dzierżoniów	Przebudowa ulic Cichej, Szpitalnej i Okrzei.	3.1 3.2 4.1	Przebudowa ulic, chodników, budowa ścieżki rowerowej, odwodnienia, miejsc postojowych, oświetlenia ulicznego.	UL. Cicha, Szpitalna, Okrzei.	14 mln, w tym udział Gminy 2,1 mln	2017 - 2018	Poprawa infrastruktury drogowej.
16	Starostwo Powiatowe w Dzierżoniowie	„Niska emisja = niski poziom życia”.	4.1	Akcja edukacyjno – informacyjna obejmująca zakresem w szczególności mieszkańców obszaru objętego rewitalizacją, ale także osoby odwiedzające ten obszar. Działania podejmowane w ramach tego przedsięwzięcia to edukacja, informacja i promocja. Należy edukować społeczność poprzez dotarcie do mieszkańców, instytucji oraz przedsiębiorców położonych w szczególności na obszarze objętym rewitalizacją. Ponadto należy informować społeczność i promować działania podejmowane na rzecz wyeliminowania niskiej emisji np.: - program KAWKA bądź inne formy pomocy, dofinansowujących likwidację źródeł ciepła wykorzystujących paliwa stałe, - budowa obwodnicy miasta w celu m.in. wyłączenia ruchu tranzytowego z obszarów o gęstej zabudowie i centrum, - działaniach podejmowanych przez urząd (np. montaż instalacji gazowych, która	Obszar powiatu dzierżoniowski.	Nieustalone	2016 - 2020	Wpływ na zwiększenie świadomości społeczności nt. problemu niskiej emisji skutkującej rzeczywistą poprawą jakości powietrza.

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cel e	Przedmiot projektu	Lokalizacja	Planowane nakłady (zł)	Termin realizacji	Planowany efekt realizacji
				wpływa na zmniejszenie emisji spalin do powietrza, w pojazdach służbowych, wymiana taboru autobusowego – jeśli takie działania są podejmowane).				
17	Fundusz Poręczeń Kredytowych Powiatu Dzierżoniowskiego Sp. z o.o.	Wsparcie przedsiębiorczości poprzez ułatwienie dostępu do poręczeń kredytów i pożyczek przedsiębiorcom z obszaru rewitalizacji lub zamierzającym oddziaływać na obszar rewitalizacji oraz poprzez wdrażanie projektów oddziałujących na lokalną przedsiębiorczość.	2.1	Coroczne zwiększanie kapitału spółki przez udziałowca – Gminę Miejską Dzierżoniów w FPKPD Sp. z o.o. w celu zwiększenia dostępu i kwot udzielanych poręczeń firmom z obszaru rewitalizacji lub oddziałujących na ten obszar. Zwiększanie kapitału spółki, w celu umożliwienia angażowania się Funduszu w projekty z zakresu wsparcia przedsiębiorczości na terenie Powiatu, miasta i obszaru rewitalizacji.	Obszar powiatu dzierżoniowskiego	150 tys.	2016 - 2020	Zwiększenie kapitału, a zarazem depozytu poręczeniowego umożliwi zwiększenie akcji poręczeniowej na pomoc przedsiębiorcom w rozwoju biznesu i tworzenie nowych i utrzymywanie istniejących miejsc pracy. Zaangażowanie się w nowe projekty umożliwi wdrożenie projektów miękkich w zakresie rozwoju gospodarczego obszaru – we współpracy z Centrum Aktywizacji Społecznej i innymi partnerami.
18	Centrum Aktywizacji Społecznej w Dzierżoniowie (ul. Nowowiejska 88) prowadzone przez Fundację Manufaktur a Inicjatyw (Wrocław, ul. Parkowa 13)	Prowadzenie Centrum Aktywizacji Społecznej w Dzierżoniowie” w latach 2014-2016.	1.2 1.3 2.1 2.2	Realizacja zadania ma na celu kompleksowe, zintegrowane świadczenie usług dla mieszkańców Dzierżoniowa - rodzin i osób w trudnej sytuacji życiowej z zakresu integracji, reintegracji społecznej, aktywizacji społecznej i zawodowej, pomocy społecznej i animacji społecznej w ramach placówki Centrum Aktywizacji Społecznej (CAS). Poprzez organizację szkoleń, warsztatów, poradnictwa specjalistycznego, animację grup, doradztwo zawodowe, udzielanie informacji, CAS realizować będzie działania promocji zatrudnienia, aktywizacji społecznej i zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz działalność wspomagającą rozwój wspólnot	Obszar miasta	200 tys.	2016	280 godzin: doradztwo zawodowe, treningi kompetencji osobistych, społecznych i zawodowych 40 godzin: konsultacje i warsztaty z zakresu przedsiębiorczości, zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej. 60 godzin zajęć w ramach szkolenia animatorów lokalnych 200 godzin: działania koordynatora rynku pracy ukierunkowane na wsparcie zatrudnienia osób niepełnosprawnych. 500 godzin: pomoc

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cel e	Przedmiot projektu	Lokalizacja	Planowane nakłady (zł)	Termin realizacji	Planowany efekt realizacji
				i społeczności lokalnych. CAS będzie też miejscem, w którym osoby wykluczone i zagrożone wykluczeniem społecznym z trudnościami wychowawczymi, socjalnymi, mieszkaniowymi będą mogły być objęte poradnictwem oraz działaniami terapeutycznymi. Działania CAS nastawione będą na długofalową animację społeczną, reintegrację i budowanie sieci współpracy lokalnych instytucji na rzecz integracji i aktywizacji środowiska lokalnego. Zadaniem Centrum będzie nie tylko udostępnienie oferty wsparcia, ale też aktywne rekrutowanie i zachęcanie mieszkańców Dzierżoniowa do korzystania z niej oraz świadczenie usług na zewnątrz CAS przy współpracy z instytucjami z terenu Dzierżoniowa (np. w OPS, TPD, DDPS). Dzięki wsparciu oferowanym przez CAS jego użytkownicy będą mogli przezwyciężyć problemy trudnej sytuacji życiowej, zdobyć wiedzę i umiejętności przydatne na rynku pracy oraz zyskać szansę na zdobycie zatrudnienia i życiowego usamodzielnienia.				psychologiczna (indywidualna, rodzinna i grupowa).
19	Powiatowy Urząd Pracy w Dzierżoniowie	1. Centrum Integracji Społecznej. 2. Program Aktywizacja i Integracja.	1.2 1.3 2.1 2.2 .	1. Utworzenie przez gminę miejską centrum integracji społecznej, o którym mowa w ustawie o zatrudnieniu socjalnym. Centrum może działać w formie jednostki budżetowej lub samorządowego zakładu budżetowego. Celem centrum jest realizacja reintegracji zawodowej i społecznej uczestników. 2. Realizacja Programu Aktywizacja i Integracja - działania w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych są realizowane przez powiatowy urząd pracy w ramach prac społecznie użytecznych, natomiast działania w zakresie integracji społecznej bezrobotnych, służące	Obszar miasta, obszar rewitalizacji	Nieustalone	2016 - 2020	1. Kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiągnięcie pozycji społecznych dostępnych osobom niepodlegającym wykluczeniu społecznemu; 2. Nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych; 3. Nauka planowania życia i zaspokajania potrzeb

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cel e	Przedmiot projektu	Lokalizacja	Planowane nakłady (zł)	Termin realizacji	Planowany efekt realizacji
				kształtowaniu aktywnej postawy w życiu społecznym i zawodowym, mogą być realizowane w szczególności poprzez grupowe poradnictwo specjalistyczne, warsztaty trenerskie i grupy wsparcia, w wymiarze co najmniej 10 godzin tygodniowo.				własnym staraniem, zwłaszcza przez możliwość osiągnięcia własnych dochodów przez zatrudnienie lub działalność gospodarczą; 4. Uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi.

8. Mechanizmy zapewnienia komplementarności

Program rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych, które mogą być współfinansowane ze środków EFRR, EFS, FS oraz innych publicznych lub prywatnych) tak, aby nie pomijać aspektu społecznego oraz gospodarczego lub przestrzenno-funkcjonalnego, lub technicznego, lub środowiskowego związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem.

Program rewitalizacji złożony z wielu różnorodnych projektów jest konstrukcją warunkującą osiągnięcie kompleksowości interwencji. Oczekuje się wzajemnego powiązania oraz synergii projektów rewitalizacyjnych. Nie oznacza to w każdym przypadku obowiązku jednoczesnej realizacji projektów, lecz synchronizację efektów ich oddziaływania na sytuację kryzysową.⁴⁶

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 wskazują na następujące rodzaje komplementarności pomiędzy poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji:

- **komplementarność przestrzenna,**
- **komplementarność problemowa,**
- **komplementarność proceduralno-instytucjonalna,**
- **komplementarność międzyokresowa,**
- **komplementarność źródeł finansowania.**

Komplementarność przestrzenna oznacza konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji programu rewitalizacji wzajemnych powiązań pomiędzy projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi zarówno realizowanych na obszarze rewitalizacji, jak i znajdujących się poza nim, ale oddziałujących na obszar rewitalizacji. Zapewnienie komplementarności przestrzennej projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych ma służyć temu, by program rewitalizacji efektywnie oddziaływał na cały dotknięty kryzysem obszar (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach), poszczególne projekty rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz by zachodził między nimi efekt synergii. Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej interwencji jest także to, by prowadzone działania nie skutkowały przenoszeniem problemów na inne obszary lub nie prowadziły do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie. Komplementarność przestrzenna skutkuje ciągłą analizą następstw decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia (np. przeznaczanie nowych terenów pod zabudowę) dla skuteczności programu rewitalizacji.

Komplementarność problemowa oznacza konieczność realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, sprawiając, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym, środowiskowym).

Zapewnienie komplementarności problemowej ma przeciwdziałać fragmentacji działań (np. tzw. „rewitalizacji technicznej”, „rewitalizacji społecznej” – określeń błędnie stosowanych, ponieważ rewitalizacja jest zawsze kompleksowa) koncentrując uwagę na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru. Skuteczna komplementarność problemowa oznacza konieczność powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach, co skutkuje lepszą koordynacją tematyczną i organizacyjną działań administracji.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. W tym celu niezbędne jest osadzenie systemu zarządzania programem rewitalizacji w przyjętym przez daną gminę systemie zarządzania w ogóle.

W celu zapewnienia komplementarności międzyokresowej IZ RPO opracowuje analizę i krytyczną ocenę oraz formułuje wnioski na temat dotychczasowego (w kontekście zaangażowania środków wspólnotowych, szczególnie w ramach polityki spójności 2007-2013) sposobu wspierania procesów rewitalizacji, jego skuteczności, osiągnięć i problemów wdrażania projektów i programów rewitalizacji w województwie. Na tej podstawie dokonywane jest zaplanowanie sposobu wspierania procesów rewitalizacji w ramach polityki spójności 2014-2020.

W oparciu o dokonaną analizę możliwe jest uzupełnianie przedsięwzięć już zrealizowanych w ramach polityki spójności 2007-2013 (np. o charakterze infrastrukturalnym) projektami komplementarnymi (np. o charakterze społecznym), realizowanymi w ramach polityki spójności 2014-2020.

Zachowanie ciągłości programowej (polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności 2007-2013) ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie. Zmiany wprowadzane w programach rewitalizacji odpowiadają na te potrzeby zmian, które wynikają głównie z ich ewaluacji, opartej na systematycznym monitoringu.

Komplementarność źródeł finansowania, w kontekście polityki spójności 2014-2020, oznacza, że projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, wynikające z programu rewitalizacji opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania. Silna koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych szczególnie w ramach EFS i EFRR jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszarów rewitalizacji.

Koordynacja środków programów operacyjnych ze środkami polityk i instrumentów krajowych jest konieczna dla realizacji zasady dodatkowości środków UE. Komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądanych zmian.⁴⁷

Oznacza to, że budowa i realizacji programu rewitalizacji jest zabiegiem złożonym. Wymaga bowiem przeprowadzenia wielu działań o charakterze diagnostycznym, konsultacyjnym, negocjacyjnym, planistycznym, prawnym, wdrożeniowym i monitoringowym – korygowania projektów i działań w trakcie ich realizacji oraz kompleksowej oceny po zakończeniu. Skuteczne, terminowe i efektywne wdrażanie programu rewitalizacji wymaga utworzenia lub wyznaczenia przez podmiot rewitalizacji organu, któremu czynność ta zostanie powierzona.⁴⁸

Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji – wskazuje, że jednym z najważniejszych narzędzi realizacji programu rewitalizacji – zapewniających jego uspołecznienie oraz komplementarność jest Komitet Rewitalizacji.

Komitet Rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą wójta, burmistrza albo prezydenta miasta. Ustawa dopuszcza powołanie osobnych Komitetów Rewitalizacji dla wyznaczonych podobszarów rewitalizacji.

- Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji ustala się uwzględniając funkcję Komitetu oraz zapewniając wyłanianie przez interesariuszy ich przedstawicieli. Zasady określa, w drodze uchwały, rada gminy przed uchwaleniem programu rewitalizacji albo w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia jego uchwalenia. Podjęcie uchwały jest poprzedzone konsultacjami społecznymi.
- Burmistrz niezwłocznie po podjęciu przez radę gminy uchwały powołuje Komitet Rewitalizacji.
- W przypadku gdy Komitet Rewitalizacji został powołany przed uchwaleniem programu rewitalizacji, w programie tym określa się niezbędne zmiany w uchwale dot. zasad

⁴⁷ Źródło: Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, MRR, 2015 rok

⁴⁸ Źródło: Andrzej Sztando – Pomiar rezultatów programu rewitalizacji miasta, Samorząd Terytorialny, 2008 rok

wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji, w tym dotyczące powołania Komitetu Rewitalizacji dla podobszaru rewitalizacji objętego tym programem.

- Zmiana uchwały, w sposób zgodny z programem rewitalizacji, następuje niezwłocznie po uchwaleniu tego programu. Po zmianie uchwały wójt, burmistrz albo prezydent miasta zmienia zarządzenie powołujące Komitet Rewitalizacji.
- Obsługę organizacyjną Komitetu Rewitalizacji zapewnia urząd obsługujący wójta.
- W przypadku gdy Komitet Rewitalizacji zajmuje stanowisko w drodze głosowania, przedstawiciele gminy, gminnych jednostek organizacyjnych, w tym gminnych osób prawnych, nie biorą udziału w głosowaniu, jeżeli dotyczy ono projektów dokumentów, których opracowanie jest zadaniem wójta.

Zgodnie z Ustawą⁴⁹ o rewitalizacji Komitet Rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy. Ustawa, jak również analiza zakresu realizacji programu rewitalizacji, wskazuje, że największy ciężar organizacyjny, zarządczy i finansowy – będzie udziałem samorządu lokalnego i jego jednostek podległych. Dla zapewnienia „dobrego zarządzania” procesem rewitalizacji, a tym samym komplementarności realizowanych działań – istotne wydaje się być stworzenie lub dostosowanie istniejących struktur administracyjno-zarządczych do specyfiki i potrzeb realizacji programu rewitalizacji – także w kontekście właściwego funkcjonowania Komitetu Rewitalizacji (przyp. obsługę organizacyjną Komitetu Rewitalizacji zapewnia urząd obsługujący burmistrza).

Proponuje się zatem powołanie przez Burmistrza Zespołu ds. Rewitalizacji, który realizować może wiele różnorodnych działań koncepcyjnych, organizacyjnych, koordynacyjnych, ewaluacyjnych i informacyjnych związanych z programem. Zespół realizować powinien także działania monitoringowe, w obszarze których mieści się pomiar efektów rewitalizacji. Nie jest konieczne sytuowanie Zespołu w strukturze organizacyjnej urzędu gminy jako odrębnej komórki organizacyjnej, bowiem w jego skład wchodzić będą przede wszystkim osoby z różnych istniejących już komórek, np. zastępca burmistrza (jako przewodniczący), członek rady gminy, skarbnik miasta, kierownicy wybranych wydziałów urzędu.⁵⁰

⁴⁹ Przyp. w niniejszym opracowaniu rozwiązania dot. uspołecznienia procesu realizacji programu rewitalizacji zaproponowane w Ustawie o rewitalizacji traktowane są jako przykłady dobrych praktyk.

⁵⁰ Na podstawie: Andrzej Sztando – Pomiar rezultatów programu rewitalizacji miasta, Samorząd Terytorialny, 2008 rok.

9. Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Zabezpieczenie finansowe działań związanych z realizacją Programu Rewitalizacji na lata 2016 – 2020 stanowią przede wszystkim środki budżetowe gminy. Jednakże środki własne gminy wspomagane będą środkami zewnętrznymi pochodzącymi m. in. ze środków Unii Europejskiej.

Podstawowe źródła pozabudżetowe wykorzystywane do realizacji strategii obejmują:

- środki Unii Europejskiej – m. in. fundusze strukturalne i inwestycyjne: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, w tym również Program Interreg V-A Republika Czeska – Polska, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności, Instrument Łącząc Europę, Europejski Fundusz na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- środki budżetu państwa – przewidziane na współfinansowanie projektów, jak i jako niezależne źródło finansowania,
- środki budżetów samorządów – wojewódzkich, powiatowych – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
- inne środki publiczne – np. fundusze celowe,
- środki prywatne – np. środki organizacji pozarządowych,
- kredyty, pożyczki, obligacje komunalne i inne narzędzia i instrumenty finansowe kierowane do JST.

Tabela 100. Ramy finansowe w odniesieniu do podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Planowane nakłady (zł)	Termin realizacji	Źródła finansowania
1	Gmina Miejska Dzierżoniów	Modernizacja budynku Przedszkola Publicznego nr 2.	1 mln, w tym udział Gminy 0,3 mln	Po 2018	UE, gmina
2	Gmina Miejska Dzierżoniów	Modernizacja i termomodernizacja budynku przedszkola publicznego nr 7 wraz z zagospodarowaniem terenu pod funkcję sportowo – rekreacyjną lub budowa budynku przedszkola (pasywnego) wraz z zagospodarowaniem terenu.	4,6 mln, w tym udział Gminy 1,38 mln	Po 2018	UE, gmina
3	Gmina Miejska Dzierżoniów	Modernizacja i termomodernizacja budynku szkoły podstawowej nr 6 w Dzierżoniowie wraz z zagospodarowaniem terenu na funkcje sportową.	4,43 mln, w tym udział Gminy 1,33 mln	Po 2018	UE, gmina
4	Gmina Miejska	Modernizacja budynku	4,765 mln, w	Po 2018	UE, gmina

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Planowane nakłady (zł)	Termin realizacji	Źródła finansowania
	Dzierżoniów	Szkoły Podstawowej nr 3 w Dzierżoniowie wraz zagospodarowaniem terenu na funkcje sportową.	tym udział Gminy 1,43 mln		
5	Gmina Miejska Dzierżoniów	Modernizacja budynku Przedszkola Publicznego nr 1 w Dzierżoniowie wraz zagospodarowaniem terenu na funkcje sportową.	2,26 mln	Po 2018	UE, gmina
6	Gmina Miejska Dzierżoniów	Modernizacja oraz remonty budynków komunalnych oraz udział gminy w remontach wspólnot mieszkaniowych.	2,09 mln	Po 2018	UE, gmina
7	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont i przebudowa Kina „Zbyszek”.	3,195 mln, w tym udział Gminy 1,278 mln	Po 2018	UE, gmina
8	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont Muzeum Miejskiego w Dzierżoniowie.	3,1 mln, w tym udział Gminy 0,93 mln	Po 2018	UE, gmina
9	Gmina Miejska Dzierżoniów	Miejska Biblioteka Publiczna.	1,0 mln	Po 2018	UE, gmina
10	Gmina Miejska Dzierżoniów	Przebudowa budynku przy ul. Świdnickiej na potrzeby dziennego domu pomocy społecznej.	2,8 mln, w tym udział Gminy 0,84 mln	Po 2018	UE, gmina
11	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont zabytkowego Ratusza Miejskiego w Dzierżoniowie.	6,5 mln	Po 2018	UE, gmina
12	Gmina Miejska Dzierżoniów	Modernizacja staromiejskiego centrum Dzierżoniowa wraz z zabytkowymi murami obronnymi i infrastrukturą przyległą.	22,0 mln	Po 2018	UE, Gmina
13	Gmina Miejska Dzierżoniów	Budowa ogólnodostępnych obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie Dzierżoniowa.	2,3 mln, w tym udział Gminy 1,541 mln	Po 2018	UE, gmina
14	Gmina Miejska Dzierżoniów	Zagospodarowanie wnętrza kwartałów oraz terenów zielonych wraz z małą architekturą.	700 tys.	Po 2018	UE, gmina, prywatny
15	Gmina Miejska Dzierżoniów	Przebudowa parku u zbiegu ulic Daszyńskiego i Piłsudskiego, wraz z przeniesieniem na jego teren Pomnika Pamięci Losów Ojczyzny.	1,35 mln	Po 2018	UE, gmina
16	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont ul. Mickiewicza.	1,2 mln	Po 2108	UE, gmina
17	Gmina Miejska Dzierżoniów	Modernizacja ul. Prochowej.	3,0 mln, w tym udział Gminy 1,5 mln	2018	UE, gmina
18	Gmina Miejska	Modernizacja ul. Ciasnej.	360 tys.	Po 2018	UE, gmina

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Planowane nakłady (zł)	Termin realizacji	Źródła finansowania
	Dzierżoniów				
19	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont ul. Pocztowej.	1,22 mln	Po 2018	UE, gmina
20	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont ul. Świdnickiej.	1,65 mln	Po 2018	UE, gmina
21	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont drogi wewnętrznej przy Gimnazjum nr 1	400 tys.	Po 2018	UE, gmina
22	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont ul. Szkolnej.	800 tys.	Po 2018	UE, gmina
23	Gmina Miejska Dzierżoniów	Wykonanie drogi dojazdowej do bud. mieszkalnych przy ul. Grota – Roweckiego.	200 tys.	Po 2018	UE, gmina
24	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont ul. Strzelniczej.	80 tys.	Po 2018	UE, gmina
25	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont ul. Nowowiejskiej od ul. Kościuszki do ul. Żłotej.	3,2 mln	Po 2018	UE, gmina
26	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont schodów przy ul. Mierniczej (pomiędzy ul. Mickiewicza i Pocztową) wraz z dojściem od strony ul. Pocztowej.	560 tys.	Po 2018	UE, gmina
27	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont ul. Grota – Roweckiego.	450 tys.	Po 2018	UE, gmina
28	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont ul. Słowackiego.	700 tys.		UE, gmina
29	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont ul. Brzozowej.	200 tys.	Po 2018	UE, gmina
30	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont ul. Lipowej.	230 tys.	Po 2018	UE, gmina
31	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont ul. Marszałkowskiej.	220 tys.	Po 2018	UE, gmina
32	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont ul. 11-Listopada.	850 tys.	Po 2018	UE, gmina
33	Gmina Miejska Dzierżoniów	Modernizacja ul. Przedmieście i ul. Krótkiej.	1,0 mln	Po 2018	UE, gmina
34	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont ul. Wrocławskiej od ul. Piłsudskiego do ul. Piastowskiej.	600 tys.	Po 2018	UE, gmina
35	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont ul. Ogrodowej	360 tys.	Po 2018	UE, gmina
36	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont ul. Mostowej.	260 tys.	Po 2018	UE, gmina
37	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont ul. Nowogrodzkiej.	150 tys.	Po 2018	UE, gmina

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Planowane nakłady (zł)	Termin realizacji	Źródła finansowania
38	Gmina Miejska Dzierżoniów	Zintegrowane centrum przesiadkowe.	15 mln, w tym udział gminy 2,25 mln, w tym 2017 – 1,0 mln 2018 – 0,745 mln	2017 - 2018	UE, gmina
39	Gmina Miejska Dzierżoniów	Zagospodarowanie parków w mieście.	500 tys.	Po 2018	UE, gmina
40	Gmina Miejska Dzierżoniów	Rozwój e-usług.	300 tys. w tym udział Gminy 120 tys.	Po 2018	UE, gmina
41	Starostwo Powiatowe w Dzierżoniowie	Poprawa estetyki budynków o znaczeniu historycznym i artystycznym z obszarów rewitalizowanych.	Nieustalone	2016 - 2020	UE, Powiat Dzierżoniowski
42	D.Z.B.M sp. z o.o. ul. Bielawska 15	Remont elewacji budynków Centrum wraz z zagospodarowaniem przestrzeni pomiędzy nieruchomościami.	4,0 mln	2016 - 2020	UE, gmina
43	D.Z.B.M sp. z o.o. ul. Bielawska 15	Poprawienie funkcjonalności i bezpieczeństwa lokali poprzez wykonanie prawidłowej wentylacji pomieszczeń.	3,0 mln zł		UE, gmina
44	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Miejski Dzierżoniów Ul. Nowowiejska 73	Adaptacja podwórka przy siedzibie TPD, ul. Nowowiejska na bezpieczny plac zabaw dla dzieci.	250 tys.	2016 - 2020	UE, środki prywatne
RAZEM			104 190 tys.		

Tabela 101. Ramy finansowe w odniesieniu do pozostałych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Planowane nakłady (zł)	Termin realizacji	Źródła finansowania
1	Gmina Miejska Dzierżoniów	Udział Gminy Miejskiej w Funduszu Poręczeń Kredytowych.	300 tys., po 50 tys. w każdym roku	Po 2018	UE, gmina
2	Gmina Miejska Dzierżoniów	Budowa zintegrowanego inkubatora przedsiębiorczości w Dzierżoniowie.	8 mln zł, w tym udział Gminy 2,19 mln 2017 – 1,59 mln 2018 – 0,6 mln	2017 - 2018	UE, gmina

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Planowane nakłady (zł)	Termin realizacji	Źródła finansowania
3	Gmina Miejska Dzierżoniów	Remont budynku żłobka wraz z zagospodarowaniem terenu.	1,5 mln zł	Po 2018	UE, gmina
4	Gmina Miejska Dzierżoniów	Przebudowa i rozbudowa obiektu basenu krytego w Dzierżoniowie.	8,0 mln, w tym udział Gminy 2,4 mln	Po 2018	UE, gmina
5	Gmina Miejska Dzierżoniów	Modernizacja stadionu miejskiego.	4,45 mln, w tym udział Gminy 2,9815 mln	Po 2018	UE, gmina
6	Gmina Miejska Dzierżoniów	Centrum Treningowo – Pobytowe przy ul. Strumykowej 1.	38,8 mln	Po 2018	UE, gmina
7	Gmina Miejska Dzierżoniów	Budowa i modernizacja obiektów sportowych dla potrzeb turystyki aktywnej przy ul. Strumykowej.	16,7 mln	Po 2018	UE, gmina
8	Gmina Miejska Dzierżoniów	Budowa schroniska turystycznego z parkingami w Dzierżoniowie przy ul. Strumykowej.	23,8485 mln zł	Po 2018	UE, gmina
9	Gmina Miejska Dzierżoniów	Sieć ścieżek rowerowych na terenie miasta.	2,65 mln, w tym udział Gminy 0,795 mln	Po 2018	UE, gmina
10	Gmina Miejska Dzierżoniów	Monitoring w placówkach oświatowych.	400 tys. w tym udział Gminy 160 tys.	Po 2018	UE, gmina
11	Gmina Miejska Dzierżoniów	Budowa parkingów na terenie miasta.	6,8 mln zł	Po 2018	UE, gmina
12	Gmina Miejska Dzierżoniów	Zakup i montaż systemu monitoringu zużycia nośników energetycznych.	500 tys.	Po 2018	UE, gmina
13	Gmina Miejska Dzierżoniów	Program małych ulepszeń. Program KAWKA.	280 tys., po 35 tys. w każdym roku od 2016 do 2023.	2016 do 2023	UE, gmina, prywatnie
14	Gmina Miejska Dzierżoniów	Budowa obwodnicy miasta Dzierżoniowa – odcinek południowy.	Inwestycja prowadzona przez DSDiK.	Po 2018	UE, gmina
15	Gmina Miejska Dzierżoniów	Przebudowa ulicy Cichej, Szpitalnej i Okrzei.	14 mln	2017 - 2018	UE, gmina
16	Starostwo Powiatowe w Dzierżoniowie	„Niska emisja = niski poziom życia”.	Nieustalone	2016 - 2020	UE, Powiat Dzierżoniowski
17	Fundusz Poręczeń Kredytowych Powiatu Dzierżoniowskiego Sp. z o.o.	Wsparcie przedsiębiorczości poprzez ułatwianie dostępu do poręczeń kredytów i pożyczek przedsiębiorcom z obszaru rewitalizacji lub zamierzającym oddziaływać na obszar rewitalizacji oraz	150 tys.	2016 - 2020	UE, Fundusz Poręczeń Kredytowych Powiatu Dzierżoniowskiego Sp. z o.o.

L.p.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Planowane nakłady (zł)	Termin realizacji	Źródła finansowania
		poprzez wdrażanie projektów oddziałujących na lokalną przedsiębiorczość.			
18	Centrum Aktywizacji Społecznej w Dzierżoniowie (ul. Nowowiejska 88) prowadzone przez Fundację Manufaktura Inicjatyw (Wrocław, ul. Parkowa 13)	Prowadzenie Centrum Aktywizacji Społecznej w Dzierżoniowie” w latach 2014-2016.	200 tys.	2016	UE, środki prywatne
19	Powiatowy Urząd Pracy w Dzierżoniowie	1. Centrum Integracji Społecznej. 2. Program Aktywizacja i Integracja.	Nieustalone	2016 - 2020	UE, PUP
20	Muzeum Przemysłu i Kolejnictwa na Śląsku - Fundacja Dziedzictwa Przemysłowego Śląska	Transgraniczne muzea techniki otwierają swoje podwoje dla zwiedzających	134 520 euro	07. 2016 – 12.2018	UE, Muzeum Przemysłu i Kolejnictwa na Śląsku - Fundacja Dziedzictwa Przemysłowego Śląska
RAZEM			126 575 tys. + 134 520 euro		

10. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów oraz grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji

Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji podkreśla znaczenie zasady partnerstwa i partycypacji w procesie tworzenia i realizacji/wdrażania programu rewitalizacji.

Program rewitalizacji jest wypracowywany przez samorząd gminny i poddawany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Prace nad przygotowaniem programu, bądź jego aktualizacją, jak również wdrażanie (realizacja) programu oparte są na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością obszarów rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji.

Przygotowanie, prowadzenie i ocena rewitalizacji polegają w szczególności na:

- poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami;
- prowadzeniu, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy, oraz o przebiegu tego procesu;
- inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;
- zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji;
- wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji;
- zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

Partycypacja społeczna jest wpisana w proces rewitalizacji jako fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Skonsolidowanie wysiłków różnych podmiotów na rzecz obszaru rewitalizacji jest ważnym warunkiem sukcesu.⁵¹

⁵¹ Źródło: Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji

Procedura uspołecznienia na etapie przygotowania programu rewitalizacji.

Forma konsultacji	Opis
1. Warsztaty	<p>Proces formułowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Miejskiej Dzierżoniów na lata 2016-2020 realizowany był w oparciu o metodę partycypacji społecznej. Określenie wizji rozwoju, celów głównych, szczegółowych i wreszcie formułowanie kluczowych zadań realizowane było w oparciu o partnerstwo lokalne przy zaangażowaniu przedstawicieli życia społecznego, gospodarczego oraz politycznego miasta Dzierżoniów.</p> <p>Przeprowadzono łącznie trzy sesje warsztatowe.</p> <ul style="list-style-type: none">• Warsztat I DIAGNOZA GMINY MIEJSKIEJ DZIERŻONIÓW, Dzierżoniów, 18.12.2015• Warsztat II OBSZAR REWITALIZACJI – WIZJA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, SWOT, Dzierżoniów, 15.01.2016• Warsztat III ZADANIA REWITALIZACYJNE, Dzierżoniów, 28.01.2016 <p>Sesje warsztatowe poprowadzili moderаторzy z firmy Instytut Badawczy IPC Spółka z o.o. z Wrocławia – dr Przemysław Wołczek oraz mgr inż. Marek Karłowski.</p>
2. Ankiety	<p>W badaniu wzięło udział 527 osób – dorosłych mieszkańców Dzierżoniowa. Większą część tej grupy (60,3%) stanowiły kobiety. Mężczyzn było 39,7%.</p>
3. Korespondencyjne zbierania pomysłów rewitalizacyjnych.	<p>Przeprowadzone zostało korespondencyjne zbieranie pomysłów i projektów rewitalizacyjnych w oparciu przygotowany i uzgodniony formularz projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Zgłoszone projekty i pomysły zostały ujęte w programie rewitalizacji.</p>

Procedura uspołecznienia na etapie realizacji programu rewitalizacji.

Efektywność partycypacji społecznej zależy od skuteczności dwustronnego przepływu informacji, co oznacza, że nie tylko Gmina, jako podmiot zarządzający procesem rewitalizacji powinien informować stronę społeczną o planowanych działaniach i zamierzeniach, ale także strona społeczna powinna mieć szansę wyrażenia swojej opinii na temat realizowanych działań.

Poniżej prezentowane są zasady, którymi kierować się będzie Gmina Miejska Dzierżoniów w realizacji procesu konsultacji społecznych.

Zasady partycypacji w projekcie:

1. Dwustronny przepływ informacji.
2. Rzetelne diagnozowanie i prezentowanie informacji.
3. Angażowanie społeczności na możliwie wielu etapach działań rewitalizacyjnych.
4. Wieloetapowość konsultacji społecznych.
5. Wieloaspektowość konsultacji społecznych.

W procesie rewitalizacji wykorzystywane zostaną bierne i czynne formy konsultacji społecznych:

1. Formy bierne, a więc takie, w których prowadzona komunikacja jest jednokierunkowa to m.in. artykuły w informatorach samorządowych oraz krótkie informacje na stronach internetowych Gminy, bądź też w lokalnych mediach. Komunikacja jednokierunkowa będzie miała głównie charakter informacyjny.

2. Formy czynne tzn. komunikacja dwukierunkowa będzie miała charakter informacyjno-konsultacyjny i prowadzona będzie w sposób dedykowany.

Założenia koncepcji procesu konsultacji społecznych:

1. Proces uspołecznienia realizacji programu rewitalizacji realizowany będzie wśród interesariuszy programu rewitalizacji, a więc podmiotów (osób fizycznych i prawnych), na które rezultaty będą miały wpływ.
2. W ramach procesu następować będzie komunikacja jedno- i dwukierunkowa z zespołami i osobami zarówno biorącymi bezpośredni udział w projektach rewitalizacji, jak również z zespołami i osobami, powiązanymi pośrednio z działaniami rewitalizacyjnymi.
3. Wstępnie zidentyfikowane w niniejszym opracowaniu grupy interesariuszy (przedsiębiorcy, organizacje społeczne, lokalni liderzy, mieszkańcy poszczególnych sołectw, jednostki organizacyjne gminy, parafie) będą szczegółowo zweryfikowane na etapie prac realizacyjnych.
4. Uspołecznienie będzie prowadzone w sposób bezpośredni.
5. Wszystkie działania zaplanowane w ramach procesu uspołecznienia zostaną szczegółowo zweryfikowane po zapoznaniu się z oczekiwaniami, potrzebami i możliwościami uczestników procesu.
6. Po każdym spotkaniu konsultacyjnym/warsztatowym dotyczących programu rewitalizacji zostanie sporządzony raport.

Istotnym narzędziem partycypacji społecznej jest działalność Komitetu Rewitalizacji.

11. System realizacji programu rewitalizacji

Opracowanie i przyjęcie programu rewitalizacji rozpoczyna pierwszy i najistotniejszy etap procesu wdrażania. Proces wdrażania zależy od podejmowanych działań, a proces realizacji programu – od procedur gwarantujących jej realizację oraz od organizacji prac nad programem, czyli podziału obszarów odpowiedzialności za realizację pomiędzy struktury/jednostki organizacyjne Gminy.

Dla powodzenia wdrożenia programu rewitalizacji należy przyjąć tzw. zasadę partnerstwa, czyli współpracę poszczególnych aktorów rozwoju (instytucji samorządowych, organizacji społecznych, przedstawicieli mieszkańców, przedsiębiorców) oraz zasadę partycypacji społecznej, czyli prowadzenie dialogu społecznego pomiędzy różnymi podmiotami na terenie gminy, w zakresie wdrażania programu rewitalizacji.

Współpraca podmiotów powinna dotyczyć w szczególności:

- prowadzenia dialogu społecznego pomiędzy różnymi podmiotami w zakresie przedsięwzięć rewitalizacyjnych i ich komplementarności,
- budowy trwałej sieci partnerstwa na rzecz rozwoju gminy, a tym samym zapewnienia kompleksowego podejścia do rozwiązywania problemów zdiagnozowanych w programie rewitalizacji,
- kojarzenia partnerów do wspólnych przedsięwzięć oraz projektów, poprzez tworzenie płaszczyzny i podstaw wymiany pomysłów, potencjału i potrzeb,
- poprawy skuteczności działania tych podmiotów poprzez wymianę doświadczeń i informacji o trendach/pomysłach rozwojowych,
- prowadzenia badań i analiz w zakresie zmian społeczno-gospodarczych w gminie, które są rezultatem prowadzonych działań rewitalizacyjnych,
- współdziałania w zakresie doboru rozwiązań zapobiegających sytuacjom kryzysowym o charakterze społeczno-gospodarczym,
- budowy warunków sprzyjających wdrażaniu programu rewitalizacji,
- wdrażania programu rewitalizacji.

Skuteczność realizacji programu rewitalizacji i jego celów zapewnić będzie sprawny system oceny skuteczności wdrażania obejmujący:

- monitoring, czyli podsystem zbierania i selekcjonowania informacji,
- ewaluację, czyli podsystem oceny i interpretacji zgromadzonego materiału.

Prace nad realizacją działań rewitalizacyjnych powinny rozpocząć się natychmiast po przyjęciu programu rewitalizacji. Skuteczne, terminowe i efektywne wdrażanie programu rewitalizacji wymagać będzie szeregu działań: koordynacyjnych, organizacyjnych, koncepcyjnych, kontrolnych i informacyjnych.

Proces tworzenia oraz realizacji programu rewitalizacji można podzielić na kilka istotnych etapów:

- 1) Przygotowanie do sporządzania programu rewitalizacji.
- 2) Sporządzenie projektu programu rewitalizacji.

- 3) Konsultacje społecznego programu rewitalizacji.
- 4) Opiniowanie projektu programu rewitalizacji.
- 5) Wprowadzenie zmian wynikających z przeprowadzonych konsultacji społecznych i uzyskanych opinii oraz uchwalenie programu rewitalizacji.
- 6) Realizacja programu rewitalizacji.

12. System monitoringu

Monitoring

Monitoring procesu wdrażania programu rewitalizacji i jego efektów jest odpowiedzialnym i ważnym zadaniem, warunkującym skuteczne zarządzanie procesem wdrażania programu.

Proces realizacji będzie monitorowany i oceniany przez zespół zadaniowy (Zespołu ds. Rewitalizacji).

Głównymi obszarami monitorowania i ewaluacji programu rewitalizacji są:

- cele główne i szczegółowe wytyczone w programie,
- Kierunki działań i poszczególne przedsięwzięcia oraz projekty rewitalizacyjne.

Proces monitorowania polegał będzie na systematycznym obserwowaniu zmian zachodzących w ramach poszczególnych celów wytyczonych w programie. Zaleca się, aby monitoring prowadzony był jednocześnie na kilku płaszczyznach. Powinien dostarczać informacji na temat postępów w osiąganiu przyjętych celów oraz umożliwić kwantyfikację efektów zrealizowanych projektów (zarówno efektów ekonomicznych jak i społecznych).

Monitoring programu będzie odbywał się w dwóch etapach:

- Roczne sprawozdania z realizacji celów, zawierające podstawowe informacje na temat podejmowanych działań, stopnia realizacji projektów, ewentualnych efektów końcowych tych projektów.
- Analiza wskaźnikowa, służąca odpowiedzi na pytanie o zbieżność podejmowanych działań z osiąganymi wynikami społeczno-gospodarczymi gminy wg wskaźników zaproponowanych dla poszczególnych celów.

Ewaluacja

W szerokim aspekcie ewaluacja dotyczy realizacji programu rewitalizacji oraz jego wpływu na wszelkie dziedziny życia społeczno-gospodarczego. Ewaluacja musi także odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu program rozwiązuje realne problemy gminy i jej społeczności.

W wąskim aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji poszczególnych elementów programu, przy czym kryteriami oceny zapisów są:

- wskaźniki realizacji celów,
- rozwiązywanie problemów (wyzwań przyjętych w programie),
- realizacja wizji rozwoju (wg przyjętych składników wizji).

Ewaluacja będzie opierać się na trzech rodzajach ocen:

- ocena przed realizacją działań - czy i w jaki sposób program, a w szczególności poszczególne działania i przedsięwzięcia rewitalizacyjne wpłyną na grupy docelowe, przyczynią się do poprawy sytuacji na terenie gminy,
- ocena w trakcie realizacji działań - odpowiada na pytanie, czy przyjęte cele i podjęte w następstwie działania zmierzają w dobrym kierunku,
- ocena po realizacji działań - ocena długoterminowego wpływu programu rewitalizacji na grupy docelowe, czy efekty wynikłe z zastosowania strategii są trwałe.

WSKAŹNIKI REALIZACJI PROGRAMU REWITALIZACJI

Cel operacyjny	Wskaźnik	Jednostka	Źródło pozyskania informacji	Częstotliwość pomiaru	Oczekiwana zmiana w 2020
CEL GŁÓWNY 1. ROZWÓJ AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ ORAZ WSPIERANIE WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO.	1. Liczba osób objętych pomocą społeczną	1. Osoba	1. OPS	1 raz/rok	Spadek
	2. Liczba organizacji pozarządowych	2. Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców.	2. GUS	1 raz/rok	Wzrost
CEL GŁÓWNY 2. ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ WŚRÓD MIESZKAŃCÓW.	1. Liczba osób bezrobotnych	1. Osoba	1. PUP	1 raz/rok	1. Spadek
	2. Liczba osób długotrwale bezrobotnych	2. Osoba	2. PUP	1 raz/rok	2. Wzrost
	3. Liczba osób fizycznych prowadząca działalność gospodarczą	3. Liczba osób w przeliczeniu na liczbę mieszkańców	3. GUS	1 raz/rok	3. Wzrost
	4. Liczba osób pracujących	4. Osoba	4. GUS	1 raz/rok	4. Status quo lub wzrost
CEL GŁÓWNY 3. INTEGRACJA PRZESTRZENNO- FUNKcjONALNA.	1. Węzeł przesiadkowy	1. Liczba	1. UM	2020	1. Węzeł przesiadkowy
	2. Długość modernizowanych dróg	2. Km	2. UM	1 raz/rok	2. Wzrost
	3. Długość ścieżek rowerowych	3. Km	3. UM	1 raz/rok	3. Wzrost
CEL GŁÓWNY 4. EKOLOGICZNA, ZADBANA I UPORZĄDKOWANA PRZESTRZEŃ MIEJSKA.	1. Dane nt. stanu środowiska	1. Stan wód, emisja gazów i pyłów	1. RDOŚ	1 raz/rok	1. Poprawa lub zachowanie stanu środowiska

13. Spis map, tabel, wykresów

Mapa 1. Udział osób w wieku produkcyjnym w liczbie ludności ogółem, GUS 2013 (obszar powiatu dzierzoniowskiego).....	17
Mapa 2. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców, GUS 2013 (obszar powiatu dzierzoniowskiego).....	18
Mapa 3. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności ogółem, GUS 2013 (obszar powiatu dzierzoniowskiego).....	19
Mapa 4. Wskaźnik przedsiębiorczości na 1000 mieszkańców, GUS 2013 (obszar powiatu dzierzoniowskiego).....	20
Mapa 5. Wskaźnik syntetyczny poziomu degradacji, na podstawie danych GUS 2013 (obszar powiatu dzierzoniowskiego).....	21
Mapa 6. Obszary problemowe wskazane do rewitalizacji na podstawie analizy wskaźnikowej – wskaźnik sumaryczny.	23
Mapa 7. Zasięg terytorialny obszaru miasta Dzierżoniów wskazany do rewitalizacji przez Program Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014 - 2020	32
Mapa 8. Podsumowanie wskazań wskaźników sfery społecznej poniżej wartości średniej dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów.....	64
Mapa 9. Podsumowanie wskazań wskaźników sfery społecznej poniżej wartości średniej dla powiatu dzierzoniowskiego	65
Mapa 10. Podsumowanie wskazań wskaźników sfery gospodarczej poniżej wartości średniej dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów	83
Mapa 11. Podsumowanie wskazań wskaźników sfery gospodarczej poniżej wartości średniej dla powiatu dzierzoniowskiego	84
Mapa 12. Układ drogowy powiatu dzierzoniowskiego na tle gęstości zaludnienia	125
Mapa 13. Natężenie ruchu drogowego w powiecie dzierzoniowskim (badanie: 26.11.2014).....	126
Mapa 14. Podsumowanie wskazań wskaźników sfery społecznej i gospodarczej poniżej wartości średniej dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów.....	148
Mapa 15. Podsumowanie wskazań wskaźników sfery społecznej i gospodarczej poniżej wartości średniej dla powiatu dzierzoniowskiego	149
Mapa 16. Zasięg obszaru zdegradowanego w Dzierżoniowie	150
Mapa 17. Zasięg obszaru przeznaczonego do rewitalizacji w Dzierżoniowie.....	166
Mapa 18. Zasięg obszaru przeznaczonego do rewitalizacji w Dzierżoniowie	244
Tabela 1. Wartości wskaźników dla obszarów problemowych objętych rewitalizacją na obszarze Ziemi Dzierżoniowskiej.....	22
Tabela 2. Współczynnik feminizacji w latach 2010-2014	33
Tabela 3. Gęstość zaludnienia w latach 2010-2014.....	34
Tabela 4. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym do ogółu ludności w latach 2010-2014	34
Tabela 5. Udział ludności w wieku produkcyjnym do ogółu ludności w latach 2010-2014	35
Tabela 6. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności w latach 2010-2014.....	35
Tabela 7. Wskaźniki obciążenia demograficznego na 2014 rok	36
Tabela 8. Urodzenia żywe na 1000 ludności w latach 2010-2014	37
Tabela 9. Zgony na 1000 ludności za lata 2010-2014	37
Tabela 10. Przyrost naturalny na 1000 ludności w latach 2010-2014	38
Tabela 11. Małżeństwa zawarte na 1000 ludności w latach 2010-2014	38
Tabela 12. Saldo migracji na 1000 ludności w latach 2010-2014	39
Tabela 13. Bezrobotni zarejestrowani w latach 2010-2014	39
Tabela 14. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2014	40
Tabela 15. Pracujący na 1000 ludności w latach 2010-2014	40

Tabela 16. Bezrobotni bez prawa do zasiłku	41
Tabela 17. Liczba rodzin korzystająca z wybranych świadczeń finansowych w latach 2010-2014.....	42
Tabela 18. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej w latach 2010-2014	43
Tabela 19. Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej do ogółu ludności w latach 2010-2014	43
Tabela 20. Najważniejsze powody przyznawania pomocy społecznej przez OPS w latach 2009-2014 (liczba rodzin)	44
Tabela 21. Wybrane formy pomocy niefinansowej w latach 20010-2014	44
Tabela 22. Liczba organizacji pozarządowych i podmiotów biorących udział w realizacji zadań publicznych 1000 mieszkańców	48
Tabela 23. Liczba osób będących adresatami zadań realizowanych przez organizacje pozarządowe ..	48
Tabela 24. Udział dotacji na realizację zadań zleczanych organizacjom pozarządowym w stosunku do bieżących wydatków miasta	48
Tabela 25. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w latach 2010-2014.....	49
Tabela 26. Zbiorcza tabela oceny wskaźników sfery społecznej dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów za lata 2010-2014	50
Tabela 27. Dynamika zmian liczby ludności ogółem w porównaniu do średniej wartości dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów i powiatu dzierzoniowskiego	51
Tabela 28. Dynamika zmian liczby ludności w wieku produkcyjnym w porównaniu do średniej wartości dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów i powiatu dzierzoniowskiego	53
Tabela 29. Dynamika zmian liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w porównaniu do średniej wartości dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów i powiatu dzierzoniowskiego	55
Tabela 30. Udział osób korzystającej z opieki społecznej do ogółu ludności w porównaniu do średniej wartości dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów i powiatu dzierzoniowskiego	57
Tabela 31. Dynamika ilości kolizji i wypadków drogowych w porównaniu do średniej wartości dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów i powiatu dzierzoniowskiego.....	59
Tabela 32. Ilość interwencji Policji w przeliczeniu na osobę w porównaniu do średniej wartości dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów i powiatu dzierzoniowskiego.....	61
Tabela 33. Suma ocen wskaźników sfery społecznej poniżej wartości średniej dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów i powiatu dzierzoniowskiego	63
Tabela 34. Liczba podmiotów gospodarczych w podziale na profil działalności w mieście Dzierżoniowie w latach 2009-2014	66
Tabela 35. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w latach 2010-2014	68
Tabela 36. Podmioty wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności w latach 2010-2014.....	68
Tabela 37. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 19 tys. ludności w latach 2010-2014	69
Tabela 38. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2010-2014	70
Tabela 39. Podmioty zatrudniające 0-9 osób na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2014	70
Tabela 40. Podmioty zatrudniające 10-49 osób na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2014	71
Tabela 41. Podmioty zatrudniające 50-249 osób na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2014	71
Tabela 42. Podmioty zatrudniające powyżej 250 osób na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2014.....	72
Tabela 43. Zbiorcza tabela oceny wskaźników sfery gospodarczej dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów za lata 2010-2014	73
Tabela 44. Udział osób bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym w porównaniu do średniej wartości dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów i powiatu dzierzoniowskiego.....	74
Tabela 45. Udział osób stale bezrobotnych i bezrobotnych bez stażu pracy do ogółu osób bezrobotnych w porównaniu do wartości średniej dla powiatu dzierzoniowskiego	76
Tabela 46. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w porównaniu do średniej wartości dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów i powiatu dzierzoniowskiego ..	78

Tabela 47. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w porównaniu do wartości średniej dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów i powiatu dzierżoniowskiego.....	80
Tabela 48. Suma ocen wskaźników sfery gospodarczej poniżej wartości średniej dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów i powiatu dzierżoniowskiego	82
Tabela 49. Grunty zabudowane i zurbanizowane ogółem i ich udział w powierzchni ogółem w latach 2010-2014	92
Tabela 50. Tereny mieszkaniowe i ich udział w gruntach zabudowanych i zurbanizowanych w latach 2010-2014	92
Tabela 51. Tereny przemysłowe i ich udział w gruntach zabudowanych i zurbanizowanych w latach 2010-2014	93
Tabela 52. Tereny rekreacji i wypoczynku i ich udział w gruntach zabudowanych i zurbanizowanych w latach 2010-2014.....	94
Tabela 53. Udział terenów zielonych w powierzchni ogółem w latach 2010-2014.....	94
Tabela 54. Żywopłoty na 1 km ² w latach 2010-2014	95
Tabela 55. Zbiorcza tabela oceny wskaźników sfery środowiska dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów za lata 2010-2014	96
Tabela 56. Przychodnie na 10 tys. ludności w latach 2010-2014	100
Tabela 57. Porady lekarskie ogółem na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014	100
Tabela 58. Ludność na 1 aptekę ogólnodostępną w latach 2010-2014.....	101
Tabela 59. Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2010-2014	105
Tabela 60. Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na 1 miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	105
Tabela 61. Uczniowie szkoły podstawowej przypadający na 1 oddział w latach 2010-2014	106
Tabela 62. Uczniowie gimnazjum przypadający na 1 oddział w latach 2010-2014	107
Tabela 63. Uczniowie szkół ogólnokształcących przypadający na 1 oddział w latach 2010-2013	108
Tabela 64. Liczba mieszkańców na 1 dom kultury w latach 2011-2014	111
Tabela 65. Zespoły artystyczne na 10 tys. mieszkańców w latach 2011-2014	111
Tabela 66. Ludność na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi) w latach 2010-2014.....	112
Tabela 67. Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności w latach 2010-2014	112
Tabela 68. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w latach 2010-2014.....	113
Tabela 69. Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w latach 2010-2014.....	113
Tabela 70. Kluby sportowe na 10 tys. mieszkańców w latach 2010-2014.....	114
Tabela 71. Członkowie klubów sportowych na 10 tys. mieszkańców w latach 2010-2014	115
Tabela 72. Ćwiczący w klubach sportowych na 10 tys. mieszkańców w latach 2010-2014	115
Tabela 73. Miejsca noclegowe na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014.....	117
Tabela 74. Udzielone noclegi turystom krajowym na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014	117
Tabela 75. Udzielone noclegi turystom zagranicznym w latach 2010-2014.....	118
Tabela 76. Zbiorcza tabela oceny wskaźników sfery przestrzenno-funkcjonalnej dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów za lata 2010-2014	122
Tabela 77. Ścieżki rowerowe na 10 tys. mkw w latach 2011-2014	127
Tabela 78. Odsetek ludności korzystający z sieci gazowej w latach 2010-2014	129
Tabela 79. Odsetek ludności korzystający z sieci wodociągowej w latach 2010-2014.....	130
Tabela 80. Odsetek ludności korzystający z sieci kanalizacyjnej w latach 2010-2014.....	131
Tabela 81. Odsetek ludności korzystający z oczyszczalni ścieków w latach 2010-2014	131
Tabela 82. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w latach 2010-2014.....	132
Tabela 83. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w latach 2010-2014	132
Tabela 84. Mieszkania na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014	133
Tabela 85. Zbiorcza tabela oceny wskaźników sfery technicznej dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów za lata 2010-2014	134
Tabela 86. Bezrobotni bez prawa do zasiłku	138
Tabela 87. Suma ocen wskaźników sfery społecznej poniżej wartości średniej dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów i powiatu dzierżoniowskiego	139

Tabela 88. Suma ocen wskaźników sfery gospodarczej poniżej wartości średniej dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów i powiatu dzierżoniowskiego	142
Tabela 89. Suma ocen wskaźników sfery społecznej i gospodarczej poniżej wartości średniej dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów i powiatu dzierżoniowskiego	146
Tabela 90. Ćwiartki w analizie SWOT i TOWS	157
Tabela 91. Macierz analizy SWOT LPR Gminy Dzierżoniów	158
Tabela 92. Macierz analizy TOWS LPR Gminy Dzierżoniów	160
Tabela 93. Analiza liczby powiązań (SWOT)	162
Tabela 94. Analiza ważona powiązań (SWOT)	162
Tabela 95. Kluczowe czynniki przy realizacji LPR w analizie SWOT	162
Tabela 96. Analiza liczby powiązań (TOWS)	163
Tabela 97. Analiza ważona powiązań (TOWS)	163
Tabela 98. Kluczowe czynniki przy realizacji LPR w analizie TOWS	164
Tabela 99. Obszar wyznaczony do rewitalizacji.....	165
Tabela 100. Ramy finansowe w odniesieniu do podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	197
Tabela 101. Ramy finansowe w odniesieniu do pozostałych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	201
Tabela 102. Pełna lista obszarów, które powinny być poddane procesowi rewitalizacji	220
Tabela 103. Pełna lista obszarów, które powinny być poddane procesowi rewitalizacji w pierwszej kolejności.....	224
Tabela 104. Związek respondenta z terenem wskazanym jako priorytetowy pod kątem rewitalizacji – odpowiedzi „Inne”	227
Wykres 1. Liczba ludności wg zameldowania na okres stały i czasowy w latach 2004-2014	33
Wykres 2. Udziały ludności wg ekonomicznych grup wieku dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów w latach 2010-2014	36
Wykres 3. Pracujący w Gminie Miejskiej Dzierżoniów w latach 2010-2014.....	41
Wykres 4. Saldo nowo wpisanych i wykreślonych podmiotów w rejestrze REGON na 10 tys. ludności dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów w latach 2010-2014	69
Wykres 5. Długość żywopłotów w Gminie Miejskiej Dzierżoniów w latach 2010-2014	95
Wykres 6. Negatywne zjawiska społecznych występujące na wybranym przez respondenta obszarze rewitalizacji.....	155
Wykres 7. Negatywne zjawiska społecznych występujące na wybranym przez respondenta obszarze rewitalizacji [analiza średnich (skala 1: brak zagrożenia problemem – 4: wysokie zagrożenie problemem)]	156
Wykres 8. Postulowane obszary rewitalizacji na terenie Dzierżoniowa wg mieszkańców miasta	167
Wykres 9. Płeć respondentów	216
Wykres 10. Wiek respondentów	216
Wykres 11. Wykształcenie respondentów	217
Wykres 12. Stan cywilny respondentów	217
Wykres 13. Dochód netto na osobę w gospodarstwie domowym respondentów	218
Wykres 14. Sytuacja zawodowa respondentów	218
Wykres 15. Najczęściej wskazywane obszary, które powinny być poddane procesowi rewitalizacji ..	219
Wykres 16. Najczęściej wskazywane obszary, które powinny być poddane procesowi rewitalizacji w pierwszej kolejności.....	224
Wykres 17. Związek respondenta z terenem wskazanym jako priorytetowy pod kątem rewitalizacji	227
Wykres 18. Negatywne zjawiska społecznych występujące na wybranym przez respondenta obszarze rewitalizacji.....	229
Wykres 19. Negatywne zjawiska społecznych występujące na wybranym przez respondenta obszarze rewitalizacji – analiza średnich (skala 1: brak zagrożenia problemem – 4: wysokie zagrożenie problemem).....	229
Wykres 20. Ocena poszczególnych elementów związanych z jakością życia na wskazanych przez respondentów obszarach rewitalizacji	231

Wykres 21. Ocena poszczególnych elementów związanych z jakością życia na wskazanych przez respondentów obszarach rewitalizacji – analiza średnich (skala 1-3, tj. 1: niska; 2: średnia; 3: wysoka)	232
Wykres 22. Efekty, jakie zdaniem respondentów powinny zostać osiągnięte w procesie rewitalizacji wskazanych przez nich obszarów	233
Wykres 23. Czy uważa Pan(i) że problem rewitalizacji jest ważny dla miasta?	234
Wykres 24. Czy uważa Pan(i) że problem rewitalizacji jest ważny dla miasta? - podział ze względu na płeć	234
Wykres 25. Czy uważa Pan(i) że problem rewitalizacji jest ważny dla miasta? - podział ze względu na wiek	235
Wykres 26. Czy problem rewitalizacji jest dla Pana(i) ważny osobiście?	236
Wykres 27. Czy problem rewitalizacji jest dla Pana(i) ważny osobiście? - podział ze względu na płeć	236
Wykres 28. Czy problem rewitalizacji jest dla Pana(i) ważny osobiście? - podział ze względu na wiek	237

14. Załączniki

14.1 Raport z badań ilościowych

14.2 Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

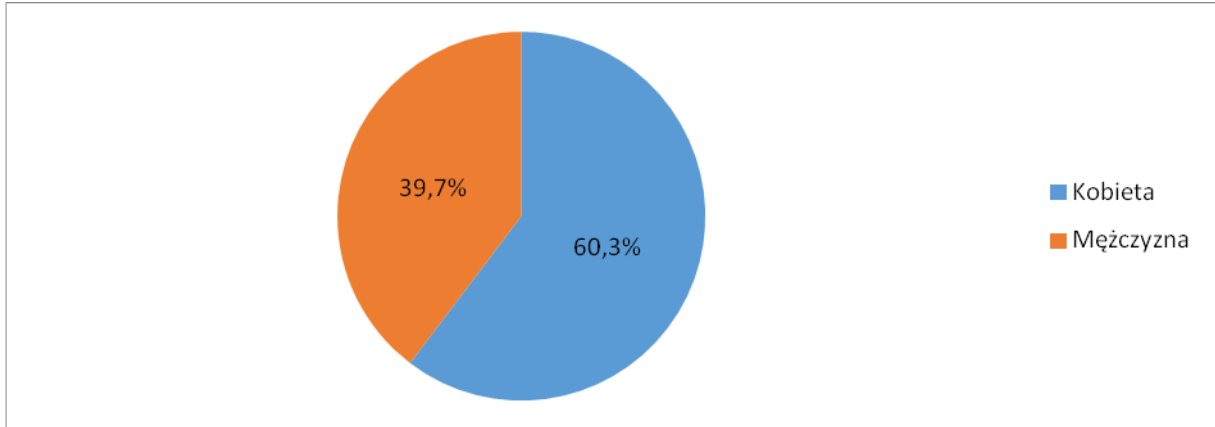
14.3 Załącznik graficzny

14.1 Raport z badań ilościowych z mieszkańcami Dzierżoniowa nt. rewitalizacji, grudzień 2015

1. Charakterystyka osób badanych

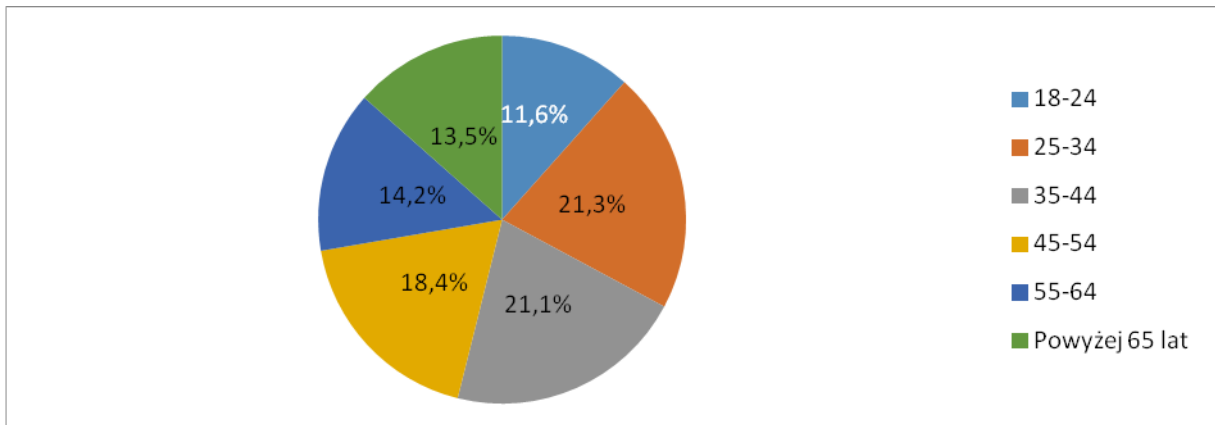
W badaniu wzięło udział **527 osób** – dorosłych mieszkańców Dzierżoniowa. Większą część tej grupy (60,3%) stanowiły kobiety. Mężczyzn było 39,7%.

Wykres 9. Płeć respondentów

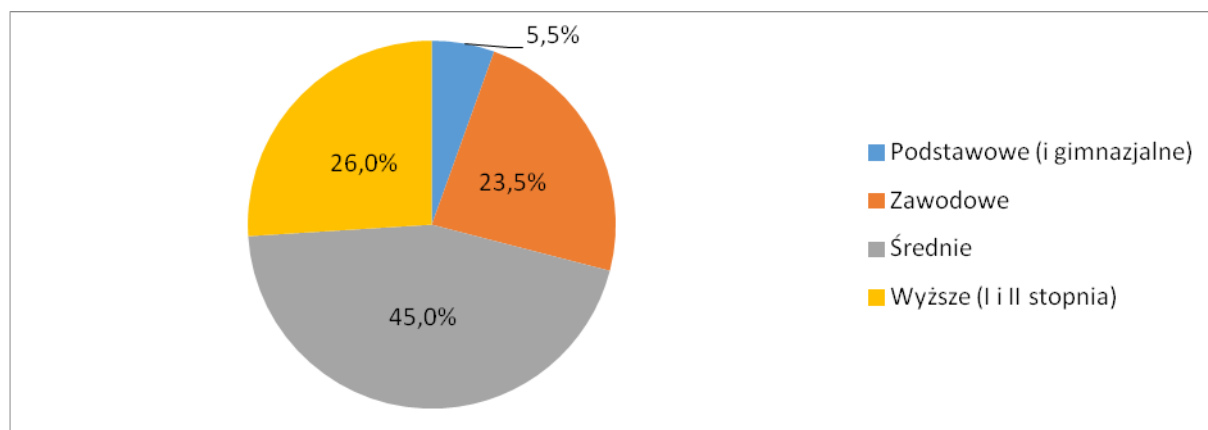
Wiek osób badanych był zróżnicowany i odzwierciedlał charakterystykę mieszkańców Dzierżoniowa. Najliczniejsze grupy stanowili respondenci w wieku 25-34 lata oraz 35-44 lata (po 21,3%), a także w wieku 45-54 lata (stanowiący 18,4%). Badanych w wieku 55-64 lata było 14,2%, a najstarszych w wieku pow. 65 lat – 13,5%. Najmniej liczną kategorię wiekową stanowili najmłodsi badani – 11,6%.

Wykres 10. Wiek respondentów

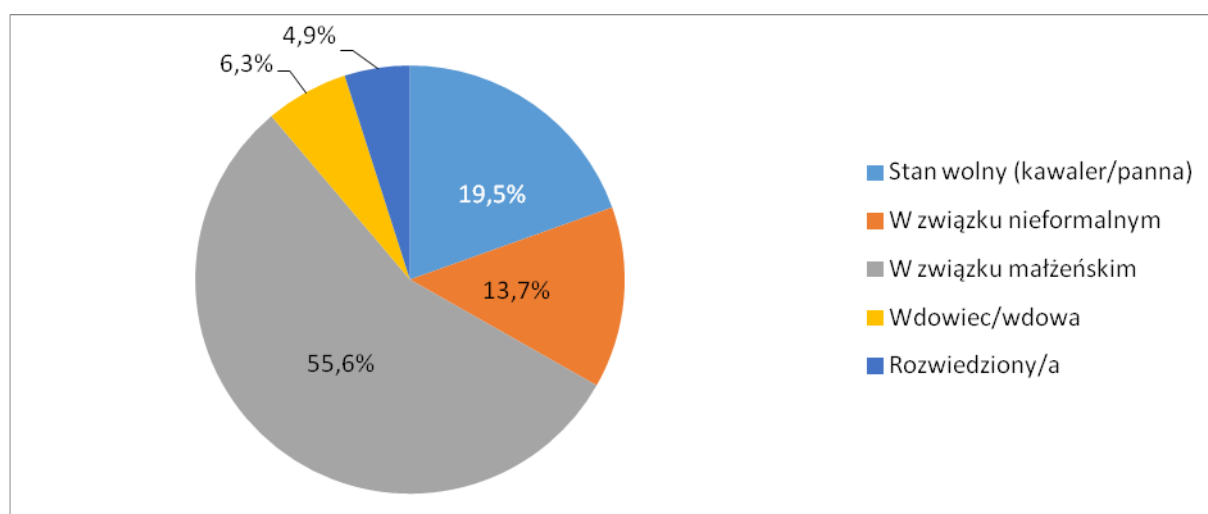
Największa grupa respondentów (45,0%) posiada wykształcenie średnie. Znacznie mniej posiada wykształcenie wyższe (26,0%) oraz zawodowe (23,5%). Najmniejszą grupę stanowią osoby posiadające wykształcenie podstawowe lub gimnazjalne (5,5%).

Wykres 11. Wykształcenie respondentów

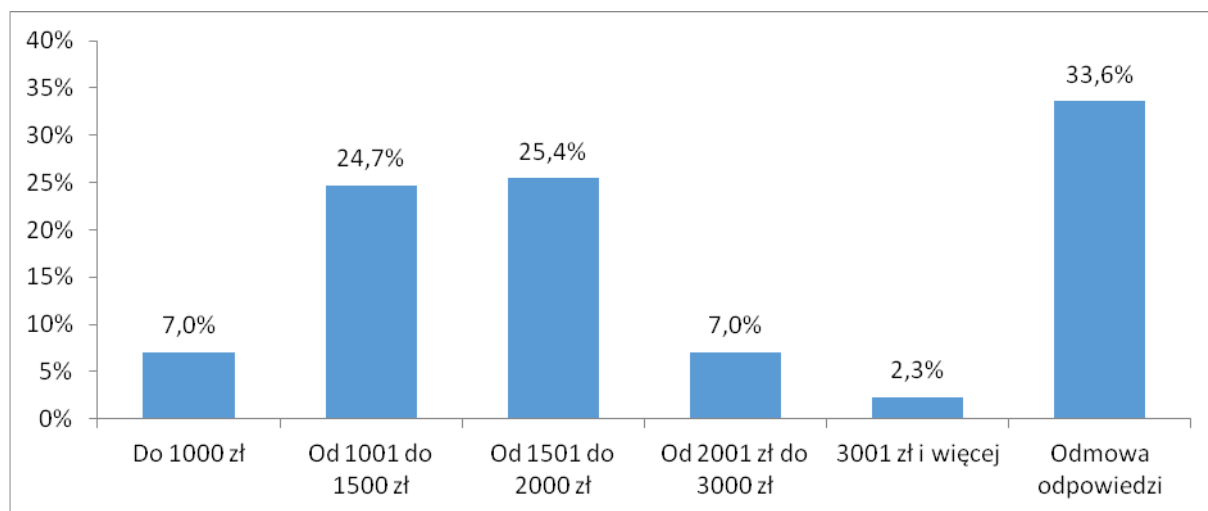
Ponad połowa badanych (55,6%) żyje w związkach małżeńskich a kolejne 13,7% w związkach nieformalnych. Jedna piąta badanych (19,5%) jest stanu wolnego. Oprócz tych grup w badaniu wzięło udział 6,3% wdowców/wdów oraz 4,9% osób rozwiedzionych.

Wykres 12. Stan cywilny respondentów

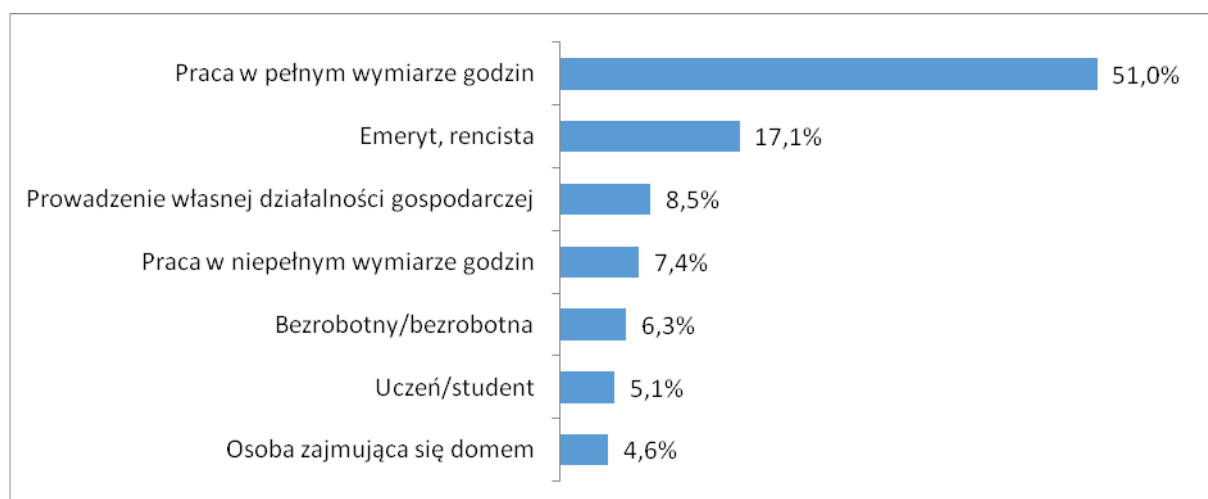
Informację na temat dochodu netto na osobę w gospodarstwie domowym respondentów zdecydowało się podać tylko dwie trzecie z nich – 33,6% odmówiło odpowiedzi na pytanie o dochody. Spośród osób, które podały tę informację, najczęściej wskazuje na dochód w wysokości 1001-1500 zł (24,7% badanych) oraz 1501-2000 zł (25,4%). Dochód pomiędzy 2000 a 3000 zł na osobę dotyczy 7,0% badanych, a wyższy niż 3000 złotych zaledwie 2,3%. Najniższy dochód, mniejszy niż 1000 złotych na osobę dotyczy 7,0% respondentów.

Wykres 13. Dochód netto na osobę w gospodarstwie domowym respondentów

Ponad połowa badanych pracuje w pełnym wymiarze godzin (51,0%), a kolejne 7,4% w niepełnym. Do aktywnych zawodowo zaliczają się również osoby prowadzące własną działalność gospodarczą, stanowiące 8,5% badanych. Pozostali respondenci są bierni zawodowo. Najliczniejszą ich część stanowią emeryci i renciści (17,1%). Oprócz tego wśród badanych znalazło się 6,3% osób bezrobotnych, 5,1% uczniów/studentów i 4,6% osób zajmujących się domem.

Wykres 14. Sytuacja zawodowa respondentów

2. Wyniki badania

2.1 Postulowane obszary rewitalizacji na terenie Dzierżoniowa

Pierwsza część badania skupiała się na zdiagnozowaniu obszarów miasta, które zdaniem mieszkańców, powinny zostać poddane procesowi rewitalizacji.

Każdy z badanych mógł wskazać łącznie trzy obszary, które powinny zostać poddane rewitalizacji, w związku z czym odpowiedzi, które wskazuje Wykres 15 oraz

Tabela 102. Pełna lista obszarów, które powinny być poddane procesowi rewitalizacji nie sumują się do 100% i wskazują łączną liczbę odpowiedzi większą niż liczba respondentów.

Jako obszar, który wymaga rewitalizacji, największa grupa mieszkańców wskazała ulicę Nowowiejską (22,6%). Na drugim miejscu pojawiła się ulica Brzegowa (17,3%), na trzecim ulica Miodowa (15,2%), na czwartym Rynek i okolice (14,2%), na piątym ulica Piękna (13,1%), a na szóstym ulica Kościelna (11,2%). Pozostałe obszary wskazane zostały przez mniej niż 10% badanych. Do często wskazywanych obszarów (ponad 4% badanych) należą także ulice: Bohaterów Getta, Młyńska, Pocztowa, Ciasna, Krótka, Rzeźnicza, Harcerska, Kościuszki, Wrocławska, Szarych Szeregów, a także mury obronne, planty i aleje spacerowe wokół nich.

Zestawienie procentowe dwudziestu najczęściej wskazywanych obszarów przedstawia Wykres 15, a pełne zestawienie wskazanych obszarów wraz z liczbą osób o nich wspominających

Tabela 102.

Wykres 15. Najczęściej wskazywane obszary, które powinny być poddane procesowi rewitalizacji

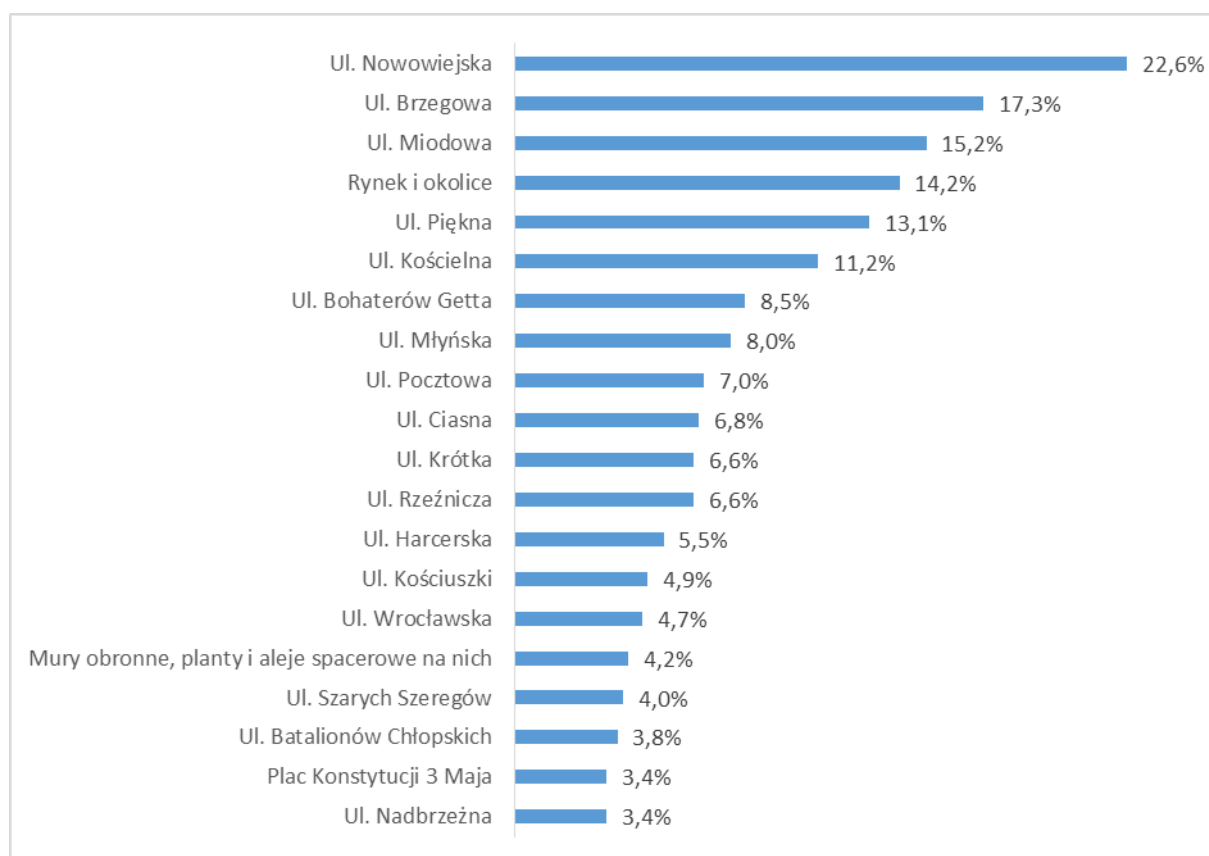

Tabela 102. Pełna lista obszarów, które powinny być poddane procesowi rewitalizacji

Lp.		Liczba wskazań	Procent
1	Ul. Nowowiejska	119	22,6%
2	Ul. Brzegowa	91	17,3%
3	Ul. Miodowa	80	15,2%
4	Rynek i okolice	75	14,2%
5	Ul. Piękna	69	13,1%
6	Ul. Kościelna	59	11,2%
7	Ul. Bohaterów Getta	45	8,5%
8	Ul. Młyńska	42	8,0%
9	Ul. Pocztowa	37	7,0%
10	Ul. Ciasna	36	6,8%
11	Ul. Krótka	35	6,6%
12	Ul. Rzeźnicza	35	6,6%
13	Ul. Harcerska	29	5,5%
14	Ul. Kościuszki	26	4,9%
15	Ul. Wrocławska	25	4,7%
16	Mury obronne, planty i aleje spacerowe na nich	22	4,2%
17	Ul. Szarych Szeregów	21	4,0%
18	Ul. Batalionów Chłopskich	20	3,8%
19	Plac Konstytucji 3 Maja	18	3,4%
20	Ul. Nadbrzeżna	18	3,4%
21	Ul. Kilińskiego	17	3,2%
22	Ul. Ząbkowicka	17	3,2%
23	Osiedle Kolorowe	16	3,0%
24	Dworzec PKP	15	2,8%
25	Ul. Świdnicka	15	2,8%
26	Okolice dworca	13	2,5%
27	Osiedle Błękitne, w tym park na osiedlu	13	2,5%
28	Była Silesiana / Pluton	12	2,3%
29	Ul. Wąska	12	2,3%
30	Parki, w tym wprowadzenie w nich monitoringu	8	1,5%
31	Centrum miasta	7	1,3%
32	Osiedla (chodniki, parki, place zabaw)	7	1,3%
33	Osiedle Tęczowe, w tym park na osiedlu	7	1,3%
34	Ul. Krasickiego	7	1,3%
35	Ul. Mostowa	7	1,3%
36	Dolny Dzierżoniów	6	1,1%
37	Podwórza kamienic w centrum	6	1,1%
38	Stare Miasto	6	1,1%
39	Dworzec PKS (dawny)	5	0,9%
40	Osiedle Jasne, w tym parki	5	0,9%
41	Osiedle Różane	5	0,9%
42	Ul. Piłsudskiego	5	0,9%
43	Ul. Przedmieście	5	0,9%
44	Ul. Szkolna	5	0,9%
45	Ul. Wiejska	5	0,9%
46	Zatorze	5	0,9%
47	Nabrzeża rzeki Piławy	4	0,8%
48	Okolice Netto / plac przy Netto	4	0,8%
49	Osiedle Słoneczne	4	0,8%
50	Ul. Poprzeczna, w tym parking	4	0,8%

51	Osiedle Złote	3	0,6%
52	Park przy kinie Zbyszek	3	0,6%
53	Peryferyjne dzielnice miasta	3	0,6%
54	Ul. 11 Listopada	3	0,6%
55	Ul. Mickiewicza	3	0,6%
56	Ul. Piastowska	3	0,6%
57	Ul. Sienkiewicza	3	0,6%
58	Ul. Strzelnicza	3	0,6%
59	Ul. Tylna	3	0,6%
60	Młyn	2	0,4%
61	Okolice Synagogi	2	0,4%
62	Osiedle Pogodne	2	0,4%
63	Osiedle Zielone, w tym plac zabaw	2	0,4%
64	Parki dookoła centrum	2	0,4%
65	Parkingi	2	0,4%
66	Stadion Miejski	2	0,4%
67	Staszica	2	0,4%
68	Teren starej Diory	2	0,4%
69	Ul. Długa	2	0,4%
70	Ul. Garncarska	2	0,4%
71	Ul. Grota-Roweckiego	2	0,4%
72	Ul. Klasztorna	2	0,4%
73	Ul. Kopernika	2	0,4%
74	Ul. Nowa (parking)	2	0,4%
75	Ul. Nowogrodzka	2	0,4%
76	Ul. Parkowa	2	0,4%
77	Ul. Pieszycza	2	0,4%
78	Ul. Piwna	2	0,4%
79	Ul. Prochowa	2	0,4%
80	Ul. Sikorskiego	2	0,4%
81	Ul. Słowackiego	2	0,4%
82	Ul. Słowiańska	2	0,4%
83	Basen	1	0,2%
84	Basen kryty	1	0,2%
85	Basen odkryty	1	0,2%
86	Boisko Orlik przy Gimnazjum nr 1	1	0,2%
87	Boisko przy Szkole Podstawowej nr 3	1	0,2%
88	Byłe tory kolejowe	1	0,2%
89	Całe miasto	1	0,2%
90	Chodniki w parkach wokół centrum	1	0,2%
91	Cmentarz żydowski	1	0,2%
92	Dachy kamienic - zły stan poszycia dachowego straty ciepła	1	0,2%
93	Dachy kamienic w obrębie rynku	1	0,2%
94	DFK	1	0,2%
95	Droga na Włóki	1	0,2%
96	Hotel Polonia	1	0,2%
97	Kamienica w Rynku na dachu budynku istniało obserwatorium astronomiczne -jako ciekawostkę turystyczną uruchomić obserwatorium a odremontować całą kamienicę	1	0,2%
98	Kamienice	1	0,2%
99	Kamienice w rynku	1	0,2%
100	Komórki w obrębie murów obronnych	1	0,2%
101	Koryto rzeki Piława	1	0,2%
102	Między Krasickiego a Piękną do murów	1	0,2%
103	Nieużytek przy ul. Poprzeczna-Przedmieście	1	0,2%

104	Nowe Miasto	1	0,2%
105	Obszar mieszkalny koło cmentarzy	1	0,2%
106	Obszar po dawnych fabrykach	1	0,2%
107	Obszar pomiędzy Diorowską i Rzeźniczą	1	0,2%
108	Obszar: Miodowa - Ząbkowicka - Rynek - Piwna	1	0,2%
109	Obszar: Nowowiejska – 11 Listopada - Grota Roweckiego - Świdnicka	1	0,2%
110	Okolice Bricomarche	1	0,2%
111	Okolice Kościoła Chrystusa Króla	1	0,2%
112	Okolice przedszkola PP1 i po drugiej stronie ulicy	1	0,2%
113	Okolice stacji Shell	1	0,2%
114	Okolice szkoły podst. nr 3	1	0,2%
115	Okolice wieży ciśnień przy murach	1	0,2%
116	OSiR hala	1	0,2%
117	Park między osiedlem Jasnym i Błękitnym	1	0,2%
118	Park przy kinoteatrze	1	0,2%
119	Park przy muzeum	1	0,2%
120	Park przy ul. Daszyńskiego	1	0,2%
121	Park przy ul. Parkowej	1	0,2%
122	Park przy ul. Piastowskiej	1	0,2%
123	Parki nad rzeką	1	0,2%
124	Parki np. przy DOK i osiedlowy między różanym i błękitnym	1	0,2%
125	Parkowanie w obrębie Rynku - miejsce dzikiego parkingu pod murami	1	0,2%
126	Place zabaw	1	0,2%
127	Ul. Podwale	1	0,2%
128	Podwórko między ul. Garncarską – ul. Klasztorną	1	0,2%
129	Przejazd kolejowy z Bielawy do Dzierżoniowa	1	0,2%
130	Ratusz	1	0,2%
131	Róg Korczaka i Wrocławskiej od strony szkoły i stadionu	1	0,2%
132	Ruiny przy ul. Diorowskiej	1	0,2%
133	Stadion przy targowisku	1	0,2%
134	Teren PKP	1	0,2%
135	Terenu zwany kiedyś Ogród Jordanowski - jako zimowy plac zabaw dla dzieci, tor saneczkowy	1	0,2%
136	Ul. Andersa	1	0,2%
137	Ul. Asnyka	1	0,2%
138	Ul. Bukowa	1	0,2%
139	Ul. Cicha	1	0,2%
140	Ul. Daszyńskiego	1	0,2%
141	Ul. Kolejowa	1	0,2%
142	Ul. Korczaka	1	0,2%
143	Ul. Kwiatowa	1	0,2%
144	Ul. Miernicza	1	0,2%
145	Ul. Paderewskiego	1	0,2%
146	Ul. Piławska	1	0,2%
147	Ul. Spacerowa	1	0,2%
148	Ul. Wierzbowa	1	0,2%
149	Ul. Wojska Polskiego	1	0,2%
150	Ul. Ziębicka	1	0,2%
151	Ul. Złota	1	0,2%
152	Ul. Żeromskiego	1	0,2%
153	Uszkodzone chodniki	1	0,2%
154	Zabudowania śmietników	1	0,2%
155	Zadymienie- indywidualne systemy grzewcze	1	0,2%

Badani zostali także poproszeni o wskazanie tego, który spośród podanych przez nich wcześniej maksymalnie trzech obszarów powinien zostać poddany procesowi rewitalizacji w pierwszej kolejności.

Trzy najczęściej pojawiające się odpowiedzi, wskazujące na ulice Nowowiejską (9,7%), Brzegową (8,3%) i Miodową (6,1%) są takie same, jak w przypadku ogólnego pytania o trzy obszary. Na czwartym w kolejności miejscu pojawia się ulica Bohaterów Getta (4,6%), która wskazywana była częściej niż w przypadku ogólnego zestawienia. Kolejne pozycje, tj. rynek i okolice (4,2%) oraz ulice Piękna (4,0%) i Kościelna (3,6%) również zajmują te same miejsca, co w przypadku zestawienia ogólnego.

Zestawienie obszarów wskazanych przez co najmniej 10 badanych, które powinny, zdaniem badanych, zostać poddane procesowi rewitalizacji w pierwszej kolejności prezentuje Wykres 16, a pełne zestawienie Tabela 103.

Wykres 16. Najczęściej wskazywane obszary, które powinny być poddane procesowi rewitalizacji w pierwszej kolejności

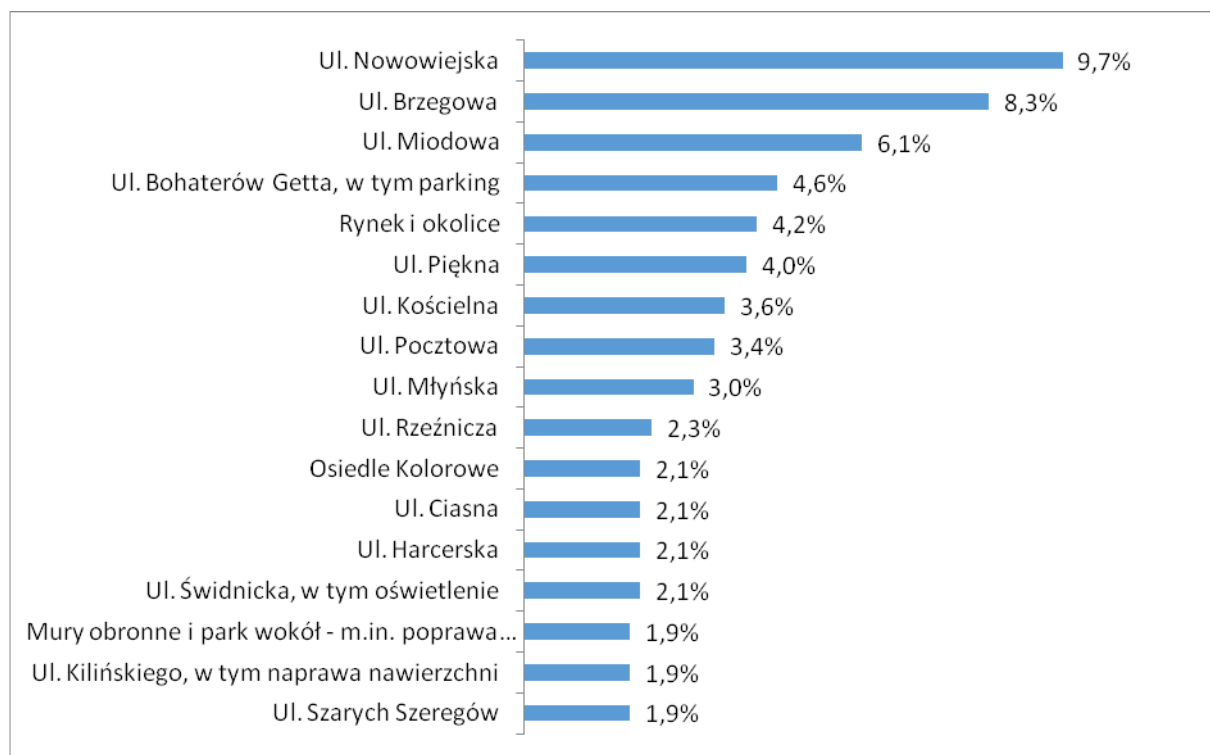

Tabela 103. Pełna lista obszarów, które powinny być poddane procesowi rewitalizacji w pierwszej kolejności

L.p.		Liczba wskazań	Procent
1	Ul. Nowowiejska	51	9,7%
2	Ul. Brzegowa	44	8,3%
3	Ul. Miodowa	32	6,1%
4	Ul. Bohaterów Getta, w tym parking	24	4,6%
5	Rynek i okolice	22	4,2%
6	Ul. Piękna	21	4,0%
7	Ul. Kościelna	19	3,6%
8	Ul. Pocztowa	18	3,4%
9	Ul. Młyńska	16	3,0%
10	Ul. Rzeźnicza	12	2,3%
11	Osiedle Kolorowe	11	2,1%
12	Ul. Ciasna	11	2,1%

13	Ul. Harcerska	11	2,1%
14	Ul. Świdnicka, w tym oświetlenie	11	2,1%
15	Mury obronne i park wokół - m.in. poprawa oświetlenia ("nie ma tam ławek, koszy na śmieci. W parku można też stworzyć siłownię dla młodzieży i seniorów")	10	1,9%
16	Ul. Kilińskiego, w tym naprawa nawierzchni	10	1,9%
17	Ul. Szarych Szeregów	10	1,9%
18	Ul. Batalionów Chłopskich	9	1,7%
19	Ul. Kościuszki	9	1,7%
20	Ul. Wrocławska, w tym elewacje kamienic	9	1,7%
21	Ul. Żąbkowicka	9	1,7%
22	Dworzec PKP i okolica	8	1,5%
23	Konstytucji 3 Maja	7	1,3%
24	Osiedle Błękitne, w tym park na nim	7	1,3%
25	Była Silesiana	6	1,1%
26	Ul. Krótka	6	1,1%
27	Ul. Nadbrzeżna	5	0,9%
28	Okolice Netto / dawnego PKS	4	0,8%
29	Osiedla, w tym chodniki na nich i zapewnienie bezpieczeństwa	4	0,8%
30	Ul. Mostowa	4	0,8%
31	Osiedle Słoneczne, w tym plac zabaw	3	0,6%
32	Ul. Piastowska	3	0,6%
33	Ul. Tylna - m.in. budynki od strony parkingu żwirowego	3	0,6%
34	Ul. Wąska	3	0,6%
35	Dachy kamienic	2	0,4%
36	Okolice synagogi	2	0,4%
37	Osiedle Jasne	2	0,4%
38	Osiedle Pogodne	2	0,4%
39	Osiedle Tęczowe, w tym plac zabaw i ulice	2	0,4%
40	Osiedle Zielone - bark miejsc zabaw dla dzieci, brak boisk	2	0,4%
41	Osiedle Żłote	2	0,4%
42	Parki	2	0,4%
43	Stare Miasto	2	0,4%
44	Szkoła Podstawowa nr 3 i jej boisko	2	0,4%
45	Ul. 11 Listopada	2	0,4%
46	Ul. Kopernika	2	0,4%
47	Ul. Krasickiego, w tym plac zabaw	2	0,4%
48	Ul. Nowogrodzka	2	0,4%
49	Ul. Wiejska	2	0,4%
50	Zatorze	2	0,4%
51	Basen kryty	1	0,2%
52	Budynki wokół ratusza - elewacja	1	0,2%
53	Byłe tory kolejowe	1	0,2%
54	Centrum (podwórka za budynkami)	1	0,2%
55	Dolny Dzierżoniów	1	0,2%
56	Droga od ulicy Sikorskiego w kierunku kościoła do bloku nr 16. Brak parkingu dla lokatorów bl. 15 i TBS 50, wąsko	1	0,2%
57	Hotel Polonia	1	0,2%
58	Kamienice	1	0,2%
59	Nabrzeża Piławki	1	0,2%
60	Obszar między murami obronnymi a ul. Miodowa i okoliczne uliczki	1	0,2%
61	Obszar Miodowa - Żąbkowicka - Rynek - Piwna	1	0,2%
62	Obszar Nowowiejska – 11 Listopada - Grota Roweckiego - Świdnicka	1	0,2%
63	Obszar ul. Zbyszka Cybulskiego a Kwarcową - rozbudowa o siłownię plenerową, plac zabaw	1	0,2%

64	Okolice kościoła Chrystusa Króla	1	0,2%
65	Okolice PKS	1	0,2%
66	Okolice ul. Ząbkowickiej os. Radiowców - parku, boiska przy kościele Św. Jerzego.	1	0,2%
67	Osiedle Kolorowe - prosi się o parking, ale nie podoba mi się obecny plan, że dookoła mają powstać same parkingi. Lepsze rozwiązanie to poszerzenie parkingu na park oraz parę metrów dalej na prawo od parku, gdzie na środku rośnie spore drzewo	1	0,2%
68	Osiedle Różane	1	0,2%
69	Park im. Józefa Buczyłko	1	0,2%
70	Park koło kina	1	0,2%
71	Park Mickiewicza	1	0,2%
72	Park między os. Różanym i Błękitnym	1	0,2%
73	Parkingi i zagospodarowanie terenów wokół budynków	1	0,2%
74	Planty za rzeką między ulicą Kopernika, a Krasickiego (od małej sali SP 9 do budynku Krasickiego 41)	1	0,2%
75	Podwale	1	0,2%
76	Podwórza budynków w obrębie murów obronnych	1	0,2%
77	Rynek - odrestaurowanie kamienicy przylegającej do Ratusza i przejścia	1	0,2%
78	Rynek - stworzenie obszaru zieleni (skweru) na jego terenie (w sąsiedztwie pomnika Jana Nepomucena)- nasadzenia drzew (jodła do przystrajania przed Bożym Narodzeniem) i krzewów, rabaty bylinowe i kwietniki	1	0,2%
79	Rynek, i 'uliczka' równoległa do Wrocławskiej, druga strona baru uniwersalnego, ("śmietniki, okropne graffiti, i siejąca się w centrum miasta patologia")	1	0,2%
80	Stadion miejski	1	0,2%
81	Stadion przy targowisku	1	0,2%
82	Stary cmentarz niemiecki	1	0,2%
83	Ul. Andersa	1	0,2%
84	Ul. Asnyka	1	0,2%
85	Ul. Bukowa	1	0,2%
86	Ul. Długa	1	0,2%
87	Ul. Garncarska	1	0,2%
88	Ul. Grota Roweckiego	1	0,2%
89	Ul. Klasztorna	1	0,2%
90	Ul. Mickiewicza	1	0,2%
91	Ul. Miernicza	1	0,2%
92	Ul. Nowa	1	0,2%
93	Ul. Pieszycza	1	0,2%
94	Ul. Piękna - parking	1	0,2%
95	Ul. Piłsudskiego	1	0,2%
96	Ul. Piwna	1	0,2%
97	Ul. Poprzeczna	1	0,2%
98	Ul. Sienkiewicza	1	0,2%
99	Ul. Sikorskiego	1	0,2%
100	Ul. Słowiańska	1	0,2%
101	Ul. Szkolna	1	0,2%
102	Ul. Wesoła	1	0,2%
103	Ul. Wojska polskiego	1	0,2%
104	Ul. Złota	1	0,2%
105	Ul. Żeromskiego	1	0,2%
106	Zacieniony plac zabaw w okolicach centrum	1	0,2%

Ponad połowa badanych, wskazując obszar priorytetowy pod względem rewitalizacji, podała swoje miejsce zamieszkania (55,4%). Dla prawie jednej czwartej (23,3%) jest to miejsce pracy, dla 14,8% miejsce rekreacji i wypoczynku, 11,4% odwiedza ten obszar jako klient, a 5,3% prowadzi tam działalność gospodarczą.

Swój związek ze wskazanym przez siebie obszarem w inny sposób przedstawiło 14,4% badanych. Najwięcej spośród nich nie ma żadnego związku ze wskazanym przez siebie obszarem (3,0%), czy też uważa, że jest to po prostu znana im zaniedbana część miasta (3,0%). Pełną listę odpowiedzi prezentuje zamieszczona niżej

Tabela 104.

Wykres 17. Związek respondenta z terenem wskazanym jako priorytetowy pod kątem rewitalizacji

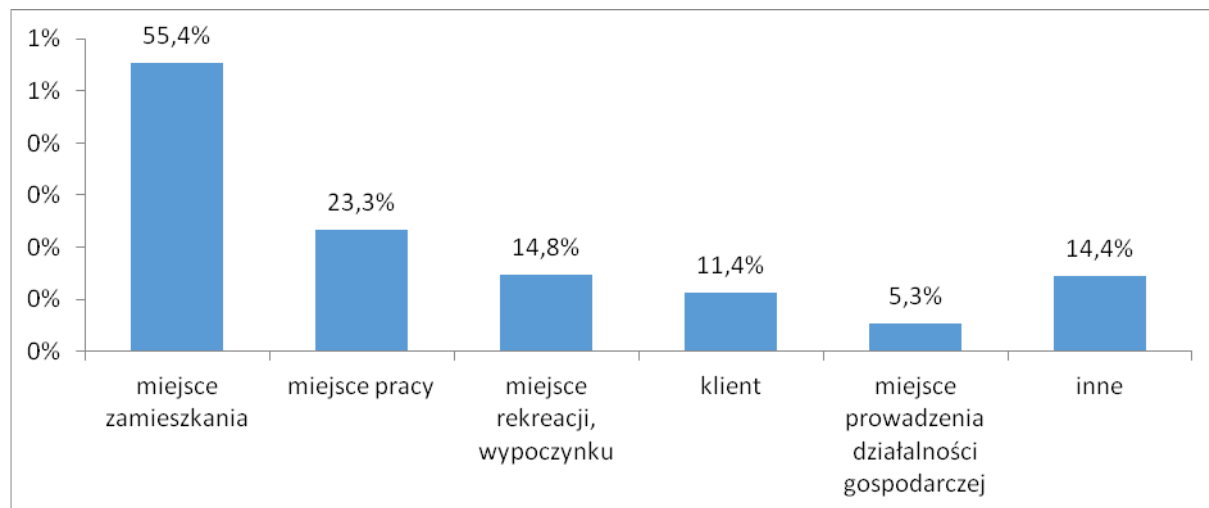

Tabela 104. Związek respondenta z terenem wskazanym jako priorytetowy pod kątem rewitalizacji – odpowiedzi „Inne”

Inny związek	Liczba wskazań	Procent
Brak związku	16	3,0%
Znana mi zaniedbana część miasta	16	3,0%
Miejsce to wizytówka miasta, teren reprezentacyjny i psuje wizerunek miasta	10	1,9%
Przechodzę / przejeżdżam tamtędy	8	1,5%
Blisko miejsca zamieszkania	6	1,1%
Miejsce zamieszkania rodziny / znajomych	6	1,1%
Dawne miejsce zamieszkania	3	0,6%
Droga do pracy	3	0,6%
Często tam bywałam	1	0,2%
Droga do kościoła	1	0,2%
Gimnazjum	1	0,2%
Park był miejscem, w którym jako dziecko się bawiłem	1	0,2%
Przychodnia	1	0,2%
Turysta	1	0,2%
Ulica, na którą nie wchodzę ze względu na zbyt dużą przestępczość	1	0,2%
Załatwiam sprawy w bankach	1	0,2%

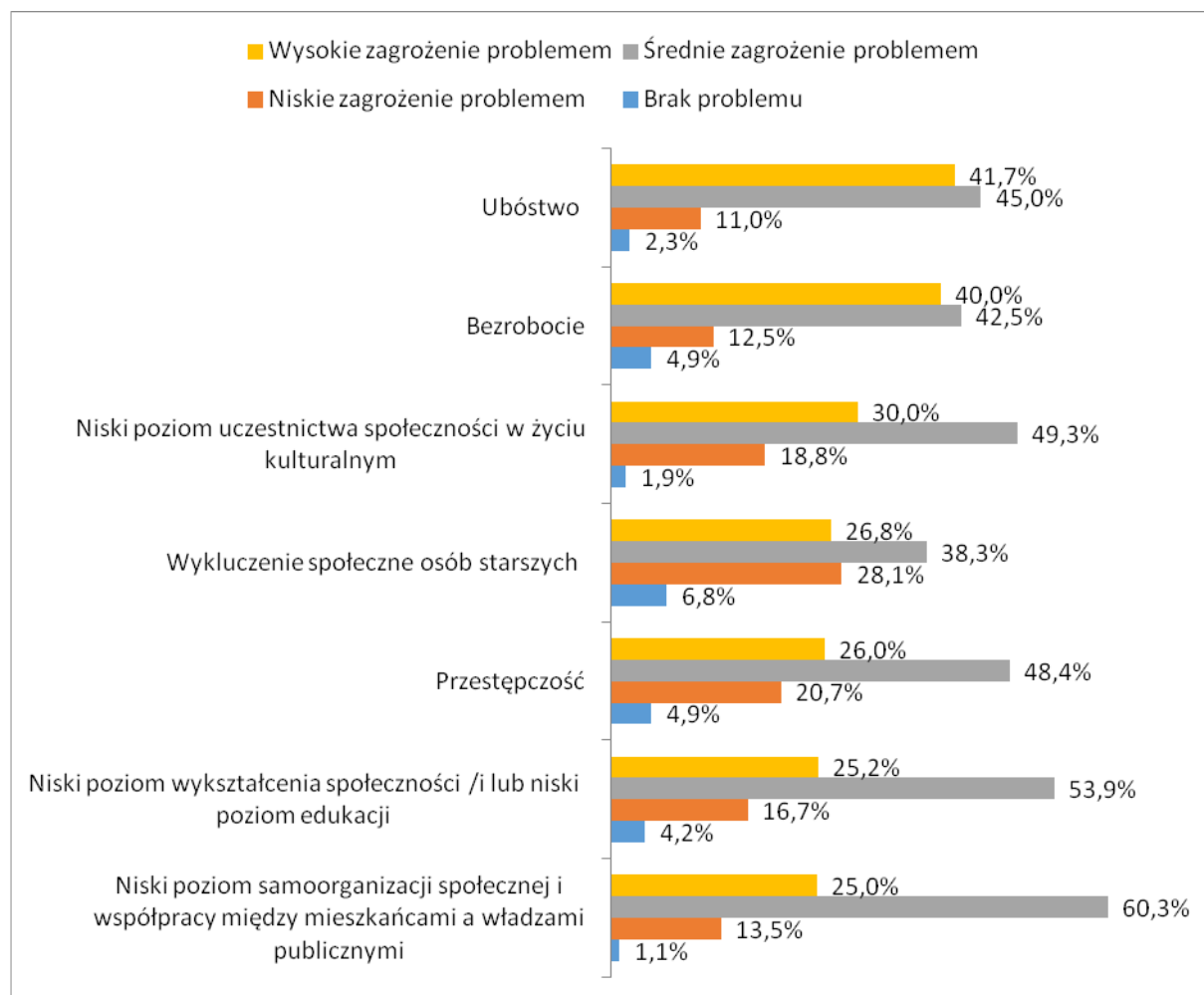
2.2 Negatywne zjawiska na obszarze rewitalizacji

Respondenci zostali w dalszej kolejności poproszeni o ocenę stopnia zagrożenia poszczególnymi negatywnymi zjawiskami społecznymi na wskazanym przez nich obszarze rewitalizacji. Ocena dokonywana była na skali od 1 do 4, przy czym 1 oznaczało brak problemu, 2 niskie zagrożenie problemem, 3 średnie zagrożenie problemem, a 4 wysokie zagrożenie problemem.

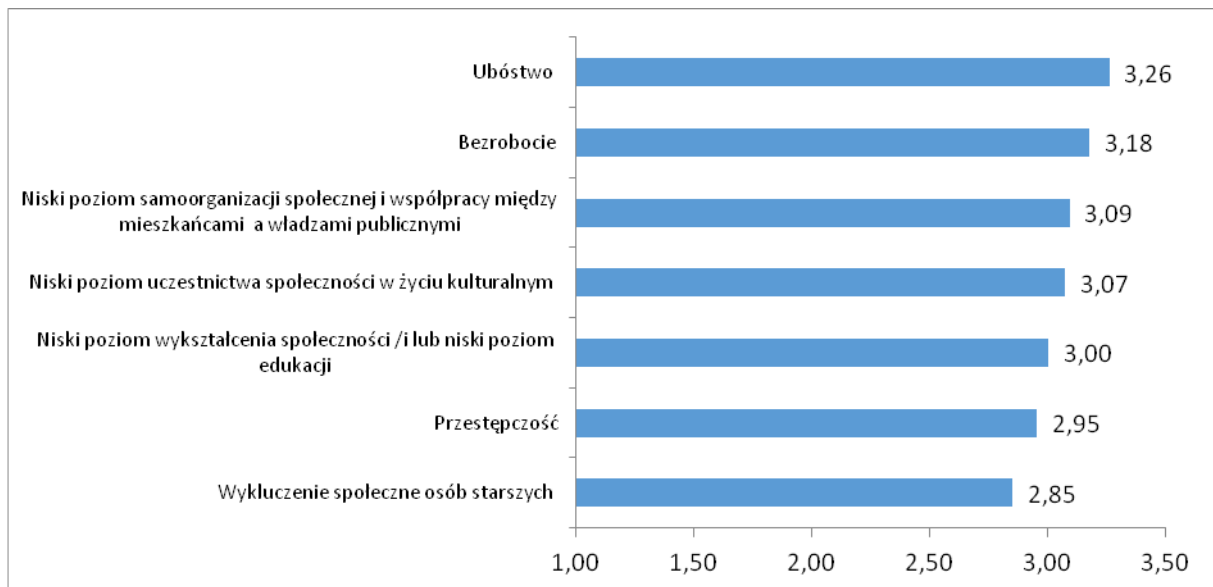
Wykres 18 przedstawia pełny rozkład odpowiedzi dla każdego z poszczególnych analizowanych problemów społecznych. Wskazać należy, że wysokie zagrożenie problemem w przypadku ubóstwa wskazywane jest przez 41,7% badanych, a w przypadku bezrobocia przez 40,0%. Wysokie zagrożenie niskim stopniem uczestnictwa społeczności w życiu kulturalnym wskazane zostało przez prawie jedną trzecią mieszkańców (30,0%), wysokie zagrożenie wykluczeniem społecznym osób starszych przez 26,8%, przestępczością przez 26,0%, niskim poziomem wykształcenia społeczności przez 25,2%, a niskim poziomem samoorganizacji społecznej oraz współpracy pomiędzy mieszkańcami przez 25,0%.

Ze wskazanych odpowiedzi na ww. skali wyciągnięta została także średnia arytmetyczna, która pozwala posegregować poszczególne problemy społeczne w kolejności od tych stwarzających największe zagrożenie do tych najrzadziej występujących. Z analizy, którą obrazuje Wykres 19 wynika, że na wskazanych obszarach rewitalizacji występuje największe zagrożenie ubóstwem (średnia $M=3,26$), a w dalszej kolejności bezrobociem ($M=3,18$) i niskim poziomem samoorganizacji społecznej oraz współpracy pomiędzy mieszkańcami, a władzami publicznymi ($M=3,09$). Stosunkowo najniższe jest natomiast zagrożenie wykluczeniem społecznym osób starszych ($M=2,85$) oraz przestępczością ($M=2,95$).

Wykres 18. Negatywne zjawiska społecznych występujące na wybranym przez respondenta obszarze rewitalizacji

Wykres 19. Negatywne zjawiska społecznych występujące na wybranym przez respondenta obszarze rewitalizacji – analiza średnich (skala 1: brak zagrożenia problemem – 4: wysokie zagrożenie problemem)

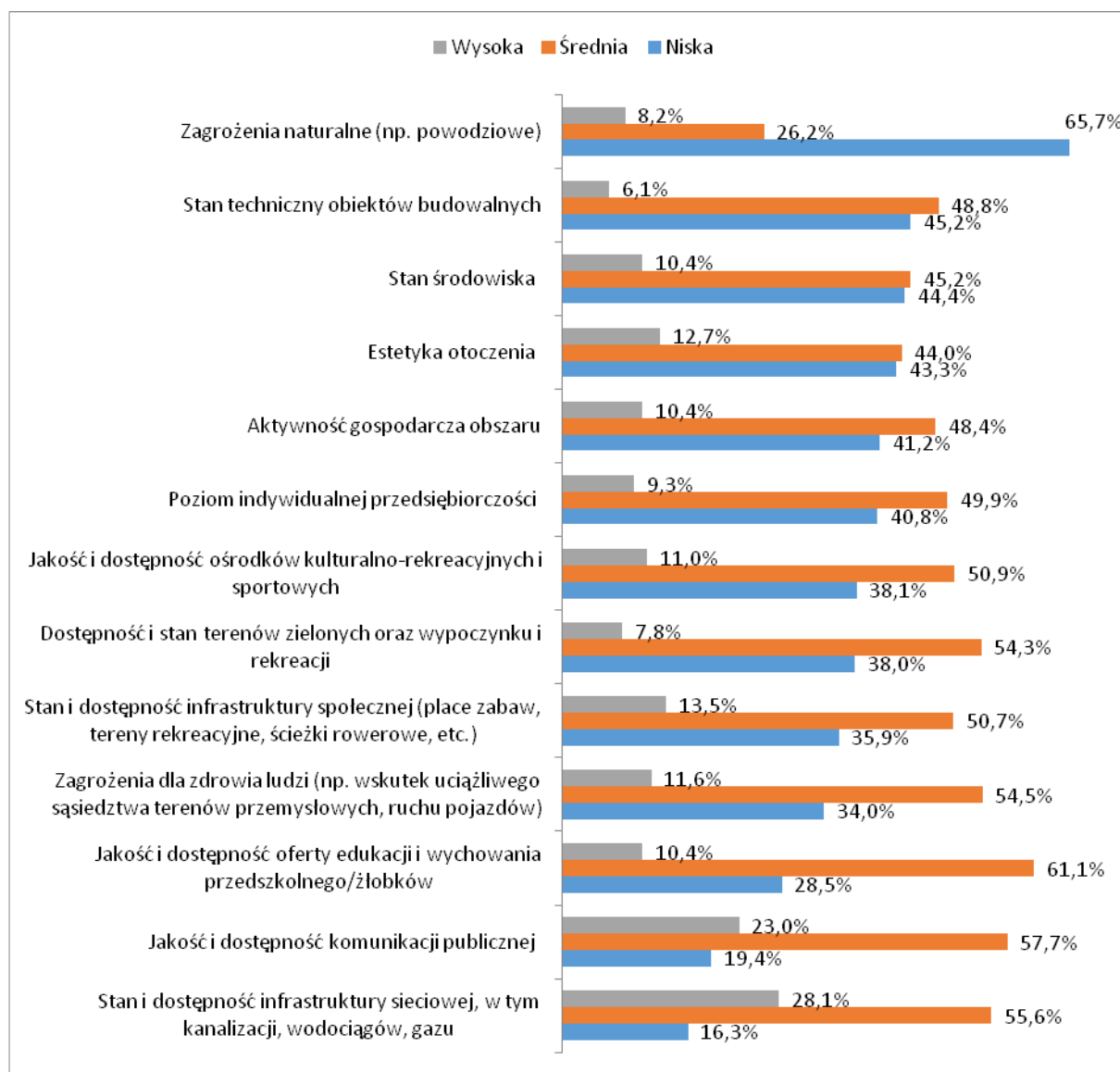
2.3 Elementy związane z jakością życia na obszarze rewitalizacji

Kolejną kwestią, na temat której wypowiedali się badani byli różne elementy związane z jakością życia na wskazanym przez nich obszarze rewitalizacji. Respondenci oceniali je na skali od 1 do 3, gdzie 1 oznaczało ocenę niską, 2 ocenę średnią, a 3 ocenę wysoką.

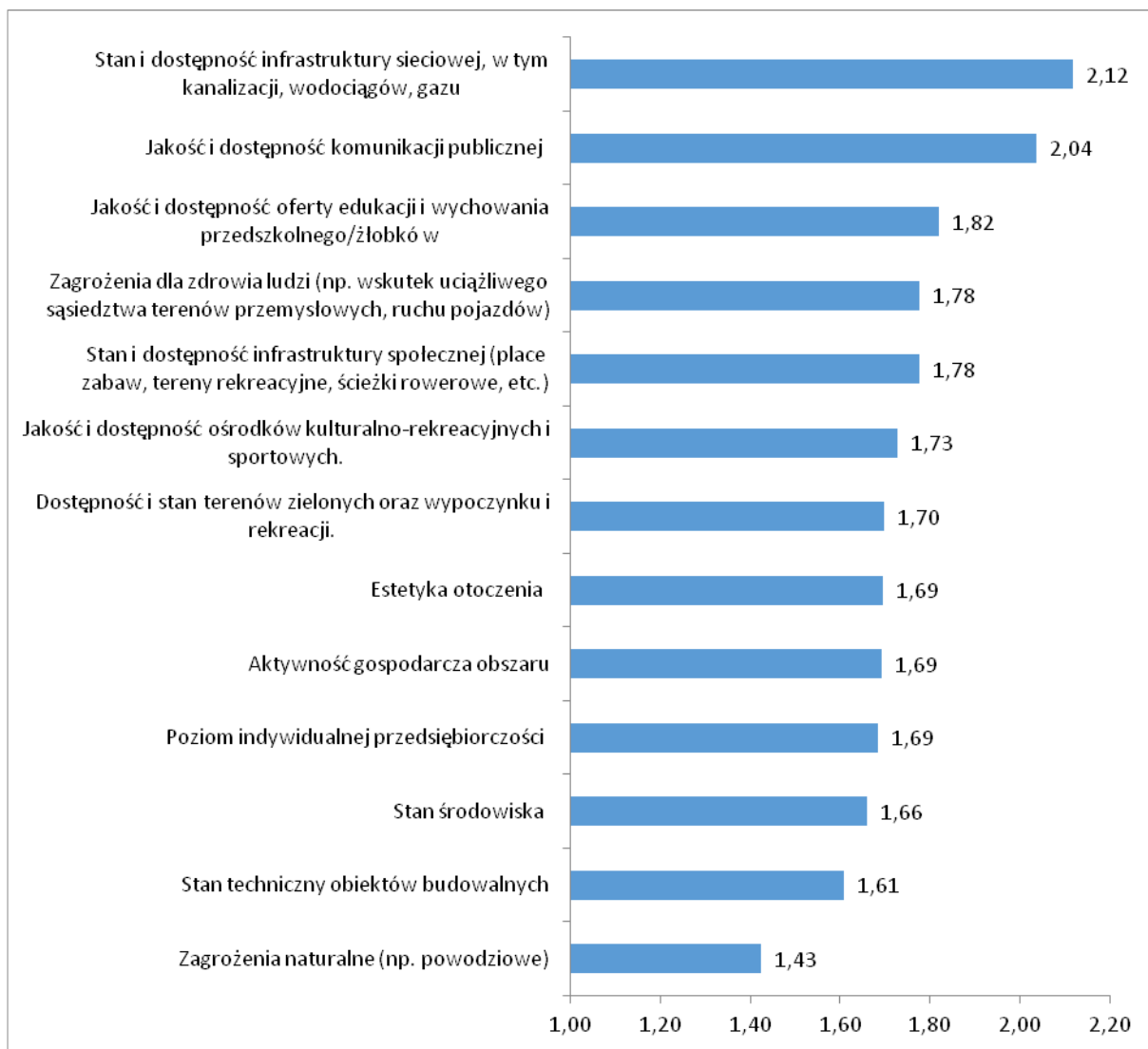
Wykres 20 przedstawia pełny rozkład odpowiedzi dla każdego z analizowanych elementów. Podkreślić należy, że w przypadku zdecydowanej większości elementów liczba ocen negatywnych jest kilkakrotnie wyższa niż liczba ocen pozytywnych; w przypadku połowy elementów jest to wręcz liczba czterokrotnie wyższa. Zauważa się, że najwięcej osób (65,7%) niską ocenę przyznało zagrożeniom naturalnym, na przykład powodziom, co można interpretować jako brak poczucia zagrożenia przez mieszkańców ze strony tych zagrożeń. Niska ocena przyznawana była ponadto w szczególności takim elementom związanym z jakością życia, jak stan techniczny obiektów budowlanych (45,2%), stan środowiska (44,4%), estetyka otoczenia (43,3%), aktywność gospodarcza obszaru (41,2%) oraz poziom indywidualnej przedsiębiorczości (40,8%). Zaledwie dwa spośród analizowanych elementów charakteryzowały się większą liczbą ocen wysokich niż niskich. Były to: jakość i dostępność komunikacji publicznej (23,0% ocen wysokich i 19,4% niskich) oraz stan i dostępność infrastruktury sieciowej, w tym kanalizacji, wodociągów i gazu (28,1% ocen wysokich i 16,3% niskich).

Z odpowiedzi na omówionej skali 1-3 wyciągnięta została także średnia arytmetyczna, która pozwala posegregować poszczególne elementy związane z jakością życia w kolejności od tych uzyskujących oceny najwyższe do tych uzyskujących oceny najniższe. Z analizy, którą obrazuje Wykres 21 wynika, że na wskazanych obszarach rewitalizacji najwyższe oceny uzyskuje stan i dostępność infrastruktury sieciowej, w tym kanalizacji, wodociągów i gazu (średnia $M=2,12$) oraz jakość i dostępność komunikacji publicznej ($M=2,04$). Pozostałe elementy uzyskały średnią poniżej 2,0, co oznacza przewagę ocen negatywnych nad pozytywnymi. Oprócz wspomnianych elementów, relatywnie wysoką ocenę uzyskały także: jakość i dostępność oferty edukacyjnej i wychowania przedszkolnego i w żłobkach ($M=1,82$), zagrożenia dla zdrowia ludzi ($M=1,78$), stan i dostępność infrastruktury społecznej ($M=1,72$), jakość i dostępność ośrodków kulturalno-rekreacyjnych i sportowych ($M=1,73$).

Wykres 20. Ocena poszczególnych elementów związanych z jakością życia na wskazanych przez respondentów obszarach rewitalizacji

Wykres 21. Ocena poszczególnych elementów związanych z jakością życia na wskazanych przez respondentów obszarach rewitalizacji – analiza średnich (skala 1-3, tj. 1: niska; 2: średnia; 3: wysoka)

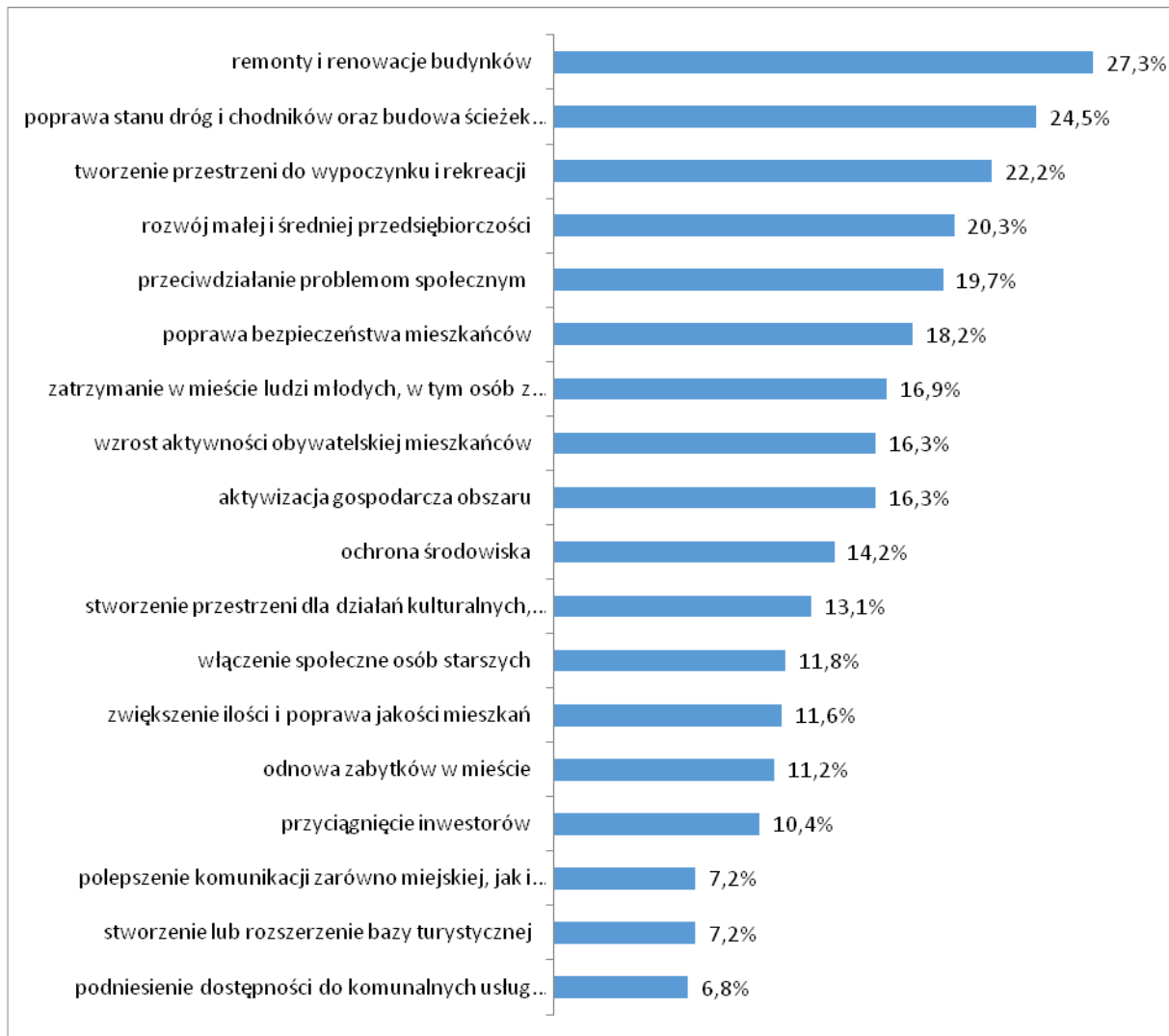

2.4 Pożądane efekty rewitalizacji

Mieszkańcy Dzierżoniowa zostali także poproszeni o wskazanie, jakie, ich zdaniem, efekty powinny zostać osiągnięte w procesie rewitalizacji wskazanych przez nich obszarów miasta. Każdy z badanych mógł wskazać maksymalnie 3 odpowiedzi.

Dwoma najczęściej wskazywanymi efektami, jakie powinny zostać osiągnięte w procesie rewitalizacji są remonty i renowacje budynków (27,3% wskazań), a także poprawa stanu dróg i chodników oraz budowa ścieżek rowerowych (24,5%). Wielu mieszkańców przywoływało także tworzenie przestrzeni do wypoczynku i rekreacji (22,2%), rozwój małej i średniej przedsiębiorczości (20,3%), przeciwdziałanie problemom społecznym (19,7%), poprawę bezpieczeństwa mieszkańców (18,2%), zatrzymanie w mieście ludzi młodych, w tym osób z wyższym wykształceniem (16,9%), wzrost aktywności obywatelskiej mieszkańców (16,3%), a także aktywizację gospodarczą obszaru (16,3%). Pozostałe pożądane efekty rewitalizacji wskazywane były przez mniej niż 15% badanych. Ich pełne zestawienie zostało przedstawione na poniższym wykresie.

Wykres 22. Efekty, jakie zdaniem respondentów powinny zostać osiągnięte w procesie rewitalizacji wskazanych przez nich obszarów

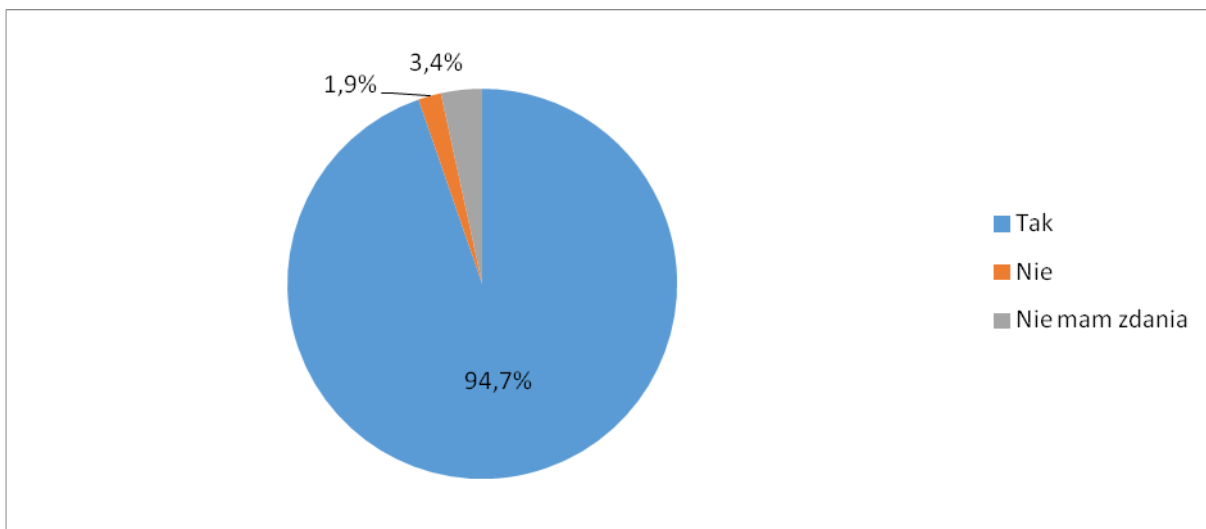
2.5 Istotność problemu rewitalizacji

Ostatnią kwestią, o jaką zapytano respondentów była istotność problemu rewitalizacji – czy jest ona ważna dla miasta oraz dla respondenta osobiście.

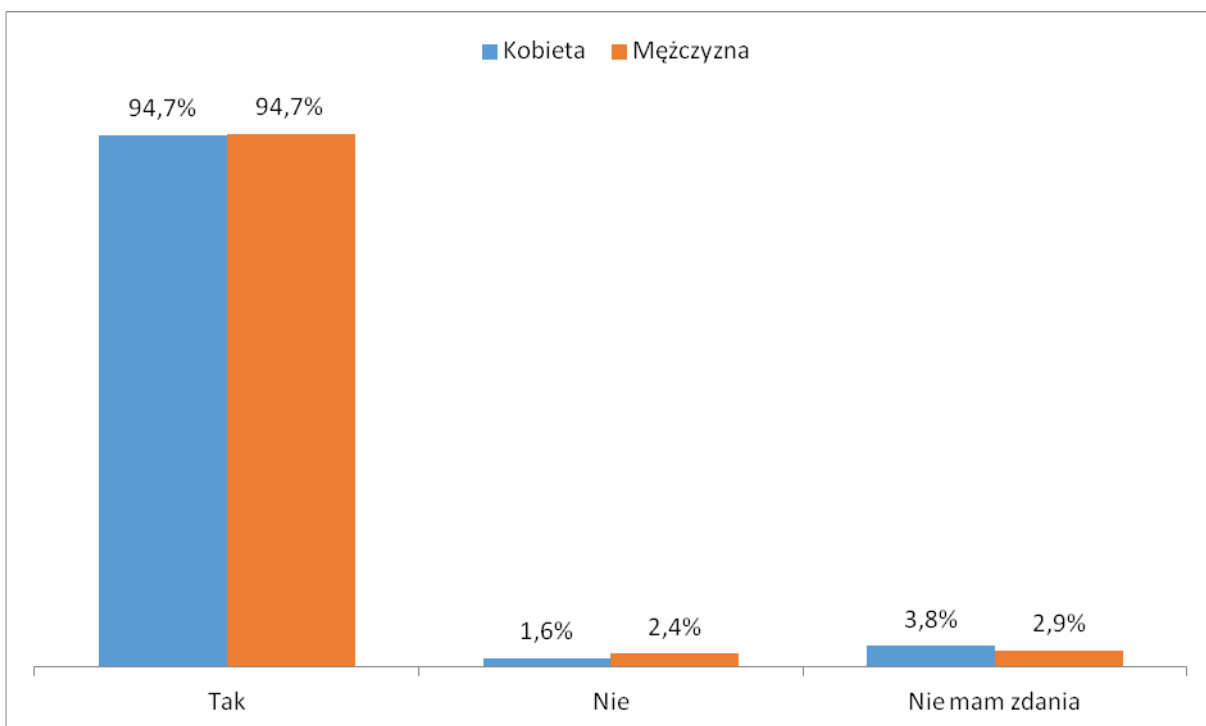
Pierwsze spośród tych dwóch pytań dotyczyło tego, czy problem rewitalizacji jest ważny dla miasta. Prawie wszyscy respondenci (94,7%) uważają, że problem ten jest dla miasta ważny. Przeciwnego zdania jest 1,9%, a pozostałe 3,4% nie mają na ten temat zdania.

Analiza dwóch kolejnych wykresów, na których przedstawiony został rozkład odpowiedzi na to pytanie ze względu na płeć i wiek, wskazuje, że płeć nie wpływa na postrzeganie tego, czy problem rewitalizacji jest ważny dla miasta, wiek wpływa natomiast w niewielkim stopniu – najmniej osób przekonanych, że jest to kwestia ważna dla miasta należy do najmłodszej badanej grupy wiekowej, tj. 18-24 lata (91,8%), najwięcej natomiast wśród osób w wieku 35-44 lata (96,4%).

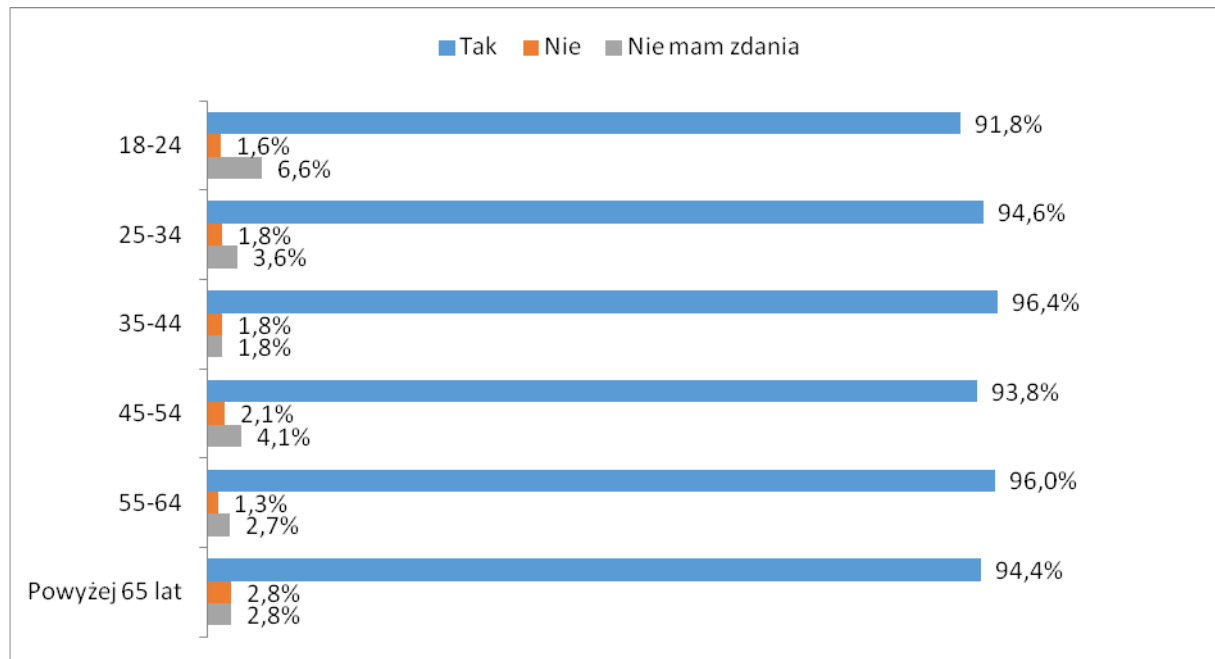
Wykres 23. Czy uważa Pan(i) że problem rewitalizacji jest ważny dla miasta?

Wykres 24. Czy uważa Pan(i) że problem rewitalizacji jest ważny dla miasta? - podział ze względu na płeć

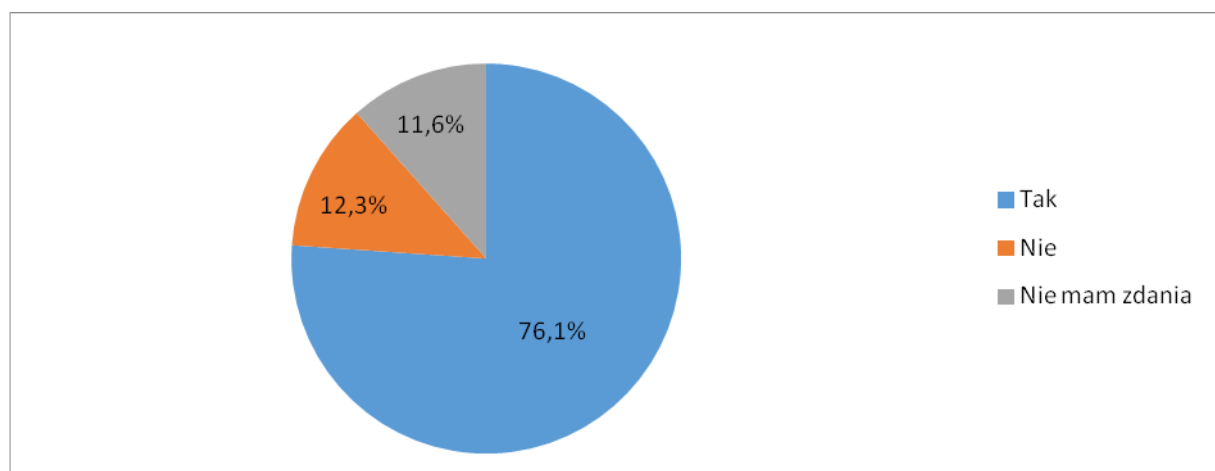
Wykres 25. Czy uważa Pan(i) że problem rewitalizacji jest ważny dla miasta? - podział ze względu na wiek

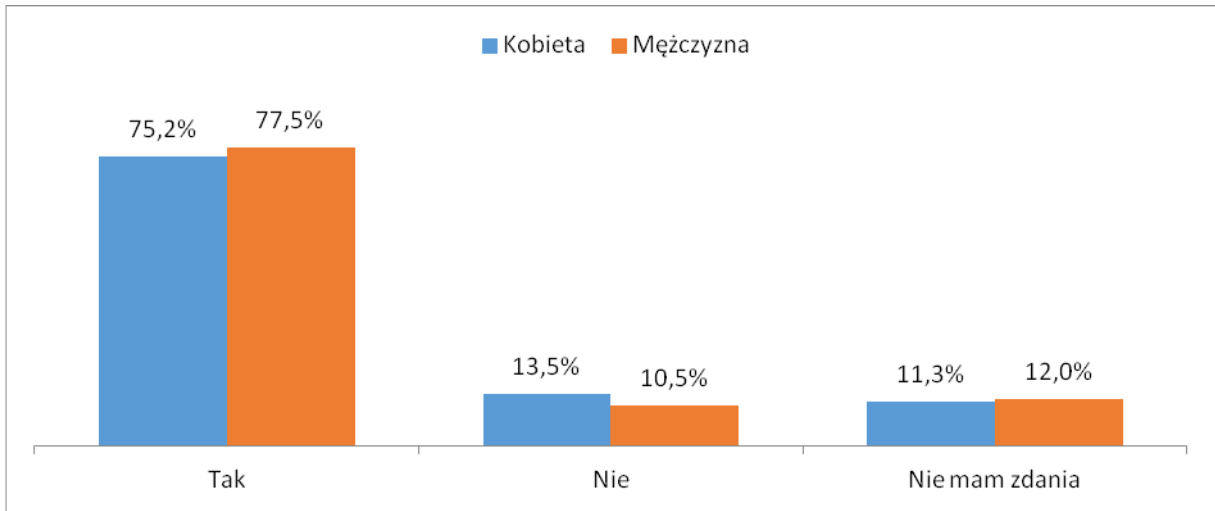
Drugie pytanie odnoszące się do kwestii istotności problemu rewitalizacji dotyczyło tego, czy jest on ważny dla respondenta osobiście. W tym przypadku twierdzącą odpowiedź udzieliło trzy czwarte badanych (76,1%), co jest wartością znacznie niższą niż przy pytaniu o to, czy problem ten jest istotny dla miasta. Dla 12,3% problem rewitalizacji osobiście nie jest ważny, a kolejne 11,6% nie ma na ten temat zdania.

Analiza dwóch kolejnych wykresów, na których przedstawiony został rozkład odpowiedzi na to pytanie ze względu na płeć i wiek, wskazuje, że tak płeć, jak i wiek wpływają na odpowiedzi w znacznie większym stopniu niż w przypadku pytania o to, czy problem rewitalizacji jest ogólnie ważny dla miasta. Problem rewitalizacji jest bardziej ważny dla mężczyzn niż dla kobiet – za osobiście ważny uznaje go 77,5% mężczyzn oraz 75,2% kobiet, za nieważny natomiast 10,5% mężczyzn oraz 13,5% kobiet. Dokonując podziału ze względu na wiek, zauważa się, że problem rewitalizacji jest najbardziej istotny dla osób w wieku średnim, najmniej natomiast dla najmłodszych i najstarszych badanych – jest on szczególnie istotny w grupie wiekowej 35-44 lata (84,7%), ale także w grupach 25-34 lata (80,4%) i 45-54 lata (78,4%), najmniej natomiast u osób w wieku 18-24 lata (63,9%).

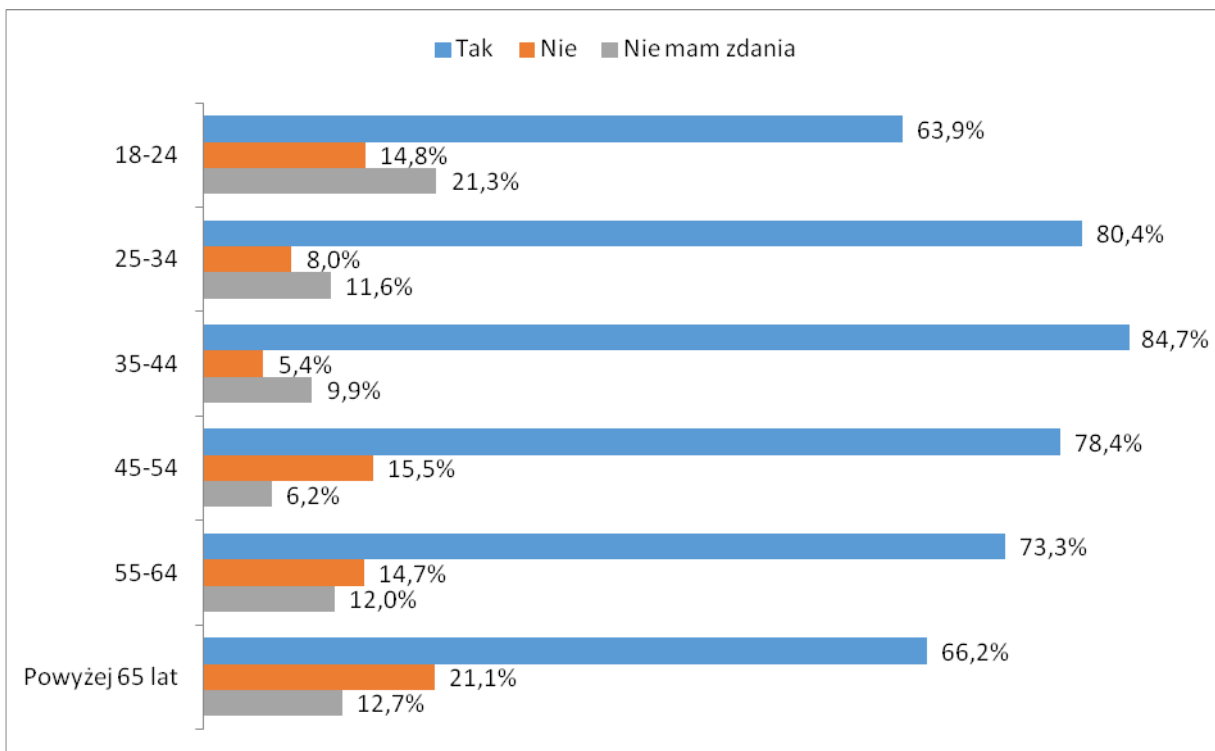
Wykres 26. Czy problem rewitalizacji jest dla Pana(i) ważny osobiście?

Wykres 27. Czy problem rewitalizacji jest dla Pana(i) ważny osobiście? - podział ze względu na płeć

Wykres 28. Czy problem rewitalizacji jest dla Pana(i) ważny osobiście? - podział ze względu na wiek

3. Kluczowe wnioski

W badaniu wzięło udział 527 osób – dorosłych mieszkańców Dzierżoniowa. Jako obszar, który wymaga rewitalizacji, największa ich grupa wskazała ulicę Nowowiejską. Na drugim miejscu pojawiła się ulica Brzegowa, na trzecim ulica Miodowa, na czwartym Rynek i okolice, na piątym ulica Piękna, a na szóstym ulica Kościelna. Do często wskazywanych obszarów (przez ponad 4% badanych) należą także ulice: Bohaterów Getta, Młyńska, Poczтова, Ciasna, Krótka, Rzeźnicza, Harcerska, Kościuszki, Wrocławska, Szarych Szeregów, a także mury obronne, planty i aleje spacerowe wokół nich.

Ponad połowa badanych, wskazując obszar priorytetowy pod względem rewitalizacji, podała swoje miejsce zamieszkania. Dla prawie jednej czwartej jest to miejsce pracy, dla 14,8% miejsce rekreacji i wypoczynku, wielu mieszkańców nie ma jednak bezpośrednich związków ze wskazanym obszarem.

Zdaniem badanych na wskazanych obszarach rewitalizacji występuje największe zagrożenie ubóstwem, a w dalszej kolejności bezrobociem i niskim poziomem samoorganizacji społecznej oraz współpracy pomiędzy mieszkańcami, a władzami publicznymi. Stosunkowo najniższe jest natomiast zagrożenie wykluczeniem społecznym osób starszych oraz przestępczością.

Na obszarach tych najwyższe oceny uzyskują takie elementy życia, jak: stan i dostępność infrastruktury sieciowej oraz jakość i dostępność komunikacji publicznej. Pozostałe charakteryzują się przewagą ocen negatywnych nad pozytywnymi. Oprócz wspomnianych elementów, relatywnie wysoką ocenę uzyskały także: jakość i dostępność oferty edukacyjnej i wychowania przedszkolnego i w żłobkach, zagrożenia dla zdrowia ludzi, stan i dostępność infrastruktury społecznej, jakość i dostępność ośrodków kulturalno-rekreacyjnych i sportowych.

Dwoma najczęściej wskazywanymi efektami, jakie powinny zostać osiągnięte w procesie rewitalizacji są remonty i renowacje budynków, a także poprawa stanu dróg i chodników oraz budowa ścieżek rowerowych. Wielu mieszkańców przywoływało także tworzenie przestrzeni do wypoczynku i rekreacji, rozwój małej i średniej przedsiębiorczości, przeciwdziałanie problemom społecznym, poprawę bezpieczeństwa mieszkańców, zatrzymanie w mieście ludzi młodych, w tym osób z wyższym wykształceniem, wzrost aktywności obywatelskiej mieszkańców, a także aktywizację gospodarczą obszaru.

Prawie wszyscy respondenci (95%) uważają, że problem ten jest dla miasta ważny. Przeciwnego zdania jest 1,9%. Płeć nie wpływa na postrzeganie tej kwestii, wiek wpływa natomiast w niewielkim stopniu – najmniej osób przekonanych, że jest to kwestia ważna dla miasta należy do najmłodszej badanej grupy wiekowej, tj. 18-24 lata.

W przypadku pytania o to, czy problem rewitalizacji jest ważny dla respondenta osobiście, twierdzącą odpowiedź udzieliło trzy czwarte badanych (76%), co jest wartością znacznie niższą niż przy pytaniu o to, czy problem ten jest istotny dla miasta. Dla 12,3% problem rewitalizacji osobiście nie jest ważny. Problem rewitalizacji jest bardziej ważny dla mężczyzn niż dla kobiet. Dokonując podziału ze względu na wiek, zauważa się natomiast, że jest on najbardziej istotny dla osób w wieku średnim, najmniej natomiast dla najmłodszych i najstarszych badanych.

Załącznik – narzędzie badawcze

Szanowni Państwo,

Pragniemy poznać Państwa opinię na temat rewitalizacji terenów w naszym mieście.

Informacja uzyskana dzięki Państwa informacjom umożliwi nam opracowanie programu rewitalizacji i pozwoli na podjęcie działań miasta i jego partnerów o pozyskanie europejskich funduszy na realizację projektów. Celem rewitalizacji jest poprawa zdegradowanych obszarów miejskich powiązana z ich aktywizacją społeczną. Badanie jest anonimowe, a wyniki posłużą jedynie do opracowania lokalnego programu rewitalizacji dla miasta.

Rewitalizacja - działanie skupione na zdegradowanym obiekcie, którego celem jest znalezienie dla niego nowego zastosowania i doprowadzenie do stanu, w którym obiekt, obszar staje się wartościowy i funkcjonalny. Rewitalizacja dotyczy nie tylko infrastruktury, ale przede wszystkim stworzenia odpowiednich warunków do poprawy warunków życia społeczności lokalnej, znajdującej się na rewitalizowanym obszarze.

1. Proszę wskazać, który obszar miasta Pana(i) zdaniem powinien być poddany procesowi rewitalizacji (można wskazać kilka terenów).

-
-
-
-

Proszę podać jeden teren, który Pana(i) zdaniem powinien być poddany rewitalizacji w pierwszej kolejności.

.....
.....

2. Proszę podać Pana(i) związek z terenem wskazanym jako priorytetowy pod kątem rewitalizacji (można wskazać kilka odpowiedzi).

- miejsce zamieszkania
- miejsce pracy
- miejsce prowadzenia działalności gospodarczej
- klient
- miejsce rekreacji, wypoczynku
- inne (jakie).....

3. Które z negatywnych zjawisk społecznych Pana(i) zdaniem występują na wybranym przez Pana(ią) obszarze?

Lp.	Wyszczególnienie	Brak problemu	Niskie zagrożenie problemem	Średnie zagrożenie problemem	Wysokie zagrożenie problemem
1.	Bezrobocie	☐	☐	☐	☐
2.	Ubóstwo	☐	☐	☐	☐
3.	Przestępczość	☐	☐	☐	☐
4.	Niski poziom wykształcenia społeczności /i lub	☐	☐	☐	☐

Lp.	Wyszczególnienie	Brak problemu	Niskie zagrożenie problemem	Średnie zagrożenie problemem	Wysokie zagrożenie problemem
	niski poziom edukacji				
5.	Niski poziom samoorganizacji społecznej i współpracy między mieszkańcami a władzami publicznymi.	☐	☐	☐	☐
6.	Niski poziom uczestnictwa społeczności w życiu kulturalnym	☐	☐	☐	☐
7.	Wykluczenie społeczne osób starszych	☐	☐	☐	☐

4. Proszę ocenić wymienione elementy związane z jakością życia na wskazanym przez Pana(nią) obszarze rewitalizacji.

Lp.	Wyszczególnienie	Niska	Średnia	Wysoka
1.	Aktywność gospodarcza obszaru	☐	☐	☐
2.	Poziom indywidualnej przedsiębiorczości	☐	☐	☐
3.	Stan środowiska	☐	☐	☐
4.	Zagrożenia naturalne (np. powodziowe)	☐	☐	☐
5.	Zagrożenia dla zdrowia ludzi (np. wskutek uciążliwego sąsiedztwa terenów przemysłowych, ruchu pojazdów)	☐	☐	☐
6.	Stan i dostępność infrastruktury społecznej (place zabaw, tereny rekreacyjne, ścieżki rowerowe, etc.)	☐	☐	☐
7.	Stan i dostępność infrastruktury sieciowej, w tym kanalizacji, wodociągów, gazu	☐	☐	☐
8.	Jakość i dostępność komunikacji publicznej	☐	☐	☐
9.	Jakość i dostępność oferty edukacji i wychowania przedszkolnego/żłobków	☐	☐	☐
10.	Jakość i dostępność ośrodków kulturalno-rekreacyjnych i sportowych.	☐	☐	☐
11.	Estetyka otoczenia	☐	☐	☐
12.	Dostępność i stan terenów zielonych oraz wypoczynku i rekreacji.	☐	☐	☐
13.	Stan techniczny obiektów budowlanych	☐	☐	☐

5. Jakie Pani/Pana zdaniem efekty powinny zostać osiągnięte w procesie rewitalizacji wskazanych przez Panią/Pana obszarów Miasta? (Proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

- a) aktywizacja gospodarcza obszaru

- b) przyciągnięcie inwestorów
- c) rozwój małej i średniej przedsiębiorczości
- d) stworzenie lub rozszerzenie bazy turystycznej
- e) ochrona środowiska
- f) poprawa stanu dróg i chodników oraz budowa ścieżek rowerowych
- g) podniesienie dostępności do komunalnych usług sieciowych (kanalizacja, woda, gaz)
- h) stworzenie przestrzeni dla działań kulturalnych, artystycznych i społecznych
- i) tworzenie przestrzeni do wypoczynku i rekreacji
- j) poprawa bezpieczeństwa mieszkańców
- k) polepszenie komunikacji zarówno miejskiej, jak i regionalnej
- l) wzrost aktywności obywatelskiej mieszkańców
- m) przeciwdziałanie problemom społecznym
- n) włączenie społeczne osób starszych
- o) zatrzymanie w mieście ludzi młodych, w tym osób z wyższym wykształceniem
- p) odnowa zabytków w mieście
- q) zwiększenie ilości i poprawa jakości mieszkań
- r) remonty i renowacje budynków

6. Czy uważa Pan(i) że problem rewitalizacji jest ważny dla Pana(i) miasta?

Tak

Nie

Nie mam zdania

7. Czy problem rewitalizacji jest dla Pana(i) ważny osobiście?

Tak

Nie

Nie mam zdania

METRYCZKA

1. Płeć

- a) Mężczyzna
- b) Kobieta

2. Wiek

- a) 18-24
- b) 25-34
- c) 35-44
- d) 45-54
- e) 55-64
- f) Powyżej 65 lat

3. Wykształcenie

- a) Podstawowe (i gimnazjalne)
- b) Zawodowe
- c) Średnie

d) Wyższe (I i II stopnia)

4. Stan cywilny

- a) Stan wolny (kawaler/panna)
- b) W związku nieformalnym
- c) W związku małżeńskim
- d) Wdowiec/wdowa
- e) Rozwiedziony/a

5. Dochód netto na osobę w gospodarstwie domowym

- a) Do 1000 zł
- b) Od 1001 do 1500 zł
- c) Od 1501 do 2000 zł
- d) Od 2001 zł do 3000 zł
- e) 3001 zł i więcej
- f) Odmowa odpowiedzi

6. Sytuacja zawodowa

- a) Uczeń/student
- b) Praca w pełnym wymiarze godzin
- c) Praca w niepełnym wymiarze godzin
- d) Prowadzenie własnej działalności gospodarczej
- e) Emeryt, rencista
- f) Osoba zajmująca się domem
- g) Bezrobotny/bezrobotna

14.2 Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Projektowany dokument został poddany procedurze zapytania o konieczność i zakres opracowywania prognozy oddziaływania na środowisko. Jako, że opracowywany dokument, nie jest dokumentem wymienionym w art. 46 pkt 1 i 2 ustawy OOS, stąd wobec tego dokumentu nie mają zastosowania przepisy art. 48 ustawy OOS.

Jednak kierując się zasadą przezorności, w przedmiotowym przypadku wystąpiono do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (RDOŚ) z wnioskiem o stwierdzenie, na podstawie Art. 47 Ustawy OOS, czy dla dokumentu, istnieje konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

UZASADNIENIE

do projektu uchwały w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów na lata 2015-2020.

1.Cel i przewidywane skutki podjęcia uchwały.

Projekt uchwały został przygotowany w celu przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów na lata 2015-2020.

2.Aktualny stan faktyczny i prawny.

Lokalny Program Rewitalizacji jest podstawą udzielenia wsparcia z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020. W przypadku działań rewitalizacyjnych umieszczenie danego projektu w wykazie będzie warunkiem uzyskania wsparcia w działaniu 6.3 „Rewitalizacja zdegradowanych obszarów”. Warunkiem uzyskania preferencji w innych działaniach będzie charakterystyka danego przedsięwzięcia w spisie ogólnym LPR – u. Celem tych działań jest kompleksowa rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich, w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym.

Wobec tego, aby ubiegać się o środki w perspektywie 2014 – 2020, Gmina musi posiadać ww. dokument.

Poprzedni program rewitalizacji z udziałem środków UE koncentrował się na rewitalizacji obszaru zdegradowanego zlokalizowanego w dolnej części miasta. W obecnym dokumencie do rewitalizacji wskazano centrum miasta oraz obszar w kierunku ulic Nowowiejskiej i Brzegowej, tereny pokolejowe. Obszar ten charakteryzuje najwyższy w mieście wskaźnik liczby osób korzystających z pomocy społecznej oraz wysoki udział bezrobotnych. Obszar ten zamieszkuje także duża liczba osób starszych i najwięcej rodzin wielodzietnych. Opracowane w Programie Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020 wskaźniki wykazały, iż w obszarze wskazanym do rewitalizacji występuje koncentracja negatywnych zjawisk m.in. liczba osób korzystających z pomocy OPS, liczba osób bezrobotnych czy wskaźnik przestępczości, a także największa liczba dużych rodzin. Obszar rewitalizacji charakteryzuje także duży wskaźnik zanieczyszczenia powietrza i degradacji tkanki mieszkaniowej. Centrum miasta nie było dotychczas objęte kompleksową odnową i rewitalizacją. Dzierżoniów, a szczególnie centrum miasta ulega degradacji społecznej wyrażającej się niskim wskaźnikiem urodzeń i emigracją młodych, prowadzącym do starzenia się społeczeństwa. Jest to związane z wysokim bezrobociem a jednocześnie z niskimi kwalifikacjami zawodowymi osób bezrobotnych. Nasila się zjawisko wykluczenia społecznego niektórych grup mieszkańców – szczególnie starszych i bezrobotnych. Osoby te z uwagi na pogłębiające się problemy nie są włączane do społeczeństwa, a brak odpowiedniej infrastruktury i oferty powoduje ich małe zaangażowanie w życie miasta. Brak jest w centrum miejsc integracji takich osób, w celu włączania ich w różnego rodzaju programy i wydarzenia w mieście. Osoby starsze nie mają obecnie miejsca służącego integracji i wypoczynku, a także miejsc wsparcia. Dom Seniora oraz zrewitalizowane centrum i mury obronne z plantami i parki mają być odpowiedzią na te problemy. Osoby bezrobotne, mieszkające w centrum przyczyniają się do degradacji tkanki mieszkaniowej a także podwórek, nie czują także związku z miastem. Są również mało zaangażowane w różnego rodzaju imprezy miejskie i programy wsparcia. Rewitalizacja ma odpowiedzieć na powyższe problemy, tworzyć programy i warunki do ożywienia społeczno-gospodarczego tego obszaru.

Opracowany nowy Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Miejskiej Dzierżoniów na lata 2015-2020 będzie stanowić kluczowy dokument planowania wielu zadań w Gminie Miejskiej Dzierżoniów. Stanowić też będzie częściowo uzupełnienie i rozszerzenie dokumentów obecnie funkcjonujących w Gminie. Zadania i cele wpisane w program będą usystematyzowaniem i wpisaniem w proces rewitalizacji listy niektórych zadań planowanych do wdrożenia przez Gminę

we wcześniejszych opracowaniach – np. Wieloletnim Planie Inwestycyjnym, Programie rewitalizacji centrum miasta, Programie porządkowania kwartałów, Strategii Zrównoważonego Rozwoju Lokalnego czy Planach miejscowych. Opracowanie LPR pozwoli na wdrożenie kompleksowego

i komplementarnego podejścia do rewitalizacji a także polepszy jakość współpracy pomiędzy organizacjami, mającymi wpływ na sferę społeczną i gospodarczą miasta. LPR będzie dodatkowo uzupełnieniem opracowanego w 2015r. Programu Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020, który jest dokumentem strategicznym, określającym ramy działań służących odnowie zdegradowanych obszarów w powiecie dzierżoniowskim – integrując rozwój obszaru.

3. Różnice między dotychczasowym o projektowanym stanem prawnym.

Nie dotyczy.

4. Konsekwencje finansowe projektowanej uchwały dla budżetu gminy.

W zależności od: ogłoszonych konkursów na dofinansowanie działań z zakresu rewitalizacji wpisanych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Miejskiej Dzierżoniów na lata 2015-2020, od wysokości poziomu wkładu własnego oraz od Budżetu Dzierżoniowa.

5. Rozdzielnik.

Odbiorcy wewnętrzni:

- Referat Zarządzania Nieruchomościami
- Wydział Pozyskiwania Środków Zewnętrznych,
- Wydział Inwestycji,
- Wydział Infrastruktury Społecznej.